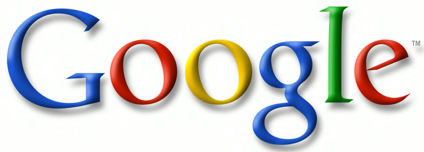

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Grk. Philology

285Y

COMMENTATIONES

EPICAE

SCRIPSIT

RICARDUS VOLKMANN.

5

LIPSIAE
T. O. WEIGEL.
1854.

304. a. 34.

V. CL.

CAROLO HENRICO VOLKMANN

OPTIMO PATRI

QUI PUERUM BONARUM ARTIUM AMORE INFLAMMAVIT

HUNC LIBELLUM

D. D.

RICARDUS FILIUS.

ἵνα κέν τοι ἀπὸ θρεπτήρια δοίην.

PRAEFATIO.

Ex quo primum consilium ortum est proponendi lectoribus, quae maximam partem superioribus annis, postquam otium meum iterata Graecorum poetarum epicorum imprimisque Homeri lectione consumere coepi, observasse et invenisse mihi videbar, iam uno volumine comprehensa: his quattuor commentationibus ab initio quintam addere placuit, de parvo illo carmine componendam, cui Colluthi poetae Lycopolitani nomen inscriptum legimus. Id enim maximas semper molestias mihi paravit. Etenim cum admirarer politam et nitidam versuum structuram, doctam sermonis elegantiam assidua praestantissimorum poetarum lectione nutriti, tamen argumenti tractationem ac stilum poeticum tam aegre ferebam, ut maximam doctrinam minimo cum ingenio in Collutho tamquam in altero Nicandro coniunctam fuisse censerem, et praeclarum exemplum ab eo editum mihi videretur, poesin invita Minerva doctis intermixtam reduviis vanam esse et ad nugas tantummodo degenerare.

Mox autem Hermanni et Graefii disputationibus edoctus, temporum iniquitate factum esse ut lacunis hoc carmen miserrime foedatum sit, accuratius paullulum huic rei animum advertere coepi. Ac lacunarum numerum cum etiam maiorem esse intellegerem, quam qui ab his viris doctis statutus sit, iis de rebus in peculiari commentario, quo novam Colluthi recognitionem illustrare volebam, uberius disserere proposueram. Tamen certior factus, doctum esse iuvenem, cuius olim familiaritate gaudebam, eandem fere materiam prope diem tractaturum, statim susceptum intermisi laborem, et artioribus finibus meum libellum comprehendere malui, quam alienis studiis praepostera cura officere. Ceterum si quae insunt

his commentationibus, quae doctis benivolisque lectoribus non prorsus displiceant, in iis optimam egregii praeceptoris disciplinam facile agnoscent, cuius nomen palam professus essem, nisi iusta obstaret verecundia, quia ipse bene conscius sum, me non ad eum perfectionis gradum extulisse laborem, qui cum tam claro nomine ullo modo committi possit. Postremo leviora quaedam errata et menda typographica, quae ne circa vocabulorum maxime tenores versentur vereor, ut alienae potius quam meae socordiae tribuant, moneo lectores et oro. In pag. 27, versu extremo, pro naturalis legendum est mobilis.

Scribebam SEDINI die 23. mens. Aug.
MDCCCLIV.

INSUNT HUIC VOLUMINI.

COMMENTATIO PRIMA.

PARALIPOMENA METRICA SIVE DE VERSU GRAECORUM HEROICO OBSERVATIONES.

Metricorum veterum, quae de versu heroico, quem Graeci praeterea metrum dactylicum, Pythicum, hexametrum et ἔπος κατ᾽ ἐξοχὴν vocant, feruntur praecepta, pauca sunt numero et exigui pretii, quoniam universas tantum huius metri et externas ut ita dicam leges spectant, neque vero ad eas valent indicandas mutationes, quas longo seculorum decursu a variis praestantissimisque poetis passum est. Rare praeterea iustam et bonam illarum legum caussam reddunt et rationem. Neque hoc mirum videtur reputanti, ea quae grammatici veteres in re metrica praestiterint, cum studiis eorundem vere grammaticis iisque disquisitionibus, quas de vocabulorum significatu et historia diligenter instituerint, omnino vix posse comparari.

Etenim paucissima illa quae de versu heroico exposuit Hephaestio Alexandrinus, neque iis superantur, quae ad illustrandam eius sententiam congesserunt scholiastae, neque claram lucem ex Aristide Quintiliano, neque ex iis accipiunt, quae Graecis auctoribus hac de re Latinorum Terentianus Maurus et Diomedes disputaverunt. Et spernenda quidem non sunt ea, quae in Eustathii commentariis et scholiis in Iliadem Venetis hic illic sparsa invenias, tamen eiusmodi ut, vel in unum omnibus his copiis congestis, vix alia invenias, quam quae prae recentiorum super hac re laboribus exilia videantur necesse sit.

Nam versum heroicum metrum esse discimus senorum pedum dactylicum, per monopodias distinctum, catalecticum in bisyllabum, in cuius quinque prioribus pedibus spondei cum dactylis alternari possunt: ac si versus e meris constat dactylis, ἔπος ὁλοδάκτυλον sive πηδητικόν, sin e meris spondeis ἔπος ὁλοσπόνδειον nominatur. Ii versus, in quibus binos dactylos bini excipiunt spondei, στίχοι κατενόπλιοι vocantur. Singuli dactyli singulis alternantes spondeis στίχῳ περιοδικῷ nomen dederunt atque ea denique versuum forma, ex qua primo et ultimo in pede spondei leguntur, Sapphica dicitur. Et holodactylos quidem versus, unde alterum quoque nomen πηδητικῶν traxerunt, non minus quam holospondeos

consulto plerumque in variis depingendis affectibus a poetis usurpatos esse censebant grammatici. Itaque laudatur notissimus ille Odysseae versus

τὼ δ' ἐν Μεσσήνῃ ξυμβλήτην ἀλλήλοιιν

distinctis verbis in scholiis utpote ὁλοσπόνδειος, καὶ τῷ σχηματισμῷ τοῦ μέτρου ἐξομοιούμενος τῇ στάσει τῶν συναντώντων ἀλλήλοις κατὰ φιλίαν.

Iam vero apertum est, ea de quibus secundum veteres huc usque exposuimus praecepta ad interiores versus heroici rationes vere metricas non magis accedere, quam mira illa nomina artis, προκοίλιος, λαγαρός, σφηκοειδής, ἀκέφαλος, μείουρος aliaque id genus, quae vitiosis quibusdam apud Homerum imposita sunt versibus, quorum certa in sede breves syllabae producuntur aut una brevis abundans per synizesin quam dicunt et synecphonesin evanescit. Itaque in iis tantum paullo diutius subsistendum est quae de caesuris nobis sunt tradita. Unusquisque enim versus hexameter dactylicus, catalecticus in bisyllabum, accedente demum caesura, qua in duo dirimitur commata, versus heroicus fit, de quo distincte Marius Victorinus p. 2506 Putsch. ita praecepit: 'sex enim pedum percussio versum quidem hexametrum, non tamen heroum, quem epicum, si legem incisionis non tenuerit, faciet.' Quid sit caesura sive incisio, docet Arist. Quintil. p. 52 M. 'τομὴ δέ ἐστι μόριον μέτρου τὸ πρῶτον ἐν αὐτῷ λόγον ἀπαρτίζον, ὑπὲρ δύο πόδας εἰς ἀνόμοια μέρη διαιροῦν τὸ μέτρον', quem locum, qui nescio quo casu recentiorum plerosque fugit, Geppertus illustravit in eo libro, quem contra Hermannum germanice scripsit, p. 27. Ipsa igitur caesurae natura in eo conspicitur, quod principali versus heroici numero dactylico, quem per vim quasi in duas impares partes dirimit, dactylicam alteram, alteram anapaesticam, quodammodo contraria est. Quae cum tertio tantum et quarto in pede locum habeat, a plerisque Graecorum metricis tria eius enumerantur genera, penthemimeres, quae nobis semiquinaria, hephthemimeres, quae semiseptenaria dicitur, et tertia caesura κατὰ τρίτον τροχαῖον facta. Quae quibus legibus a poetis adhiberi debeant, non tradunt quidem, quamquam priorem pro potiore et vera caesura habuisse videntur. Aristides Quintilianus demum l. l. et metrici Latini quartam iis subiiciunt caesuram post quartum trochaeum factam interdum, cuius exemplum in hoc versu proposuerunt M. Victor l. l. Terent. Maur. p. 2419:

quae pax longa remiserat arma novare parabant.

Atque alia caesurarum genera a praestantioribus metricis commemorari non memini. Has autem saepe in uno versu coniunctas esse dicunt, *ita ut ii versus quibus ne una quidem earum insit, uno omnium ore damnentur.* Attamen latiore quoque sensu caesurae notionem a metricis acceptam fuisse, vel ex Aristidis verbis modo laudatis

apparet, cui illae caesurae τομαὶ εὐρυθμεῖς vocentur. Quid mirum igitur si scholiastes interdum, veluti Schol. Ven. Il. I. 356, eam produnt caesurae notionem, qua vocis alicuius in ipso versu sit finis, de qua post Hermannum inter nostrates, neque omnes, nomine permultos consentientes habeam, adeoque eam cum diaeresi confundunt? Haec enim, si Aristidem sequimur, a caesura ita differt, ut versum in μέρη ὅμοια secundum rhythmum, non in μέρη ἀνόμοια contra rhythmum dirimat. Itaque incisionem saepissime post quartum pedem factam, esse diaeresin, non caesuram. Hoc autem cum unicum sit diaeresis exemplum ab Aristide commemoratum, dubium est, num omnino diaeresis locum habeat, quoties ordines rhythmici claudantur una cum ordinibus metricis, h. e. vocabula una cum pedibus, utrum incisio post tertium dactylum facta diaeresis sit, necne. Ceterum illi diaeresi post quartum dactylum a metricis tetrapodiae bucolicae nomen impositum esse constat, quia in unoquoque paene Theocriti et bucolicorum versu invenitur. Cf. Diom. p. 496. Ter. Maur. p. 2480. Intpp. Theocr. laudati a Gaisfordio in Hephaest. p. 294. In universum vero illicitum videbatur veteribus grammaticis, sine dubio Alexandrinis, nam οἱ παλαιοὶ allegantur ab Eustathio, pedem claudi una cum vocabulo. Cf. Eust. in Il. p. 740 in. — 635, 20. Dicebant enim, ὅτι τὸ μέτρον χαίρει μὲν συνδεσμεῖσθαι τοὺς πόδας ἀλλήλοις, ὡς κατὰ μηδὲν (l. μηδένα) εἰς μέρος ἀπαρτίζειν λόγου, οἷον

Ἰλιόθεν με φέρων ἄνεμος Κικόνεσσι πέλασσε.

Atque pergit Eustathius: παραιτεῖται δὲ ὥσπερ τὸ κατὰ πόδα ἀπαρτίζεσθαι, οἷον

Ὕβριος εἵνεκα τῆσδε, σὺ δ' ἴσχεο, πείθεο δ' ἡμῖν.

ἔνθα καθ' ἕνα ἕκαστον πόδα καὶ μέρος λόγου ἀπαρτίζεται, οὕτω καὶ τὴν δίχα τομὴν, ἤγουν τὴν εἰς δύο ἐννοίας, ὡς τὸ

ἔνθ' αὖτ' Ἰδομενεὺς τλῆ μίμνειν, οὐδ' Ἀγαμέμνων.

οὕτω δὲ καὶ τὴν τριχῆ καὶ ἐπὶ πλεῖον διαίρεσιν· ἄρρυθμα γάρ φασι ταῦτα, ἢ μετρικά κτλ. ubi saltem legi debet οὐ μετρικά. Atque iam antea dixerat, fuisse quosdam veterum quibus versus

ἑπτ' ἀπύρους τρίποδας, δέκα δὲ χρυσοῖο τάλαντα,
αἴθωνας δὲ λέβητας ἐείκοσι, δώδεκα δ' ἵππους

minus placuerint διὰ τὴν εἰς ἀνὰ δύο ἐννοίας τομήν. Mitto nunc accuratius persequi hoc Eustathii commentum, ad quod infra erit occasio revertendi in illustranda versus heroici interpunctione, et hoc potius statuo, certe non alienos fuisse uberrimos illos Aristophanis Aristarchique commentarios ab eiusmodi observationibus, quibus nostrates tam felici successu versus heroici naturam in secreta usque et intima quasi penetralia illustraverunt, earumque iacturam per temporum iniquitatem factam, valde esse dolendam.

Etenim historiae heroici versus ut primum ab Hermanno iacta sunt fundamenta, immortali illa dissertatione, quam de aetate Orphicorum scripsit, Spitznerus et qui nuper eum longe superavit Hoffmannus, de versu Homerico accuratissime exposuerunt. De recentiorum epicorum usu quaesiverunt Wernickius, Struvius, Lehrsius, quorum opera factum est ut iam inter omnes constet, quam anxie is, qui eorum agmen ducit, poeta Panopolitanus, versus suos ad subtilissima praecepta et regulas elaboraverit. De metrica Quinti ratione a Nonniana non nimis diversa, optime Arminius Koechly disputavit in prolegomenis, quibus nuperam huius poetae editionem instruxit. Et vulgaris quidem ea est opinio, metricam carminis heroici faciem a Nonno prorsus esse immutatam eiusque sectatoribus, Tryphiodoro, Musaeo, Colutho, Christodoro, Ioanne Gazaeo, reliquis. Qui tamen omnes, sicut in elocutione mirum quantum a poetis Alexandrinis, eorumque praestantissimis Callimacho et Apollonio Rhodio pendent, etiam metrica illa diligentia poetarum Alexandrinorum secuti sunt auctoritatem. Nam horum quoque versus ad subtilia praecepta sunt artificiose compositi. Itaque si ab Homeri inde carminibus omnium poetarum epicorum versus et numeros continuo seculorum decursu inter se comparare velis, facile hoc effici poterit, eam metri heroici immutationem quam in Nonni secta miramur, non ab ipsa subito esse inventam, sed diu a poetis Alexandrinis et qui inter hos et Nonni intercedunt aetatem, esse praeparatam. Etenim hi primi correptiones Atticas, pravas caesuras, frequentem spondeorum usum, magnum hiatuum numerum, trochaeos in versuum clausulis aliaque id genus aut vitaverunt, aut certis adstrixerunt legibus et regulis. Quorum rationes Nonnus, ut qui fervidioris esset ingenii, consummavit tantum, ut ita dicam, et severe executus est. Praeterea novavit quoque, sed pauca.

Quod quominus iam ab aliis ex singulorum poetarum usu satis probatum et demonstratum sit, illud puto obfuit, quod metricae poetarum Alexandrinorum rationes virorum doctorum ingenia nondum ita exercuerunt, quam grammaticae et quae de vocabulorum delectu et formatione sunt quaestiones. Gerhardius quam bene in lectionibus Apollonianis hac de re disputaverit, non meum est dicere. Minores quidem observationes, sed optimae notas protulerunt Naekius, Heckerus Batavus, Otto Schneiderus. Singulari diligentia, ut de ipso taceam Hermanno, hanc rem pertractaverunt Merkelius, Arminius Koechly. Tamen consummatam et quasi ad umbilicum perductam esse quaestionem quominus statuamus, multa obstant. Atque tantorum virorum diligentia cum hoc certe effectum sit, ut accuratiore studio has quaestiones indignas esse, iam nemo censeat, nobis quoque non inutile visum est, eorum observationibus undique in unum collectis, rem iterum pertractare, et novas quasdam proponere

virorum doctorum communi iudicio, quas ab aliis aut omnino neglectas, aut minus bene factas esse vidimus. Inde Paralipomena metrica inscriptum est nostro libello. Iam vero rem ipsam aggrediamur.

CAPUT PRIMUM.

DE CAESURIS ET ORDINIBUS METRICIS.

Cum omnes longiores versus, tum versus heroicos, ne primaria illa et praestantissima artis metricae lex violetur, quae in metrorum unitate apte temperanda et varianda constat, incisionem aliquam efflagitare mediam per ordinis metrici finem constitutam, qua in duas dirimantur partes non pares sed impares, ne languida eorundem rhythmorum iteratio audientium aures offendat, neve in illud ipsum vitium iterum incidat versus, cui vitando incisio illa, sive caesura adsciscebatur, iam veteres perspexerant grammatici, quorum sententias hac de re prolatas, supra recensui. Atque apertum est, duas illas versuum partes per primariam caesuram ita constitutas, iterum novis caesuris in minores quasdam particulas dirimi posse, ita quidem, ut si hoc fiat, maiorem inde gratiam et volubilitatem versus ipse accipiat, sin minus, non tamen omni gratia eam ob causam destitutus videatur. Itaque una illa caesura necessaria est in unoquoque versu, eamque metricam vocare liceat: aliae non sunt necessariae ex metri ratione, sed ipsa plerumque ordinum natura suppeditatae ideoque naturales a nobis dicentur: quae cum species interdum usurpari possint, et venuste ad numerum, per se patet apertum est, in utriusque generis caesuris recte et prudenter consociandis, artem et ingenium probari posse a poetis quam maxime, cuius rei perfectum et absolutum exemplar tot egregii Homericorum carminum versus exhibent. Haec autem cum aurium potissimum sint blandimenta, quae magis interiore aliquo venustatis sensu percipi possunt, quam verbis distincte exponi et certis quibusdam legibus adstringi, ne angustior fiat disputatio mea et ad merum arbitrium redire videatur, certe in hoc libello, in quo de praestantioribus tantum versus heroici legibus disputandum est, accuratius exponere non possum.

Iam vero, si hi duo versus Homerici inter se conferuntur, qui Iliadis et Odysseae leguntur in initiis,

Μῆνιν ἄειδε θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος

et *Ἄνδρα μοι ἔννεπε, Μοῦσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλά*.

quorum ille masculina, quam dicimus, hic feminina caesura instructus est,

apertum esse mensae, quietiorem numerum, ideoque acceptabiliorem et suaviorem, hunc Odysseae versum exhibere. Contra mascula illa caesura post arsin facta, numerum tempestuosa quadam vehementia concitatur, et cum secundo in versu etiam post caesuram numerus dactylicus manet, vel anapaesti per basin quandam priori parti annexi videantur, in Iliadis versu numerus prorsus immutatur, et subito a dactylis ad anapaestos factus est transitus.

Atqui apertum est moderatam numerorum quietem, et suavem aequabilitatem, magis cum ipsa poesis epicae natura convenire, utpote quae res gestas quasi in longa tabula depictas lectoribus proponat, quam concitatum metrorum cursum. Unde illud puto sequitur, primariam versus heroici caesuram eam esse quam post tertium trochaeum factam, femininam dicimus. Atque hoc re vera ita esse facile is intelliget qui Graecorum carmina epica accuratius examinare velit. Itaque magis ea probo, quae apud Hoffmannum leguntur, quaestt. Homer. I. p. 12 et distinctius etiam iam a Spitznero prolata sunt, de versu her. p. 5. 6, quam quae in contrariam partem Hermannus disputavit, diss. de Orph. p. 692. Elem. doctr. metr. p. 336. 337. Dicit autem Hoffmannus: 'Differt quidem Homericus versus ita ab Horatiano et Virgiliano, ut apud Latinos poetas inter denos versus semiquinaria caesura distinctos novem, multoque rarius mollior illa caesura reperiatur; contra apud Homerum utraque caesura fere pari numero legatur, sed paullo saepius caesura trochaica: et apparet vel ex hac versuum compositione carminum Homericorum quies et lenitas'. Porro hoc quoque iam apud antiquissimos poetas observasse mihi videor eorum versuum, quorum ordines caesuram trochaicam non admittebant, caesuram masculam aliis quibusdam caesuris naturalibus certa in sede similis vocis esse debilitatam, semiseptenariam caesura semiquinaria, hanc aut illa aut semiternaria praecedente. Nam si duae caesurae masculae ita se excipiunt, ut auditores ad diversas versuum partes animum advertere debeant, minus moleste in singulis locis gratiorem numeri turbationem percipient. At cum ordinum natura non semper ea sit, ut caesurae ea qua diximus ratione constitui possint, in eo saepissime acquieverunt poetae ut semiquinariae aliam subiicerent caesuram post quartum dactylum, qua fit ut continuatio dactylici numeri, turbata aliquantum per caesuram, iam in fine versus accurate et graviter restituatur. Nam rectissime Hoffmannus 'etenim' inquit 'cum heroici versus fundamentum sit numerus dactylicus, id ante omnia erat opus, ut aliis in hunc versum illatis numeris, ad fundamentum suum dactylicum sensim versus rediret. Hoc fit in versus fine. Qua ex re efficitur, quod non vidisse viros doctos miror, ut quartus pes decurrat tam saepe ad caesuram dactylicam'. Et in pag. 16: 'excipit ea (caesura bucolica) saepissime et caesuram semiquinariam et

tertii pedis trochaicam, nec raro sequitur semiseptenariam, cuius vi[illegible] minuit'. [illegible]

Omnino autem apud Homerum et Hesiodum ii versus, qui sola semiquinaria aut semiseptenaria distinguntur, rari sunt. Videntur iidem apud poetas Alexandrinos, prorsus illiciti fuisse Nonno eiusque sectatoribus, ita ut apud hos in carminibus proprie epicis ne unum quidem invenerim exemplum. Contra apud Alexandrinorum antiquissimum poetam, Aratum, qui non ea severitate in componendis versibus usus est, qua Callimachus et qui ab hoc metricam disciplinam acceperunt, satis frequentes extant. Nam habes semiquinariam v. 49. 106. 144. 190. 207. 426. 712. 793. 900. 908. 916. 958, semiseptenariam v. 201. 263. 398. 494. 502. 547. 770. 864. 972. Apud Callimachum semiseptenariam solam non inveni, semiquinariam solam in his versibus: Hymn. Iov. 86. h. Apoll. 28. h. Dian. 262. h. Cer. 92. 119 et, puto, in eiusdem hymni versu quinto. In Nicandri versibus semiquinariam non inveni, nisi ubi aut facili aliqua medela tolli possit, aut graviore corruptela locus videatur affectus esse, de quo exposui in dissertatione de Nicandro p. 25. Eodem loco de caesura semiseptenaria apud Nicandrum rarissima dictum est. Itaque vix puto bene ipsam ob causam probandam esse eam scripturam, quae olim de corruptissimo Georgicorum fragmento in mentem venit, quod apud Athenaeum extat IX. p. 359 b. IV, 133 d:

γογγυλίδας σπείρεις δὲ κυλινδρωτῆς ἐφ' ἅλωος,
ὄφρ' ἂν ἔσαν πλαδόεσσι χαμηλότεραι θαλέθωσι.

in cuius primo versu molestum est δὲ post secundum enuntiati verbum collocatum: non quasi hoc per se apud Nicandrum ferri non possit eiusque aequales, quod video Hermannum statuisse, dissert. de Orph. p. 800; conferantur enim eiusdem fragmenti v. 20: βλάστα δρέπτειν δὲ, Alex. 138. 452: δή ποτε δ' ᾗ, Ther. 683: ἦκα φυησάμενος δοιὸ δὲ στόμα; Alex. 226: σάρκα μελαινομένην στικρὸς δ' ὑποβόσκεται ὕδρωψ, Alex. 247: πολλυφάσεσσιν ἑλὼν κραγαλῇ δ' ἐνὶ λέγδιν, Apollon. Rhod. I, 741: δὶς τόσση δὲ, II, 892: καὶ αὐτόθι δὲ, 619: τὸν ξεῖνον δ'; IV, 271: δάις προφανεῖσα δ', 606: εὖτ' ἂν πλάζησι, Arat. 845: καὶ δύο δ' ἂν: quae cum ita sint, neque dubito coniecturam proponere de Nicandri Alex. v. 21, ubi quae vulgo leguntur:

ἣν κραδίην ἐπιδόρπιον, οἱ δὲ δοχαίην
κλείουσιν στομάχοιο·

h. e. quam alii κραδ. ἐπιδ., alii κραδ. δοχαίην nuncupant, falsa sunt: Graecis enim medicis inter appellationes artis fuisse κρ. ἐπιδ. et κρ. δοχ. nusquam traditum est: deinde ἐπιδόρπιος i. e. ad secundam mensam, vel ad cibos pertinens, quomodo κραδίη vocari potest? Itaque conicio:

τεύχεος, ἣν κραδίην, ἐπιδόρπιον οἱ δὲ δοχεῖον

quae emendatio certissima videtur collatis scholiis: ἧπαρ οἱ μὲν κραδίην καλοῦσιν, οἱ δὲ δοχεῖον τῶν ἐντέρων τῆς βρώσεως κτλ. Sed ut redeam unde egressus sum, apertum est in Nicandri versu supra allato vocabulum γογγυλίδας alii substantive opponi, non vero στρέφειν verbum alii nexu. Itaque scribendum esse censeam:

γογγυλίδας δὲ κυλινδρωτῆς στρέψειας ἐφ᾽ ἅλωσιν,

nisi ut modo dixi propter caesuram hoc ipsum displiceret.

Sed de his hactenus. Supra autem expositum est iam apud Homerum plerumque dactylicum numerum eorum versuum qui semiquinaria instructi sint, ipsorum in fine restitui per caesuram dactylicam. Atque idem in Alexandrinos cadit poetas, qui ambas caesuras fere semper coniunxerunt, et tum demum ubi hoc fieri non potuit, semiquinariae vim per semiseptenariam imminuerunt. Iam vero si ii versus, in quibus semiquinariam praeter semiseptenariam etiam dactylica sequitur, priori adnumerantur generi, id quod plerumque non modo fieri potest, sed prorsus necessarium videtur, apud poetas Alexandrinos caesurarum ea erit ratio, ut principalis sit caesura trochaica, secundum locum obtineat semiquinaria cum dactylica, tertium et paene infimum semiquinaria per semiseptenariam labefactata: sin vero alteri generi adnumerantur hi versus, ea est ratio, qualem in dissertatione de Orac. Sibyll. p. 3 descripsi, non falsam quidem sed minus accuratam.

Hunc autem Alexandrinorum usum Nonnus tanta severitate consummavit, ut e 584 versibus quos Dionysiacorum liber primus continet, 439 trochaicam habeant caesuram, 78 semiquinariam cum caesura post quartum pedem, 17 tantum, si recte computationes meas exegi, semiquinariam cum semiseptenaria. Liber secundus 712 versus continet, e quibus trochaeum in tertio pede 586 exhibent, 78 semiquinariam cum bucolica caesura: accedunt 18 versus, quorum idem est numerus qui v. 153:

δέρην Ἡλιάδων ‖ καὶ ἐγὼ | μίαν ‖ πευκὰν δὲ φυτεύσω.

Triginta versus, qui supersunt, semiquinariam habent sequente caesura post arsin quarti pedis.

Naturales caesuras quod attinet, etiam in earum usu subtilissimum fuit Nonni ingenium. Ac primum quidem caesurae trochaicae frequentes sunt in pedibus imparibus, primo et quinto praeter tertium. Nam primo in pede trochaeum tum demum vitasse videtur, si sextum quoque hexametri locum obtinebat, quamquam hoc non adeo pro lege habuit, ut non multi inveniantur versus contrarii, velut I, 65. 70. 119. 223. 313. 338. 480. 490. 516. Puto tamen eo valere hanc observationem ut ne temere coniectando hanc caesuram inferamus in Nonnum. De vitiosa interpunctione post quintum trochaeum infra dicetur. Contra rari sunt trochaei in pedibus paribus, sexto, quod in quaestione de versuum clausula pertractabi-

mo, secundo, quarto. Sane vero aliquam veniam trochaeo secundo in pede condonanda est, si in primo dactylus praecessit, et aut tertio vel quarto sequitur interpunctio, velut I, 7. 9. 15. 17. 48 rell. Rarius invenitur trochaeus post spondeum (I, 90. 123. 184. 211. 247. 293. 306) vel molossum (II, 396. 572), rarissime ita ut unum efficiat vocabulum quadrisyllabum, molossum scilicet una brevi abundantem, velut II, 655:

χαιτήεντα λέοντα παρὰ σταχυώδεϊ κούρῃ.

XV, 142: κυμηστῆρα νάπη βεβαρημένος, Ἰνδὸν ἀείρων.

et qui proxime accedit XIV, 372: καὶ τυφλοῖσι πόδεσσι, ubi melius fortasse legeretur τυφλοῖσιν δὲ πόδεσσι. Admodum ingratus est XV, 299: Δάφνη καὶ σὺ φίλη, qui paullo venustior fit inverso vocabulorum ordine ita: καὶ Δάφνη σὺ φίλη. Ceterum hanc puto eam esse caesuram, quam iam apud Homerum rarissime inveniri veteres observaverant grammatici. Cf. Il. *Α*, 356:

ἠτίμησεν· ἑλὼν γὰρ ἔχει γέρας, αὐτὸς ἀπούρας

ubi Schol. Ven.: ὅτι τῶν πάνυ σπανίων ἡ τομὴ κατὰ τὸν ἕβδομον χρόνον. Caesuram post quartum trochaeum factam, vitiosam apud Alexandrinos, v. Naek. Callim. Hecal. p. 82, quam anxie vitaverit Nonnus, iam dictum est ab Hermanno: eamque ita tantum usurpatum inveni, ut praecedente maiore aliqua interpunctione, hac in versus sede particulam δὲ sequatur enclitica monosyllaba, quo fit ut trochaeus iste oculis quidem cernatur, nunquam vero audientium animos offendat, velut:

I, 57: ἀστεμφὴς, ἀδίαντος. ἰδὼν δέ μιν ἢ τάχα φαίης
75: νηχομένης μίμημα. φέρων δέ μιν ἄβροχον ἅλμης
301: ἠρέμα βομβήσασα. μόγις δέ οἱ, ἠέρος αὐχμῷ.

v. 395. 419. II, 246. 570. 709. III, 140. 167. 412. 423. IV, 250. X, 12. Nec multum distant:

III, 222: θάμβεεν ἀντέρος εἶδος, ἐπεί νύ οἱ ἔμφυτος ἦεν
I, 475: δώσω σοὶ τόδε δῶρον· ἐγὼ δ' ἐς Ὄλυμπον ὁδεύσω.
II, 40: ἠιόνες, σείοντο μυχοὶ καὶ ὤλισθανον ὄχθαι

et qui similes sunt II, 180. III, 228, alii.

Caesuras sive diaereses dactylicas post primum, quartum et quintum pedem Nonnus non magis vitavit quam poetae Alexandrini. Parcius admisit caesuram dactylicam post secundum pedem. Post tertium autem dactylum, post pronomina tantum et particulas relativas, post articulum, coniunctionem καὶ et praepositiones, et cum ii quoque versus, de quibus hoc non valet, tamen hac in sede eiusmodi exhibeant vocabula, quae alio quodam vinculo, sive syntactico, sive ex praecedente aut sequente interpunctione petito, artissime inter se cohaerent, velut in primi libri v. 100: οὐ βοῒ χερσαίῳ τύπον εἴκελον, v. 117: ναυτίλος ἀγρονόμος, πλόος αὔλακες, v. 227: αἰθέρα βακχεύων, στρατὸς αἰόλος,

v. 385. 387. 389. 424. 444, iam puto negari vix poterit, veras pausas et diaereses ex hac versus sede a Nonno diligenter esse expulsas. Itaque III, 106:

θερμὸς Ἔρως καλέει σε, τί, νυμφίε, λαθρὸς ὁδεύεις;

deleatur virgula post *τί*, inutilis et molesta.

Caesura post arsin quinti pedis admodum frequens est in Nonni versibus. Hanc autem si vocabulum ionicae vel paeonicae mensurae in versus clausula sequitur, eam sibi legem imposuit, ut quod praecedit vocabulum aut sit quadrisyllabum, aut longius etiam, cf. I, 12. 25. 38. 59. 106. 123. 200. 336. 354. 397 cett., raro anapaesticae mensurae trisyllabum: I, 407. II, 179. IV, 118. V, 80. VI, 350. VII, 121. VIII, 159. 331. X, 132. 294 cett., nam in eiusmodi versibus, qualis libri primi est v. 87:

οὐ πόθον ἔσβεσε πόντος, ὅτι βρυχίην Ἀφροδίτην

et v. 132: *ἅρπαγι καὶ πλωτῆρι καὶ ὡς δοκέω παρακοίτῃ*

cf. II, 343. 482. 603. 642 cett. duo illa vocabula, quae ionicae clausulae praecedunt, pro uno habenda sunt. Contra in II, 572. 665. III, 275. 326. 444 cett., illud quod penultimum locum obtinuit vocabulum, a clausula ipsa non est seiungendum. Praeterea pauci tantum inveniuntur versus huic legi contrarii, velut VIII, 121: *ἐν μὲν ἐπικλοπίῃ πολυμήχανος, ἐν δ' ὀαριστύς.* X, 213: *γινώσκω τεὸν αἷμα, καὶ εἰ κρύπτειν μενεαίνεις.* Sed in his quoque Nonnus poetarum Alexandrinorum secutus est auctoritatem: etenim ad omnes eorum ea spectant quae Naekius ad Hec. p. 157 de uno observavit Callimacho: nam omnes, ubi versum hexametrum ionico concludunt, diligenter curant, ut quod praecedit vocabulum, aut monosyllabum sit cum ipsa clausula artissime coniunctum (Arat. 56. 83. 203. Nic. Alex. 41. 108. Ther. 580), aut spondei mensuram ut excedat, et sit trisyllabum, molossus (Nic. Al. 616. Ther. 586) quamquam hoc rarum est, tetrasyllabum, choriambus, vel etiam quod saepe fit longius (Arat. 29. 43. 72. Nic. Al. 48. 345. Ther. 290. 564. 940). Rarum est eo in loco vocabulum anapaesticum (Callim. h. Iov. 36. 94. h. Del. 43. 311. Arat. 31. 123. 212. Nic. Ther. 582), raro bisyllabum (Callim. h. Del. 291. Arat. 35. Nic. Ther. 894). Ut ad Nonnum revertar, eam denique caesuram, quae post sextam arsin esse potest, adeoque versuum clausulam monosyllabam, non magis vitavit quam poetae Alexandrini: etenim saepissime *δὲ* et *γὰρ* hoc in loco inveniuntur et alia quoque vocabula, quae vero non sine consilio quodam ita a poeta collocata esse censeo. Cf. I, 46. 434, *Ζεύς*. 50. 94. 100. 322, *βοῦς*. 74, *χείρ*. 304, *πῦρ*. 368, *Πάν*. Semper vero vocabulum choriambicum praecedat necesse est, et interpunctio ante choriambum, si *δὲ* et *γὰρ* in fine sunt posita. Cui legi non contrarii sunt I, 347. II, 348. 567. III, 121. X, 403. Duo vero vocabula monosyllaba versum claudere non possunt.

CAPUT SECUNDUM.

DE ORDINIBUS METRICIS.

Praeterea a caesuris metricis earumque ratione pendent etiam ordines metrici, quorum tres in unoquoque versu extare scimus, quibus recte constituendis Apollonium imprimis operam dedisse, Merkelius dixit in prolegg. ed. min. p. XIV, ubi haec eius sunt verba: 'uniuscuiusque versus tres sunt ordines, binis caesuris distincti; ordines sunt senorum, octonorum aut denorum temporum; quorum quivis aut dactylico aut anapaestico numero uti venit' et paullo post: 'pars ea versus, quae ab hephthemimeri ad quartum usque pedem decurrit, senorum aut post trochaeum quinorum pedum, expletur legitime uno vocabulo'.

Itaque si versus trochaica caesura instructus erat, epicae gravitati consentaneum videbatur, ut maior eam ordo exciperet, plerumque ⏑ – ⏑ ⏑, usque ad tetrapodiam bucolicam, velut:

I, 4: *χρύσειον μετα κῶας ‖ εὔζυγον | ἤλασαν Ἀργώ*

14: *ῥέζε θεοῖς· Ἥρης δὲ ‖ Πελασγίδος | οὐκ ἀλέγιζεν.*

quem numerum, si eiusmodi quoque versus, qualis v. 2. 10. 20. 148. 308 hic referuntur, quibus proxime accedunt v. 357. 390. 470. 505. 508. 511, omnino 349 versus exhibent e primo Argonauticorum libro. Potest etiam ordo usque ad arsin quinti pedis continuari, velut

v. 1: *ἀρχόμενος σέο, Φοῖβε ‖ παλαιγενέων | κλέα φωτῶν.*

3: *κυανέας βασιλῆος ‖ ἐφημοσύνῃ | Πελίαο.*

cuiusmodi 137 versus in eodem libro inveni, siquidem huc pertinent v. 1342, et 656. 766. 1103, quoniam ut apud Homerum etiam apud Apollonium interdum caesura non tollitur elisione. Neque minus saepe trochaeum quinti pedis amplectitur ordo, velut

v. 7: *δημόθεν οἰοπέδιλον ‖ ὑπ᾽ ἐννεσίῃσι | δαμῆναι.*

13: *εἰλαπίνης, ἣν πατρὶ ‖ Ποσειδάωνι | καὶ ἄλλοις*

quo referantur etiam v. 556. 500. 538. 549. 566. 950. 1144. Contra pauci sunt versus, in quibus hic ordo usque ad finem quinti pedis pertinet, velut v. 180. 299. 1175. 1348:

αὖτις ἰὼν πονέεσθαι· ‖ ἐπηπείλησε δὲ | γαῖαν.

Neque hi versus saepe extant, in quibus secundus ordo post caesuram trochaicam bacchius est. Cf. v. 60. 72. 186. 271. 519. 542. 555. 774. 1012. 1143. 1187. 1200. 1282. 1288. 1297, quibus dubitanter addo v. 276. 1212. Tales versus me apud Callimachum legisse non memini: ex Arato notavi v. 28.

Contra admodum rari ii sunt versus, in quibus minor ordo trochaicam

sequitur caesuram. Nempe apertum est v. 9: *κιὼν διὰ ποσσὶν* huc non pertinere, neque v. 18. 32. 38, aliosque id genus, qui hyphen exhibent, praesertim interpunctione firmatum, v. 614. 618. Pauci qui supersunt aut nominibus propriis excusantur, v. 40. 52. 89. 164. 179, aut interpunctione versuum sive in medio sive in fine posita, qua fit ut ordo secundus artius sequenti iungatur, et ipse paene evanescat, velut v. 43. 76. 82. 104. 132.

Sin vero masculam caesuram habet versus, hic quoque proximus ordo aut *μονογραμματικῶς*, aut duobus vocabulis per hyphen vel interpunctionem coniunctis, usque ad quartum dactylum plerumque continuatur. Exemplo sint

v. 5: *τοίην γὰρ Πελίης ‖ φάτιν ἔκλυεν, | ὥς μιν ὀπίσσω*

6: *μοῖρα μένει στυγερή, ‖ τοῦδ' ἀνέρος | ὅντιν' ἴδοιτο*

12: *ἵκετο δ' ἐς Πελίην ‖ αὐτοσχεδὸν | ἀντιβολήσων.*

Rarius ordo iam semiseptenaria clauditur, quae saepe auri tantum inservit minuendae semiquinariae causa, dum ordo re vera maior est, velut

v. 8: *δηρὸν δ' οὐ μετέπειτ' ‖ τεὴν | κατὰ βάξιν ‖ Ἰήσων.*

Interdum quoque interpunctione facta proxima verba propius ad semiseptenariam accedunt, quemadmodum v. 19. 27. 42. 50 cett.

Sed longum est hanc de metricis ordinibus quaestionem per tot versuum millia singillatim persequi, cum reliquorum poetarum lectione vel obiter instituta appareat, eos quoque ab hac Apollonii norma non esse alienos. Etenim de Callimachi versibus hoc tantum monendum est, paullo saepius secundum ordinem e duobus constare vocabulis, aut per hyphen coniunctis, aut quorum alterum vel encliticum, vel procliticum sit. Itaque ad arsin quinti pedis secundus pertinet ordo Hymn. Iov. 20:

Ἀρκαδίη· μέλλεν δὲ ‖ μάλ' εὔυδρος | καλέεσθαι.

39: *Καυκώνων πολίεθρον, ‖ ὃ Λέπρειον | πεφάτισται*

usque ad quintum trochaeum ibid. v. 1:

Ζηνὸς ἔοι τί κεν ἄλλο ‖ παρὰ σπονδῇσιν | ἀείδειν

17: *λύματα χυτλώσαιτο, ‖ τεὸν δ' ἐνὶ χρῶτα, | λοέσσαι.*

23: *ἤειρεν, πολλὰς δὲ ‖ Μέλας ὤχησεν | ἁμάξας.*

Potest etiam secundi ordinis unitas in eo posita esse, ut cum prius eius vocabulum proprie ad primum ordinem pertineat, reliqua propius ad caesuram accedant, velut h. Iov. 69:

σῶν περάων· ὅτ' ἐμοῖσι ‖ φίλοις ἐνδέξια φαίνοις

et si iis quoque versibus maiorem ordinem inesse dixeris, pauci supersunt, in quibus re vera iam semiseptenaria claudatur, velut h. Iov. 24. 59. 78. 80. h. Apoll. 13. 63. 66. 89. 90. h. Dian. 25. 27. Neque frequentes ii sunt versus quorum ordo usque ad thesin quinti pedis continuatur, quemadmodum h. Iov. 21. 40. h. Apoll. 71. 90. 102. h. Dian. 199. Neque in eorum versuum constructione, in quibus mascula praevaluit caesura, ab

Apollonio diversus est Callimachus, quo in loco obiter moneo, saepe ordines turbatos esse ab editoribus nimio interpungendi studio, velut h. Iov. 7:

Ζεῦ, σὲ δ' ἐν Ἀρκαδίῃ. πότεροι, πάτερ, ἐψεύσαντο;

ubi ea saltem delenda est virgula, quae antecedit vocativum πάτερ, vel h. Apoll. 2:

οἷον δ' ὅλον τὸ μέλαθρον; ἑκάς, ἑκάς, ὅστις ἀλιτρός.

ubi deleatur virgula post prius ἑκὰς posita, haec enim non magis interpunctione dirimenda sunt quam οὐαί, aliaque de quibus notum est Herodiani praeceptum, quam ἰὴ ἰὴ h. Apoll. 80. 97. 103, quod in Arist. Pac. 445 recte sublata virgula nunc legitur. Sed de ineptissima hac interpunctione plura in alio capite exponam.

In universum autem de poetis Alexandrinis haec valet observatio, ut quo quis antiquior, eo magis in versuum structura ad Homericam simplicitatem accedat. Aratus igitur caesuras masculas multo saepius admisit quam Callimachus, breviores ordines, semiseptenariam post semiquinariam. Nicander, multo ille in versuum structura accuratior, medium quoddam inter Aratum tenet et Callimachi sectatores. Atque hanc ipsam numerorum rationem haud parvi faciendam esse censeo, in ea solvenda quaestione, utrum Nicander Apollonium antecesserit aetate, necne: etenim hoc mihi certum videtur, Nicandrum, modo paucos Apollonii versus legisset, pro ea quae eius erat doctrina studiorumque assiduitas, versus suos longe aliter formaturum fuisse.

CAPUT TERTIUM.

DE DACTYLORUM FREQUENTIA IN POETARUM ALEXANDRINORUM ET NONNI HEXAMETRIS.

A caesuris autem transeundum est ad dactylorum frequentiam apud Callimachum et Nonnum, omnino recentiores poetas obvium. Nempe hoc verum est, in binis ternisve Dionysiacorum libris plures vel totidem fere extare versus holodactylicos, quam in duodenis fere Iliadis Odysseaeve libris, ut in hac quoque re novam numeri heroici immutationem factam esse a Nonno statuerint viri docti. Cf. Herm. Orph. p. 690. Gerhard. lectt. Apollon. p. 199. Caussam vero huius consuetudinis nemo quantum scio protulit; si protulit, certe non iustam. Nam etsi concedendum est, molliores in universum numeros esse apud Nonnum, tamen cave credas emolliri dactylorum frequentia versus heroici vigorem, immo in contrariam

potius abeundum est sententiam. Nam incitatur versuum cursus dactylico numero ut bellico quasi stridere aures obtundat. Ac numerorum quidem celeritas non aliena est a Nonno, utpote qui longissimus sit in orationibus ornandis, brevior interdum in ipso narrationis tenore: tamen ne hanc quidem caussam fuisse censeo cur adeo frequentarit dactylos. Sed ut breviter dicam, profecti sunt ex ipsis caesurae legibus, quas Nonnus sibi imposuit.

Quo loco miror, neglectam esse praeclaram observationem a Spohnio olim prolatam, de extr. parte p. 57. n. 13. p. 233. Is enim de caesura trochaica apud Homerum rectissime ita disputavit: 'in antecedentibus pedibus, primo et secundo, eam vim habet haec caesura, ut in proxime praegresso, qui est hexametri secundus in universum dactylus praeferatur. Augetur haec eius vis, si in primo pede dactylica vox praecessit; et accedente post hanc dactylicam pedis primi vocem caesura tertia, quae est in fine theseos primae, ita corroboratur et confirmatur, ut paene solemnis sit in pede secundo dactylicus numerus. Interdum dactylicam vocem, in pede primo positam, sequitur spondeus in pede secundo, quamquam adest in tertio caesura trochaica; hoc autem plerumque tunc tantum fit, ubi aut sequitur illam dactylicam vocem verbum *ὑπερδισύλλαβον*, aut in parte posteriore meri dactyli, aut ubi utrumque simul adest.' Exemplo sint hi versus:

– ⏑ ⏑ | – – | – ⏑ ‖ ⏑ | – ⏑⏑ | – ⏑⏑ | – ×

Il. *E*, 723: *χάλκεα, ὀκτάκνημα, σιδηρέῳ ἄξονι ἀμφίς.*
898: *ὣς φάτο, καὶ Παιήον' ἀνώγει ἰήσασθαι.*
K, 482: *ὣς φάτο· τῷ δ' ἔμπνευσε μένος γλαυκῶπις Ἀθήνη.*
Λ, 251: *ἐφθίαθ', οἵ οἱ πρόσθεν ἅμα τράφεν ἠδ' ἐγένοντο.*
Δ, 523: *κάππεσεν, ἄμφω χεῖρε φίλοις ἑτάροισι πετάσσας*
648: *Τληπόλεμ' ἤτοι κεῖνος ἀπώλεσεν Ἴλιον ἱρήν.*

Contra eiusmodi versus, quales sunt:

I, 440: *νήπιον, οὔπω εἰδόθ' ὁμοιίου πολέμοιο*
Λ, 267: *ἔσσομαι, ὡς τὸ πρῶτον ὑπέστην καὶ κατένευσα*
824: *ἔσσεται, ἀλλ' ἐν νηυσὶ μελαίνῃσιν πεσέονται.*

admodum rari sunt. Atque haec Spohnii observatio in universum recta est, nam etiamsi haud pauci sunt versus, in quibus neglectam videris, tamen hoc pro certo ponendum est, trochaicam caesuram adamare dactylos non in prioribus tantum, sed in omnibus omnino hexametri pedibus. Ceterum abiit in eandem sententiam vir doctus in Muetzellii Ephem. V, 2. 1851. p. 740, cuius haec sunt verba. 'Homers vers ist ein dactylischer, die spondeen in demselben sind untergeordnete theile und oft nur vom zwange herbeigefuehrt, da viele unentbehrliche wortspondeen keine dactylische form annehmen, viele auch der fruehere sprachgebrauch der rhapsodie (?) untergeschoben hat.'

Easdem vero leges, cum in universum Callimachus quoque observaverit et Nonnus, et cum apud hunc imprimis caesura trochaica praevaleat, apparet necessario prae dactylorum frequentia spondeorum usum paene nullum esse posse et prorsus evanescere in recentiorum poetarum versu heroico. Itaque iam nemini mirum videbitur, spondeorum usum apud eos poetas, qui in versuum conformatione operam artificii plenam posuerunt, certis quibusdam legibus et artioribus finibus esse circumscriptum.

CAPUT QUARTUM.

DE SPONDEORUM USU IN VERSU HEROICO.

His autem legibus, primus et unus, quantum scio, Merkelius summam ingenii sagacitatem advertit, in libello scholastico Magdeburgii 1844 germanice scripto, cui titulus est: metrisch-kritische Abhandlung über Apollonius Rhodius.

Atque fundamenta huius disputationis in eo posita sunt, quod recentiorum philologorum de Nonni hexametro disputationes eo provectas esse vir doctus dicit, ut a severa huius poetae disciplina in rebus metricis poetarum Alexandrinorum artificia longe superata esse videantur. Hoc autem re vera longe aliter sese habere et modo accuratius eorum versus examinentur, esse verendum, ne hi poetae metricae elegantiae palmam Nonno praeripiant. Quod ut efficeret, laboriosam operam in anquirendo spondeorum usu apud Apollonium inposuit. Atque summa huius disputationis eo redit, ut primum sex leges proferantur firmissimae, quarum prima haec est:

Si prima hexametri thesis longa est, primus ordo metricus per molossum plerumque efficitur: si etiam secunda, sequitur palimbaccheus.

Secunda: Si primo hexametri spondeo clauditur ordo metricus, proximus ordo per choriambum efficitur vel molossum, aut purum utrumque, aut una brevi syllaba abundantem.

Tertia: Si primum dactylum secundo in pede longa sequitur thesis, primum versus dimidium una tantum caesura naturali sive minore est dissecandum.

Quarta: Si tertium hexametri locum spondeus accepit, praecedente anapaesto plerumque, spondeo semper, choriambo saepe, tertiam thesin excipit Ionicus a maiore.

Quinta: Longa thesis quarti pedis partem conformare debet vocabuli hyperdisyllabi.

Sexta denique: Longa thesis in quinto pede, caesura naturali a sexto pede numquam est dirimenda.

Hae igitur leges, quarum fundamenta iam in Homeri carminibus esse posita, infra ostendam, quibus numerus eiusque recta continuatio egregie firmantur, rarissime neglectae sunt. Sane vero hoc ita tantum fieri potuit ut tres praeterea leges accederent auxiliares, ut ita cum Merkelio dicam:

I. Elisione tolli caesuram naturalem quae inter duo intercedit vocabula.

II. Enclitica cum antecedente, proclitica cum sequente vocabulo coniuncta unum tantum exhibere ordinem metricum.

III. Hanc procliticorum vel encliticorum naturam etiam in praepositiones cadere, in coniunctionem καὶ, in particulas γὰρ, δὲ, μὲν, iam a veteribus quibusdam encliticorum in numerum relatis, cf. Lehrs. quaestt. epp. p. 101. Goettling. de acc. p. 398, nec non in δή, particulam expletivam.

Tolluntur autem hae leges si interpunctio medio in versu locum habet, si nomina propria superveniunt, neque in eos cadunt versus, qui hypotyposis aliquam exhibent speciem. Praeterea primae legi alia subiungenda est observatio, vitari versuum in initio molossum una brevi abundantem, quo fit ut trochaeus secundo in pede ponatur, de quo iam supra monui. Excusatur hoc vitium primum in iis versibus, in quibus etiam reliquae leges neglegi possunt, dein si post primam arsin facta est incisio, denique si vocabulum monosyllabum, vel particula copulativa in thesi trochaica posita est, velut:

I, 665: ὑμέων δ' εἴ τις ἄρειον ἔπος μητίσεται ἄλλη.

v. 1081: ὤλλοι μέν ῥα πάρος δεδμημένοι εὐνάζοντο.

Haec igitur ea sunt, quae Merkelius in praestantissimo illo libello exposuit: quibus quomodo reliqui poetae heroici carminis, quorum agmen Callimachus ducit, sese accommodarint, iam meum est exponere.

Ac si primo in pede apud Callimachum spondeus locum habet, primus ordo metricus plerumque molossus est, aut palimbaccheus ultima syllaba per positionem producta. Cf. Hymn. Iov. 22. 23. 25. 36. 39. 47. 51 rell. Sunt autem hi pedes aut puri, aut impuri, h. e. minorum quorundam vocabulorum arte cohaerentium, vel per se levium, auxilio constituti, velut h. Iov. 4: πῶς καί νιν, v. 5: ἐν δοιῇ, v. 22: ἦ πολλάς, alii. Legitime neglecta est haec lex propter sequentem interpunctionem, h. Dian. 8:

δός δ' ἰοὺς καὶ τόξα· ἔα πάτερ κτλ.

Raro primus spondeus ordinem metricum claudit, ita ut inter ipsius primi pedis contineatur fines. Eum vero aut choriambus sive paeon primus ante positionem, aut molossus, vel purus uterque, vel impurus ita excipiunt, ut etiam brevi syllaba abundare possint. Tamen Callimachum

in hac lege observanda magis sibi indulsisse quam Apollonium, fortasse recte aliquis dixerit. Cf. h. Iov. 34: *κευθμὼν ἐς Κρηταῖον.* v. 58: *τῷ τοι καὶ γνωτοί,* v. 74: *αὐτούς, ὧν ὑπὸ χεῖρα,* h. Apoll. 42: *τέχνῃ δ' ἀμφιλαφής,* v. 47: *Φοῖβον καὶ Νόμιον,* v. 65: *Φοῖβος καὶ βαθύγειον,* v. 102: *βάλλων ὠκὺν ὀιστόν,* h. Dian. 6: *δός μοι παρθενίην·* vv. 14 et 43: *πάσας εἰνετέας,* v. 25: *μήτηρ ἀλλ' ἀμογητί,* 39. 68. 92. 108. 130. 134. 137. 148. 164. 168. 180. 187. 206. 207. 211. 216. 224. 231. 257 rell. Ceterum offendit nos h. Iov. 18:

Λάδων ἀλλ' οὔπω μέγας ἔρρεεν, οὐδ' Ἐρύμανθος.

nam *ἀλλ'* ita collocatum, cum ex sensu ad *Λάδων* pertinere debeat, pertinet etiam ad *οὔπω,* itaque fluctuat inter utrumque, et cum vix credam aliud apud Callimachum extare exemplum vocis *ἀλλά* in secundo enuntiati loco collocatae, inverso ordine legerim: *ἀλλ' οὔπω Λάδων κτλ.*

Quodsi dactylum primi pedis spondeus in secundo insequitur, ea valet lex, ut ne ea versus pars, quae metricam antecedit caesuram, plus una caesura minore dissecetur. Cf. h. Iov. 9. 20. 35. 49. 56. 68. 70. 71. 76. 80. 87. Nullam offensionem ii habent versus in quos leges illae auxiliares cadunt, velut v. 6. 8. 15. 21. 24. 26. 33. 43 rell., etiam h. Dian. 71: *δύνει ἔσω κόλπους,* neque ii, in quibus aliis de caussis duo vocabula arte consocianda sunt, velut h. Del. 27: *Δῆλε φίλη, τοῖός σε,* v. 119: *μεῖναν, ἐπεὶ καὶ θῆρες,* all. Contra h. Iov. 94: *χαῖρε, πάτερ, χαῖρ' αὖθι,* ne regulae repugnet, prior certe virgula delenda est. Item v. 46 post *Ζεῦ,* et h. Dian. 286 post *χαῖρε.* In h. Iov. 8: *Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται,* nec non v. 31: *πλῆξεν ὄρος σκήπτρῳ,* h. Dian. 19: *ἥντινα λῇς· σπαρνὸν γάρ,* v. 146: *Φοῖβος ἔχει. τοῖος γάρ,* fortasse etiam v. 266: *μηδὲ χορὸν φεύγειν ἐνιαύσιον,* aliqua venia ex superveniente interpunctione petenda est. At h. Dian. 41:

λευκὸν ἔπι, Κρηταῖον ὄρος, κεκομημένον ὕλῃ

ineptum est in praepositione statuere hoc loco anastrophen esse factam, et deleta virgula *ἐπὶ Κρηταῖον* scribatur.

Iam vero, si primum Hexametri colon spondiacum est atque versus post primum illum molossum per spondeum continuatur, hoc nisi *μονορηματικῶς* per palimbaccheum fieri non potest. Cf. h. Iov. 4: *πῶς καί νιν, Δικταῖον.* v. 41: *υἱωνοὶ πίνουσι.* v. 77: *τευχηστὰς δ' Ἄρηος.* V. 18, de quo modo dictum est, excusatur nomine proprio: neque contrarii sunt regulae v. 28: *ἤειρεν, πολλὰς δέ,* v. 60: *δηναιοὶ δ' οὐ πάμπαν.* Et quia h. Dian. 36:

πολλὰς δὲ ξυνῇ πόλιας διαμετρήσασθαι

scribendum esse censeo *πολλὰς δὲ πτόλιας ξυνῇ διαμ.,* pauci tantum versus inveniuntur, legi prorsus contrarii, veluti

h. Dian. 136: πότνια, τῶν εἴη μὲν ἐμοὶ φίλος,

h. Del. v. 113: ὦ πάτερ, οὐ μὴν ἵππον ἀέθλιον ἀμφιβέβηκας.

Ceterum secundo in pede spondeus apud Callimachum legitimam sibi sedem quaesivit, et saepissime in eo invenitur.

In tertium spondeum ea cadit lex, quam epicorum poetarum nemo puto violavit, ut semper penthemimeri dissecetur. Hanc autem legem, quam a nemine adhuc pronuntiatam esse miror, ne numerus omnis everteretur, prorsus necessariam fuisse, apertum est. Nempe ei versui cuius tertium locum spondeus obtinuit, optio datur aut inter semiquinariam caesuram vel semiseptenariam, aut numerum sine ulla caesura prorsus elumbem. Et semiseptenariae aliquot exempla apud Homerum extant, velut Il. *E*, 628. *Θ*, 182:

ὡς πυρὶ νῆας ἐνιπρήσω, κτείνω δὲ καὶ αὐτούς.

sic etiam Anth. Pal. I, 64, 1:

ἑπτάκι τοὺς δέκα Φοίνικας, δυοκαίδεκα πηγάς.

Hephthemimeris autem cum iam per se molesta sit, tum in his versibus ferri non potuit, qui ita in duo fere pedum paria dirimerentur

– ◡ ◡ – ◡ ◡ – – | – ‖ ◡ ◡ – ◡ ◡ – –

et ad horridam Tzetzae metricam accederent, qui inter alia monstra etiam tales versus formavit, quales sunt Antehom.

v. 12: εἰπὲ δὲ Πενθεσίλειαν, κούρην ἀντιάνειραν.

v. 28: οὐδ' ἄρα μὴν τάδε Μοίραις ἥνδανε χαλκεοκμήτοις.

v. 101: Ἀστερίῳ βασιλῆι Κρητάων περ ἐόντι.

v. 113: οὐδὲ μὲν οὐκ ἀντέπληξε· πλῆξεν δὲ καὶ αὐτήν.

Atque hoc quidem iam Wolfius recte perspexerat, praef. nov. ed. Hom. p. 68. Praeterea vero eandem quoque caussam esse censeo, cur post semiquinariam illam secunda spondei syllaba non ex monosyllaba voce constare possit, nisi aut enclitica sequatur vocula, aut ipsum procliticum sit ad sequentia propius spectans vocabulum, articulus ante substantivum, vel coniunctio. Velut h. Iov. 8:

Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται. καὶ γὰρ τάφον, ὦ ἄνα, σεῖο.

v. 35: πρεσβυτάτη νυμφέων, αἵ μιν τότε μαιώσαντο.

h. Apoll. 42. h. Dian. 295. 262. 264. h. Del. 280.

Spondeus in quarto pede maiore aliquo contineri vocabulo ὑπερδισυλλάβῳ debet, vel si hephthemimeris locum habet, thesis saltem spondiaca ad tale pertinebit vocabulum. Atque huc ea referenda sunt, quae Gerhardius lectt. Apoll. p. 147 sqq. de positionis usu in spondeis quartae sedis disputavit, quae nostra demum lege firmum accipiunt fundamentum. E Callimacho conferantur h. Iov. 1. 20. 23. 26. 29. 39. 42 rell. Neque tam h. Ap. 12:

μήτε σιωπηλὴν κίθαριν, μήτ' ἄψοφον ἴχνος.

vel h. Dian. 99:

εὗρες ἐπὶ προμολῇς ὄρεος τοῦ Παῤῥασίοιο.

et similes quosdam versus huic legi contrarios esse censeam, neque h. Iov. 78:

Ἀρτέμιδος· Φοίβου δὲ, λύρης εὖ εἰδότας οἴμους.

quocum conferatur Homericum illud μάχης εὖ εἰδότε πάσης in eadem versus sede, Il. *B*, 823. *E*, 549. *Π*. 100, quia duo minora verba quae in his inveniuntur versibus, quoniam certam et artam inter se habent coniunctionem, omni vacant offensione: quam h. Dian. 7: .

καὶ πολυωνυμίην· ἵνα μή μοι Φοῖβος ἐρίζῃ

ubi legendum est sine dubio ἵνα μή Φοῖβός μοι ἐρίζῃ, atque h. Ap. 40:

ἀλλ' αὐτὴν πανάκειαν· ἐν ἄστει δ' ᾧ κεν ἐκεῖναι

ubi scribendum est ἄστεϊ.

Versus proprie spondiaci, quorum bini vel terni admodum raro se excipiunt (h. Iov. 34. 5. 46. 7. h. Dian. 97. 8. 170. 1. 176. 7. 222. 3. 4. 237. 8. 251. 2. h. Del. 65. 6) plerumque ita formati sunt ut longo vocabulo quadrisyllabo (– – – ◡) et longiore etiam clauderentur. Cf. h. Iov. 46. h. Apoll. 13. 55. Dian. 37. 223. 237. Trisyllabam clausulam exhibet h. Iov. 41.

Etiamsi hi fines quibus spondeorum usus apud Callimachum continetur admodum angusti sunt, et dactylorum frequentia longe praevaluit, tamen non ita vitavit spondeos, ut non bini se exciperent. Etenim duo spondei saepe per primum, raro per tertium, numquam per secundum hexametri colon continuantur. Raro hoc fit per secundum et tertium pedem, h. Iov. 8. 35. h. Apoll. 8. 67. 74. 87. 88, nunquam per quartum et quintum: rarius etiam per tres pedes continuantur spondei h. Apoll. 45. 74. 88.

Transeo ad Nicandrum, qui easdem leges severissime observavit et paucis tantum in versibus neglexisse videtur: ac de prima quidem, secunda, quarta, quinta et sexta lege non est quod dicam. Continuationem spondiaci coli per palimbaccheum neglegere potuit propter nomen proprium Al. 130: νηστείρης Δηοῦς. Alex. 80: τέτρηχε γλώσσης, scribi potest γλώσσης τέτρηχεν. Restant Ther. 109: εὐεργῆ λάκτιν et 116: ἄκμηνος σίτων, et alii quidam, quos nunc invenire non possum excusandi fere omnes propter interpunctionem. Eam vero legem, quae est de spondeo in quarto pede, non esse violatam his versibus: Alex. 92. 94. 347. 493. 560. 145. 485, manifestum est.

Has autem leges, quas eorum poetarum qui ante Nonnum in heroico carmine elaborarunt, nemo violavit, nisi qui prorsus rudis esset in arte metrica, veluti Manetho, Cynegeticorum auctor, Sibyllistae, casui tribuendas esse, quis est qui in tanto multorum carminum consensu censeat?

Ac de reliquis poetis dixisse sufficiat, ne nimius sim in molesto exemplorum numero coacervando. Quae leges quantum profuerint poetis in maioribus ordinibus recte coniungendis, et in servanda numerorum aequabilitate, facillime est intellectu. Ceterum ad unam omnes profectae sunt ex Homero. Etenim haec in universum poetarum Alexandrinorum ratio metrica fuit, ut quae iterata Homericorum lectione diligenter instituta, principi illi poetarum in consuetudinem abiisse cognovissent, sibi ipsi legi esse vellent et normae. Quod cum iam supra de caesuris ostenderim et dactylorum frequentia, nunc quoque nonnullis versuum centuriis has leges spondiacas ex Homero probabo. Haec enim sufficiant, nam eiusmodi quaestiones per totum Homericorum corpus persequi, inutile est et prorsus otiosum, cum ii poetae quorum carmina in unum collegit Homerus, naturalem quendam sensum secuti sint in versuum compositione, non artis doctrinam, hunc autem sensum in diversis hominibus non eundem fuisse apertum sit. Ineptum igitur est ad unam normam omnes Homeri versus exigere, modo quid in universum facere consuerint hi poetae ostenderis, quidve vitaverint. Et bene quidem scio, his quaestionibus prudenter institutis magnum inesse momentum ad impugnandam eam sententiam, quae ab uno Homero omnia fluxisse Homerica statuit, attamen in his quoque modi teneantur et fines necesse est et prorsus inutiles eiusmodi quaestiones mihi videntur, quales nuper Grashofius quidam de omisso apud Homerum augmento dactylorum in arsi instituit.

Igitur exemplo sint vv. 1—100 ex libris *Γ*, *Z*, *ε*. Ac primam quidem legem, quae est de molosso, fere semper observatam inveni. Cf. *Γ*, 2. 9. 12. 16. 21. 25. 26. 30. 36. *ε*, 1. 10. 11. 12. 16. 17 rell. Neglecta est in his locis: *ε*, 4: *Ζεὺς ὑψιβρεμέτης*. v. 78: *ἠγνοίησεν ἰδοῦσα*. *Γ*, 28: *ὀφθαλμοῖσιν ἰδὼν*. v. 46: *ἦ τοιόσδε ἐὼν*. v. 77: *καὶ ῥ᾽ ἐς μέσσον ἰὼν*, quibus accedant *Γ*, 5: *κλαγγῇ ταίγε*. v. 80: *ἰοῖσίν τε*. De secunda lege, quam de choriambo vel molosso proposui, primum hexametri ordinem spondiacum insequente, cui contrarii sunt *E*, 12. 18. 56. *Γ*, 37: *δείσας Ἀτρέος υἱὸν*, v. 53: *γνοίης χ᾽ οἵου φωτός*, conferantur *Γ*, 19: *κάλλων Ἀργείων*. v. 24: *εὑρὼν ἢ ἔλαφον*. v. 43. 48. 67, 82. 90. 91. *E*, 14 rell. Tertia ea est lex, qua versum usque ad caesuram metricam una tantum caesura naturali dissecari iubetur, si secundo in pede post praecedentem dactylum spondeus locum habet. Cf. *Γ*, 1. 3. 4. 6. 7. 17. 79. 87. Et si eiusmodi quoque versus huc referas, quales sunt *Γ*, 45: *εἶδος ἔπ᾽· ἀλλ᾽ οὐκ ἔστι*. v. 76: *ὣς ἔφαθ᾽· Ἕκτωρ δ᾽ αὖτ᾽ ἐχάρη*. v. 93: *κτήμαθ᾽ ἑλὼν εὖ πάντα*. *ε*, 7: *Ζεῦ πάτερ ἠδ᾽ ἄλλοι*, probatur haec lex quinquaginta fere versibus, septem tantum impugnatur, *Γ*, 32: *ἂψ δ᾽ ἑτάρων εἰς ἔθνος*. v. 66: *ὅσσα κεν αὐτοὶ δῶσιν*. *ε*, 32: *οὔτε θεῶν πομπῇ*. v. 48: *ὧν ἐθέλει, τοὺς δ᾽ αὖτε*. v. 108: *οἴκαδ᾽. ἀτὰρ ἐν*

νόστῳ. *Z*, 48: αὐτίκα δ' ἠὼς ἦλθεν, et v. 51: πατρὶ φίλῳ καὶ μητρί, quorum fere omnes haud parvam veniam ex superveniente interpunctione accipiunt. Hoc autem in loco eorum iterum meminisse iuvat, quae de iis versibus qui in tertio pede caesuram habent trochaicam, Spohn. de extr. part. Od. p. 233 observavit, quae cum nostra lege optime conveniunt. Hanc enim ille, postquam aspernari praecedentibus in pedibus spondeum exposuit, interdum, inquit, dactylicam vocem, in pede primo positam, sequitur spondeus in pede secundo, quamquam adest in pede tertio caesura trochaica; hoc autem plerumque tunc tantum fit, ubi aut sequitur illam dactylicam vocem verbum ὑπερδισύλλαβον, aut in parte posteriore meri dactyli, aut ubi utrumque simul adest. Quartae legi quae hexametrum post primum molossum μονορηματικῶς per palimbaccheum continuandum esse docet, haud pauca praesto sunt exempla, veluti *Γ*, 38: τὸν δ' Ἕκτωρ νείκεσσεν. v. 52: οὐκ ἂν δὴ μείνειας. v. 99: Ἀργείους καὶ Τρῶας. ε. 12: ὡς οὔτις μέμνηται Ὀδυσσῆος· v. 17: οἵ κέν μιν πέμποιεν. In contrariam partem abeunt: ε, 24: ὡς ἤτοι κείνους. *Z*, 29: ἐκ γάρ τοι τούτων. *Γ*, 2: Τρῶες μὲν κλαγγῇ. v. 42: ἢ οὕτω λώβην. v. 54: οὐκ ἄν τοι χραισμῇ. v. 74: ναίοι τε Τροίην.

De spondeo in tertio pede quoniam dictum est, sequitur sexta lex, quae quartum spondeum aut maiore aliquo vocabulo ὑπερδισυλλάβῳ contineri iubet, cf. *Γ*, 14. 15. 16. 22. 27. 30 rell., aut praecedente hepthemimeri saltem thesin spondei ad eiusmodi pertinere vocabulum, *Γ*, 8. 28. 48. 80. Sed haec ipsa ea est lex quam omnium maxime neglexit Homerus, cum thesis spondiaca non solum frequenter ad modum ad bisyllabum pertineat vocabulum, *Γ*, 36. 38. 72. 81. 92, sed etiam haud raro monosyllaba sit, velut *Z*, 27: ἵνα χρὴ καλὰ μὲν αὐτήν et v. 33: ἔτι δὴν παρθένος ἔσσεαι, ne de praepositionibus dicam, deque καί, ἢ particulis, de ὡς aliisque id genus. Ac ne ii quidem desunt versus, in quibus totus spondeus bisyllabum est vocabulum, velut *Z*, 8: ἑκὰς ἀνδρῶν ἀλφηστάων. v. 31: ἅμ' ἠοῖ φαινομένηφι. *Γ*, 20: ἐν αἰνῇ δηιοτῆτι. v. 49: νυὸν ἀνδρῶν αἰχμητάων. Et cum eiusmodi versus re vera auribus nullam praebeant molestiam, non eam saltem, qualem ille Tibulli versus I. 1, 37:

adsitis, divi, nec vos e paupere mensa,

fortasse statuendum est, hanc legem quam sibi Alexandrini imposuerunt poetae, non tam e fonte Homerico fluxisse, quam e reliquis eorum rationibus metricis, quibus inducti longiores in universum ordines brevioribus praeferre consuerant. Contra de quinto spondeo fatendum est, eum apud Homerum quoque, cum sexto pede unum plerumque exhibere vocabulum quadrisyllabum, et rariores esse trisyllabas hexametri clausulas, a longa syllaba incipientes.

His autem ita expositis, cum ostenderim quid conveniat Homerum

inter et poetas Alexandrinos spondeorum in usu, restat ut ad Nonnum iam transeam, et quam hic sibi viam cum sectatoribus ingrediendam esse censuerit, anquiram. Panopolitanus autem poeta, cum his quoque in rebus poetas Alexandrinos secutus sit, fieri tamen non potuit, quin septem illae de quibus diximus leges etiam artioribus ab eo circumscriberentur finibus. Etenim quasi proprias sedes nacti sunt spondei apud Nonnum, sextum quartum et secundum pedem. Etiam primo in pede admodum frequens eorum est usus, rarus autem in tertio; et in quinto adeo nullus, ut ne semel quidem in XLVIII Dionysiacorum libris hanc sedem spondeus occupaverit. Porro per unum hexametri colon spondei continuari non possunt, et raro eodem in versu secundam una cum tertia sede obtinuerunt (II, 310. 567. 681. VIII, 272. X, 380. XII, 112. XIII, 179. 228. 413. 482. XV, 161. XVII, 388. XIX, 2. 43). Haec si tenentur, nonnullas Alexandrinorum leges de Nonno non posse valere apertum est.

Itaque primam legem, quae de molosso est, cum in aliis libris, tum in his libri secundi versibus observavit: 29. 37. 44. 56. 123. 135. 144. 167. 216. 251. 253. 267. 274. 396. 427. 474. 490. 491. 505. 513. 526. 558. 560. 569. 572. 586. 608. 634. 652. 655. 670. 675. 691. 697. Accedunt ii versus, in quibus minores voculae bisyllabum vocabulum aut sequuntur, aut ei praecedunt, velut: *ἐκ* v. 114. *καὶ* v. 139. 374. *μὴ* v. 151. *γὰρ* v. 214. 448. 482. *οὐ* v. 334. 647. *μὲν* v. 388. 424. 479. *δὲ* v. 423. 471. *σοὶ* v. 627. *ὥς* v. 699. Contra eae leges de palimbaccheo post molossum ponendo, et de molosso post spondeum qui primum pedem non egreditur, nullius apud Nonnum sunt usus. Praeterea eam quoque neglexit, qua choriambum sive purum sive una brevi abundantem talem spondeum excipere iubetur, cum haud raro e duobus vocabulis apud eum constitutus sit. Cf. II, 130. 140. 143. 149. 207. 218. 241. 339. 529. 555. 619. 625 rell. At XI, 96:

πένθος μίξε γέλωτι, καὶ ἄστατον εἶχε μενοινὴν

quia Nonnus augmentum, nisi summa metri necessitate coactus, non omisit, scribendum est *πένθος ἔμιξε*, et eadem de causa v. 191: *καί οἱ ἔπεμπε* pro *καί οἱ πέμπε*, etenim hic hiatus inter molestos a Nonno quantum scio, non est relatus. Quia vero Alexandrinorum leges de spondeo quarti pedis a Nonnianis diversae non sunt, certe in eiusdem libri v. 152:

νόσφι φόβου δρόμος οὗτος, ἐπεὶ καί, θῆλυς ἐοῦσα,
παρθένος Εὐρώπη βοέων ἐπεβήσατο νώτων,

virgula delenda est post *καὶ* posita, vel aliis de causis molesta et prorsus otiosa, ita ut hic versus non aliter formatus sit, quam qui paullo infra leguntur vv. 321. 324. 457, alii. Porro Nonnus accuratissime eam observavit regulam, quae est de una caesura naturali, cum in aliis libris, tum

in secundi plus quam ducentis versibus, et paucissimos tantum inveni locos, in quibus hanc legem prorsus violatam esse dixerim.

Ii vero poetae, quos communi nomine Nonni sectatores nominamus, non pari omnes ratione magistri praecepta secuti sunt. Quorum Musaeus quidem omnium proxime a Nonno abest. Etenim is quoque easdem regulas cum Nonno observavit, easdem neglexit, praesertim cum is sit Musaeus, in quem unum cadat observatio Wernickii in Tryph. p. 39, Nonni imitatores non continuare spondeos in uno commate, quam sic universe prolatam, falsam esse, Hermannus ostendit, Opusc. IV. p. 210. Quapropter in unico v. 272 huic legi contrario:

ὡς ἡ μὲν ταῦτ' εἶπεν· ὁ δ' αὐτίκα λύσατο μίτρην.

praeterea cum hoc elisionis genus a Musaeo alienum sit, emendationem ab eodem propositam viro, *τάδ' ἔειπεν,* recipere non dubitamus. Iam si singula circumspicimus, primae legi quae est de molosso, duo tantum sunt versus, qui minus conveniant, v. 159: *θηλείης δὲ* et v. 196: *Λείανδρος δὲ.* Atque secundo in pede cum spondeum admodum frequentaverit Musaeus, diligentissime curavit ut ne ea lex violaretur, quam de una caesura naturali factam esse diximus. Cf. v. 2. 7. 10. 14. 19. 23. 26. 27 rell. Neque tam vv. 144. 146. 185. 306, aliique similes, huic legi repugnant, quam v. 13: *πρὶν χαλεπὸν πνοιῇσιν*, v. 64: *τρεῖς Χάριτας ψεύσαντο*, v. 240: *θυμὸν Ἔρως ἔφλεξεν*, v. 259: *πολλὰ καμὼν Λείανδρος*, v. 271: *δεῦρο, τεοὺς ἱδρῶτας*, v. 281: *νὺξ μὲν ἔην κείνοισι γαμοστόλος*: contra v. 245: *δεινὸς Ἔρως, καὶ πόντος ἀμείλιχος* excusatur interpunctione et copulativa coniunctionis natura. Etiam ea lex quae quartum spondeum maiore aliquo vocabulo contineri iubet, permultis in versibus accurate observata est. Vv. 5. 20. 174. 278, in quibus *καὶ* thesin spondiacam formavit, non sunt offensioni, neque v. 78. 175. 181. 284. 322: semel thesis spondiaca in bisyllabum cadit vocabulum, v. 284. Spondiacum primi pedis ordinem choriambus quinquies excipit, v. 42. 63. 130. 241. 299, choriambus una brevi abundans, decies ter, v. 7. 15. 42. 45. 60 rell. interpunctione excusantur v. 21. 29. 33. 124. 134. 224. 239. 280. 308. 313, at quae venia in v. 173. 297. 328 cadat, nescio. De tertio spondeo ne semel dicta sexcenties referam, nisi duobus in versibus nihil monendum est. Nam v. 136:

οὐ γὰρ ἐπιχθονίῃς ἴσην καλέω σε γυναιξὶν

scribendum est *ἐπιχθονίῃσιν ἴσην.* id quod in antiquis editionibus adeoque apud Heinrichium extare postea cognovi, quia *ἶσος,* producta penultima nisi in arsi, nunquam puto apud Nonnum eiusque sectatores locum habet, cuius rei vel apud poetas Alexandrinos rarissima sunt exempla, praeterea v. 213:

καί μιν ὀπιπτεύων δύντ' ὄψομαι οὔτε Βοώτην

sic a Musaeo scriptus esse non potest, non quia thesin monosyllabam huius spondei moror, sed primum quia talis elisio neque Nonno, neque Musaeo unquam usitata, dein quod omnino *δύντ'* in hoc loco ineptum est, ubi Leander ea enumerat sidera, quae modo facem ipsi accenderit Hero, contemplari recusat. Libri autem Mss. et antiquae editiones hunc locum sic exhibent: *οὐκ ὄψομαι δύντα Βοώτην*. Cogitabam aliquando de *ἄντα Βοώτην* vel *εἶθα Β.* sed videtur excidisse versus post v. 214, hoc autem in loco scribendum esse: *οὐκ ὀψὲ δύοντα Βοώτην*. Cf. Paull. Silent. ecphr. Soph. 854 Bekk. cui illo in loco nostrum obversatum fuisse verisimile est.

De Collutho hoc tantum dico, binos diversarum dipodiarum spondeos contiguos apud eum extare his in versibus: 21. 32. 61. 127. 132. 137. 146. 205. 236. 241. 282. 365. 370. At per unam dipodiam nisi quinto et sexto in pede spondei non continuantur, nam v. 13:

Ἀργείης. αὐταὶ γὰρ ἐθηήσασθε μολοῦσαι

excusatur interpunctione, et v. 83:

χρυσῷ μὲν πλοκάμους, χρυσῷ δ' ἐστέψατο χαίτην.

schemate praeterea rhetorico.

Omnium vero longissime, cum aliis in rebus, tum in spondeis a Nonno recessit Tryphiodorus, qui ne his quidem versibus abstinuit, quales sunt v. 461:

μήτ' ἄλλων Τρώων, μήτ' αὐτοῦ Δηιφόβοιο

et v. 543:

Τρώων φευγόντων· ἐστείνετο δ' Ἴλιος ἱρή.

Sed in singulis ne hic quidem novavit. Itaque v. 398: *καὶ σέ, πάτερ καὶ μῆτερ,* ne plus una caesura naturali laboret, delenda est virgula post *σέ* posita. Quartam legem de palimbaccheo, alienam a Nonni versibus et Musaei, Tryphiodorus vicies bis, ni fallor, observavit. Cf. v. 30: *Ῥῆσον μὲν Θρήικες.* v. 126: *ἀλλὰ χρὴ ζώοντας.* v. 129: *εἰ μήπου στρουθοῖο.* v. 139. 147 rell. Contrarii sunt v. 461. 500. 590. 610. 638. Sed v. 406:

τίς γάρ μοι χρειὼ βιότου πλέον —

inverso ordine legendum est *βιότου χρειώ.* Quintus spondeus, uno excepto v. 222, ubique cadit in vocabulum quadrisyllabum.

CAPUT QUINTUM.

DE VERSUS HEROICI CLAUSULA TROCHAICA.

Sexti vero pedis spondeo deferimur ad quaestiones de versuum clausula. Nam omnis versus hexameter cum aut in spondeum exeat, aut in

trochaeum, iam apud poetas Alexandrinos duae versuum partes spondeo clauduntur non trochaeo, ita omnino ut trochaeorum usus certos quosdam fines evagari non possit.

Atque recentiorum grammaticorum quosdam statuisse scio, propriam versus heroici clausulam esse trochaicam, non spondiacam, quia spondeo in fine posito nullam numerorum intermissionem versus haberet. Sed hoc argumentum parum placet. Nam quid est quod in hexametro talem remissionem requiramus, qua in iambicis versibus et anapaesticis nos carere facile patiamur? Deinde dicunt, nisi trochaeo in fine posito, versum hexametrum acatalectum a catalectico in bisyllabum secerni non posse. Sed ne haec quidem vera sunt. Etenim versus hexameter acatalectus, dactylum habet in fine, spondeum habere potest: catalecticus, clauditur spondeo, dactylo ne potest quidem. Quae cum ita sint, utrumque versuum genus satis tutum est a confusione. Porro si legitime versus heroicus clauderetur trochaeo, non esset versus dactylicus hexameter, sed versus pentameter cum trochaica clausula coniunctus. Potest etiam aliud argumentum contra hanc sententiam inde peti, quod antiquissimis temporibus versus heroici non κατὰ στίχον componebantur, sed per systemata quinorum aut ternorum versuum, itaque singuli versus nulla in fine egebant numerorum remissione. Tamen haec, quia non libera sunt omni dubitatione, urgere nolo. Missa igitur hac opinione quae neque doctae antiquitatis testimonio, neque rationi conveniens est, hoc potius pro certo sumendum, iam in Homericis carminibus, longe plures versus spondeo terminari quam trochaeo. Quid igitur mirum, poetas Alexandrinos, cum in universa versuum structura quid primarium sit, quidve legitimum, diligenter quaererent, eandem secutos esse normam, eamque Nonnum, pro ea quae eius erat severitate in rebus metricis, ita consummasse, ut paene exulaverit trochaicam clausulam e Dionysiacorum libris?

Primus autem qui singulari cura adhibita huic quaestioni animum attendit, Struvius fuit Regiomontanus qui libellum scholasticum de versuum exitu apud Nonnum scripsit, quo demonstravit, alias esse terminationes in hac versus sede frequentatas a Nonno, alias prorsus vitatas. Ac primum quidem de nominum declinatione, quibus participia quoque includuntur, ea est lex, ut terminationes trochaicae, si mobiles sunt, h. e. si per ipsam declinationem ad naturalem vocabuli stirpem accesserunt, in clausula versus poni possint et frequenter ponantur, contra vitentur eae terminationes, quae mobiles non sunt. Priori generi e prima declinatione adnumeranda sunt α, αο, αν, ησι: e secunda ος, ον, ο (in ἄλλο, ἐκεῖνο), ε, οιο, οισι: e tertia, terminatio nominativi neutrorum in ος (nam in κάλλος, τεῖχος aliisque, proprie καλλε—, τειχε— est stirpe naturalis, id quod e compositis velut σακέ-σ-παλος intellegitur, ος terminatio naturalis),

terminatio genetivi in ος, praeterea terminationes in ι, α, ε, ες, εσσι, σι, quibus accedunt terminationes in ις et υς eorum nominum, quorum accusativi in ιν et υν formantur (cf. Spitzner. de vers. her. p. 67. Wernick. ad Tryph. p. 288), una cum ipsis his accusativis. Iam nolo quaerere, quo iure Struvius has terminationes mobiles esse dixerit, reliquas negaverit: nam utut hoc est, manet tamen observatio, his tantum terminationibus in versuum clausula usum esse Nonnum, ita tamen ut etiam terminatione primae declinationis in αο, tertiae in ε, omnium vero in σι abstinuerit. Paucissimos versus huic legi contrarios, partim corruptos, partim ab imitatione Homerica vel Apolloniana excusandos, nolo ex diligentissimo Struvii libello hoc in loco describere. Illud potius monendum est, hac in re cum Nonno facere etiam sectatores, etiamsi peculiarem quemque et suam viam nihilo minus ingressum esse negari non potest.

Etenim Colluthus terminationem primae declinationis in α mobilem, nisi in participiis nunquam admisit. Cf. v. 30: μεθεῖσα, v. 33: ἐοῦσα, v. 43: τυπεῖσα, v. 44: δαμεῖσα, v. 46: θοροῦσα, rell. Unus tantum contrarius est versus 206:

κυανέη μὲν ὕπερθεν ἀναθρώσκουσα θάλασσα
οὐρανὸν ὀρφναίων ἑλίκων ἐζώσατο δεσμῷ.

quem corruptum esse ineptissima enuntiati sententia aperte prodit, etenim vesani est hominis, caeruleum mare super insurgens coelum nigri velaminis vinclo cinxisse dicere. Sed de emendando hoc loco lacunis non parum depravato alii videant. Praeterea terminationes in σι admisit Colluthus in vv. 39. 187. 248. 367.

Musaeus autem in vitandis trochaeis tam anxius fuit, ut non solum genetivos in αο, οιο exeuntes, sed etiam neutrorum terminationem in ος et dativos in σι (exceptis v. 128. 500. 34. 136) cum aliis nonnullis vitaverit. Octies enim, si recte memini, accusativos tertiae declinationis in versuum exitu posuit. Quater tantum (v. 84. 268. 275. 317) nominativos secundae declinationis in ος. Reliquarum vero terminationum vix bina inveniuntur exempla. Semel praeeunte Callimacho ἄστυ in fine positum est, v. 74.

Contra Tryphiodorus trochaeorum in usu plura sibi indulsit. Admisit enim dativos in ησι, οισι, εσσι, ος neutrorum v. 22. 136. 580, quin adeo v. 270 genetivum primae declinationis in αο, sed in nomine proprio. Sed mirum mihi visum est, quid sit quod in universum terminationes secundae declinationis modo genetivos in οιο exceperis prae reliquis vitandas esse censuerit. Quarum una quidem paullo frequentior est, dativi in οισι, sed rarissimae sunt terminationes neutrorum in ον et α, atque ipse nominativus in ος quem quinque nomina propria exhibent, v. 57. 60. 170. 295. 614, praeterea ἕκαστος v. 150. ὁμοῖος v. 640. Accusativi huius

declinationis duobus tantum in versibus, v. 17. 624, trisyllabi sunt, bisyllabi in reliquis omnibus. Contra genetivos bisyllabos tertiae declinationis nunquam admisit. Vitiosae vero quatuor tantum sunt versuum clausulae, *αἷμα* v. 230, *ἄστυ* v. 51. 395 et *ὡς ὄφελέν τις* v. 404. —

Caussas vero, quibus inducti fuerint hi poetae, ut has mobiles terminationes admiserint, reliquas vitaverint, cum ne a Struvio quidem expositae sint, fateor me nescire. Illud scio, iam Alexandrinos poetas eandem secutos esse rationem. Etenim Callimacho, ut ab hoc initium faciam, frequenter clauduntur versus his terminationibus mobilibus: *α, αν, ησι* — *ος, ον, ο, ε* (in vocativis quibusdam, h. Del. 260. h. Cer. 2. 120), *α, οιο, οισι* — *ος* genet., *ος* nom. neutr., *ι, α, ες, ας, σι* (*εσσι*) — *ις, ιν, υς, υν* et *υ*. Genetivos primae declinationis in *αο* in nominibus propriis quibusdam sibi concessit, h. Ap. 74. h. Dian. 209. 216. h. Del. 102. Dativos epicos in *οισι, ῃσι, εσσι* rarissime admisit, h. Iov. 82. h. Dian. 4. 75. 246. Terminatione tertiae declinationis in *ε* prorsus abstinuit. Paene eadem ab Apollonio Rhodio observantur: nam vitavit dativos in *ησι*: terminationes in *ε* has tantum inveni: *ὄσσε*, I, 1296. II, 409. III, 950. IV, 16. 695 et *αὔξαντε* II, 429. IV, 691. 1541, quorum prius in eadem sede apud Homerum sexcenties obvium, alterum ex cognatis formis *αἴξασα, αἰξάντων* ita ab eodem collocatis fluxisse videtur. Genetivus in *αο* admittitur in nominibus propriis: *Πελίαο*, I, 3. II, 626. 892. *Βορέαο* I, 652. 1300. 1308. II, 234. 241. IV, 286, *Ἑρμείαο, Ἀκτορίδαο, Ἀγνιάδαο, Αἰήταο, Αἰσονίδαο*, all. Ceterum Apollonius neutris in *ος* versus claudere non adamavit, quorum in primo libro tria, v. 127. 820. 1036, in quarto sex tantum inveniuntur exempla v. 130. 173. 187. 223. 402. 1201. Vocabulum *ἄστυ* occurrit I, 794. *δάκρυ* III, 705. E Nicandro a quo clausula in *ος* neutrorum inter vitiosas non relata est notavi Ther. v. 206:

τῆμος δ' ἠὲ κάρη λιχμήρεος ἑρπηστᾶο

ubi nescio an librarius hanc formam pro inusitatiore *ἑρπηστῆρος* reposuerit, porro *ὄσσε*, Alex. 188. 435. Ther. 758. *δράκοντε* Ther. 609 et *δάκρυ* Alex. 433. Apud Aratum denique versus in *ε* exeuntes nunquam inveni, raro in *ος* neutrorum (*ἐοικὸς* v. 63. 235. 444. 449), nunquam in *υ*, raro in *ησι*. Genetivo *Βορέαο* clauduntur v. 355. 480. 507.

Vitiosi vero trochaei, eos dico qui terminationes nominum non nobiles exhibent, hi tantum extant apud poetas Alexandrinos: 1) Neutra in *α*: *ἄγαλμα* Ar. 197. Call. h. Del. 307. *ἄεμμα*. Call. h. Dian. 10. *ἄημα* h. Dian. 55. *ἄθυρμα* Ap. Rh. III, 132. *αἷμα* Call. h. Del. 282. *κῦμα* Apoll. II, 1104. III, 322. IV, 908. 941. *οἶδμα* IV, 945. *ὄμμα* Call. h. Cer. 53. *πῆμα* Apoll. I, 468. *σῆμα* Arat. 1142. Call. h. Dian. 131. *χεῦμα* h. Iov. 37, et alia quaedam Nicandri propria. 2) Neutra in *αρ, ας, ορ*: *ἄλκαρ* Nic. Ther. 698. Apoll. II, 1076. *εἶαρ* Nic. Alex. 314. 590. *ἦμαρ* Call. h.

Del. 128. Apoll. I, 450. II, 408. III, 1078. IV, 1273. *ὄνειαρ* Arat. 15. Apoll. III, 1050. IV, 1430. Nic. Alex. 543. *τέκμαρ* Apoll. III, 1001. *κῶας* Apoll. IV, 124. 162. *οὖδας* Call. h. Del. 306. *ἦτορ* Ap. Rh. IV, 169. 1064. Nic. Alex. 282 (Nonni. Par. Ev. 2789). 3) Neutra adiectivorum in *ες*: *ἀεικὲς* Ap. III, 420. *ἀπεχθὲς* Nic. Ther. 818. *δυσαλθὲς* Ther. 187. Alex. 12. 157. *ἐπαρκὲς*, 577. *κακηθὲς* Ther. 152. 4) Neutra participiorum in *ον*: *καθέρπον* Call. h. Del. 92. *χλοάζον* Nic. Ther. 917. 5) Vocativi *δαῖμον* Call. h. Dian. 86. *μῆτερ* (*μᾶτερ*) h. Del. 162. 190. h. Cer. 84, denique nominativus *βοσκὰς* Nic. Alex. 298.

Hactenus de clausulis trochaicis nominum. Verba quod attinet, omnium frequentissimae apud poetas Alexandrinos sunt terminationes in *ε* et *ουσιν*, quae *ν ἐφελκυστικὸν* adsciscere possunt. De cuius recto usu variae sunt virorum doctorum sententiae. Hermannus enim, de em. rat. gr. Gr. p. 22 sq. hanc litteram in cuiusque versus fine addendam esse censuit. Post eum Wernickius in Tryph. p. 66 eam in Nonni sectatoribus notavit regulam, ut usurpari hanc litteram primum ad vitandum hiatum doceret, sequente versu a vocali incipiente, dein poni etiam sequente consonante ante maiorem interpunctionem. Cuius regulae cum priorem tantum partem constanter in Quintum cadere animadvertisset Arm. Koechly, eam unice veram esse et in omnibus regnare epicis pronuntiavit, Prolegg. in Quint. p. XXXVII. Quod nollem dixisset vir doctus. Nam cum de hac quaestione iudicium, de qua veterum grammaticorum nullum superest praeceptum, unice ad codicum auctoritatem et editiones veteres redeat, certe negari non potest, hanc legem cadere in Quintum et recentiores, in Aratum et Callimachum, ubi addatur *ν* paragogicum h. Dian. 175. De Oppianis non liquet, neque magis de Homero in quo, qualem diligentissimis recentiorum curis expolitum habemus, fere ubique addita est haec littera, etiamsi in codice Veneto Iliadis plerumque omitti *ν* in versuum clausula, altero versu a consonante ineunte, Spitzneri docet adnotatio in Il. *Α*, 189. Non vero cadit haec lex in Apollonium Rhodium, ad fidem codicis Laurentiani castigatum, neque in praestantissimum Nicandri codicem Parisinum de quo Bussemaker dixit in scholiorum praefatione p. V, cuius apographum consueta humanitate Henricus Keil inspiciendum mihi praebuit: ceterum mirum quantum consentit hic codex in rebus prosodiam spectantibus et orthographiam cum clarissimo libro Italo, quod hoc quidem in loco indicasse sufficiat. Puto autem hanc epicorum in re per se quidem levi et pusilla inconstantiam inde fluxisse, quod ipsi de primitiva vel adventitia huius litterae natura diverse sentirent cum reliquis grammaticis, de quo conferantur Bachmanni Anecd. II. p. 57, 13 sqq. Buttmann. Gramm. §. 26, 3. n. 2. Nonnus autem callide, ut solet, hanc difficultatem ita superavit, ut omnino iis formis quibus addi possit *ν*

paragogicum, versuum in clausulis abstinuerit, id quod iam a Wernickio animadversum est l. l. p. 62.

Reliquae verborum terminationes a Nonno severissime ab eiusque sectatoribus multo saltem diligentius vitatae sunt quam a poetis Alexandrinis, qui formas tantum coniugationis in μι quantum fieri potuit ex hac versus sede expulerunt. Ac de Nonno quidem ad Struvii libellum ablego lectores. Reliquorum usum singillatim perlustrare non attinet. De uno Musaeo moneo, eum in versibus per trochaicas verborum formas claudendis adeo nullum esse, ut unum huius rei apud eum extet exemplum, idque corruptum. Nam v. 71:

ἣ δ' ἄρα καλλιθέμεθλον ἔπη κατὰ νηὸν ἀλᾶτο
ἑσπόμενον νόον εἶχε καὶ ὄμματα καὶ φρένας ἀνδρῶν.

de sacerdote Veneris, deae templum certis horis adeunte, inepte usurpatam esse formulam ἀλᾶσθαι κατὰ νηὸν, nemo non videt.

Restat, ut de particulis dicam et adverbiis trochaeum efficientibus. In quibus usurpandis paullo liberior est Apollonius Rhodius. Nam praeter δὲ, τε, γε (ὅγε, τῇγε rell.), περ, ῥα (II, 584) etiam polysyllaba versum claudere possunt adverbia, ea imprimis quae in θεν et ξε exeunt, velut: ἔνερθεν, ἑκάτερθεν, ἄνωθεν, ἀμφοτέρωθεν, ἄνευθεν, πάροιθεν, προπάροιθεν, μετόπισθεν, ὑπένερθεν, ὕπερθεν, θύραζε, ἔραζε, nec non ἀντιπέρηθεν I, 613. II, 1032. III, 1270. IV, 470. περάτηθεν IV, 54. Πιερίηθεν I, 31. Ἀρκαδίηθεν I, 161. Κεκροπίηθεν I, 214. Praeterea extant: ἔπειτα I, 408. 598. 828. II, 722. 1068. 1093. IV, 373. 716. 758. 1720. ἔνθα καὶ ἔνθα I, 222. III, 236. 651. 757. 1310. IV, 325. 1611. αὖθι, αὖθις, αὖτε, αὖτις, ἄχρις, ἄρτι I, 1222. κεῖσε IV, 1237. ἑτέρωσε IV, 1579. ἐπιπρὸ, διαπρὸ IV, 313, ἀμφὶ III, 881. Multa sane exempla, sed non nimis multa, modo fere sex versuum milia continere Argonautica memineris.

Tamen in reliquorum poetarum Alexandrinorum carminibus, horum vocabulorum usus non ita late vagatur. Nam περ, τε, δὲ in fine posuit Nicander, τε, περ, γε (ἔγωγε h. Del. 122) δὲ, μὲν Callimachus, quibus omnibus abstinuit Aratus. Praeterea haec e schedulis proferam: ἀμφοτέρωθεν Arat. 24. 579. ἑκάτερθεν Arat. 882. Nic. Ther. 477. ἔνερθεν, Ther. 242. ὕπερθεν, Ther. 241. Arat. 484. 655. πάροιθεν, Arat. 974. προπάροιθεν Arat. 938. ὄπισθεν, Callim. h. Del. 77. Κεκροπίηθεν h. Dian. 227. ἔνθα καὶ ἔνθα Arat. 393. 855. ἠῶθι πρὸ, 866. 870.

Apud Nonnum exeunt versus in γὰρ, δὲ, μὲν: duobus tantum in locis in adverbia bisyllaba, Dion. XXXVII, 44: ἔνθα καὶ ἔνθα, et in Par. Ev. 2798: ἀλλὰ καὶ αὖθις: nunquam in polysyllaba. Tryphiodorus habet δὲ, v. 325. 452. 596. αὖτε v. 182, πάροιθεν v. 307. Musaeus, δὲ, in formulis inter se simillimis, vv. 61. 162. 164. 286. 296. 306. τὲ v. 76.

γὰρ v. 208. Colluthus autem particulis et adverbiis in exitu versuum nullum locum concessit.

CAPUT SEXTUM.

DE HIATU.

Iam si ea, de quibus hactenus exposuimus, in unum colligantur, illud apparet, duas in omni versu esse sedes, quae maiorem vocis remissionem efflagitant, alteram in caesura, alteram in fine secundi ordinis, eas vero versuum partes, quae continentur his finibus, ut bonus fiat numerus, absolutam quandam et aequabilem unitatem exhibere, neque numeri immutatione aut nimia caesurarum tarditate esse turbandas. Sed cum latius pateat haec lex, quae cavere nos iubet, ut ne molestam remissionem in eas versuum partes inferamus, quae nulla remissione disiungendae sunt a sequentibus: primum huc pertinet ea quaestio quae est de hiatu, sive vocalium concursu in vocabulorum confiniis.

Duo autem hiatui vitia insunt, quorum alterum rhythmicum sive novo vocabulo harmonicum dicam, alterum metricum. Primum enim moleste percutiuntur aures, quotiens vocalis ante vocalem elisione non tollitur et numeri harmonia, orta illa ex soni pulcritudine evertitur. Dein vero hanc ipsam ob caussam remissio quaedam vocis supervenit et interruptio numeri, adeoque vitium metricum, quia haeret quodammodo vox in pronuntiando hiatu, et vocales contiguos uno spiritu proferre recusat: vocis autem remissio non in quaque versus sede concessa est.

Prius autem vitium non idem est in singulis hiatuum generibus. Etenim maximum est, quotiens brevis vocalis ante vocalem manet. Hoc autem vitium quam diligentissime ab omnibus poetis vitatum est, et si quo in loco remansit, a nobis emendandum. Mitto nunc excusationes, paratas huic vitio in Homeri carminibus ante ea vocabula, quae olim digammate instructa fuerunt, aut a duobus incipiebant consonis, quarum prima temporum decursu evanuit, aut a spirante denique vehementius paullulum pronuntiata, de quibus accuratissimas videas Hoffmanni disputationes. Mitto omnino Homerum, cuius versus antequam describerentur, diu per hominum ora circumlatos, non ad eam legum severitatem exigendos esse, quam recentiorum epicorum ab initio statim calamo exceptos, plus semel monui. Illud nego, in aliis poetis epicis hunc hiatum, nisi in caesura locum habeat aut in fine quarti pedis, et ne tum quidem apud praestantiores poetas, ferri posse. Itaque probe et libenter accipio eas emendationes, quas hac occasione Hermannus, Gerhardius aliique proposuerunt.

Nonnulla tamen horum virorum diligentiam fugisse videntur. Velut unus versus in Pythagoreorum carmine aureo: cuius auctorem, sive Lysin Tarentinum, sive Astonem Crotoniatam fuisse dixeris, circa belli Peloponnesiaci tempora, vel paullo post vixisse, argumentis veri quam simillimis cum Mullachius mihi in praefatione nuperae Hieroclis editionis p. XIV sqq. probaverit, certe pro huius aetatis ingenio vitiosus est v. 53:

ὥστε σε μήτε ἄελπτ' ἐλπίζειν, μήτε τι λήθειν.

Legi potest: *μή τιν' ἄελπτ' ἐλπίζειν μηδέ τι λήθειν*, aut quod simplicissimum est *μήτ' ἄελπτ'*, quia in tali vocabulo productio nullam habet offensionem. Contra v. 70:

ἢν δ' ἀπολείψας σῶμα ἐς αἰθέρ' ἐλεύθερον ἔλθῃς

ubi legitimus est hiatus in caesura tertii pedis, nulla fortasse emendatione eget. Certe in poetis Alexandrinis non valet haec excusatio. Itaque apud Nicandrum, Alex. 562:

φύλλα καθεψηθέντα, ὅσους ἀναθρέψατο πεύκη

scribendum est e codice Parisino, cuius scripturam editio Coloniensis retinuit, *φύλλα καθεψήσειας*. Ib. v. 79:

ἀφρὸς ἐπιστύφων ἐμπλάσσεται· ἀμφὶ δὲ ὁλκὸς
τέτρηχε γλώσσης

recipiendum erat e codicibus *ἀμφὶ καὶ ὁλκὸς*, sicut v. 577:

ἄμμιγα δὲ ῥίζας ἠρύγγιδας· ἐν δὲ ἐπαρκές

meliorem scripturam *ἐν καὶ ἐπαρκὲς* suppeditat liber Gottingensis. V. 437:

ἀμφὶ δὲ ὀδμήεις καμάτῳ περιλείβεται ἱδρώς

Gerhardius lectt. Apollon. p. 180 *ἀμφὶ δ' ἄρ ὀδμήεις* proposuit, sed hoc quoque in loco optimi libri, inter quos Parisinus et Gottingensis, *ἀμφὶ καὶ* habent. In eiusmodi vero hiatibus, quales sunt *δὲ οἱ, ἐπὶ οἱ, τε οἱ, τι οἱ, δὲ ἑ*, neque non *φλογὶ εἴκελος* Ther. 800, *ἀλώια ἔργα* v. 113, *ἱερὰ ἔργα* Alex. 567, *τὰ ἕκαστα* v. 837, praevierunt Homerus, Hesiodus, alii. De *ἐνάσσαο ἧχί τε* Alex. 7, conferri iubet Hermannus Hom. Il. Ξ, 76: *καθείατο ἧχι*. Num *ὑπὸ οὔθατι* Alex. 358, *περὶ ἄψεα* Ther. 280, excusentur per caesuram in quarto dactylo factam, nescio. De *οἱ δὲ πρὸ ἄλλης*, Gerhardius l. l. p. 179 'non in fine quinti pedis', inquit, 'excusationem habet, sed in coniunctione verbi et monosyllabae praepositionis'. Cf. Hermann. Orph. p. 737.

Multa eiusmodi vitia supersunt in Anthologiae epigrammatis, quae pro diverso poetarum et aetatum ingenio ad diversas normas exigenda mihi videntur. Etenim pulcherrima carmina Meleager, Antipater Thessalonicensis, Strato aliique composuerunt, foedis aliorum versificatorum conaminibus haud raro obtecta et paene extincta: quorum ea maxime displicuerunt, quae in primo libro ad Christianos referuntur auctores, alia quavis laude quam metrica digna. Interdum vero vel hic dubium videbitur, quid

ab ipsis profectum sit auctoribus, quidve librariorum socordiae tribuendum. Certe eum versum, plus uno vitio laborantem, A. P. I. 31, 1:

παμμεδέοντα, ἄνασσα, Θεοῖο γόνον, τεὸν υἱόν,

sic emendare non dubito, ut legatur inverso ordine:

παμμεδέοντα Θεοῖο γόνον, τεὸν υἱὸν ἄνασσα.

Severissime sine dubio castigandi sunt ii Anthologiae versus, quorum auctores a Nonni et aequalium disciplina profecisse videmus, Agathiae dico Scholastici, Iuliani Aegyptii, Macedonii, Palladae Alexandrini, Paulli Silentiarii. Itaque Agathiae versus, A. P. VI. 79, 5:

αἴσιον εὑρήσεις τὸ ἐπαύλιον· ἐνθάδε γάρ σοι
Ἠχὼ τερπομένη καὶ γάμον ἐκτελέσει,

ita emendandos esse censeo, ut in priore versu καὶ ἐπαύλιον, in secundo τὸν γάμον scribatur. Apud eundem IX. 653, 5:

ὑψόθι εἰσενόησα θαλασσαίην περιωπήν.

post ὕψοθι inserendum est δ', itemque XI. 365, 7: legendum est τόδ' ἀρούρων. Fine quarti pedis excusatur apud Palladam hiatus, his in versibus: VII. 681, 3. X. 44, 3. 79, 1 neque magnam offensionem habet τὸ ἁγνόν in hexametri clausula IX: 393, 3. Contra corruptum illud carmen IX, 134, quod metricis vitiis scatet profectum esse a Pallada, vel propter hiatus persuadere mihi non potui.

Apud Paullum Silentiarium, egregium versificatorem et poetam pro aetate sua haud mediocrem, ecphr. amb. 86 Bekk. pro ἄλλοθι ὁρμηθεῖσα, Graefius ἄλλοθι δ' ὁρμ. proposuit: potest etiam ἄλλοθεν scribi, nam multa apud recentiores epicos prostant exempla, quibus utramque adverbiorum terminationem, parum accurate distinctam esse apparet.

Apollinaris Laodicenus frequenter admisit hiatum in caesura trochaica (cf. Ps. V, 2. VI, 16. XV, 1. XVII, 54. 91. XXI, 29. XXIV, 9. XXX, 1. 20 rell.) et in fine quarti pedis (IV, 3. XXXV, 8. XXXVII, 9. LIX, 21. LXXVI, 34; sed μονορρηματικῶς scribatur περίαλλα XLIV, 4. et XLIX, 15). Num per finem quinti pedis excusentur Ps. XVIII, 3: προσερεύξατο ἦμαρ, XXI, 31: κυκλώσατο ὄσσοις, LXXXI, 5: διαείδετο ὕβριν, nescio. Sed V, 14: σεῖο μὲ ἡγήσαιτο δικαιοσύνη, leg. σεῖο δέ μ' ἡγήσαιτο. X, 14: πῦρ, θεῖόν τε ὁμοῦ, l. πῦρ καὶ θεῖον ὁμοῦ! Addito δ' post οὔνομα emendatur XXIV, 29, post μέλψατε, LXVII, 78, post τι LXXX, 18. Ps. XVI, 2: ἱκεσίῃσί τε ὄμμα, l. ἱκεσίῃσίν τ' ὄμμα. Ps. XVII, 57:

ἐσθλῷ ἀνέρι πάντα μεμιγμένος ἐσθλὰ ἀκούσεις

l. ἐσθλῷ δ' et ἔσθλ' ἐπακούσεις. Ps. LXXVII, 65:

ἀθανάτῳ τε ἄληκτον ἐμὴν Θεῷ ἐλπίδα θέσθαι

l. ἀθανάτῳ τ' ἄληκτον. Sic XXIV, 10 scribendum est λισσόμενός τ' ἄληκτα. De Ps. XXXVII, 17:

ἄφθιτε, ἀλλ' ἐμὸν αὐτὸς ἀποπτεύσειας ἐέλδωρ

utrum scribendum sit ἄφθιτος, an ex interpunctione veniam accipiat hiatus, non liquet. Corrupti maneant XXXIII, 40: καταφθείροιτο ἐαχθέν, XLI, 25: πάντα ἔαχθεν, XLIII, 28: ἄμμι ὄχειδος, reliqui.

Nullam rhythmicam habet offensionem hiatus, quotiens longa vocalis vel diphthongus ante vocalem corripitur, contra maximam, quotiens spondeorum in thesi producta manet. Itaque apud Callimachum, h. Iov. 78:

δεξιὸς οἰωνιστὴρ, καὶ ᾤμοσε τείχεα δώσειν

ὁ ante καὶ excidisse mihi videtur. Apud Nicandrum Alex. 87:

τῷ καὶ πρημαδίης ἢ ὀρχάδος εἶαρ ἐλαίης

scribendum videtur ἠδ' ὀρχάδος. Ther. 119:

δάγματι πλειοτέρη καὶ ὁλκαίην ἐπὶ σειρὴν

quo in versu vitioso hiatui supervenit prava caesura, Gerhardius l. l. p. 161. ἐφολκαίην coniecit, contra scholiorum auctoritatem: sed πλειοτέρη quia κατὰ κοινοῦ positum est, καὶ τῷ δήγματι πλειοτέρη καὶ κατὰ τὴν οὐρὰν πλειοτέρη, scribi potest τε καί. Ther. v. 92:

ἐσθλοῦ ἀβροτόνοιο δύω κομόωντας ὀράμνους
καρδάμῳ ἀμμίγδην, ὀδελοῦ δέ οἱ αἴσιον ὁλκήν.

multo emendatius e codice Parisino sic scribas:

ἐν μέν θ' ἀβροτόνοιο δύω κομόωντας ὀράμνους
καρδάμου ἀμμίγδην, ὀδέλου δ' ἔχοι αἴσιον ὁλκήν.

de ἀμμίγδην cum genetivo constructo, conferatur Ther. 912. Alex. 545. Quid Th. 562:

καὶ τὰ μὲν, ἂν σύμμικτα πιεῖν ἢ ἄνδιχα κόψας

olim scriptum fuerit, coniectura nondum inveni. Nam ἀπάνδιχα quod in codice Parisino invenitur, non in usu est: vulgatam vero scripturam: πιεῖν δόθι ἄνδιχα κόψας propter hiatum revocare dubito. Ther. 711:

δοιὰς ἀγροτέρου καὶ ἐκ ταμίσοιο λαγωοῦ

a Schneidere primum corruptus est, nam antiquiores editiones cum codicibus recte ἀγροτέροιο habent. In Aetolicorum fragmento, Schol. Ther. 215. dissert. de Nic. p. 25:

Οἰωνοῦ Ῥυπῆς τε πάγον καὶ Ὀνθίδα λίμνην

legatur Ὀανθίδα, de quo iam ab alio ni fallor dictum est viro docto.

Interdum vel Nonnini in Anthologia hoc vitio laborant, velut Agath. Schol. VI. 76, 1:

σὸς πόσις Ἀγχίσης, τοῦ εἵνεκα πολλάκι Κύπρι

ubi de corruptela cogitari vix potest, neque forma Homerica ὅου revocari, ab his poetis aliena. Contra XI. 376, 9:

ἢ σοὶ, ἢ τῷ ἑλόντι τεὴν θεράπαιναν, ἀνάγκη

leg. ἠέ σοι, quam emendationem iam Gerhardium proposuisse, postea vidi. Macedonii vero versus A. P. X. 70, 3:

παίζομαι, εἰ βροτός εἰμι. βροτὸς δ' εὖ οἶδα καὶ αὐτός

excusatione non magis eget, quam Callim. h. Iov. 78: *λύρης εὖ εἰδότας οἴμους*. Apud Tryphiodorum v. 428: *εἰ μή οἱ βλοσυρῶπις* scribendum videtur *εἴ οἱ μὴ βλ.* cf. v. 465.

Multum hac in re peccavit Apollinaris, neglegentior ille paullulum in versuum structura, qui in elocutione tantum ad Nonnicos accedit. Tamen apud hunc quoque facili medela adhibita sanari haud raro potest hiatus. Nam Ps. VIII, 15:

ἀγρονόμους τε βόας καὶ εἰροπόκων γένος οἰῶν

scrib. *τε καί*, item LXX, 40. LXXXI, 5. Ps. VII, 35:

κὰκ κεφαλῆς οἱ ἄλγος ἐπιστρέψειεν ἕκαστον

fortasse olim fuit *κὰκ κεφαλῆς ἄλγος οἱ*, nam in brevium syllabarum productione multo frequentior est Apollinaris, quam in pravo admittendo hiatu, aut scribendum est *ἕοι* pro *οἱ*, quod vero parum placet. Duobus autem in versibus, LXX, 30:

καὶ οἱ αἰνετὸν ὕμνον ἔτι πλέον ἢ πρὶν ἀείσω

nec non XXXIII, 9 hiatus ex Homeri carminibus petitus est, quibus propter finem primi pedis addo XVII, 57. Duos praeterea inveni versus, qui per diaeresin a vitio metrico liberantur, nam XLII, 10 l. *εὐφρήνειε* et LXXII, 17 l. *εὐκλείῃ* (cf. LXXI, 42). Reliquos hiatus futuro horum carminum editori relinquo emendandos.

Quodsi in arsi longa vocalis producta manebat, hoc antiquorum epicorum vitiosum nemini videbatur. Recentiores vero, veriti fortasse, ne arseos moram nova remissione per hiatum facta nimis extenuarent, hic quoque cautius procedendum esse statuerunt. Itaque omnes in universum hunc vitaverunt hiatum, quem in formulis tantum quibusdam aut ex Homero petitis, aut communi usu receptis, Nonnici retinuerunt, de quo Lehrsius dixit, Quaestt. epp. p. 277 sqq. Poetae Alexandrini tamen in caesuris quoque ei locum concesserunt.

Nam ut de singulis exponam, frequentissimus est hiatus post varias substantivorum terminationes in caesura semiseptenaria apud Apollonium Rhodium, Nicandrum, Callimachum. Et Apollonius quidem substantiva hac in sede libenter ante praepositiones collocavit, vel vocabula cum praepositionibus composita. Velut: *Λαπίθαι ἐπιθωρήσσοντο* I, 42. *Φυλάκῃ ἔνι* v. 45. *Λιβύῃ ἔνι* v. 83. *χορῷ ἔνι* v. 265, adde v. 366. 367. 443. 601. 625. 673. 788. 861. 987. 1038. 1085. 1234. 1280. 1313. Praeterea huc transtulit formulas Homericas, velut I, 357. 390: *ἔσω ἁλός* cf. *Φ*, 125. v. 369: *ἵν' εὖ ἀραροίατο* cf. *X*, 128. *Ψ*, 42. *H*, 339. 438. v. 462: *μεγάλῃ ὄπι* cf. *Ξ*, 492. v. 828: *καί τοι ἅδοι* cf. *Z*, 245. v. 1203: *θοῇ ἀνέμοιο καταίξ* cf. *Z*, 346. *K*, 54. *M*, 288. Nicander hiatum in semiseptenaria raro ante aliam vocalem quam ε admisit.

Porro longae vocales apud eosdem poetas productae manent in arsi

quinti pedis et tertii. In arsi secundi pedis tum tantum si aut molossus praecessit aut choriambus, a qua lege raro desciverunt. Primo in pede hiatus in universum vitatur, extat tamen post ἤ, οὐ, οἱ, τῇ etiam post καὶ. Callim. h. Dian. 217: καὶ ἑ κυνηλάστην. Apoll. Rhod. I, 362: καὶ ἑ νέον.

Quintum Smyrnaeum in admittendis hiatibus dactylorum post arsin recentioribus epicis aut neglegentiorem fuisse, aut quod verisimilius sit, consulto propius ad Homericam consuetudinem accessisse, accuratissime Arminius Koechly exposuit, Prolegg. in Quint. p. XXXII sqq. Lehrsii disputationem de Nonno nolo ad verbum exscribere. Apud Tryphiodorum inveni primo in pede Homericum εὖ εἰδὼς v. 173, καὶ οἱ Δηΐφοβος v. 465, quod vereor num rectum sit, et semel in tertio pede: ἄρμι δ' Ἀθηναίη ἐρυσίπτολις v. 302. Duos hiatus habet Musaeus, quorum alter v. 38:

ἀλλ' αἰεὶ Κυθέρειαν ἱλασκομένη Ἀφροδίτην

excusatur nomine proprio, alter v. 188:

ᾧ ἔνι ναιετάουσα σὺν ἀμφιπόλῳ τινὶ μούνη

etiam Nonno familiaris est. At v. 210:

μοῦνον ἐμοὶ ἕνα λύχνον ἀπ' ἠλιβάτου σέο πύργου,

τινα pro ἕνα iam Lehrsius proposuit, Quaestt. epp. p. 278. Apud Colluthum nullum hiatum in arsi inveni. Etiam in epigrammatum hexametris hoc hiatus genere abstinuerunt poetae. Quod apud Agathiam legitur, A. P. V. 282, 1:

ἡ ῥαδινὴ Μελίτη ταναοῦ ἐπὶ γήραος οὐδῷ

ortum est ex similitudine Homerici: ὀλοῷ ἐπὶ γήραος οὐδῷ Ω, 487. Apud Iulianum Aegyptium, IX, 798:

πλῆθι Μύρων· τέχνη σε βιάζεται ἄπνοον ἔργον.

ἐκ φύσεως τέχνη. οὐ γὰρ φύσιν εὕρετο τέχνη·

nescio utrum ferendus sit hiatus propter interpunctionem, an scribendum: τέχνη δ' ἐκ φύσεως. Cum a Pallada compositum esse IX, 134 non credam, unus apud eum superest hiatus, X. 55, 1:

ἂν πάνυ κομπάζῃς προστάγμασι μὴ ὑπακούειν . . .

de quo alii videant. Plura habet Paullus Silentiarius in epigrammatis. Cf. V. 241, 7. 279, 1. 281, 1. VI. 75, 1. 84, 1 contra in ecphrasi Sophiae duo tantum inveni exempla ᾧ ὑπὸ v. 143 et ᾧ ἔπι v. 284, in quinto pede utrumque positum. Apollinaris plane ad Homericum usum rediit.

Inter eos hiatus qui aliquam offensionem propter vocis remissionem habent, ii quoque referendi sunt, quotiens diphthongus in secunda brevi dactyli corripitur. Sed in secundo tantum et tertio pede haec remissio molesta est: non in quarto, quia diaeresis ibi facta ordinem rhythmicum claudit et prorsus metricae caesurae dignitatem obtinuit: non in primo,

propter vicinitatem exordii, neque quinto in pede propter vicinitatem clausulae versus. Quae cum ita sint apud omnes poetas Alexandrinos ea valet lex, quam de uno Nonno Lehrsius proposuit, Quaestt. epp. p. 267: post varias nominum verborum et particularum terminationes concessum esse hiatum primo, quarto et quinto in pede. Contra secundo et tertio pede post *καὶ, τοὶ, μή, ἤ,* eas igitur voces, quae procliticorum instar ad sequentia proxime accedunt. Sed secundo in pede vel sic raro diphthongus corripitur, cuius rei apud Callimachum ne unum quidem, apud Nicandrum haec tantum inveni exempla Ther. 222. 445. 729. 894. Cur autem in caesura bucolica nunquam *καὶ* corripi potuerit, per se apertum est. Quintus Smyrnaeus ab Alexandrinorum consuetudine non recessit. Nonnici verborum formis paene solo quarto in pede locum concesserunt, et secundum pedem fere omnibus liberaverunt correptionibus, quarum apud Tryphiodorum quinque tantum prostant exempla, v. 181. 272. 546. 564 (*καὶ*). 288 (*μοὶ*), nulla apud Musaeum et Colluthum. Hic autem omnium accuratissimus hac in re fuit: nam tertio in pede post *καὶ* hiatum admisit quadragies octies, bis in quinto pede v. 266. 352, ter in primo v. 11. 57. 361. Verborum formas duas tantum corripuit, *ἔρχεται Ἄρης* v. 35 quinto, et *ἕψομαι ὡς* v. 313 primo in pede.

Correptio longae vocalis vel diphthongi in prima brevi dactyli etiam diligentius vitata est ab his poetis. Et recte, quia a mediis pedibus nisi post tertium trochaeum, omnis vocis remissio prorsus abesse debet. Saepe tamen corripitur diphthongus in primo, tertio et quinto pede. Nunquam propter vitiosum trochaeum in quarto pede, nisi post *καὶ* ad normam Homerici versus

ὣς ἔφατ' ἔδδεισεν δ' ὁ γέρων καὶ ἐπείθετο μύθῳ

cf. Apollon. Rhod. I, 151. 604. 676. 854. 1305. Tamen vel hoc raro tantum fieri potuit, quia secundum ordinem per semiseptenariam claudere poetis Alexandrinis displicuit. Rarissime autem in secundo pede invenitur hiatus. Nunquam apud Callimachum, semel ni fallor Ther. 811, apud Nicandrum. In Apollonii et Quinti primis libris quaterna tantum inveni exempla, A. 231. 326. 479. 1080, Q. 33. 491. 527. 580. De Quinto notandum est, Arminium Koechly qui propter insolentiorem correptionem versus clausulam *ἐβλάβη ἦτορ* V, 509 a Bonitzio propositam recte reiecit, nimis tamen severe reiecisse versus initium I, 618: *πρέμνῳ ἐν ὑψικόμοιο,* de quo Spitznerus cogitaverat. Etenim *ῳ* dativi cum apud reliquos poetas, tum apud Quintum in hac versus sede ante *ε* haud raro corripitur, velut I, 802: *πύργῳ ἐπὶ προὔχοντι* (Hom. Il. X, 97). III, 471: *κύκλῳ ἐμῷ.* IV, 27: *κείνῳ ἔναντα.* Adde V, 113. 343. 655. VII, 467. 480. VIII, 322. 388. 406. IX, 201. 429. X, 201. XIII, 322. XIV, 307.

Apud Nonni sectatores (de Nonno ipso cf. Lehrs. l. l. p. 272 sqq.)

hiatum inveni his in locis. In primo pede: *τόν σοι Ἔρως* Mus. 149, *αἰδοῖ ἐρυθριόωσαν* v. 161, *εἴ που ἐσαθρήσειεν* v. 334. Coll. 285. In secundo pede post *οἱ* Tryph. 175. 184, post *καὶ* Mus. 4. 16. 178. 298. 303. 329. *οὔ σοι ἔοικε* ib. 126. In tertio post *καὶ* Tryph. 52. Mus. 95. 265. Coll. 80. 291. In quarto post *καὶ* Tryph. 269. 418. 448. Mus. 27. In quinto denique ter apud Colluthum in formula *Ποσειδάων καὶ Ἀπόλλων* v. 279. 288. 307. Apud eundem v. 365 corruptus est. Reliquorum hiatus enumerare non attinet.

CAPUT SEPTIMUM.

DE INTERPUNCTIONE IN VERSU HEROICO.

A quaestione de hiatu aptus est transitus ad interpunctionem. Nam quemadmodum hiatus, si certis quibusdam versus heroici sedibus pravam infert vocis remissionem, vitiosus est, sic etiam interpunctio abesse debet a quibusdam sedibus eandem ob caussam. Atqui legitima est vocis remissio in masculis caesuris secundi, tertii et quarti pedis, post tertium trochaeum, post quartum dactylum, naturalis adeo in versuum clausulis. Ergo in his quoque sedibus ferri potest interpunctio. Contra vitiosa erit in media secunda et quarta thesi, nec non post secundum, tertium et quintum dactylum. In thesi primi dactyli saltem non est venusta.

Et Nonnus quidem has leges accurate observavit. Cf. Gerhard. Lectt. Apoll. p. 220. Sed etiam reliqui poetae. Hoc autem ne cui temere a nobis dictum videatur, primum quaerendum est, quanto omnino ex grammaticae legibus interpunctionem admiserint veteres grammatici. Nempe hac in re neglegentiores paullulum recentiores fuerunt, qui prorsus arbitrariam interpunctionem et novas notas in antiquos textus intulerunt, et omnino doctae antiquitatis nullam rationem habuerunt.

Grammaticorum autem de interpunctione praecepta ad ea redeunt, quae in Dionys. Thrac. gram. B. A. II. p. 630, 5 leguntur. Tres tantum esse *στιγμάς*, h. e. notas interpunctionis, *τελείαν*, *μέσην*, *ὑποστιγμήν*. Priorem poni in fine consummatae sententiae: secundam spiritus caussa interdum adsciscí; tertiam vero notam esse sententiae nondum consummatae, sed supplemento adhuc egentis. Differre autem *τελείαν* ita ab *ὑποστιγμῇ*, ut illa magnam vocis remissionem, haec perbrevem exigat.

Hoc Dionysii praeceptum Scholiastae p. 758 sqq. ita amplificarunt, ut primum Melampus, *μέσην* non esse veram *στιγμὴν* rectissime statueret. Etenim poni *μέσην* quotiens in longioribus enuntiatis quam quae uno

tenore recitari possint, spiritus legentem deficiens paullisper vocem inhibere cogat. Non vero ab omnibus hominibus pro vario pulmonum robore, totidem vocabula uno tenore recitari posse. Itaque usum μέσης ex arbitrio vel potius infirmitate pendere legentium, non vero e ratione grammatica, id quod in veram στιγμὴν unice cadat. Ὑποστιγμὴν autem eas enuntiatorum partes indicare, quae ad claudendam sententiam alias praeterea expetant: poni autem hanc notam subsequente enuntiato conditionali et relativo (ἐν ταῖς συμπτωματικαῖς τε καὶ ἀναφορικαῖς τῶν φράσεων) porro post, non ante imperativos in affectuoso, non in qualicunque sermone (μετὰ τὰς ἐν ἤθει ἢ πάθει κλητικάς), velut:

Τυδείδη· μήτ' ἄρ με μάλ' αἴνεε, μή τέ τι νείκει.

Ceterum variae interpunctionis unam esse notam, punctum modo supremis (τελεία), modo mediis (μέση), modo imis litteris (ὑποστιγμή) appictum.

Has interpungendi regulas, primus immutavit Nicanor (l. l. p. 763, 10), qui octo interpunctionis notas esse statuit, quarum septem cum nostro puncto, octava cum virgula conveniebat. Primam vocavit τελείαν, quam ἐν τῷ μέσῳ τόπῳ litterarum appinxit in fine enuntiati, quod proximum per asyntheton excipiebat, velut

μάντι κακῶν, οὔ πώ ποτέ μοι τὸ κρήγυον εἶπας·

Secundam ὑποτελείαν, quae convenit cum Dionysii ὑποστιγμῇ, ante δὲ, γὰρ, ἀλλὰ, αὐτὰρ et similia, velut

ἡρώων. αὐτοὺς δὲ ἑλώρια τεῦχε κύνεσσιν.

Et secundum Nicanorem quidem ὑποτελεία eundem locum iuxta litteras tenebat quem τελεία. Apollonius vero eam paullo infra litterarum medium pingendam esse censebat. Tertia nota πρώτη ἄνω vocabatur, litterarum capiti appicta, post μὲν, ἤ, οὐ quotiens ad sequens δὲ, ἤ, ἀλλὰ respiciebant, velut

αἴδεσθεν μὲν ἀνήνασθαι·

Quarta δευτέρα ἄνω, forma et statu a πρώτῃ ἄνω non diversa, nisi quod additam habebat διπλῆν ἔξωθεν, ante καὶ velut:

καί ῥα πάροιθ' αὐτοῖο καθέζετο·

Quinta τρίτη ἄνω, quam διπλῆ ἔσωθεν sequebatur, ante τε, velut:

Κίλλαν τε ζαθέην·

Sexta ὑποστιγμὴ ἐνυπόκριτος, infra litteras posita paullo ad dextram vergens, in rectis periodis, hoc est post ὄφρα, ἦμος, ὅτε, ἕως, ὅπου quibus in proximis τόφρα, τῆμος, τότε, τέως, ἐκεῖ respondebant, velut:

ἦμος δ' ἠριγένεια φάνη ῥοδοδάκτυλος ἠώς.

Septima ὑποστιγμὴ ἀνυπόκριτος, ad dextram non vergens, usu veniebat in minoribus colis inter rectas periodos earumque antapodoses positis. Itaque in Iliadis loco, *Γ*, 33:

hiatum inveni his in locis. In primo pede: *τόν σοι Ἔρως* Mus. 149, *αἰδοῖ ἐρυθραιόωσαν* v. 161, *εἴ που ἐσαθρήσειεν* v. 334. Coll. 285. In secundo pede post *οἱ* Tryph. 175, 184, post *καὶ* Mus. 4. 16. 178. 298. 303. 329. *οὔ σοι ἔοικε* ib. 126. In tertio post *καὶ* Tryph. 52. Mus. 95. 265. Coll. 80. 291. In quarto post *καὶ* Tryph. 269. 418. 448. Mus. 27. In quinto denique ter apud Colluthum in formula *Ποσειδάων καὶ Ἀπόλλων* v. 279. 288. 307. Apud eundem v. 365 corruptus est. Reliquorum hiatus enumerare non attinet.

CAPUT SEPTIMUM.

DE INTERPUNCTIONE IN VERSU HEROICO.

A quaestione de hiatu aptus est transitus ad interpunctionem. Nam quemadmodum hiatus, si certis quibusdam versus heroici sedibus pravam infert vocis remissionem, vitiosus est, sic etiam interpunctio abesse debet a quibusdam sedibus eandem ob caussam. Atqui legitima est vocis remissio in masculis caesuris secundi, tertii et quarti pedis, post tertium trochaeum, post quartum dactylum, naturalis adeo in versuum clausulis. Ergo in his quoque sedibus ferri potest interpunctio. Contra vitiosa erit in media secunda et quarta thesi, nec non post secundum, tertium et quintum dactylum. In thesi primi dactyli saltem non est venusta.

Et Nonnus quidem has leges accurate observavit. Cf. Gerhard. Lectt. Apoll. p. 220. Sed etiam reliqui poetae. Hoc autem ne cui temere a nobis dictum videatur, primum quaerendum est, quanto omnino ex grammaticae legibus interpunctionem admiserint veteres grammatici. Nempe hanc in re neglegentiores paullulum recentiores fuerunt, qui prorsus arbitrariam interpunctionem et novas notas in antiquos textus intulerunt, et omnino doctae antiquitatis nullam rationem habuerunt.

Grammaticorum autem de interpunctione praecepta ad ea redeunt, quae in Dionys. Thrac. gram. B. A. II. p. 630, 5 leguntur. Tres tantum esse *στιγμάς*, h. e. notas interpunctionis, *τελείαν*, *μέσην*, *ὑποστιγμήν*. Prio[illegible]em [illegible]poni in fine consummatae sententiae: secundam spiritus caussa inter[illegible]isci; tertiam vero notam esse sententiae nondum consumma[illegible] [illegible]nto adhuc egentis. Differre autem *τελείαν* ita ab *ὑπο*-[illegible] [illegible]am vocis remissionem, haec perbrevem exigat.
[illegible] [illegible]eptum Scholiastae p. 758 sqq. ita amplificarunt, ut [illegible] non esse veram *στιγμὴν* rectissime statueret. [illegible]s in longioribus enuntiatis quam quae uno

γὰρ v. 208. Colluthus autem particulis et adverbiis in exitu versuum nullum locum concessit.

CAPUT SEXTUM.

DE HIATU.

Iam si ea, de quibus hactenus exposuimus, in unum colligantur, illud apparet, duas in omni versu esse sedes, quae maiorem vocis remissionem efflagitant, alteram in caesura, alteram in fine secundi ordinis, eas vero versuum partes, quae continentur his finibus, ut bonus fiat numerus, absolutam quandam et aequabilem unitatem exhibere, neque numeri immutatione aut nimia caesurarum tarditate esse turbandas. Sed cum latius pateat haec lex, quae cavere nos iubet, ut ne molestam remissionem in eas versuum partes inferamus, quae nulla remissione disiungendae sunt a sequentibus: primum huc pertinet ea quaestio quae est de hiatu, sive vocalium concursu in vocabulorum confiniis.

Duo autem hiatui vitia insunt, quorum alterum rhythmicum sive novo vocabulo harmonicum dicam, alterum metricum. Primum enim moleste percutiuntur aures, quotiens vocalis ante vocalem elisione non tollitur et numeri harmonia, orta illa ex soni pulcritudine evertitur. Dein vero hanc ipsam ob caussam remissio quaedam vocis supervenit et interruptio numeri, adeoque vitium metricum, quia haeret quodammodo vox in pronuntiando hiatu, et vocales contiguos uno spiritu proferre recusat: vocis autem remissio non in quaque versus sede concessa est.

Prius autem vitium non idem est in singulis hiatuum generibus. Etenim maximum est, quotiens brevis vocalis ante vocalem manet. Hoc autem vitium quam diligentissime ab omnibus poetis vitatum est, et si quo in loco remansit, a nobis emendandum. Mitto nunc excusationes, paratas huic vitio in Homeri carminibus ante ea vocabula, quae olim digammate instructa fuerunt, aut a duobus incipiebant consonis, quarum prima temporum decursu evanuit, aut a spirante denique vehementius paullulum pronuntiata, de quibus accuratissimas videas Hoffmanni disputationes. Mitto omnino Homerum, cuius versus antequam describerentur, diu per hominum ora circumlatos, non ad eam legum severitatem exigendos esse, quam recentiorum epicorum ab initio statim calamo exceptos, plus semel monui. Illud nego, in aliis poetis epicis hunc hiatum, nisi in caesura locum habeat aut in fine quarti pedis, et ne tum quidem apud praestantiores poetas, ferri posse. Itaque probe et libenter accipio eas emendationes, quas hac occasione Hermannus, Gerhardius aliique proposuerunt.

Nonnulla tamen horum virorum diligentiam fugisse videntur. Velut unus versus in Pythagoreorum carmine aureo: cuius auctorem, sive Lysin Tarentinum, sive Astonem Crotoniatam fuisse dixeris, circa belli Peloponnesiaci tempora, vel paullo post vixisse, argumentis veri quam simillimis cum Mullachius mihi in praefatione nuperae Hieroclis editionis p. XIV sqq. praebuerit, certe pro huius aetatis ingenio vitiosus est v. 53:

ὥστε σε μήτε ἄελπτ' ἐλπίζειν, μήτε τι λήθειν.

Legi potest: *μή τιν' ἄελπτ' ἐλπίζειν μηδέ τι λήθειν*, aut quod simplicissimum est *μήτ' ἄελπτ'*, quia in tali vocabulo productio nullam habet offensionem. Contra v. 70:

ἢν δ' ἀπολείψας σῶμα ἐς αἰθέρ' ἐλεύθερον ἔλθῃς

ubi legitimus est hiatus in caesura tertii pedis, nulla fortasse emendatione eget. Certe in poetis Alexandrinis non valet haec excusatio. Itaque apud Nicandrum, Alex. 562:

φύλλα καθεψηθέντα, ὅσους ἀνεθρέψατο πεύκη

scribendum est e codice Parisino, cuius scripturam editio Coloniensis retinuit, *φύλλα καθεψήσαιας*. Ib. v. 79:

ἀφρὸς ἐπεστύφων ἐμπλάσσεται· ἀμφὶ δὲ ὁλκὸς
τέτρηχε γλώσσης

recipiendum erat e codicibus *ἀμφὶ καὶ ὁλκὸς*, sicut v. 577:

ἄμμιγα δὲ ῥίζας ἠρύγγιδας· ἐν δὲ ἐπαρκές

meliorem scripturam *ἐν καὶ ἐπαρκὲς* suppeditat liber Gottingensis. V. 437:

ἀμφὶ δὲ ὀδμήεις καμάτῳ περιλείβεται ἱδρώς

Gerhardius lectt. Apollon. p. 180 *ἀμφὶ δ' ἄρ ὀδμήεις* proposuit, sed hoc quoque in loco optimi libri, inter quos Parisinus et Gottingensis, *ἀμφὶ καὶ* habent. In eiusmodi vero hiatibus, quales sunt *δὲ οἱ, ἐπὶ οἱ, τε οἱ, τί οἱ, δὲ ἑ*, neque non *φλογὶ εἴκελος* Ther. 800, *ἀλώια ἔργα* v. 113, *ἱερὰ ἔργα* Alex. 567, *τὰ ἕκαστα* v. 837, praevierunt Homerus, Hesiodus, alii. De *ἐνάσσαο ἦχί τε* Alex. 7, conferri iubet Hermannus Hom. Il. Ξ, 76: *καθείατο ἦχι*. Num *ὑπὸ οὔθατι* Alex. 358, *περὶ ἄψεα* Ther. 280, excusentur per caesuram in quarto dactylo factam, nescio. De *οἱ δὲ πρὸ ἄλλης*, Gerhardius l. l. p. 179 'non in fine quinti pedis', inquit, 'excusationem habet, sed in coniunctione verbi et monosyllabae praepositionis'. Cf. Hermann. Orph. p. 737.

Multa eiusmodi vitia supersunt in Anthologiae epigrammatis, quae pro diverso poetarum et aetatum ingenio ad diversas normas exigenda mihi videntur. Etenim pulcherrima carmina Meleager, Antipater Thessalonicensis, Strato aliique composuerunt, foedis aliorum versificatorum conaminibus haud raro obtecta et paene extincta: quorum ea maxime displicuerunt, quae in primo libro ad Christianos referuntur auctores, alia quavis laude quam metrica digna. Interdum vero vel hic dubium videbitur, quid

Doctorum virorum, quae olim de ingenio poetarum Alexandrinorum ferebantur iudicia iniquiora paullulum, recentiore demum aetate ad iustum finem redierunt, ubi non tam poetica virtus vel argumenti venustas, quam docta fabularum cognitio, artificia dictionis, elegantia numerorum ab illis scriptoribus coeptae sunt exigi. Quotquot enim Ptolemaeorum saeculo versibus componendis operam dederunt, docti viri erant, qui reconditae eruditionis laudes unice sectabantur: boni grammatici, non poetae, qui ostentationis caussa, sicut postea ἐπιδείξεις suas sophistae, carmina composuerunt artificiosa, quibus universam suam doctrinam tamquam in unum locum congestam, lectorum oculis proponerent et qualicunque elegantiae specie commendarent.

Eas autem indagare rationes quas in conficiendis istis exercitationibus secuti sint illi poetae, quatenus elocutionem spectant et metricam artem, mihi semper iucundum fuit. Ac primum quidem sermonem Homericum a quo profecti sunt, vocabulis formisque insolentioribus undecunque collectis locupletaverunt. Quae recondita apud Homerum erant vocabula vel obscura, interpretati sunt et in sua transtulerunt carmina. Anomalias autem grammaticas cum ab Homeri doctrina repeterent, quasi consilio et industria a Maeonio formata essent omnia, ita imitati sunt poetae Alexandrini ut ad analogiam earum multa et ipsi in rebus grammaticis temere et inepte novarent, id quod Buttmannus copiose in Lexilogo ostendit, aliique post eum. Praeterea audacissime interdum nova vocabula formaverunt: novas formas paraschematistas invenerunt, exquisitiores quasdam significationes per metaphoras et tropos vocabulis tribuerunt: denique notissima quaeque, quasi indigna poetico sermone sedulo vitaverunt.

Hoc autem commune omnium, qui illa aetate floruerunt, poetarum erat, quos Callimacho inprimis auctore, nam a Callimacho ne Apollonio quidem ὁμηρικωτάτῳ illo excepto, tamquam a novo Homero toti pendebant, eandem fere poesis viam tenuisse scimus, quam Platonis aetate primus Antimachus erat ingressus. Eorundem vero, quibus doctrinae vel

summam laudem tribuere non dubitamus. Bonum poetam praeter Theocritum et Apollonium in minoribus quibusdam Argonauticorum digressionibus, agnoscimus neminem. Nam mihi quidem frigidissimi visi sunt Callimachus, Aratus, obscurissimi Lycophron, Euphorio, ineptissimus autem Nicander, quia vix ullum hominem extitisse censeam, qui ingenii sterilitatem affectata et contorta elocutione adeo velaverit et quasi nubibus obtexerit, qui tenuissimum quodque tanto verborum strepitu et tumore pronuntiaverit, quam Colophonium illum.

Et ne cui haec temere dixisse videar in paucis quibusdam eius versibus consistere liceat, qui risum semper moverunt, et nisi a Nicandro essent conscripti, parodiarum quovis vel satirarum scriptore digniores viderentur, et inventi ad nimiam versificatorum ineptias acerbe castigandas haud inficete. Quis enim unquam comam Apollinis Delphici, *Φοίβοιο Δελφίδα χαίτην* (Alex. 200) vocavit, quis ferulae medullam, qua Prometheum furtum abscondidisse ferebant Graeci, per

νάρθηκος νεάτην νηδύν
ὅστε Προμηθείοιο πυρὸς ἀνεδέξατο φωρήν

circumscripsit? At in Alex. 215 sqq. paene se ipse superavit Nicander, ubi sermonem de eo instituit, qui toxico venenatus est:

αὐτὰρ ὁ μηκάζει μανίης ὕπο μυρία φλύζων,
δηθάκι δ' ἀχθόμενος βοάᾳ, ἅτις ἐμπελάδην φώς
ἀμφιβρότην κώδειαν ἀπὸ ξιφέεσσιν ἀμηθείς.

Sed quid hoc est, inquit? Adverbium *δηθάκι* i. e. *πολλάκις*, quod apud Oppian. V, 48 et saepissime apud Cynegeticorum auctorem redit, cf. Lehrs. Quaestt. epp. p. 320, fortasse invenit Nicander. Etiam quod in secundo versu legitur *ἐμπελάδην*, est *ἅπαξ εἰρημένον*, quod cum *ἐμπελαδὸν*, prope, iuxta, apud Hesiod. Opp. 732 et si qui hunc imitati sunt, parum convenit. Diversas huius vocabuli interpretationes proferunt scholiastae, quorum alter, qui *καὶ γὰρ ἐνίοτε*, inquit, *πλησιάζοντος αὐτῷ ἀνθρώπου τινὸς μισανθρωπίαν νοσῶν καὶ βαρούμενος προΐεται φωνὴν ὡς ἀποκεφαλιζόμενος κτλ.*, legisse videtur *ὅτε τις πελάσῃ φώς*, id quod per grammaticas leges hoc in loco ferri non posse recte iam Schneiderus animadvertit. Alter habet: *ἐμπελάδην οἱονεὶ ἐμπελαστικῶς καὶ ὁρμητικῶς, ὁποῖά τις φὼς κτλ.* cui interpretationi tum demum favebit hic locus, si inverso ordine scripseris:

δηθάκι δ' ἐμπελάδην βοάᾳ, ἅ τις ἀχθόμενος φώς

id quod re vera recipiendum mihi videtur. Porro *ἀμφιβρότη* apud Homerum *ἀσπὶς* vocatur, quae totum corpus tuetur et circumdat, quem haud inepte secundum Schneiderum Empedocles apud Plut. Quaestt. Sympos. V, 8 ita imitatus est, ut *ἀμφιβρότην χθόνα, τὸ τὴν ψυχὴν περικείμενον σῶμα* vocaret. Sed boni Nicandri mentem optime scholiastae pene-

traverunt, ἀμφιβρότην τὴν ὅλον τὸν ἄνδρα συνέχουσαν κεφαλὴν interpretati, nempe caput, utpote animae sedem, totum corpus continere dicit. Κύδειαν denique caput vocavit, secundum Homerum Ξ, 499. Iam vero singulis ita explicatis, ut tandem remotis vepribus ac dumetis, ad rem ipsam, tamquam ad Archimedis sepulcrum diu ignoratum aditus patefieret', hanc praeclarissimam habemus sententiam: is autem captae vocem imitatus, prae insania multa futilia deblaterat; saepe autem vehementer clamat, velut homo doloribus excruciatus, cui caput, corporis principium, gladio demessum est.

Sed in his diutius subsistere nolo. Non enim exponendum est, quid displicuerit in Nicandro sed quanto opere summa eius doctrina e reconditis vocabulis undique congestis conspiciatur, et quamnam interpretandi rationem in obscurioribus vocabulis Homericis secutus sit. Et cum omnia vocabula, quotquot apud Nicandrum inveniuntur, in quatuor ordines distribui possint, aut enim Homerica sunt, aut glossae docte ex aliis scriptoribus vel dialectis petitae, aut ipsi cum reliquis poetis Alexandrinis communia, aut ipsius denique propria maximamque partem ἅπαξ εἰρημένα, per quattuor capita etiam mea disputatio procedat.

CAPUT PRIMUM.

DE VOCABULIS HOMERICIS APUD NICANDRUM.

§. 1.

Vocabula Homerica primum ea commemorare licet, quae usum aliquantum inflexa potestate mutaverunt. Nam saepe ea quae Homerus certis definitisque notionibus adstrinxit, Nicander velut vinculo soluta admisit, et paene ad contrariam tradaxit notionem quam quae apud Homerum eorum propria erat. Qua in re ipse Callimachum plerumque secutus, alios deinde poetas aequales nactus est imitatores. Et substantiva haec quidem inveni:

ἀήτης. proprie est flatus. ἀήτης ἀνέμων dicit Homerus Il. Ξ, 254. Cf. Hes. Opp. 623. ἀήτης Νότοιο ibidem v. 677. Apud recentiores poetas omisso ἀνέμων, iam per se ventum notat, qua in re Antimachus fortasse praeivit, in quem Platonis verba cadere videntur, Cratyl. p. 410, 13: οἱ ποιηταὶ τὰ πνεύματα ἀήτας καλοῦσι. Cf. Callim. h. Dian. 230. h. Del. 318. ep. 5, 3. Theocr. 2, 28. Ap. Rhod. I, 423 335. IV, 766. 1263. 1537. Nic. Ther. 269. Coll. 234. Apud Nonnum nihil frequentius.

αἰζηός iuvenis, aut cum ἀνὴρ coniunctum, Hom. Π, 716. Μ, 80 aut per se positum Ξ, 14. Υ, 167. Hes. Theog. 863. Apud eundem vero Opp. 441, de viro quadragenario usurpatum. Similiter apud Alexandrinos omnino hominem notat. Callim. h. Iov. 70, ubi schol.: αἰζηῶν τῶν καθόλου λέγεται τῶν ἀνθρώπων. Apoll. Rhod. IV, 268: μήπω Δευκαλίωνος προτεταγμένων αἰζηῶν. Nic. Alex. 176. Ther. 343.

ἀνθερεών apud Homerum de virili tantum mento in usu est, quem propter ἀνθερεῶνα παρὰ τὴν ἄνθησιν τῶν τριχῶν dictum esse, censebant grammatici. Cf. Scholl. Il. Α, 501. Etym. M. p. 109, 30. De Euphorione, qui μητρὸς ἀπ' ἀνθερεῶνας dixit, deque nota quam ideo a grammaticis accepit, videatur Meinek. Anall. Alex. p. 92. Ad serpentis maxillam traduxit Nic. Ther. 444. Apud Nonnum simpliciter os significat. III, 247. IX, 60. XV, 367.

αὖλις apud Homerum domicilium pernoctantium est. αὖλιν θέσθαι I, 232. aves αὖλιν εἰσιέναι dicuntur, Χ, 470. Cf. h. Merc. 71. restrictam hanc vocabuli notionem retinuerunt Theocr. 25, 18. Apoll. Rhod. I, 577. IV, 1291 αὖλιν ἑλέσθαι. Apud eundem vero etiam domicilium in universum notat, velut I, 1173. II, 1. praeeunte Callim. h. Dian. 87, ubi antrum Panis, Ἀρκαδικὴ Πανὸς αὖλις vocatur. h. Cer. 106: αὔλιες τετραπόδων, adde fr. 126: Νασαμώνων αὖλιν. Propius ab Homero abest Nicander Ther. 58, qui noctem αὖλιν ἄγειν dicit.

γένειον apud Homerum et Tragicos mentum est, mentum barbatum, barba. Apud Nicandrum Ther. 52. 374, maxilla Cf. Antip. Sid. in A. P. VII, 351: πρίειν γένειον ἀφριόεν.

ἐνωπῇ apud Homerum pro adverbio est, palam, manifesto. Ε, 374. ἐνοπὴ substantivum, facies, πρόσωπον Nicandri est proprium. Idem habet ἰσωπὴν Ther. 276. Opp. IV, 358.

θρόνα proprie in Il. Χ, 440 sunt florum ornatus in texturis. Cf. Hesych. s. v. ἄνθη καὶ τὰ ἐκ χρωμάτων ποικίλματα. Alexandrinis omnino sunt φάρμακα, herbae salubres. Lycophr. 674. Nic. Ther. 493. 936. Alex. 155. Apud Theocritum II, 59 sine dubio de herbis contusis intelligendum, vel de unguento, ubi scholiastae satis docte: θρόνα, Θεσσαλοὶ μὲν τὰ ποικιλμένα ζῶα. Κύπριοι δὲ τὰ ἀνθινὰ ἱμάτια. Αἰτωλοὶ δὲ φάρμακα ὥς φησι Κλείταρχος. Ὅμηρος δὲ τὰ ῥόδα, παρὰ τὸ ἄνω θορεῖν ἐκ τῆς γῆς. Florem omnino denotat vocabulum apud Nonnum.

κῆδος quid apud Homerum sit, notum est. Ther. 2: λώϊον θ' ἑτεραλκέα κήδευς, ubi Scholl.: σημαίνει δὲ τὸ κῆδος τρία, τὴν ἐξ ἐπιγαμβρίας συγγένειαν καὶ τὴν φροντίδα, καὶ τὸ κακὸν ὡς ἐνταῦθα, h. e. apud solum Nicandrum.

κόρση apud Homerum et scriptores Atticos tempora significat. Totum

caput apud Nic. Ther. 905. Georg. II, 3, 17. Cyneg. III, 25: *πάσσονα μὲν φορέουσι δέρην μεγάλην δέ τε κόρσην.* Sic Nonn. Dionys. I, 9 et saepius. Paullus Silentiarius Ecphr. 278 verticem lateralem sanctae Sophiae ita vocavit.

κτίλος, substantivum apud Homerum *ὁ ἡγεμὼν τῆς ποίμνης κριός.* Aliam notionem adiectivam teste Schol. Nic. Ther. 452 apud Hesiodum et qui hunc secutus est Empedoclem habuit vocabulum, *ἐπὶ τῶν ἡμέρων καὶ τιθασσῶν.* Cf. Parthen. narr. 10: *κύνες οὖσαι οὐ πάνυ κτίλοι* et *κτιλοῦσθαι* verbum apud Herodotum IV, 113. Quid Nicander l. l. sibi voluerit, ubi draco *ὀρνίθων τε τόκον κτίλα τ' ὠεά* e nido abstulisse dicitur, satis apparet. Ther. 471, *κτίλα μῆλα* a Scholl. explicantur: *τὰ ἥμερα ἢ τὰ ἑπόμενα τῷ κτίλῳ ἤτοι τῷ προηγουμένῳ κριῷ.*

λάχνη proprie de crispa hominum coma in usu est. Nic. Ther. 331: *βλεφάρων δ' ἐξέφθιτο λάχνη.* Traductum ad animalium crines ab Hes. opp. 515. Apoll. Rhod. I, 323. Soph. Trach. 687. ad plantarum folia a Nic. Alex. 410. Opp. IV, 167. 380.

λίθαξ in Od. *ε*, 415 est adiectivum, significat id quod *λιθώδης* (de formatione Lobeckius ex Hesychio *σύβαξ, συώδης* contulit). Sed iam in Od. *ω*, 193 *πυκνῇσιν λιθάκεσσι*, densis lapidibus, olim legebatur. Cf. Eust. Od. *ξ*, 36. Itaque apud poetas Alexandrinos est substantivum et modo parvum lapidem, modo abruptum saxum significat et ita quidem promiscue cum *λιθάς* usurpatur. Cf. Lobeck. Pathol. p. 449. Sic Nic. Ther. 150. Arat. 1112. Orph. Argon. 611. Tryphiod. *λίθακες ἀνθηραί* apud Maneth. VI, 343 gemmae vocantur.

λοιγός Homero, Pindaro, Aeschylo aliisque substantivum est. Adiectivum pro *λοίγιος* Nic. Ther. 6. Eryc. A. P. VII, 368.

μῶλος labor, opera. Apud Nicandrum Ther. 32 et posteriores poetas (cf. *μωλοτήρ* in Anthologia) adiectivum est, i. q. *βραδύς*.

οἰωνοί ab Homero aves magnae vocantur, e quarum volatu auguria accipiebantur, aquilae imprimis et accipitres, quibus Il. *ρ*, 757 *ὄρνιθες μικραί* opponuntur. Poetis Alexandrinis omnino aves sunt, sive magnae sive parvae. Cf. Callim. h. Iov. 68. Apoll. Rhod. II, 344. III, 939 ubi columbae et cornices *οἰωνοί* vocantur. Nic. Ther. 405. Eutecnius autem Alex. 169 *οἰωνόν* interpretatus est per *δέλεαρ*.

ῥέθος. Il. *Π*, 856: *ψυχὴ δ' ἐκ ῥεθέων πταμένη Ἄϊδόσδε βεβήκει.* *Χ*, 68 ubi Scholl.: *τὰ μέλη τοῦ σώματος* et *ζῶντα* quidem, *δι' ὧν ῥέζομέν τι* interpretantur. Artiorem faciei significationem, quam Eust. Il. *Π*, 1090 Aeolicam tradidit: *ἰστέον, ὅτι ῥέθος οἱ μὲν ἄλλοι τὰ μέλη φασίν, Αἰολεῖς δὲ μόνοι κατὰ τοὺς παλαιοὺς τὸ πρόσωπον ῥέθος καλέουσιν,* interdum Tragici exhibent, Soph. Ant. 527. Eur. Herc. 1204. Secuti sunt Alexandrini, Apoll. Rhod. II, 68. Mosch. 4, 2. Nic.

propter viciniitatem exordii, neque quinto in pede propter vicinitatem clausulae versus. Quae cum ita sint apud omnes poetas Alexandrinos ea valet lex, quam de uno Nonno Lehrsius proposuit, Quaestt. epp. p. 267, post varias nominum verborum et particularum terminationes concessum esse hiatum primo, quarto et quinto in pede. Contra secundo et tertio pede post *καί*, *τοί*, *μή*, *ἤ*, eas igitur voces, quae procliticorum instar ad sequentia proxime accedunt. Sed secundo in pede vel sic raro diphthongus corripitur, cuius rei apud Callimachum ne unum quidem, apud Nicandrum haec tantum inveni exempla Ther. 222. 445. 729. 894. Cur autem in caesura bucolica nunquam *καί* corripi potuerit, per se apertum est. Quintus Smyrnaeus ab Alexandrinorum consuetudine non recessit. Nonnici verborum formis paene solo quarto in pede locum concesserunt, et secundum pedem fere omnibus liberaverunt correptionibus, quarum apud Tryphiodorum quinque tantum prostant exempla, v. 181. 272. 546. 564 (*καί*). 288 (*μοί*), nulla apud Musaeum et Colluthum. Hic autem omnium accuratissimus hac in re fuit: nam tertio in pede post *καί* hiatum admisit quadragies octies, bis in quinto pede v. 266. 352, ter in primo v. 11. 57. 361. Verborum formas duas tantum corripuit, *ἔρχεται Ἄρης* v. 35 quinto, et *ἔψομαι ὡς* v. 313 primo in pede.

Correptio longae vocalis vel diphthongi in prima brevi dactyli etiam diligentius vitata est ab his poetis. Et recte, quia a mediis pedibus nisi post tertium trochaeum, omnis vocis remissio prorsus abesse debet. Saepe tamen corripitur diphthongus in primo, tertio et quinto pede. Nunquam propter vitiosum trochaeum in quarto pede, nisi post *καί* ad normam Homerici versus

ὣς ἔφατ' ἔδδεισεν δ' ὁ γέρων καὶ ἐπείθετο μύθῳ

cf. Apollon. Rhod. I, 151. 604. 676. 854. 1305. Tamen vel hoc raro tantum fieri potuit, quia secundum ordinem per semiseptenariam claudere poetis Alexandrinis displicuit. Rarissime autem in secundo pede invenitur hiatus. Nunquam apud Callimachum, semel ni fallor Ther. 811, apud Nicandrum. In Apollonii et Quinti primis libris quaterna tantum inveni exempla, A. 231. 326. 479. 1080, Q. 33. 491. 527. 580. De Quinto notandum est, Arminium Koechly qui propter insolentiorem correptionem versus clausulam *ἐβλάβη ἦτορ* V, 509 a Bonitzio propositam recte reiecit, nimis tamen severe reiecisse versus initium I, 618: *πρέμνῳ ἐν ὑψικόμοιο*, de quo Spitznerus cogitaverat. Etenim *ῳ* dativi cum apud reliquos poetas, tum apud Quintum in hac versus sede ante *ε* haud raro corripitur, velut I, 802: *πύργῳ ἐπὶ προὔχοντι* (Hom. Il. X, 97). III, 471: *κόλπῳ ἐμῷ*. IV, 27: *κείνῳ ἔναντα*. Adde V, 113. 343. 655. VII, 467. 480. VIII, 322. 388. 406. IX, 201. 429. X, 201. XIII, 322. XIV, 307.

Apud Nonni sectatores (de Nonno ipso cf. Lehrs. l. l. p. 272 sqq.)

ρεῖν εἰς πλευράν Eur. Rhes. 794. Alex. 270: *νειαίρη σάρξ* est caro interior.

σιαλός, adiectivum apud Homerum semper cum *ὗς* coniunctum: per se posuit Nic. Alex. 133. Sic etiam.

σίνεπς Homero adiectivum, Nicandro Ther. 715 substantivum est. Cf. Apollin. Ps. CIV, 26: *οὔτινα σίντιν ἔασσαν ἐπὶ σφισὶ χεῖρα κορύσσαι* l. *σίντην οὔτιν' ἔασσεν.*

χλούνης, quod apud antiquos epicos apri epitheton est, cf. Il. *ι*, 539. Hes. Scut. 168. 177, apud Alexandrinos pro ipso apro positum. Callim. h. Del. 150. Nic. Georg. fr. 2, 6. Opp. V, 25.

ὑπερφίαλος, de quo cf. Buttm. Lexil. II, 319. Nitzsch. in Od. *δ*, 663. is vocatur qui plantarum instar proceritate et magnitudine alios superat, et per metaphoram superbus, elatus animo. Apud Nic. Georg. fr. 2, 23: *μέσφα συνωρίζωσιν ὑπερφιάλοιο μετώπου*, nihil aliud est, quam altum.

Verba haec enotavi: *ἀμέλγω* 'Nic. Al. 506: *βδέλλαι ἀμελγόμεναι χροὸς αἷμα* Scholl. *ἀντὶ τοῦ πιέζουσαι* i. e. *θλίβουσαι* sive *βλίττουσαι*. Et *ἀμέλγειν* non solum de lacte dicitur, sed etiam de melle, *κηρῶν μέλι πολλὸν ἀμέλξας*, i. e. *βλίσας*, A. P. VI, 329'. Lobeckii sunt verba, Rhemat. p. 14 n. Saepe a Nonno hoc vocabulum ita usurpatum est.

θέενται, forma deponentialis quae apud Homer. *ψ*, 475 'currunt' significat, cf. Buttm. gramm. II, 146, apud Nic. Ther. 755 a Scholl. explicatur per *διάγουσι*, quos de *ἐνδιᾶν* i. e. sub Iove manere cogitasse recte Lobeckius docuit in addit. l. l.

ἐπιόσσομαι in Il. *ρ*, 381 est oculos iniicere in aliquam rem, contemplari aliquid. Apud Apoll. Rhod. II, 28. Nic. Ther. 276, est animadvertere.

ἐρωέω cum tria significet apud Homerum, cf. Buttm. Lexil. I, 159 sqq. Spitzner in Il. *ψ*, 438, nempe profluere, dein redire, recedere ab aliqua re, denique transitiva notione arcere, retinere aliquem aliqua re, cohibere et frangere alicuius impetum, et hoc quidem semel tantum *ν*, 57: *τῷ κε καὶ ἐσσύμενόν περ ἐρωήσαιτ' ἀπὸ νηῶν*, poetae Alexandrini hanc rariorem significationem fere semper vocabulo tribuerunt. Cf. Callim. h. Del. 133: *ἠρώησε μέγαν ῥόον*. Fr. 249: *θηρὸς ἐρωήσας ὀλοὸν κέρας*, ferae frangens immane cornu. Theocr. 22, 174: *χεῖρας ἐρωήσουσιν ἀποσχομένω ὑσμίνης*. Nic. Ther. 117: *κακὸν αἶψα κεν ἡμετέρῃσιν ἐρωήσειας ἐφετμαῖς*. Quint. Smyrn. III, 520: *ἐρωήσει τις Ἀχαιοὺς κλαυθμοῦ ἄδην κορέσασθαι.*

μορύσσω proprie est inquinare, contaminare. Hom. Od. *ν*, 435 latiore sensu commiscere. Nic. Alex. 144. 318. 330. 375. Cyneg. III, 39.

παιφάσσω in Il. *β*, 450 est cito vel atrociter circumspicere aliquid

conquirendi caussa. Sic apud Apoll. Rhod. IV, 1440. Nicander Ther. 761 de metu quocunque festinato et celere, de palpitatione usurpavit. Secuti sunt Opp. II, 288. Cyneg. II, 250.

περιφράζομαι. Nic. Ther. 7: τοῖα περιφρασθέντος ἀλεξητήρια νούσων, qui talia edoctus est medicamina morborum. Itaque περιφράζω Nicandro inter transitiva verba refertur. Homerus περιφράζομαι dixit, idque significat apud eum omni ex parte aliquam rem deliberare.

πυρπολέω apud Hom. Od. κ, 30 iuxta focum occupatum esse notat: apud Atticos scriptores igne vastare. Apud Nic. Ther. 245. 364 simpliciter ardere.

τιθαιβώσσω, Od. ν, 106 de apibus dictum. Nic. Ther. 199 καταχρηστικῶς de gallinis. Derivatur a scholiastis παρὰ τὸ τὴν βόσιν τιθέναι, vel παρὰ τὸ τυτθὰ βόσκειν ἢ τρέφειν, pullos nutrire. Malim autem in origine vocabuli de τιτθή, τιτθήνη cogitare, cui sententiae Lyc. 622 favet, ubi τιθαιβώσσειν simpliciter est nutrire, τρέφειν.

Denique nonnulla adverbia huc pertinent, velut ἄδην. Apud Homerum est ἱκανῶς, satis. Apud Alexandrinos continuo. Apoll. Rhod. II, 81. Euph. fr. 36, 3. 78. Nic. Alex. 426. Cf. Meinek. Anall. Alex. 114.

ἦκα leniter. Buttm. Lexil. I, 18. 301. Ex Odyss. ρ, 254: τοὺς μὲν λίπεν αὐτοῦ ἦκα κιόντας, fortasse ea huius vocabuli fluxit significatio, quam Nic. Alex. 226 exhibet, sensim, paullatim. Cf. Iacobs. A. P. 116. Sic etiam Coll. 132 et saepe Nonnus.

ὁμαρτῇ, ita enim non ὁμαρτή scribere praestat, ante Aristarchum in quibusdam locis Homericis legebatur pro ἁμαρτῇ. Cf. Spitzner. Exc. XII, et nacta est haec lectio defensorem Herodianum. Significat simul, una cum, velut in Eur. Hec. 839: ὡς πάνθ' ὁμαρτῇ σῶν ἔχοιτο γουνάτων. Hippol. 1195. Heracl. 139. Apud Nic. Alex. 378 significat crebro. Cf. Apoll. Rhod. I, 538:

στησάμενοι φόρμιγγος ὑπαὶ περὶ βωμὸν ὁμαρτῇ
ἐμμελέως κραιπνοῖσι πέδον ῥήσσωσι πόδεσσιν:

ubi Scholl.: σύναπτε δὲ τὸ ῥήσσωσι τῷ ὁμαρτῇ. Apollin. Ps. XCVII, 19.

§. 2.

Poetae Alexandrini, vocabulis Homericis saepenumero eas tribuerunt significationes novas et inusitatas, quas per etymologicas rationes aut re vera iis inesse aut inesse saltem posse putabant. Exempla apud unumquemque eorum satis multa prostant, quorum unum tantum ex Euphorione commemoro, qui ναυαγὸν non naufragum, sed navis gubernatorem vocavit. Sic μυστήριον, quamquam hoc Homericum non est, Dionysio tyranno significasse murium latibulum tradidit Athenaeus. Eiusmodi apud Nicandrum fortasse haec sunt:

ἀποφώλιος. Derivatur a grammaticis aut ab *ὄφελος*, ut sit inutilis, futilis, coll. Od. *λ*, 248: *οὐκ ἀποφώλιοι εὐναὶ ἀθανάτων*, aut a *φωλεός* quod *κατὰ γλῶσσάν τινα* Ionicam *διδάσκαλεῖον* significare volunt, ut sit *ἀπαίδευτος*. A *φωλεός*, nidus, latibulum, derivatur a Nicandro, qui Alex. 524: *ἀποφώλιον ἆσθμα ἐχίδνης* pro *ἆσθμα ἐχίδνης φωλευούσης* dixit.

ἀσκελής proprie est id, quod exsiccari non potest, durum, nunquam cessans. Paullo aliter Od. *κ*, 463: *ἀσκελέες καὶ ἄθυμοι*, exsiccati, debiles. Coniunctum cum *ἄπους*, *ἀσκελής* apud Platonem, Tim. p. 34 A, significat sine cruribus. Apud Nic Ther. 42 est aequalis, eiusdem ponderis.

ἀσταγής, quod non destillat. Itaque apud Soph. fr. 162 *κρύσταλλος* vocatur *ἀσταγής*, i. e. non defluens, firmus. Apud Apoll. Rhod. III, 804. Nic. Ther. 307 est valde stillans.

ἡμιδαής, semicombustus. Il. *π*, 294. Apoll. Rhod. IV, 596. Semicomestus A. P. IX, 375. Apud Nic. Alex. 55 *ἡμιδαὲς βάρος* est pondus dimidiatum.

ἰοδόκος est adiectivum. Pharetra quae sagittas continet ita vocatur. Od. *φ*, 12. Callim. h. Dian. 213. Nic. Ther. 184 *ἰοδόκους* vocavit serpentium dentes, quibus venenum continetur. Ceterum Alexandrini novum inde formaverunt substantivum *ἰοδόκη*, sicut *οἰστοδόκη*, *ἱστοδόκη*, *δουροδόκη* quae omnia ab Apollonio Rhodio fluxerunt. Cf. Armin. Koechly in Quint. I, 339.

νέποδες in Od. *δ*, 404: *φῶκαι νέποδες καλῆς Ἁλοσύδνης*, triplici ratione explicatum est a grammaticis. Primum per *ἄποδες*, ita Apion. Dein per *νηξίποδες* a *νέω νήχομαι*, cf. Apoll. Lex. s. v. Etym. Gud. 405. Schol. Hom.: *αἱ διὰ τοῦ νήχεσθαι τὴν πορείαν ποιούμενοι*. Hanc significationem retinuerunt Callimachus, Oppianus, complures Anthologiae poetae, Nonnus cum secta. Cf. Naek. Opusc. I, 244. Nic. Alex. 468. 485. Denique *κατὰ γλῶσσάν τινα* per *ἀπόγονοι*, *τέκνα* quia pedibus uti nescirent. Cf. Eust. Odyss. l. l. Orus in Etym. M. p. 601, 29. Secuti sunt Callim. fr. 77. Theocr. 17, 25. Apoll. Rhod. IV, 1743. Etym. M. p. 380, 28.

ὀλοφώιος quod in Odyssea tantum extat, Alexandrinis quoque usu venit. Theocr. 25, 185. Apoll. Rhod. I, 476. Nic. Ther. 1. 327. Ad priorem locum Scholl.: *τουτέστι τὰ φῶτας ἀναιροῦντα, ἤγουν ἄνδρας ὀλλύντα. οὐχ ὁμηρικῶς. ὀλοφώια γὰρ ἐκεῖνος τὰ ὀλέθρια* (ita cod. Vatic. *δόλια* Goetting. rell.) *γέρων ὀλοφώια εἰδώς*.

Iam in prima paragrapho exposui de *ἰοειδής* et *ἄρκιος*. Has autem artes et ludibria etymologica a Graecorum ingenio parum omnino abhorruisse ex antiquissima illa symbolice nominum apparet, cuius prima vestigia ad ipsum Homerum redeunt. Hanc autem docti poetae imitati sunt interdum ridicula et paene parodiarum ratione, ut recte Hermog. de idd.

p. 123: πολὺς κίνδυνος ἐν ταῖς τοιαύταις δριμύτησιν ἐμπεσεῖν εἰς ψυχρότητα, ἐπεὶ καὶ οἱ τὰ σπουδογέλοια ταυτὶ συντιθέντες τοῦ γελοίου γε ἕνεκα οὐδὲν ἀλλ' ἢ ταῖς τοιαύταις χρώμενοι δριμύτησιν εὐδοκιμοῦσιν. Nam inde communis eorum fluxit mos, e quo nomina propria pro appellativis usurpabantur. Cf. Lobeck. in Aiac. 420 et praeter alios Meinek. Anall. Alex. 99. 126. 136. Creuzer. Symb. II, 542. III, 146 sqq. Atque notum est Ζεὺς ἀρίσταρχος, Ἄρτεμις τηλέμαχος, χεὶρ ἱπποδάμεια, ἀτρεὺς δῆμος Ἀθηνέων ex Euphorione, Ζεὺς Ἀγαμέμνων e Lycophrone. Dionysium autem μέανδρον appellasse virginem scimus, μενεκράτην columnam, θυέστην pistillum, quibus proxime accedunt κύκλωψ σελήνη in Parmenidis fr. 130, ἄροτρον ἐνοσίχθων et γλαυκῶπις ἐλαία apud Euphorionem (sic γλαυκῶπις γαλήνη apud Paull. Silent. ecphr. 294. Ita Empedocles lunam vocaverat) aliaque id genus quae ad sermonem Alexandrinorum figuratum pertinent. E Nicandro huc referam Georg. fr. II, 72:

σαύρην θ' ἢ χθονίου πέφαται στέφος ἡγεσιλάου

i. e. Plutonis. Conferri potest etiam Colluthus, qui v. 194 fabros lignarios

ἀνέρας ἐργοπόνοιο δαήμονας Ἀτρυτώνης

vocavit.

§. 3.

Inprimis autem ea vocabula poetae Alexandrini libenter in sua transtulerunt carmina, quae apud Homerum rariora erant vel ἅπαξ εἰρημένα, a quo more ne Nonnici quidem destiterunt. De Callimacho et Apollonio nota est res. Ex Arato praeter alia notavi γλῆνος, εἰνόδιος, θέναρ (v. 718 de pedum planta), μέσφα, παραβλήδην. Apud Colluthum inveni αὐτοκασιγνήτη v. 21, δολοφροσύνη v. 321. 369, ἰωχμός pro ἰωκή v. 325, ψάμαθος de arena fluviali v. 3 ex Il. φ, 202; ὑποδρήστηρ, ὑποσχεσίη v. 324, ἔην pro ἐστίν ex Il. λ, 762. Cf. Buttm. Gramm. I, 530, κουρίζειν iuvenem esse v. 103, παραπλώω v. 211, αὐτῆμαρ v. 199 rell. Apud Paullum Silentiarium μελαγκρήδεμνος Ecphr. Soph. 905; πένταχα v. 408, πολύκεστος v. 659.

Multa eiusmodi habet Nicander, quorum praestantiora haec sunt: ἄσις limus, Il. φ, 321. Nic. Ther. 176. ἀτραπιτός Od. ο, 197. Ther. 917. βρεχμός pro βρέγμα, Il. ε, 586. Ther. 219. γλάγος pro γάλα Il. λ, 471. Alex. 139. 262. 352. 385. 423. κώληψ Il. ψ, 726 est poples, apud Nic. Ther. 424 sicut apud Nonnum aliquotiens, articulus, talus. λαοφόρος via publica, Il. ν, 682. Alex. 218. μόλιβος Il. λ, 237. Ther. 256. 618. Omnino altera forma μόλυβδος recentiores poetae prorsus abstinuerunt. νήδυια (non νηδύϊα, cf. Lobeck. in Phryn. p. 494) ilia, Il. ρ, 524. Nic. Alex. 380. πάχετος pro πάχος Od. ψ, 191, nisi hoc quoque in loco adiectivum est, Nic. Ther. 385. 468. ῥαδαλούς, ita enim Alex. 92 pro ῥα-

δάμνους e cod. Gotting. recipiendum est, agnovit Zenodotus in Il. σ, 576. χέεια Il. χ, 93, pro χειά latibulum serpentium Nic. Ther. 79. ἀνα-λέος. ἑλεόθρεπτον σέλινον Il. β, 776. Nic. Ther. 597. μακεδνός pro μηκεδανός Od. η, 106. Nic. Ther. 472. εἶθαρ i. e. εὐθέως Il. ε, 337. Nic. Alex. 517. Ther. 547. Habuit etiam Antimachus hoc vocabulum. ἀγρώσσω pro ἀγρεύω Od. ε, 53 ἰχθῦς ἀγρώσσων. Nic. Alex. 473. Ther. 418. ἀηθέσσω Il. κ, 493. Nic. Alex. 376. δατέομαι Nic. Alex. 345 rariorem comedendi significationem ex Il. ψ, 394 habet. δινεύω pro δινέω, de quo v. Lehrs. Quaestt. epp. p. 321, ex Il. σ, 543 et ω, 12. ἐριδμαίνω pro ἐρεθίζω, Il. π, 260. Nic. Alex. 407. ἐσσεῖται Il. β, 293. ν, 317. Ther. 699. κορθύομαι Il. ι, 7. Nic. Ther. 426. νεμέθω pro νέμω Il. λ, 635. Nic. Ther. 429. ὀρεχθέω pro ῥοχθέω Il. ψ, 30. Nic. Alex. 340, plerumque a poetis Alexandrinis pro ὀρέγω usurpatur, Ap. Rhod. I, 275. II, 94 ubi videantur scholia. στρεύγω guttatim exprimo, cf. Valcken. in Ammon. p. 130. Il. ο, 512. Od. μ, 351. Nic. Al. 291. Inde formavit στρευγεδών, Alex. 313.

CAPUT SECUNDUM.

DE GLOSSEMATIS APUD NICANDRUM.

Iam vero ad secundum vocabulorum ordinem perventum est, in quo ea enumerentur, quae e singulis scriptoribus et dialectis Colophonius docte congessit. Atque tantus eorum proferri potest numerus, ut Nicander vel doctissimum quemque aequalem aut aequasse aut superasse videatur. Neque hoc aliter esse potuit in diligentissimo glossographo. Tamen in his difficile est iudicium, quid singulis debeatur scriptoribus anquirere, nisi e scholiastarum dissertis verbis ea de re constat. Sed si pro ea, quam habemus veterum scriptorum cognitione, singulos auctores circumspicimus, fere hi in censum venient.

Primus est auctor hymni Homerici VIII, 12. XXVIII, 8 propter κάρηνον singulari numero usurpatum, sicut in Nic. Ther. 287. 293. 642. Arat. 160. 206. Tryphiod. 562. Homerus enim tantum κάρηνα dixit, quem usum reliqui poetae epici retinuerunt et Colluthus ita quidem, ut v. 183. 264 pluralem numerum de uno capite usurpaverit.

Deinde Hesiodum in his agnovi: ἄναυρος, Thessaliae fluvius, Hes. Scut. 477. Apud Alexandrinos pro appellativo est, significatione torrentis. Cf. Apoll. Rhod. I, 9 ubi scholl.: χείμαρρος ποταμὸς, ὁ ἐξ ὑετῶν συνιστάμενος. Adde scholl. I, 70 et Tzetz. in Lycophr. p. 175. Secuti sunt

Nonnici, Coll. 104. Paull. Sil. Ecphr. 210 all. De fluminum ripis usurpavit Nic. Alex. 235, secundum scholl. ad h. l.

δότειρα Hes. opp. 354. Nic. Alex. 625.

εἰνάς Hes. opp. 808, sacer Eleusiniorum dies, cf. Procl. ad h. l. Nic. Alex. 218.

ἰδμοσύνη Hes. th. 377. Nic. Ther. 346. Crinag. A. Pl. 273.

ὀμβρήεις Nic. Ther. 406 fluxisse videtur ex ὀμβρηρός Hes. opp. 453.

πολυδερκής multa conspiciens, Hes. opp. 451. 755. Si apud Nic. Ther. 209 recte πολυδερκέα legitur (scholl.: πολυδερκέα τὴν κατὰ πολλοὺς τρόπους ὁρωμένην κατὰ τὸν πολύποδα· ἢ ὡς ἔν τισιν εὕρηται, πολυδεύκεα, δηλαδὴ πικράν.), est multum conspectus.

πρηών receperunt Alexandrini ex Hes. scut. 437. Callim. h. Dian. 52. 169. Lycophr. 769. 1069. Nic. Ther. 218. Alex. 104. 404 ubi πρηόνας legatur secundum cod. Medic., qui πρηῶνας habet pro vulgato πρηδόνες. Ceterum nota est duplex huius vocabuli declinatio, de qua Lobeckius disputavit in Aiac. 165, quo in loco falso Nonn. XIV, 437 et Nic. Ther. 218 pro Alex. 404 citantur, genet. ῶνος et όνος.

ῥιγηλός Hes. scut. 131. Nic. Alex. 220. Homerus et qui eum sequuntur ῥίγιον tantum et ῥίγιστος noverunt.

ὑπευνηθεῖσα Nic. Alex. 294. Apud Hes. theog. 374 varia lectio pro ὑποδμηθεῖσα de Thia quae ex Hyperione liberos suscepisse dicitur.

Ex Archilochi carminibus haec fluxisse mihi videntur: ἄγρει Nic. Ther. 534. Apud Homerum semper insequente imperativo ponitur, quem sicut Nicander hoc in loco primus omisit Archilochus, fr. 4. 49 (Schndw.).

ἀργιλίψ Nic. Ther. 213. ἀργιλιπής ex Archilocho afferunt scholl. ad h. l.

ἔμπλην apud Homerum et Hesiodum est prope, Il. β, 526. Hes. scut. 372. Cf. Lycophr. 1029. Significationem τοῦ πλὴν, χωρὶς ex Archilocho (fr. 103) receperunt Callim. h. Del. 73. Nic. Ther. 323, ubi scholl.: ἔμπλην] παρ' Ἀρχιλόχῳ ἔμπλην ἀντὶ τοῦ χωρὶς — παρὰ δὲ τῷ ποιητῇ ἀντὶ τοῦ πλησίον — ἐνταῦθα δ' ἐπὶ τοῦ χωρὶς τακτέον.

σείριος praeeunte Archilocho in Etym. M. p. 710, 28 a Nicandro Ther. 205. 368. 779 (Orph. Argon. 121) sol vocatur. Omnino nihil aliud significari hoc vocabulo quam sidus torrens quodcunque, e Suida effici potest. Cf. Stoll. in Antim. rell. p. 90.

οἰδαλέος Archil. fr. 49. Nic. Alex. 210. Georg. fr. 9, 3.

Pindari vestigia rarissime deprehendi. Vix enim illud huc ausim referre, quod τάρταρος femininum est Nic. Ther. 203, sicut Pind. Pyth. I, 15. Nam haud pauca in genere nominum novavit Nicander. Dixit ἡ λᾶας Ther. 45. ἡ μόσχος Alex. 356. οἶμος, apud Hes. opp. 292 et Pindarum masculinum est, apud Atticos scriptores et Nic. Ther. 207 femininum; ex Homeri Il. λ, 24 de genere non liquet. φωγός Nic. Alex. 464. 475 est

masculinum sicut Cynegeticorum auctori et Quinto Smyrn. IV, 371. Femininum apud Apoll. Rhod. IV, 174 et Oppianum, de quo Lehrsius dixit in Quaestt. epp. p. 320. Possunt etiam huc referri pluralia nominum secundae declinationis nulla notionis diversitate in *οι* et *α* formata: *δεσμά* pro *δεσμοί* Ther. 317. *τὰ τρόχμαλα* Ther. 143. *τὰ χέδροπα*. *τὰ χαλινά* Alex. 13. *τὰ χηραμά* Ther. 55 pro *οἱ* vel *αἱ χηραμοί*. Cf. *τὰ δάκτυλα* apud Theocr. 19, 3. Passov. in Mus. p. 198. Sed ad Pindarum referri debet *χαιτήεις*, Pyth. IX, 5 epitheton Apollinis longis comis obsiti. Ad ursum translatum in Cyneg. V, 38, de mentha crispa usurpatum a Nic. Ther. 60.

Plura Aeschylus dedit audacissimus ille vocabulorum novator eamque ob caussam gratissimus Alexandrinis. Huc pertinent *αἶπος* altitudo, mons excelsus, Aesch. Ag. 276. Nic. Ther. 215. Cf. Meinek. Anall. Alex. 289.

ἀμβλώσσω pro *ἀμβλυώσσω* solus dixit Nic. Ther. 22. Sic *ἀμβλωπός* pro *ἀμβλυωπός* formatum ab Aeschylo, Eum. 915.

ἀνόστρακα recipiendum videtur e scholiis pro frigidissimo *ἀνοστέα* in Alex. 296, i. e. ova sine testa. Atque *ὄστρακον* de ovi testa extat apud Aesch. fr. 428.

βρωτήρ Aesch. Eum. 803. Nic. Alex. 421. 432.

δάκος proprie nihil aliud est quam morsus. Notionem animalis morsu noxii, ex Aesch. Ag. 798 ubi equus Troianus ita vocatur, Nicander repetiit Ther. 115. 335 all.

δροίτη alveus. Aesch. Ag. 1521. Choeph. 993. Eum. 603. Nic. Alex. 462. Lycophr. 1108.

καναχής Aesch. Choeph. 150. *καναχός* Nic. Ther. 620.

λέπας rupes deserta, Aesch. Ag. 274. 289. Nic. Ther. 634. A. P. VI, 23. Lycophr. 420. 1046.

λῆνος lana. Aesch. Eum. 44. Nic. Alex. 452. Apoll. Rhod. IV, 173. 177.

λίπτομαι i. e. *λίσσομαι*, *ἐπιθυμῶ* notum est ex Aesch. Ag. 850. Sept. 337. 362. *λίπτω* habent Nic. Ther. 126. Lycophr. 131. 353 alii.

νοτέω pro *νοτιάω*, *νοτίζω* a *νοτία*, *νοτίς* semel dixit Nic. Alex. 492, Aeschylum fortasse respiciens, a quo Ag. 1364 pluvia *Διὸς νότος* vocatur.

προσειδής τινι similis. Nic. Georg. fr. II, 3. Conferatur Aesch. Choeph. 176: *μάλιστ᾽ ἐκείνου βοστρύχοις προσειδέναι*. Homericum est *εἰς ὦπα ἐοικώς*.

σίνος Aesch. Ag. 378. 547 all. Cf. Valcken. in Hippolyt. 977. Nicander habet *σίνος* Ther. 1. 695. *σίνος* Alex. 231, saepius *σίνομαι*, et *σίντης* Homericum Ther. 623. 715.

φύγδην, in fugam. Nic. Ther. 22. Aeschylus dixit in Eum. 246: *μὴ λάθῃ φύγδα βάς*. Homericum est *φύγαδε*. De terminationis inconstantia

in adverbio a stirpe verbali formato, *φύγδα φύγαδε φύγδην*, sicut *μίγα μίγδα μίγδην*, *κρύβδα κρύβδην* Lobeckius disputavit in Paralipp. p. 131.

ὠδίς partus dolor. Apud Aesch. Ag. 1392: *ἔθυσεν αὑτοῦ παῖδα φιλτάτην ἐμοὶ ὠδῖνα* significat illud quod doloribus partum est, unde Nic. Alex. 125 *ὀρταλίχων ὠδῖνας* gallinarum ova vocavit. Cf. Opp. I, 758:

ὠὰ γὰρ εὖτε τέκῃσι φύγῃ δ' ὠδῖνα βαρεῖαν
αὐτὴ γεινομένη καταδαίνυται, ὅσσα κίχῃσι.

Nonnulla ad Sophoclem referam. Velut illud statim quod Nic. Ther. 761: *ἀκρόνυχος δείπνηστος* convivium vocatur prima nocte institutum, cf. Theocr. Beren. 3. Arat. 774, fluxisse mihi videtur ex Sophoclea locutione *ἄκρας νυκτός*, Ai. 283 in qua illustranda more suo copiosissimus fuit Lobeckius. Porro *ἐνδατεῖσθαι* vulgo passivum est, medium apud Nic. Ther. 509 et Soph. O. T. 200. Cf. Wunder. ad h. l. *ἐψίη*, quod vocabulum Hesychius per *ὁμιλία* explicavit extat tantum apud Soph. fr. 4. Dind. et Nic. Ther. 880. *ξαναᾷ* Ther. 383 petitum ex Soph. fr. 450. Etiam *μεστόω* Ther. 598 vocabulum prorsus Sophocleum est.

Euripidea addam: *ἀγμοί* praerupta montium, Eur. Bacch. 1094. Nic. Ther. 146. Alex. 390. 651 (de ripis). *ἀκρεμών* ramus, Eur. Cycl. 454. Nic. Ther. 391. *βάπτειν* in Alex. 171 significat mergendo haurire. Cf. Theocr. 5, 127. Praeivit Eur. Hec. 610:

σὺ δ' αὖ λαβοῦσα τεῦχος, ἀρχαία λάτρι,
βάψας ἔνεγκε δεῦρο ποντίου ἁλός.

δροσόεις pro *δροσερός*, primum legitur in Eur. Troad. 833. Nic. Ther. 88. Apoll. Rhod. I, 1282. Coll. 343. *ἐρίπνη* de saxis abruptis dixit Eur. El. 210. Phoen. 1168. Nic. Ther. 22. Apoll. Rhod. I, 581. II, 434. 1249. Apud Nonnum, Colluthum, Paullum Silentiarium omnino lapis quicunque ita vocatur. *κοιλωπής* Nic. Alex. 442. *κοιλωπός* habet Eur. Iph. T. 263. *χιονώδης* pro *χιονοειδής* Eur. Hec. 719. Nic. Alex. 150.

Ex Aristophane petita videntur: *θρῖναξ* Arist. Pac. 559. Nic. Ther. 114. Cf. Lobeck. Pathol. p. 477. *ἰκρίον* latiore sensu lignei tabulati, primum apud Arist. Thesm. 395 legitur. *κυλοιδιάω* tumeo, Nic. Alex. 478. Verberibus tumeo Arist. Lys. 472. De oculorum tumore quos homo libidinosus defixos tenuit in puella, usurpavit Theocr. I, 37. *κατασμώχω* Nic. Alex. 333. Ther. 860. *σμώχω* Arist. Pac. 1274, quod scholl. per *τρίβειν*, *ἐσθίειν* explicant. Lexica habent *σμῶξαι*, *πατάξαι* unde *σμῶδιξ* formatum esse volunt. In Ther. 530 *σμώξας* lectionis varietas est pro *μίξας*. — *τινθαλέος* Nic. Alex. 445. 463. *διατινθαλέῳ κεραυνῷ* dixit Aristophanes in Vesp. 329, ubi scholl. *διαθερμῷ* interpretantur. *φιμόω* Arist. Nubb. 581. Hesych.: *φιμόω*] *δεσμόω*. Nic. Alex. 275. Habet etiam *εὔφιμος* et *φιμώδης*.

Omnino vocabula proprie Attica satis magno apud Nicandrum inve-

niuntur numero: ἄνθη, ἄκρανος, ἄχρονος, βαιόν, γένος instrumentorum acies, δικροῦς cf. Naek. in Callim. Hec. 184, ἐγκύμων, κατήρης, κεραίη, λιβάς, λιγνύς, νοτερός, παρακτής, ῥόπτρομαι, καλλίσοος, φάραγξ, φόβη aliaque multa, quae singula enumerare longum est. Horum quoque latiore sensu haud pauca admisit, velut ὄρφον quod Atticis scriptoribus fici folium plerumque denotat, folium universe Nic. Alex. 55. 497. ὀρτάλιχοι sc. θῆρες proprie sunt animalia domestica, quae in ΟΡΤΩΙ (cohaeret hoc vocabulum cum Latino hortus, cohors) degunt, deinde avium pulli, Aesch. Agam. 59. Theocr. 13, 12. Gallinarum pullos ita vocasse Boeotos auctor est schol. Arist. Ach. 871, Thebanos gallum Strattis apud Athen. XIV, 621. Nicander Alex. 165 gallinas ita vocavit.

Antimachum denique diligenter imitatum esse Nicandrum, cum per se patet, tum disertis verbis a schol. in Ther. 4 traditum est: ἔστι δὲ ὁ Νίκανδρος ζηλωτὴς Ἀντιμάχου διόπερ πολλαῖς λέξεσιν αὐτοῦ κέχρηται· διὸ καὶ ἐν ἐνίοις δωρίζει (de doricis autem apud Antimachum formis cf. Stoll. in Antim. rell. p. 35. 38), ὡς καὶ νῦν ἐν τῷ παῶν· πηῶν γάρ ἐστιν, ὅ ἐστι συγγενῶν. Et λέξεις quidem Antimacheas, reliquiis eius cum Nicandreis diligenter comparatis, quattuor inveni,

ἀμορβός, quod vocabulum primum in Antim. fr. 16 invenitur, ubi comitem ἀκόλουθον notat. Cf. Callim. h. Dian. 45. Itaque ἀμορβεύομαι in Nic. Ther. 349 et ἀμορβεύω fr. 33 est ἀκολουθῶ, ὑπηρετῶ. ἀμορβάδες Νύμφαι apud Apoll. Rhod. III, 881 recte a scholiastis per ἀκόλουθοι explicantur. Derivant vocabulum grammatici ab ἅμα et ὁρμάω, etiam formam ἁμορμός agnoscentes, quapropter apud Nic. Ther. 49 et Cyneg. auct. I, 132 pastorem esse ἀμορβόν, non est quod miremur. ἀμορβαῖοι χαράδραι Ther. 28. 489 sunt ποιμενικαί. φῶτες ἀμορβαῖοι pastores vocantur in Cyneg. III, 295.

κελέβειον pro κελέβη. Antim. fr. 18—20.

πλόος de terrestri itinere, post Antim. fr. 74 usurpavit Nic. Ther. 295, ubi scholl.: βαιὸν δὲ πλόον νῦν τὴν ὁδὸν τὴν πεζήν, τὴν πορείαν. Καὶ Ἀντίμαχος εἶπεν· τόσσοι δ' ἀν' ὑλήεντα διὰ πλόον ἐρχομένοισιν. Cf. Hesych. s. v. πλοῦς. Phot.: πλωΐζεται πορεύεται· πλοῦς γὰρ καὶ ἡ ὁδός. Schol. Apoll. Rhod. III, 1149. Lobeck. in Phryn. p. 615 n.

πολύστειος Nic. Ther. 466. 950. Stoll. in Antim. rell. p. 34. Fortasse huc etiam referri potest usus vocabuli κάρηαρ. Nam apud Homerum καρήατος Il. ψ, 44, καρήατι τ, 405, καρήατα ionice dicitur pro κάρητος, κάρητι. Docti vero poetae praeeunte Antimacho, qui κάρηαρ nominativum habet, fr. 105 St., reliquos quoque casus ab hoc nominativo derivarunt: genet. καρήατος Nic. Alex. 133. Apoll. Rhod. I, 1084. III, 1017. IV, 1314. Paull. Sil. Ecphr. Soph. 358. dat. καρήατι Nic. Alex. 187. Callim. h. Dian. 40. fr. 106, 1. Apoll. Rhod. IV, 834. Accus. plur. καρήατα Callim.

h. Apoll. 60. in Del. 134. 236. Paull. Sil. 386. amb. 191. Dat. plur. χοιρήασι Nic. Ther. 186. Apoll. Rhod. II, 582. III, 1398. Paull. Sil. amb. 185.

Certe ex eodem fonte dorismi manaverunt. Atque de πεδᾶν modo dictum est. μάν pro μήν iam Homero usitatum. φίν pro σφίν, σφέων ex metri necessitate usurpavit Nic. Ther. 715. fr. 6, Callimachum secutus auctorem. Praeterea haec annotavi:

Ἄττης pro Ἄττις, Alex. 8. Formam Laconicam esse atque Doricam tradit Hesychius. Legitur illo in loco genetivus Ἄττεω, ubi scholl.: ὥσπερ δ' ἀπὸ τοῦ Ἄλτης Ἄλτεω, οὕτω καὶ ἀπὸ τοῦ Ἄττης Ἄττεω, ἢ ὡς ἀπὸ περισπωμένου, ὥσπερ Ἑρμῆς Ἑρμέω. Conferri potest Alex. 152, ubi Κερκετέω genetivus eius est montis, qui Straboni Κερκετεός audit. Montem Cercetium novi e Plin. H. N. V, 37. Formam Κερκέτης nusquam inveni. Aut igitur hoc quoque in loco Κερκετεός scribendum est, aut ad analogiam nominis Βριαρεός, Βριάρεως et Βριαρέω falso hic genetivus formatus est.

δάγμα Nicandrum semper pro δῆγμα dixisse, auctor est Schol. Ther. 119. Etiam in Alex. 119 δαγμόν, quam formam Eustathius suppeditat, pro δηγμόν scribendum esse censeo.

θιβρός (non θιμβρός, cf. Meinek. Anall. Alex. p. 128) doricum est pro θερμός. Cf. Intpp. Hesych. I, 1718. Callim. fr. 267. Euphor. fr. 98. Nic. Alex. 568. Ther. 35.

ὀδελός. Schol. Ther. 93: τὸ δὲ ὀδελοῦ ἀντὶ τοῦ ὀβελοῦ Δωρικῶς καὶ Αἰολικῶς.

πιάζω doricum pro πιέζω. Hesych. s. v. Theocr. Nic. Alex. 224.

τάμισος Nic. Alex. 374, coagulum quo pelles subiguntur, doricum creditur pro πυτία. Cf. Theocr. 7, 16.

In Theriacorum autem v. 250.

ἄλλοτε μὲν δίψῃ φάρυγα ξηραίνεται αὖον.

ambigendum est, utrum Nicander praeeunte Epicharmo (cf. Eur. Cycl. 214) vocabulum φάρυγξ masculinum esse voluerit, id quod dorismum esse tradiderunt auctt. Et. M. aliique grammatici, cf. Lobeck. in Phryn. p. 65, an more suo adiectivo αὖος duas tantum terminationes tribuerit, sicut aliis adiectivis trium terminationum in ος, υς, εις ad analogiam quorundam adiectivorum in Homeri Hesiodique carminibus. Nota sunt ex Homero ὁ, ἡ κλυτός (Od. ε, 422. Il. β, 142), ex hymno in Cer. 157: πρώτιστος ὀπωπή, ex Hesiodo θερμός αὐτμή, ἄγλαος ἥβη. Apud Nicandrum inveni: αἰόλος, ἡ Ther. 173. θοώτερος αἶσα Ther. 120. ποιφύσσοντος pro ποιφυσσούσης Ther. 180. τοῖον ubi τοίην exspectamus, Ther. 210. Ex Arato huc faciunt νειάτῳ οὐρῇ v. 60, ἔσχατος οὐρή v. 625. 628. ἱερὸς ἄκτη, ἱερὸς ἕδρη v. 692. Dein Hesiodus dixit θῆλυς ἐέρση, Homerus ἡδὺς αὐτμή, cf. Eustath. Il. β, 333 sqq. (θῆλυς νεολαία Theocr.

18, 24. θῆλυς οἶς Il. κ, 216. Od. κ, 527. Apoll. Rhod. III, 1999. ἀδέα χαίταν Theocr. 20, 8. Cf. Schaefer. in add. ad Naekii Choeril. p. 267. ῥίζας πολέας dixit Nic. Georg. fr. III, 12. Cf. Il. κ, 27 πολέας νύμφας Callim. h. Dian. 42. Adiectiva in εις, εν pro εις, εσσα, εν iam apud antiquiores epicos haud pauca extant numero, propter antiquam affinitatem et confusionem terminationum εις et ης. Cf. Hermann. et Viger. n. 51 Bernhardy in Dionys. Perieg. p. 504. Plurima exempla habet Nicander: ἀγρεόεντα κρᾶδην Alex. 617. αἰθρήεντα πηδόν Alex. 415. μυρόεντος ἐλαίης Alex. 455. δολόεντα ὁρμήν Alex. 473. τροχόεντες σπώθιγγες Alex. 557. βρωμήεις asina, non asinus, Alex. 485. ψολόεντος ἐχίδνης, citatum a scholl. Odyss. et Steph. Byzant. s. v. Ἐπίδαυρος. ἰόεντα θάλασσαν Alex. 171. πετρήεντος θαλάσσης Alex. 390. ἐρευθήεις θρυαλλίς Ther. 899. Etiam in plurali numero εις usurpatur pro εσσαι, εσσας. Itaque in Georg. fr. II, 26:

> σπερματικὴν κάλυκες κεφαλὴν γόνῳ ἀντέλλουσιν,
> ἀργήεις πετάλοισι, κρόκῳ μέσα χροισθεῖσαι.

in forma ἀργήεις, pro qua facillime ἀργῆτες conicias, cf. I. Fl. Lobeck. in Schneidewini Philol. VII, 1. p. 207, nihil mutandum esse Meinekius ostendit, Exercitatt. in Athen. I, 16. Nam ἀργήεις idem est quod ἀργήεσσαι, velut in Nic. Alex. 266: ἀμπελόεις ἕλικας et v. 293: πόσιες φαρμακόεις et in Matronis denique fragmento apud Athen. IV, 135. v. 78: κίχλας ὑψιπετήεις legitur, quasi haec omnia ab adiectivis ἀμπελοής, ὑψιπετήης, ἀργήης formata essent. Fortasse etiam Manetho pro ἀγακληεῖς quod hodie apud eum legitur, ἀγακλήεις ipse scripserat.

Dorismis autem apud Nicandrum subiungi possunt duo vocabula, quorum alterum Siceliotis vindicant grammatici, ἀχύνετος Alex. 174. Cf. scholl. ad h. l. Etym. M. s. v. Scholl. Apoll. Rhod. III, 530, alterum φλύζω pro φλόω Alex. 214, Italiotarum glossam agnoscunt scholia. Etiam Aeolismi, Aetolismi aliique idiotismi inveniuntur apud Nicandrum. Nam ἀργεννός pro ἀργός, ἀργήεις, petitum ex Il. γ, 141 quamquam ne ab Atticis quidem scriptoribus alienum est, aeolicum esse tradunt grammatici. λίτρον, Alex. 337. 532, aeolicum, νίτρον atticum. ὄθμα Alex. 243. Ther. 178. 443, aeolicum est secundum Hesychium pro ὄμμα. De ὀδελός et ῥέθος iam supra exposui, sicut de aetolico θρόνα. Etiam ὑπάρπεζος Ther. 284, aetolicum est, quo loco Scholl.: Αἰτωλοὶ τὸν ὕπτιον καὶ λεῖον ὑπάρπεζόν φασι. Porro ῥοτή Alex. 307, vocabulum Peloponnesiacum pro usitato πήγανον esse traditur. Cf. Valcken. Theocr. Adoniaz. 220. Denique ὤεον quod Aratus habet et saepe Nicander, rarior et dialectica forma pro ᾠεόν est, cf. quos cum Ibyco laudavit Athen. II, 57. F. sq.

Etiam e vulgari sermone illius aetatis multa suum in usum convertit Nicander, quamquam haec singillatim recensere nolo. In universum autem huc pertinere censeo ea vocabula, quae cum vocabula artis non sint, primum apud Aristotelem, Theophrastum, Polybium inveniuntur, velut πλαδάω Ther. 708, σκαλίσμος Ther. 509, κνίδη quod Moeris hellenistice dictum esse tradit pro ἀκαλήφη, alia. Nomen proprium Ἑρμοχάρης in Metamorphosium fragmento apud Ant. Liber. c. 1, recentem originem eo prodit, quod nulla ante Alexandri magni aetatem inveniuntur nomina composita, exeuntia in χαρης. Cf. Lobeck. in Phryn. p. 486. Sed haec aliaque leviora omitto, ut iam ad tertium transeam vocabulorum ordinem, eorum, quae Nicandro cum aequalibus poetis maximeque Callimacho communia sunt, et cum apud antiquiores scriptores non inveniantur, aut nove formata, aut e deperditis scriptoribus depromta sunt.

CAPUT TERTIUM.

DE VOCABULIS QUIBUSDAM ALEXANDRINORUM POETARUM PROPRIIS.

Etenim poetae Alexandrini, quorum in singulis suam quisque doctrinae et eruditionis viam ingressus est, omnes tamen communi aliquo dictionis vinculo inter se continentur, quod cum in sermone figurato, audacioribus metaphoris et grammaticis quibusdam minutiis, tum in vocabulorum quorundam delectu cernitur, quorum e Nicandri carminibus haec enotavi:

ἀλκτήριον extat in versu poetae anonymi quem Callimachum esse credunt, apud Suid. v. λιμός. Nic. Alex. 350. Ther. 528. Exempla e Quinto et Nonno congessit Naekius in Callim. Hec. p. 131.

ἁματροχιαί quod iam in primo capite commemorari debebat, in Il. ψ, 442 de rotarum collisione usurpatur. καταχρηστικῶς de rotarum vestigiis apud Callim. fr. 135. Cf. Porphyr. Quaestt. Homer. Apud Nic. Ther. 263 rotarum orbita ita vocatur.

ἀροτρεύς vocabulum incertum in oraculo apud Demosth. Mid. 53, saepius apud Alexandrinos extat, Nic. Ther. 4. 6. Arat. 1075. Theocr. 25, 1. Apoll. Rhod. I, 1172, et Anthologiae poetas.

ἄστυρον pro ἄστυ Nic. Alex. 15. 131. Callim. fr. 19. 104. Cf. Naek. Hec. 261.

βράζω vel βράσσω verbum ab antiquis epicis non usitatum. Nic. Alex. 25. Ther. 78. 394. Apoll. Rhod. II, 323. Opp. II, 637. Orac. Sib. IV, 100. 109. Anthol. ἀπέβρασσον habet Callimachus, cf. Naek. Hec. 142.

δομή quod proprie nihil aliud significat quam δόμος ab Alexandrinis pro δέμας usurpatur, corporis figura. Apoll. Rhod. III, 1396. Lycophr. 334. 783. Nic. Ther. 153. 259. 817.

εἶαρ succus, sanguis, Callim. fr. 201. Euphor. fr. 38, 3. Nic. Alex. 88. 314 et Ther. 701 ex emendatione Schneideri. Opp. II, 618. Cf. Naek. Callim. Hec. 185.

εἰσαΐω Nic. Alex. 220. Rhian. p. 202. Mein. Theocr. 7, 88 alii.

ἐπιπροθέω Nic. Ther. 382. Apoll. Rhod. I, 582. Paull. Sil. amb. 238. Sic ἐπιπρονεύω Nic. Ther. 374. Cyneg. IV, 122. ἐπιπρολίπτω Nic. Alex. 496. Apoll. Rhod. IV, 1449. Composita cum ἐπιπρο—, quorum apud Homerum duo tantum inveniuntur exempla, quibus tertium ex hymnis accedit ἐπιπροχέω, mirum in modum Apollonio placuerunt, apud quem ipsum ἐπιπρὸ praepositio est. Secuti sunt recentiores epici, aut hunc, aut Nicandrum imitati.

ἐρευθήεις Nic. Ther. 899. Apoll. Rhod. I, 727. Paull. Sil. 633. ἐρευθής habent Arat. 784. Cyneg. III, 94.

ἡμέριος apud Atticos scriptores est adiectivum, idem quod ἡμερήσιος, breviter vivens. Cf. Lob. Phryn. 55. Apud recentiores poetas, qui usum poetarum Atticorum in vocabulis ἐφημέριος et ἐφήμερος sequuntur, ἡμέριοι sunt homines. Nic. Ther. 346. Loll. Bass. Anth. VII, 372. Maneth. I, 338. II, 7.

θυωρός est mensa sacrorum, τράπεζα ἡ τὰ θύη φυλάσσουσα. Cf. Spanh. in Callim. h. Dian. 134. Formam θυωρίς Poll. On. IV, 123, verbum θυωρέομαι sacra epulor, Hesychius suppeditat. Sed in hoc vocabulo aliquantum sibi indulserunt poetae docti, itaque θυωρίτης minister in mensa sacra, apud Lycophr. 93 nihil aliud est quam τραπεζίτης, examinator vel custos auri argentique, quem nos dicimus einen muenzwart. Vocavit autem Paridem κάλλους θυωρίτην. Apud Nicandrum denique, qui de θύῳ arbore atque θύει thure cogitavit, θυωρός Ther. 103, idem est quod μυρεψός, unguentorum coquus.

ἰσαίεσθαι parem esse, Arat. 235. 513. Nic. Alex. 398. fr. II, 56. ἰσαῖος pro ἶσος dixerunt Callim. h. Iov. 63. Nic. Ther. 359.

καταχθής oneratus, Arat. 1044. Nic. Alex. 322.

κεβλήγονος e vertice natus, Alex. 433. Apud Euphorionem fr. 159 κεβλήγονος vocatur Minerva. κέβλη vel κεβλή secundum Arcadium fortasse, pro κεφαλή Callimachus dixit fr. 140. Sed iam Aristoph. Avv. 303

habet κεφαλήπευρις. Quae a poetis Alexandrinis per apocopen et syncopen e falso analogiae studio in formis quibusdam novata sint, Meinekius collegit Anall. Alex. 131. E Nicandro huc faciunt Ἀφρώ pro Ἀφροδίτη Alex. 406, μελισσόβοτον pro μελισσοβότανον Ther. 677, ὄραμνος pro ὀρόδαμνος Alex. 454, Agath. Scholast. A. P. V, 292. Paull. Sil. 293, alia.

κηκάς Alex. 185, ubi Schol.: κακοεργική, κακοποιός, κακολόγος ἢ χλευαστική, Cf. Etym. s. v. Bentley ad Callim. fr. 253. Vocabula cognata κηκασμός habet Lycophr. 545. 692, κηκάζω 1386.

κινώπετον vermis, Nic. Ther. 26. 195. Callim. h. Iov. 25, ubi Schol.: τὰ θηρία, οἷον εἰ κινώπετα, παρὰ τὸ ἐν τῷ ἐδάφει κινεῖσθαι, quibuscum ad verbum paene consentiunt Schell. Ther. 16. Eandem significationem Ther. 141 habet κινωπηστής, hoc enim e codicibus pro κινωπιστής revocandum, sicut ἑρπηστής pro ἑρπετόν dicitur. Cf. Lobeck. Paralipp. p. 440. Dixit etiam κνώψ Nicander, eodem significatu Ther. 499. 521. 751.

λαβράζω Nic. Alex. 160. Lycophr. 260, unde ad Tzetzen venit. Homericum est λαβρεύομαι Il. ψ, 474. 478.

λεγνωτάς Nic. Ther. 726, siquidem vera est scriptura, nam λεγνωτός agnoscunt Scholiastae. De veste cui clavi ad oram assuti sunt usurpatum a Callim. h. Dian. 12. Cf. Spanhem. ad h. l. Vocabula λέγνη, λέγνον, λεγνόω apud glossographos extant.

μυῖον Alex. 496, cum μυιώδης, μυιόεις, μυιαγρός apud Alexandrinos tantum inveniuntur.

νήχυτος Nic. Alex. 600. Ther. 33. Cf. Naek. Callim. Hec. 87.

ὁλκαῖος adiectivum, tractus, ductus. Nic. Ther. 418. 163. 267. Apoll. Rhod. I, 814. ὁλκαῖον πτερόν Lycophr. 216 de summa aratri parte dixit. ὁλκαίη est cauda quae trahitur in arena. Callim. fr. 547. Nic. Ther. 122.

ὀλόπτειν evellere, τίλλειν, λεπίζειν Callim. h. Dian. 77. Nic. Ther. 551. Antip. Sid. A. P. VII, 241. Saepe apud Nonnum. Cf. Ruhnken. ep. crit. II, 145.

ὄλπη, ampulla oleum continens, qua in palaestra utebantur, e corio potissimum fabricata, Theocr. II, 156 ubi scholia perperam tradunt ὄλπην dorice dici, quia ex aere Corinthio facta sit. Theocr. XVIII, 43 ὄλπις (exhibet hanc formam etiam Callim. fr. 181) argentea est. Nic. Ther. 80. 97. Cf. Naek. Hec. 115, qui copiose de hoc vocabulo disputasse auctor est, ad Etym. M. 1112 sq. Attice ὄλπη dicitur λήκυθος.

οὐλοός metri caussa pro ὀλοός dictum, Nic. Ther. 352. 759. Apoll. Rhod. II, 85. III, 1420. IV, 367. 410. 1053. 1204. Procl. h. II, 25.

ὀχθη i. e. ἄκρα, Arat. 1096 (ὄχθης 1060). Callim. fr. 438. Nic. Ther. 180. Cf. Naek. Call. Hec. 180.

περιηγής in circulum actus, rotundus, doctum vocabulum pro περιφερής Callim. h. Del. 198: χηλάδας ὀρχομένη περιηγέας. Apoll. Rhod. I, 559: περιηγέα κάλλιπον ἀκτήν. II, 894. III, 138 de annulis, 1082 de scrobe, 1365 de saxo, IV, 950 de pila usurpatur. De recentioribus cf. Naeke Opusc. I, 226. πόξος περιηγής vocatur a Dion. Perieg. 167.

προσμάσσειν τινί τι alicui aliquid appropinquare, infringere, poetae scenici dicunt et Alexandrini, velut Lyc. 783. Nic. Ther. 922. Apud Theocr. III, 29 ποτεμαξάμενον passiva significatione positum est. Sed προσμάσσεσθαί τινί τι solus quantum memini dixit Nic. Ther. 181. 772. Nam quod Lycophr. 1029, mare Siculum Pachynum circumfluens προσμάσσεσθαι dixit, huc non pertinet.

ῥήν ovis Apoll. Rhod. IV, 1497. Nic. Ther. 453. Homerus compositum habet πολύρρην I, 154. 296 i. e. πολύαρνος, πολυβούτης.

ῥόχθος referendum ad Homericum ῥοχθέω, Lycophr. 402. Nic. Alex. 290. 390.

σκαρθμός Apoll. Rhod. III, 1260: ἀρήιος ἵππος σκαρθμῷ ἐπιχρεμέθων κρούει πέδον ubi scholia parum apte σκαρθμῷ per ποδί interpretantur. ἵππου σκαρθμός apud Arat. 281 est equi salientis pes. Lycophr. 101: σκαρθμῶν ἑαυτοῖς εἰναφώσσωνα στόλον, ubi scholl.: σκαρθμοὶ κινήσεις. Nic. Ther. 139: σκαρθμοὺς ἐλάφων. Cf. schol. ad h. l. Homerus ἵππους εὐσκάρθμους vocavit Il. N, 31.

τροχάω i. q. τροχάζω, τρέχω Nic. Ther. 166. Arat. 227. 309. 1105. Anacr. 29, 6. Paull. Sil. 820. 856. amb. 81. Etiam composita habent Alexandrini ἐπιτροχάω et περιτροχάω. Homericum est τρωχάω Il. X, 163. Od. ζ, 318.

ὑδατόεις Nic. Ther. 239. 300. Dion. Perieg. 782. Saepissime in Anthologia. Classicum est ὑγρός et ὑδαλέος.

ὑδέω Apoll. Rhod. II, 528. IV, 264. Nic. Alex. 47. 525. ὑδείω Callim. h. Iov. 76. ὕδω, ὕδης, ὕδνης e lexicis tantum innotuerunt.

φιαρός vocabulum Alexandrinum, quod apud Philostratum extare Imm. I, 31, quem etiam Alexandrinis poetis operam dedisse Kayserus monuit in Prolegg., non miror, tam splendoris quam soliditatis habet notionem. Cf. Intpp. Theocr. XI, 21. Nic. Alex. 386. 91: φιαρὴν δὲ πόνου ἀποαίνυσο γρῆυν i. e. splendidam vel pinguem in lacte pelliculam, nam minus accurate scholia: τὸν πεπηγότα ἀφρὸν τοῦ γάλακτος interpretantur. Cf. Etym. M. Galen. glossar. Hipp. s. v.

χλόος color lividus, qui Attice χλόη vocatur. Nic. Alex. 475. 583. 592.

Apoll. Rhod. II, 1216. III, 298. IV, 1279. Omnino est pro χλωρός, sicut ἔγχλοος, cuius accusativum ἔγχλοα per metaplasmum formavit Nic. Ther. 676, pro ἔγχλωρος. Ceterum hoc non unicum heteroclisiae exemplum apud eum est. Nam a φλόος i. e. φλοιός formavit accus. φλόα Alex. 303, a κλάδος, κλάδας (pro κλάδους) apud Athen. XV, 684 A., κλαδέεσσι pro κλάδοισι Georg. fr. II, 19. Et cum saepe Nicander pro usitatis aliis casus vocabuli formis paragogis, antiquiores magisque ad ipsam stirpem accedentes revocare soleat, non dubitavit per heteroclisiam quandam, pro κλύδωνα accusativo formam acephalam κλύδα Alex. 169 conficere. Eodem spectat genet. ζορκός Ther. 42 pro ζορκάδος, nam ζόρξ nominativus fictus est a grammaticis, cf. Lobeck. Paralipp. p. 111. Sed ut in Georg. fr. II, 2: γένη γε μὲν ἴασι δισσά, quod Lehrsius vertit, genera autem iadum, violarum sunt duo, formam ἴασι agnoscam, sive per metaplasmum ab ἴον, sive cum Lobeckio Pathol. p. 443 per paraschematismum ab ἴας derivatum, persuaderi non potuit. Primum enim obstat syllaba producta. Dein frequentia sunt apud Nicandrum paraschematista in ειαν, cf. dissert. de orac. Sibyll. p. 33, rara in ας, quorum tria tantum inveni exempla, βουνιάς fr. III, 5 pro βούνιον, ἐρινάς Ther. 854 pro ἐρινέος vel ἐρινός, οἰνάς Alex. 355, 444 pro οἶνος, tuta a synonymorum confusione omnia. Contra ἰάς est adiectivum i. q. Ἰωνία. Atque Schneiderus: ἴασι, inquit, est pro εἰσί, nisi scribendum δισσὰ ἔασι. Hoc unice verum, itaque lege: γένη μὲν δισσὰ ἔασι. Nam ἴασι nunquam pro εἰσί dictum est. Antim. fr. 30: ἐγγύθι δὲ προχοαὶ ποταμοῦ Λάδωνος ἔασι, recte Meinek. delect. p. 128 emendavit. Ἴασιν autem prorsus est barbarum. Superest:

ὠπή figura, adspectus. Nic. Alex. 376. Ther. 274. 657. Apoll. Rhod. III, 821. 908. De τμήγω autem, ἀποτμήγω reliquisque compositis Naekii disputationem commemorasse sufficit ad Callim. Hec. p. 43.

CAPUT QUARTUM.

GLOSSARIUM NICANDRI.

His autem profligatis et singillatim expositis ad ultimum genus vocabulorum progredior, quae aut primum apud Nicandrum inveniuntur, aut nove ab ipso formata sunt, aut prorsus novam et inauditam induerunt significationem. Hic autem eadem fere ratione qua apud Lycophronem, uberrimus obscuritatis Nicandreae fons ex usu sive abusu potius imaginum et tropicae orationis manavit. Nam ut leviora omittam, veluti quod λώβη et ἄτη vocabula de venenis usurpavit, quod κόρσην h. e. tempora vel partem capitis qualemcunque, Ther. 905 de toto capite dixit, ineptiores metaphorae, quae Lycophroneis vix superantur, hae sunt:

ἀκτίς Alex. 401 totum diem significat. Cf. Bernhardy. Syntax. p. 80.

ἅρπη Ther. 557 dens vocatur hippopotami.

χαρακτήρ Alex. 309 scalprum. Cf. Hesych. s. v. Dentium aciem χαρακτῆρα vocavit Nicander Ther. 85.

μόθος bellicus heroum labor, Ther. 191 inepte ad pugnam ichneumonis cum aspide translatus.

νύμφαι Nicandro fere semper aquam denotant.

πῶλος pullus equinus. Sicuti *δάμαλις* in Anacreonticis quae feruntur, cf. Intpp. Horati c. I, 23, de nova nupta usurpatum Alex. 65.

σκῆνος proprie est domicilium. Pythagorei corpus humanum ita vocabant utpote animae domicilium. Nic. Ther. 742 corpus animalium. Sic Antiph. A. P. IX, 404 *σκῆνος μελίσσης* dixit.

τρὺξ σιδηρήεσσα. Alex. 51 scoriam ferri vocavit Nicander, quemadmodum apud Euod. A. Pl. 155 Echo *φωνῆς τρύξ* nominatur. Cf. Lobeck. in Phryn. p. 73.

Proxime accedit mos ille, quo notissimo cuique vocabulo novae et inauditae tribuuntur notiones (cf. supra p. 51) ita ut dubius interdum haereat lector, utrum doctrinam magis an nugas Colophonii admiretur. Vel scholiastae saepissime *καταχρηστικῶς* locutum esse Nicandrum queruntur. Huc autem pertinent:

ἄνυλος. Exquisitam huius vocabuli notionem a Suida servatam: *συγκομιδὴ τῶν ἀσταχύων ἐν τῇ ἅλῳ* Nic. Ther. 114 et poeta Anth. VI, 258 exhibent.

ἀμνός est agnus. In Alex. 150 *κεράστης ἄμνος* est aries, ubi Schol.: *ἀμνὸς ἔστιν ὁ μηδέπω κέρατα ἔχων. πῶς οὖν οὗτος κεράστην εἶπεν οὐκ ὀρθῶς;*

ἄφραστον est id de quo iudicium quia non intellegitur ferri nequit. Sic *φάτις ἄφραστος* Soph. Trach. 691, ubi Schol.: *ἀνεκδιήγητος.* In Aesch. Pers. 161 significat ineffabile. Apud Nicandrum Ther. 776 est ineptum, vesanum. Sic *ἀφράδιοι ἐλπίδες* vocantur apud Paull. Sil. amb. 42.

βρωμήστης et *βρωμήτωρ* apud Nicandrum nomen est asini, *σκίναξ* leporis, quo cum conferatur *πτὼξ* apud Homerum, *φερέοικος* apud Hesiodum.

γεράσμιον in Hom. h. Merc. 122 illud est, quod honorem alicui tribuit, apud tragicos id quod honore dignum est, apud Nic. Ther. 613 id quod honoratum sive in honore est.

γλῆνος Ther. 228. *καταχρηστικῶς* pro *γλήνη* dictum.

δύσπεπτον illud vocatur, quod haud facile digeritur et concoquitur. Alex. 296 semen nondum maturatum.

ἦτρον secundum Tim. Lex. Platon., cf. Ruhnken. p. 135: *ὁ μεταξὺ ὀμφαλοῦ τε καὶ αἰδοίου τόπος.* Festive apud Arist. Thesm. 509: *χύτρας ἦτρον* legitur. Nic. Ther. 395: *νάρθηκος ἦτρον* vocavit ferulae medullam, *ἐντεριώνην.*

κυέειν gravidam esse. Ther. 239 omnino aliquid intus gestare.

μείρομαί τινος Ther. 402 docte pro *ἱμείρομαί τινος* positum est. Paullo melius apud Arat. 665 *μειρομένη τινός* idem est, quod *ἀμειρομένη τινός.*

στάδιος erectus. Alex. 402 pensatus, ponderatus.

σπείρημα nexus, flexio. Alex. 417 lintea incunabula. Eustath. in Dion. Perieg. v. 1153: *σπειρήματα, ὃ ἔστι σπεῖραι, ἑλιγμοί. ὅθεν καὶ σπειροῦν λέγεται τὸ σπαργανοῦν, καὶ σπεῖραν ὀνομάζειν τὸ εἰς ἐπίδεσμον χρησιμεῦον ὕφασμα.* Cf. Spanhem. in Callim. p. 35.

χοῦς aut mensura quaedam humidorum est, aut *χῶμα* aggerem significat. Apud Nic. Ther. 103: *ῥόδεος χοῦς* est oleum rosaceum.

Porro novimus ridiculum morem Lycophronis, qui tritis vocabulis et vulgaribus curiose abstinuit, ita ut pro *υἱός* — *σκύμνος, ἶνις, σκύμνος,* *φίτυμα* — pro *πατήρ, φίτυς* — pro *ὄνος, ἀμφιδάκνων, κάνθων* diceret. Cf. Reichard. in praef. edit. p. 28. Et hoc quidem vitium in Nicandrum non cadere videtur, quamquam vocabulum *ἄνθρωπος* apud eum legisse non memini. Quo magis in illud incidit, ut consulto rarissimam quamque vocabulorum formam delegerit eamque ipse ad aliorum analogiam immutaverit, quod cum in aliis, tum in adiectivis conspicuum est.

Nam cupidissimus est Nicander, id quod iam Fl. Lobeckius in Philol. VII, p. 208 extr. observavit, adiectivorum in εις, ηεις, οεις et ης exeuntium, quae paene sola admisit. Itaque leguntur apud eum: αἰδρήεις pro ἄιδρις, αἰθήεις, ἀκμήεις, ἀποσμήεις pro ἄποσμος, ἀλγινόεις, ἀμυδρήεις pro ἀμυδρός, ἀραχνήεις et ἀεργής pro ἀεργός, ἀργεννόεις, αὐγήεις, ἀφριόεις, βλαβόεις, γλαγόεις, ἐγκατόεις ilia continens, εἰλικόεις pro εἰλικώδης, ἐρσήεις, ἐχιδνήεις pro ἐχιδναῖος, ζοφόεις, θερόεις pro θερινός, θηλήεις (cod. Paris. Alex. 42. Cf. Meinek. Anall. Alex. p. 44), θυλακόεις, ἰκτερόεις, ἰλυόεις, ἰξιόεις, κενταυρήεις, κλημαπτόεις, κονιζήεις, κραμβήεις, λαχνήεις et λοίγης pro λοίγιος, μελισσήεις, ναυσιόεις, ὀδμήεις, ὀπόεις, οὐρανόεις, ὀργυιόεις pro ὀργυιαῖος, πετρήεις, πηγανόεις, πυρόεις, πορφυρόεις pro πορφύρεος, ῥαγόεις, ῥικνήεις pro ῥικνός, σιδόεις, σιλφιόεις, σκορπιόεις, σκοτόεις, τρυχόεις, ὑπαυχμήεις (Georg. fr. V. Schneid. ad Ther. p. 301. Lobeck. l. l. p. 208), φωκήεις (Alex. 483. Fl. Lobeck. Quaestt. Ion. p. 155), χαλαζήεις, χαλβανόεις, χιονόεις et χιονώδης pro χιόνεος.

Praeterea: ἀγραυλής pro ἄγραυλος, ἐμφθορής, ἐπιλωβής, ἑτεροπλανής, εὐβραχής, θερειγενής, θερειλεχής (ceterum nulla ante Alexandri magni aetatem inveniuntur exempla composita cum θερει—), κακοφθορής sive κακοφθορής, καθαλμής, καθυπνής, λιχμήρης, νεοπλής, ὁμήρης et ἐνομήρης, ὀσμηρής, πολυαυξής, πολυχανδής, ῥηχώδης, σπειρώδης, συνήρης, συνομήρης, σχοινώδης pro σχοινοειδής, ταυρώδης pro ταυροειδής, ὑληώρης pro ὑλώδης, φοινώδης, ἐχιμοειδής.

Dixit etiam Nicander ἀνούτητος pro ἀνούτατος, ἀμισγής pro ἀμιγής, αὐτικερής pro αὐτοκέραστος, γέρυνος pro γύρινος, ἐάρτερος pro ἐαρινός, ἐμπληγής pro ἔμπληκτος, ζόφερος pro ζοφερός, ἰρίνεος pro ἴρινος, πεδανός pro πεδινός, πολυωπής pro πολυωπός, ταμινός pro ταμίας, φάληρος pro φαληρός, φοινός pro φοίνιος, λεβήτιον pro λέβητος. Fluctuat inter ἀεργός, ἀεργής, ἀεργηλός, inter κύμβη, κύμβος gen. — ου, κύμβος gen. — εος.

Substantivorum quidem terminationes, quas prae ceteris usurpaverit, nullas animadverti; tamen in his quoque formas rariores fere ubique praetulit usitatis, itaque λίθαξ dixit et λίθος, βλάστη et βλαστός, οἴνη et οἶνος, ἀρθμός pro ἀρθμός, ἀφόρδια Alex. 139. Ther. 692 pro ἀφοδεύματα, βουνιάς pro βούνιον, γογγυλίς pro γογγύλη, ἐχιεύς pro ἔχις, κηθμός pro κηθμός, νῆρις pro νήριον, ὀρταλιχεύς pro ὀρτάλιχος, πέσκος pro πέκος, τετράφυλλον pro τρίφυλλον, φοῖκος pro φοίκη, ῥίζεα et ῥίζιον praeter ῥίζα. De aliis quibusdam paraschematistis iam supra expositum. Reliqua huius loci non sunt. Etiam rariora verba enotavi haud paucas ἀμβλώσσω pro ἀμβλυώσσω, βρυχανάομαι pro βρυχάομαι, θε-

ριῶ pro ϑέρω, ϑερμάζω pro ϑερμαίνω, κάκνιζω pro κακνίζω, κατα-τρύζω pro καταστρύχω, κατικμάζω pro κατικμαίνω, κατεμμασσω pro ἐμμάσσομαι, καρδιάω pro καρδιαλγέω, κορέσκω pro κορέννυμι, κυνη-λατέω pro κυνηγέω, λαιμώσσω pro λαιμάσσω, λαιφάζω vel λαιφάσσω pro λαφύσσω, λιατρόω pro λιατρεύω, μαιμάσσω pro μαιμάω, μυδαλ-ζομαι pro μυδαίνομαι, σαλάσσω pro σαλεύω, σκεράω pro σκαρτάω, σκυλάω pro σκυλεύω, ὀδμάομαι pro ὀσμάομαι, τελίσκω quamquam hoc dubium est pro τελέω, ὑποβρομέω pro ὑποβρέμω, χλιάω pro χλιαίνω, χλοάω pro χλοάζω Ther. 377. Cf. Nonn. Dion. IX, 205. Agath. A. P. V, 292. Paull. Sil. 289.

Restat ut in fine commentationis etiamnunc ea proferam, quae quia difficiliora erant, omissa in praecedentibus capitibus, consulto hoc loco seposui. Sunt autem haec:

ἀείδελος id quod cerni non potest. Apud Opp. Hal. I, 86 Cyneg. III, 100 significat humile, tenue. Apud Nic. Ther. 20 illud, quod oculorum aciem praestringit, aut quia semper in conspectu (*ἀεὶ — δῆλος*), aut quia aspectus eius rei ferri non potest (*ἀ— εἰδής*).

ἀλυκρός semel extat in Alex. 368 pro *ϑαλυκρός*, quod in A. P. V, 220 legitur, a Suida per *διάπυρος*, ab Hesychio per *ἀναιδής, καυσηρόν* explicatum. In Nicandri loco est tepidum.

ἀμφικάρηνος vocabulum Nicandro proprium. Alex. 417 *ἀμφικάρηνα κόμαι* sunt longi capilli, quibus caput cinctum est. Ther. 372 usurpatur de bicipite amphisbaena. Cf. Ther. 812 *ἀμφικαρὴς σκολόπενδρα* quod olim in Od. *ρ*, 231 legebatur.

ἀνιγρός pro *ἀνιαρός* primum extat apud Nic. Alex. 36. 548. 627. Ther. 8. 701 unde ad Oppianos et alios pervenit.

ἄρβηλος semel dictum Ther. 423. Scholl.: *ἄρβηλοι λέγονται τὰ κυκλοτερῆ σιδήρια, οἷς οἱ σκυτοτόμοι τέμνουσι καὶ ξύουσι τὰ δέρματα.* Est scalpellum.

ἀρπεδής Ther. 420 ubi Scholl.: *ἀρπεδὲς οἷον ἐπίπλατον καὶ ὁμαλὸν, δηλαδὴ οὐχ ὀξυκέφαλός τις. ἔστι δὲ παρὰ τὴν ἔραν, ἤγουν τὴν γῆν, οἱονεὶ ἐροπεδές. ἢ ἀρπεδὲς, ἐπεὶ κατὰ τὴν ἀρπεδόνα λεπτόν.* Cognatum est vocabulum cum *ἄρπεζα* vel *ἄρπεζα*, Ther. 393. 647. Ad priorem locum scholiastae haec annotaverunt: *ἄρπεζα τὸ κοῖλον καὶ ἔσχατον τοῦ ὄρους ἤγουν ἡ πέζα τοῦ ὄρους, οἱονεὶ ὀρόπεζα.* De *ὑφάρπεζος* supra dictum est. Vocabulum *ἄρπιξ* dumetum significat apud Hesychium.

ἀταρμύκτος impavidus, Alex. 161. Citatur hoc adiectivum, de quo Bentleius dixit ad Horat. Carm. I, 3, 18 ex Euphorione a lexicographis. Cf. Meinek. Anall. Alex. p. 130. Docti poetae omnino *τάρμος* dicebant pro

πάρβος. Apud Hesychium est ταρμύξασθαι φοβηθῆναι et ταρβύζειν ταρβεῖν. Itaque ἀτάρμυκτος dictum est pro ἀτάρβητος.

ἀτμεύειν τινί Alex. 172 alicuius ditioni subiectum esse. Exspectatur ἀτμενεύειν sicut ἀτμένιος, ἀτμενία et reliqua quae ab ἀτμήν derivantur.

ἀφύξιμος copiosus. Sic Ther. 603 αἶγα vocatur, παρὰ τὸ ἀφύσσειν secundum scholia. Similiter Alex. 597 νέκταρ ἀφυσγετόν i. e. πολύ dixit, quamquam ἀφυσγετός proprie substantivum est, lutum.

δέρκος oculus, Alex. 481. Novo formavit Nicander hoc vocabulum a verbo δέρκομαι a quo etiam δράκων derivatum esse veteres censebant, utpote ὀξὺ βλέπων vel ὄψει καταπλήσσων.

ἐνίπτω dico, Alex. 429. 490. Ther. 508. 738. Formatum ab ἐνέπω, cf. Lobeck. Paralipp. p. 166, quod olim pro composito habebatur, cf. Buttm. Lexil. I. p. 279. 288.

ἕρμαξ semel extat Ther. 150, ubi scholl.: ἕρμακας, τοὺς ἑρμαίους καὶ λιθώδεις τόπους, ἢ λίθους σεσωρευμένους εἰς τιμὴν τοῦ Ἑρμοῦ. Hesych.: ἕρμακες] ὕφαλοι πέτραι, αἱμασιαί.

ἕρσω Ther. 62. 631. Unicum verbum Graecum, praeter τέρσομαι, in σω terminatum. Cf. Lobeck. ad Buttm. gramm. II, p. 300.

ἔρφος Alex. 248. 343. Ther. 376, et τέρφος Ther. 323. Alex. 268, apud solum Nicandrum leguntur. Ionicum esse fertur vocabulum pro vulgari στέρφος, cf. Scholl. Apoll. Rhod. IV, 1348. Lycophr. 1347. Sed forma primaria fuit στρέφος, quod Hesychius in glossa servavit.

λάθαργος Ther. 422. Scholl.: ξύσμα τῶν δερμάτων.

λαιδρός Alex. 576. Ther. 689. Scholl.: λαιδρούς, τοὺς ἀναιδεῖς, διὰ τὸ βοᾶν ἀεὶ τῇ φωνῇ τραχυτέρᾳ. Apud Hesychium invenitur verbum λαιθαρίζω.

λάκτις Ther. 109. Scholl.: ὁ λεγόμενος παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς ἀλετρίβανος, νῦν δὲ λέγει τὴν τορύνην, τὸ κίνητρον. Cf. Naek. Callim. Hec. p. 141.

λασιόφλοιος genuina lectio pro δασύφλοιος, Alex. 268: καστηνοῦ καρύοιο λασιοφλοίοιο κάλυμμα *), ubi scholl.: ἐλάχιστον φλοιὸν ἔχοντος. Aliam interpretationem proposuit Nitzsch. ad Odyss. IX, 116, ubi de νήσῳ λαχείῃ sermo est. Putat autem ex hoc vocabulo, quocum comparavit λάχνη, λαχνήεις, λαχμός et similia, eruendam esse obsoletam ali-

*) Vulgo legitur in hoc versu contra metrum καστανοῦ, pro quo Lehrsius καστανέου scripsit. Sed Nicandreum puto fuisset [illegible]. Praestantissimi autem codices omnes habent καστηνοῦ, quam formam recipiendam et lexicis inferendam esse censeo.

quam radicem [illegible], cum notione asperi imbutam, quae in lanam et densa arbusta conveniebat. Itaque [illegible] esset, id, quod hirsuto corio circumdatum est.

λιπόω semel in Ther. 81 pro λιπαίνω, ἀλείφω dictum. Notionem splendendi prae pinguedine habet apud Callimachum fr. 141, et [illegible] auctore, apud Gregorium et Synesium.

λύγδος marmorum, Ther. 589. 618. Attice vocatur ἴγδη vel ἴγδις. Cf. Lobeck. Phryn. p. 161.

λογάδες, al. Ther. 292, oculorum albedo, ita schol. et Hesych. Apud Paulum Sil. A. P. V, 270 oculos ipsos denotant.

μάλκη. Primum invenitur hoc substantivum apud Nicandrum Ther. 382, quod ipse in Glossis interpretatus est ῥῖγος περὶ τοὺς πόδας καὶ χεῖρας et de frigore usurpaverat in Sicilia carmine. Cf. schol. ad h. l. emendatum in dissert. de Nic. p. 11. 27. Sed verbum μαλκιάω iam habent Hesiodus et Aeschylus.

μαυλίς Ther. 705 per μάχαιρα explicatur in scholl. Pluralis μαύλιες redit in epigrammate A. P. XV, 25.

νώκαρ Ther. 189 scholl.: νώκαρ δὲ ὁ κάρος ἤτοι ὁ ὕπνος, οἱονεὶ τοῦ νοῦ κάρωσις. Hesychius explicat vocabulum per νύσταξις, νωθεία, sopor. Alii sumpserunt pro adiectivo, δυσκίνητος. νωκαρώδης habet Diphilus apud Athen. IV, 133 F.

ὁλκός proprie tractum significat, i. e. aut illud quod trahendo efficitur, veluti sulcus: noti sunt ὁλκοὶ τῶν νεῶν apud Herodotum et grammaticorum de hoc loco disputationes: aut illud quod trahitur ipsum sulcos efficiens. Hanc significationem, quam primum invenimus apud Eurip. Ion. 145, ubi ὁλκοὶ δάφνης sunt scopae laureae per solum tractae, adamaverunt poetae Alexandrini. Itaque ὁλκόν Nicander saepius corpus serpentum vocavit, Ther. 266. 316 all. Etiam linguam, utpote longe extenuatam, Alex. 79: ἀμφὶ καὶ ὁλκὸς τέτρηχε γλώσσης, ubi scholl.: περιφραστικῶς τὸ μῆκος καὶ ἡ παράτασις τῆς γλώσσης.

ὄμπνη, ita enim scribendum pro ὄμπη, secundum lexica est cibus e fructibus agrestibus consistens. Frumentum qualecumque significant ὄμπναι apud Lycophr. 621. ὄμπναι vocabantur etiam frumenta melle ad offas sacras praeparata. Cf. Poll. Onom. I, 28. Apud Nic. Alex. 450 ὄμπναι sunt favi alveorum.

ὄστλιγξ. Rarum vocabulum, pro quo etiam ἄστλιγξ dicebatur, cf. Ruhnken. ad Hesych. v. ἄστλιγξ. Hesychius habet: ὄστλιγξ (ὄσταλιγξ quod in textu est, ortum fortasse ex supra scripto ἄστλιγξ) πλόκαμος, ἕλιξ, βόστρυχος, ἢ τὸ ἐν βότρυσι γινόμενον. De vitium cirrhis usurpatum a Theophr. H. Pl. III, 18. De fulmine vel potius oculorum scintillis

ab Apoll. Rhod. I, [illegible] Quintus [illegible] quod [illegible] speciem exhibet, ab una pote radice ([illegible]) profectum cum verbo [illegible] Nic. Alex. 470, ubi scholl.: δοτάλιγγας δὲ λέγει τοὺς βοστρύχους, [illegible] τὰς κόμας τῶν παιδίων καὶ σημεῖον, [illegible] θαλάσσιοι λαμποὶ [illegible]

πέμφιξ. Hoc quoque rarum est vocabulum, de cuius notione parum inter grammaticos convenit. Aut enim per πνοή, aut per ῥανίς explicatur. Vide, quas veterum interpretum sententias Galenus collegit, T. XVII, I. p. 879 K., diiudicatas ab Hermanno Opusc. IV, 276 sq. Prior explicatio apta est in Aesch. fr. 181. Soph. fr. 316. Altera in Aesch. fr. 159 et plerosque Alexandrinorum locos, velut in Callim. fr. 499. Euphor. p. 113. Nic. Ther. 273.

σκίναρ semel in Ther. 694 pro σχῆμα, σῶμα dictum.

σπαλυδός i. q. σποδός, cinis, Lycophr. 483. Nic. Ther. 763.

τράμπις navis, Lycophr. 97. 1299. Nic. Ther. 268. Cf. scholl. ad h. l.: τράμπις δ' ἐστὶ βαρβαρικὸν πλοῖον. Etym. M. s. v.

φοινός. Alex. 187: κεῖνο ποτὸν δὴ γάρ τε καρήατι φοινὸν ἰάπτει. Scholl.: ἀντὶ τοῦ πεφοινιγμένον ἢ ὀλέθριον, φόνιον κατὰ πλεονασμὸν τοῦ ι. Itaque hunc constituunt verborum ordinem, ποτὸν κεῖνο φοινὸν ἰάπτει καρήατι. Atque ἰάπτειν apud Alexandrinos poetas universe quidem violare notat, male aliquem afficere, semper vero cum accusativo rei violatae coniungitur. Cf. Apoll. Rhod. II, 877: οὔτις ἰάψει ναυτιλίην, et quae praeterea congessit exempla Koechly in Quint. Smyrn. III, 455. Quapropter hic interpretandum est: potus, qui perniciem demittit in caput, et φοινός, melius fortasse φοῖνος, substantivum esse censeo, i. q. φόνος.

Haec autem ea sunt, quibus vocabulorum defectus, qualem Nicander exhibuit, illustrari debebat. Ceterum confido me in hac commentatione operam non prorsus inutilem navasse. Nam hac demum ratione, elocutione uniuscuiusque scriptoris accurate examinata, lexica et thesauros linguae Graecae ad eam censeo perfectionem posse adduci, quae etiamnum in iis desideratur, eam dico, ut quasi historiam uniuscuiusque vocabuli, eiusque per singula litterarum genera a scriptoribus immutatae notionis accurate exhibeant. Hoc autem qui fieri potuit, cum cotidie etiam nunc multa inveniantur vocabula, quorum nullam lexica faciunt mentionem? Iam vero nonnulla in fine huius commentationis proferre mihi liceat, quae forte inveni neglecta, non enim circumspexi; nam ne ego quidem 'mille vocabula si quis magister thesauris linguae Graecae possit

suppeditaret, praeclare eum de studiis antiquitatis meritum esse arbitror. Sunt autem haec.

ἀγακλείεις Apollin. Metaphr. 105, 30. 110, 9. 142, 6. 144, 22.

ἀγακλεῶς Apoll. 145, 12.

ἀγακλήεις Paull. Sil. Ecphr. Soph. 434. Apoll. 36, 33. 42, 8. 43, 49. 60, 10.

ἀεροικάρηνος Paull. S. 814.

ἀθεσμοσύνη Apoll. 86, 61. 91, 13.

ἀκέστωρ, adiect.: ἀκέστορας οἴκους Paull. S. 799.

ἀκυδής Apoll. 106, 80.

ἀμφικατέργω Orac. Sibyll. II, 296 omissum in indice editionis Fridlibianae.

ἀμφιπυκάζω Apoll. 60, 7.

ἀμφισκάπτω Apoll. 79, 33.

ἀμφοτέρωθι, de qua forma dubitatur in Lexicis, Paull. S. 373.

ἀνάρρηγμα Apoll. 109, 12.

ἀνθικόμος floridus, Apoll. 76, 37.

ἀντολικός pro ἀνατολικός, quod nisi fallor etiam apud Nonnum legitur, Paull. S. 201.

ἀπέρσευτος Paull. S. 750.

ἀτέρμαντος Apoll. 36, 64. 46, 29. 90, 34. 92, 13.

ἀφειδείη pro ἀφειδία Apoll. 59, 3.

βαθυπρήων Paull. S. 636.

βιώνη Apoll. 41, 21. 55, 15.

βρεμέθω Apoll. 76, 38. 103, 55.

γειαρότης agricola Apoll. 125, 11.

διανήχυτος, διανήχυτον ὄρφνην diffusam caliginem, Apoll. 104, 75.

διζυγής Paull. S. 573.

δυσηλεγέως Apoll. 102, 7.

ἐνσφραδάω Paull. Ecphr. amb. 204.

ἐπεμβάς, ὀρέων μὲν ἐπεμβάδας οὔτε χατίζεις, Paull. S. 308.

ἐπιθαρσήεις Apoll. 62, 9.

ἐρημονόμος solitarius Apoll. 101, 12.

ἐρίκνημος excelsus Paull. S. 274. Etiam v. 280 ἐυκνήμιδες ἐρίπναι excelsi montes, legendum est ἐρικνημίδες, nam ἐρίκνημος extat ibid. v. 304.

ἐρισθενέτης Apoll. 39, 7. 151, 6 et sic etiam apud Paull. S. 535 pro ἐρισθενέτης legendum est.

εὔγραφος Paull. S. 605.

εὔθασμος Apoll. 108, 34. 80.

ἐυρρεῖος, genet. Apoll. 106, 66.

εὐρυβίη Apoll. 75, 24. 88, 38.
εὐρυκέλευθος Paull. S. 711.
ἰθύφρων Apoll. 77, 84. 91, 28. 98, 71. 102, 8.
καλλιθέμειλος Paull. S. 105.
καπνοτόκεια Apoll. 149, 9.
κατατερσαίνω Apoll. 36, 3.
κραταιπαγής Paull. S. 619.
ληδιόνοστος captivorum reditus, Apoll. 84, 2.
λιθότμητος Paull. S. 932.
μακρόπορος Apoll. 103, 39.
μεγακλέϊεις Apoll. 68, 79. 91, 1. 97, 12. 99, 1.
μεγακλύεις Apoll. 76, 29.
μεγασθενέτης Apoll. 95, 2. 135, 5.
μετεκδέχομαι Paull. S. 369.
μουνοκερῆος pro μονοκέρωτος Apoll. 77, 153. 91, 18. Ita ab αἰγοκέρως Aratus formavit αἰγοκερῆος, — ῆι, — ῆα.
μυριόμετρος Paull. S. 457.
ὀκτάζυγος, genet., Paull. S. 732.
ὀκτάπλευρος Paull. S. 728.
ὀμήγορος: οὐδέ μοι ἀλγεινοῖσιν ὀμήγορος ἤλυθεν ἀνήρ neque mihi dolorificis condolens venit vir, Apoll. 68, 43.
ὀρθάδιος, vocabulum Lexicographis suspectum, Paull. s. 53.
παναγήρατος, pro quo saepius παναγήραος dixit, Apoll. 103, 67.
παρελεγχής Apoll. 106, 35.
περιγηθέω Apoll. 50, 28.
περιθαρσήεις Apoll. 70, 11.
περιθάρσυνος Apoll. 56, 2. 70, 20.
περικάμμορος Apoll. 136, 18.
περιπίλναμαι Apoll. 43, 52.
πέτρηθεν de petra Apoll. 80, 35.
πολυκλεέεις Apoll. 102, 42. 115, 15. 120, 6.
πολυκυδής Apoll. 76, 6.
πολυστόναχος Apoll. 125, 2.
πολυέτηρος de quo dubitatur in Lexicis Paull. S. 603.
προεντύνω Paull. S. 112.
προκτεατίζομαι Apoll. 73, 3.
προλανθάνω Apoll. 87, 28.
προτιταίνω Paull. S. 225.
πυριφλεγέθων, adiectivi loco, Apoll. 65, 80.
σεβόω Paull. S. 348.
τυρώεις Apoll. 67, 38.

ὑπαραρίσκω Paull. S. 734.
ὑπερεκτανύω Apoll. 120, 1.
ὑπερορμάω Apoll. 82, 29.
ὑπονίσσομαι Apoll. 90, 12. παρανίσσομαι 41, 23.
φεγγήεις Paull. S. 891.
ψυχρόπορος Apoll. 106, 37.

COMMENTATIO TERTIA.

DE ODYSSEAE RHAPSODIIS *O. Π. P. Σ. T.* DISPUTATIO.

Veteres grammatici, cum textum carminum Homericorum ex collatione exemplarium formarent, paucis tantum versuum centuriis, tamquam insiticiis vel alienis obeli notam apposuerunt, quos aut ex aliis locis inepte iteratos esse, aut rerum contextui prorsus adversari putabant. Praeterea vero etiam extremos tam Iliadis quam Odysseae libros, quia elocutione et compositione, praecipue novis quibusdam de rebus mythologicis opinionibus, recentioris aevi originem prodere viderentur, et cum ipso Odysseae Iliadisve argumento non cohaererent, a genuino carminum Homericorum corpore abiudicandos esse censuerunt. Et Odysseae quidem finem in rhapsodiae ψ v. 296 posuerunt, id quod scholia nos docent, in quibus haec adnotata sunt: τοῦτο τὸ τέλος τῆς Ὀδυσσείας φησὶν Ἀρίσταρχος καὶ Ἀριστοφάνης. Testis etiam Eustathius, qui ubi irato animo Alexandrinorum sententias impugnat, de athetesi eorum eiusque caussis haec inter alia protulit: εἰ δὲ διότι πολλὰ εὐανασκεύαστα ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ἐφεξῆς ῥαψῳδίας πεποίηνται, διὰ τοῦτο ἐνταῦθα τὴν Ὀδύσσειαν ἀποτερματίζουσιν, ἔστιν αὐτοῖς στενῶσαι καὶ συσφίγξαι καὶ οἷον σφηκῶσαι τὴν ὅλην ποίησιν ταύτην ἀφελομένοις ἐκ μέσου τοῦ βιβλίου καὶ ὅσα ὁμοίως μυθικὰ καὶ οὐ πιθανὰ ἐν Φαιακίᾳ ἐλαλήθησαν. Sophistica vero aetate, in qua studia Homerica paullum delitescere coeperunt, viris litteratis Aristarcheorum sententiae ita displicuisse videntur, ut ultimam Odysseae rhapsodiam pro genuina et vere Homerica non retinerent tantum in carminum corpore, sed etiam singulas eius partes laudibus efferrent: quos respicit Eustathius, qui, οἱ δὲ τοιοῦτοι, inquit, πολλὰ τῶν καιριωτάτων περικόπτουσιν, ὥς φασιν οἱ αὐτοῖς ἀντιπίπτοντες, οἷον τὴν εὐθὺς ἐφεξῆς τῶν φθασάντων ῥηθορικὴν ἀνακεφαλαίωσιν, καὶ τὴν τῆς ὅλης ὡς εἰπεῖν Ὀδυσσείας ἐπιτομήν, εἶτα καὶ τὸν ὕστερον ἀναγνωρισμὸν Ὀδυσσέως τὸν πρὸς τὸν Λαέρτην καὶ τὰ ἐκεῖ θαυμασίως πλαττόμενα καὶ ἄλλα οὐκ ὀλίγα. Et ne ii quidem defuisse videntur, qui veram Aristarchi sententiam omnino falso intellectam esse dictitarent, tamquam criticorum ille princeps non ipsius Odysseae finem, sed

praecipui tantum huius carminis argumenti in ψ, 296 constituendum esse dixisset. Εἴποι δ' ἄν τις, sic enim pergit Eustathius, ὅτι Ἀρίσταρχος καὶ Ἀριστοφάνης οἱ ἐπιθέντες οὐ τὸ βιβλίον τῆς Ὀδυσσείας, ἀλλὰ ἴσως τὸ καίριον τοῦ ποιήματος ἐνταῦθα συντετελέσθαι φασίν; similesque nugae, de quibus accuratius, quam ut huc transferri possit, Spohnius in comment. de extr. Odyss. parte p. 18 sqq. disputavit, in scholiis quoque inveniuntur et minoribus quibusdam de Homero eiusque ingenio libellis.

Tota vero quaestio, diu intermissa, nostra demum aetate, postquam aleam iecit F. A. Wolfius, tractari coepta est, et primum quidem a Spohnio, cuius modo feci mentionem, qui docte et acute et mea certe laude superius Alexandrinorum iudicium de extrema Odysseae parte confirmavit. Mox autem intellectum est, easdem rationes et causas, quibus veteres grammatici inducti fuerint, ut extremum librum ab Odyssea alienum esse statuerent, etiam de aliis Odysseae partibus valere. Itaque in hanc sententiam, quam in notissimo libello de genuina Odysseae forma ingeniosius quam accuratius tractavit, abiit Bernardus Thierschius. Secuti sunt alii interpolationum investigatores haud pauci, quos audacia Geppertus fere omnes superavit in eo libro, quem de Homericorum carminum origine germanice scripsit. Is autem, etiamsi in singulis si quae grammaticam spectant et metricam saepe errasse mihi videtur, etiamsi haud pauca cum in ipso Homero tum in scholiis neglegentius et nimis festinate inspexit, alia praeoccupata quadam veri specie deceptus ad suam sententiam inflexit; tamen multa protulit recte et egregie disputata, dignissima saltem quae accuratiori subiciantur examini. Certe non eam sortem meretur hic liber, qualem ipsi qui olim in Rugii annalibus Hallensibus eius egerunt censuram paullo acerbius augurati sunt. Sane vero hoc non ita dictum velim, ac si totam in Odyssea operam Geppertus confecisset et iam lectores in illius libro tamquam omnibus numeris absoluto subsistere deberent. Etenim ipse quominus summam Geppertianae disputationis, qua propter diversam et perversam rerum divinarum humanarumque descriptionem secundam Odysseae partem, inde ab ο, 194, imitationi recentiorum poetarum deberi, neque ab ipso antiquo Homero compositam esse statuit, totam meam facerem et comprobarem, multa et paene omnia obstiterunt. Omnino autem deest etiamnunc disquisitio de compositione huius partis e singulis carminibus ad Lachmanni modum accurate instituta, qualem Geppertus, qui nescio quibus contulis causis inductus ex eiusmodi disquisitionibus nihil profici posse sibi persuaserat, ex industria omisit.

At parum recte, opinor. Nam illam sententiam, quam post Wolfium multi critici probaverunt, Odysseam longe admirabiliorem esse in virtutibus compositionis et numeris huius artis omnibus absolutiorem, ita ut difficilius sit, Odysseae compagem in singula carmina seorsim olim existentia

[illegible] illam [illegible] sententiam [illegible]-
[illegible] Odysseam [illegible] priores [illegible]-
[illegible], [illegible] partes [illegible].
[illegible] discrepantiis [illegible]
[illegible], [illegible] partes [illegible] agnoscantur [illegible]-
[illegible], [illegible] ita [illegible]-
[illegible] praeditus [illegible], [illegible] in ver-
[illegible] collegerit, [illegible] opus
[illegible] Homerum, [illegible] Odysseam partem
[illegible] statuimus [illegible].
[illegible] totam quaestionem absolvere. Tamen ea proferam,
quibus in rhapsodiis [illegible] narrationis continuitatem ita turbatam
esse [illegible], ut non de uno, sed de diversis carminibus cogitandum sit.
Quae neque iis [illegible] faciunt partibus Lach-
manni, neque iis, qui in Nitzschii castra abeuntes, modo interpolationes
statuere malunt et plurimas discrepantias interpretationis artificiis solven-
das esse existimant, nam habebunt certe, quibus [illegible] possint.

CAPUT PRIMUM.

DE RHAPSODIA DECIMA QUINTA.

In rhapsodia decima quinta, quae narrationem decimae tertiae continuat, Minerva Spartam proficiscitur, ut moranti Telemacho patriae reditusque [illegible] revocet. Itaque Telemachus, ubi Menelai domum [illegible], Sparta Pylum revertitur. Ipsam vero urbem, veritus ne iterum Nestoris hospitio retineretur, cum intrare nollet, Pisistrato dimisso, socios [illegible] iussit. Interea Theoclymenus fugitivus excipitur. Noctu Telemachi navis, secundo vento insulas praevehitur; ipse vero, cui insidias paratas esse a procis Minerva dixerat, pavido animo finem itineris [illegible].

Subito autem [illegible] sermo [illegible], quod ipsi lectores [illegible] Telemacho [illegible] abrupto, in novam fabulam poeta inducimur, qui [illegible] in Eumaei aedes transfert ad Ulixem [illegible] super cena [illegible] Ulixes [illegible] tentaret, [illegible] esse [illegible] hospiti benigno [illegible] exhibere molestias, praesertim cum mendicando per urbem victum sibi quaerere possit, et quia domestici officii peritissi-

mus sit, a procis se statim famulorum in numerum receptum iri. At Ulixi obloquitur bonus Eumaeus, negans molestias ullas sibi parari, eumque Telemachi saltem adventum, quo ipsi melius deinde prospicere possit, in sua domo iubet exspectare. Precibus cedit Ulixes, mansurum se esse promittit et Eumaeum de parentibus suis deque priore ipsius fortuna sciscitatur. Eumaei narratione ad finem perducta, ambo cubitum discedunt et per breve tempus, nam parum a primo diluculo abfuit, quieti se dedunt. V. 495 ad Telemachum redit narratio.

Hanc autem de Ulixe et Eumaeo digressionem parum aptam esse censeo et alienam ab eo carmine quod *Τηλεμάχου πρὸς Εὔμαιον ἄφιξιν* continet: primum enim initio huius libri parum apte annexa est, immo narrationis ordinem in ipso catastrophae momento ineptissime turbat; deinde nullo modo cum fine libri cohaeret. Ipsa per se spectata non solum multis laborat ineptiis et perverso narrationis genere, sed etiam prioribus rhapsodiis plus semel manifesto repugnat.

Primum enim mirari subit, cur Ulixes de parentum fortuna, quam apud inferos iam ab ipsa matre audiverat, iterum Eumaeum sciscitetur. De qua cum Eumaeus breviter tantum neque uberius exponat, hoc eo demum consilio a poeta institutum esse suspicamur, ut ipsa de Eumaeo narratio cum antecedentibus aliqua ratione coniuncta videatur. Deinde offendit nos v. 362, in quo Ctimene, Ulixis soror et minima quidem natu (*τὴν ὁπλοτάτην τέκε παίδων*, scholl.: *τὴν νεωτάτην*) commemoratur, quamquam per totam Odysseam nunquam Ulixi sororem fuisse audimus, immo e *π*, 118:

ὧδε γὰρ ἡμετέρην γενεὴν μούνωσε Κρονίων·
μοῦνον Λαέρτην Ἀρκείσιος υἱὸν ἔτικτεν,
μοῦνον δ' αὖτ' Ὀδυσῆα πατὴρ τέκεν· αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς
μοῦνον ἔμ' ἐν μεγάροισι τεκὼν λίπεν

in Ulixis familia unicum semper filium a quoque patre, e Iovis consilio genitum esse discimus. At quis non v. 380 sqq. miratur, ubi Ulixes repente clamat:

ὢ πόποι, ὡς ἄρα τυτθὸς ἐὼν, Εὔμαιε συβῶτα,
πολλὸν ἀπεπλάγχθης σῆς πατρίδος ἠδὲ τοκήων

quae, quia nunc quidem ipse Eumaeus eorum ne minimam quidem mentionem fecerat, antea autem, *ξ*, 139–141, tam ambigue pronuntiata erant, nulla ratione scire potuit Ulixes.

His autem versibus iam transit poeta ad Eumaei vitam, inde a v. 389 summa quidem et rerum et verborum ubertate narratam, ita tamen ut de nonnullis et gravioribus quidem rebus in incerto relinquamur; alia aut falso aut contra veri similitudinem nobis traduntur. Huc pertinent omnia, quae de prima sua infantia Eumaeus tam prolixe exponit, quae iam veteres

grammaticos miratos esse e scholiorum interpretatione apparet ad v. 417: ταῦτα δὲ οἱ Φοίνικες ἴσως ὑστέρῳ διηγήσαντο πωλοῦντες ἄξιον αὐτὸν ὑπεμφαίνοντες. Λαέρτης δὲ Εὐμαίῳ διηγήσατο· οὐ γὰρ οἷόν τε εἰδέναι τὸ ἀληθὲς νήπιον ἡρπασμένον, et v. 484: εἰκὸς αὐτὸν ἀκηκοέναι παρὰ τοῦ Λαέρτου, ᾧ διηγήσαντο οἱ Φοίνικες. Porro quaerit Phoenix v. 423 ex ancilla, quam consulto corrupperat, τίς εἴη καὶ πόθεν ἔλθοι, quamquam bene scire debebat eam e regiis aedibus venisse. Ipsa ancilla primum cum uno Phoenice videtur colloqui, id quod statuamus necesse est propter v. 420 sqq., nihilo minus v. 435 omnes alloquitur nautas. Sidon urbs πολύχαλκος vocatur contra veritatem, quam offensionem scholiorum interpretatio: πολυχάλκου] ἤτοι στερρᾶς. ἐν αὐτῇ γὰρ χαλκὸς οὐ γίνεται, ἢ πλουσίας, ὡς τῆς πορφύρας ἐν αὐτῇ γινομένης, non tollit.

Sed conferamus quaeso hanc digressionem cum libro decimo quarto. Ibi post coenam Eumaeus cum Ulixe, turbida quidem nocte et valde pluviosa, se quieti tradiderat. Iam in libro decimo quinto iterum post coenam Eumaeus sermocinatur cum Ulixe, sed postero die, etsi tantum abest ut hoc apertis verbis significetur, non enim legimus qua ratione Ulixes cum Eumaeo totum diem peregerit, ut a lectoribus divinandum sit. Iam vero quaeritur num tota digressio quae inter v. 300 et 495 propter caussas modo expositas molesta est, sine ullo insequentium carminum incommodo loco moveri et velut mera interpolatio a carminum compage dissolvi possit. Et proprie quidem nulla eius in postrema Odysseae parte ratio unquam habetur, quapropter prorsus eam eiciendam esse censerem, nisi obstaret ϱ, 515. Ibi enim Eumaeus refert Penelopae, se hospitem per triduum et trinoctium domi retinuisse. Et prima quidem nox, quam Ulixes apud Eumaeum peragit, extremo libro decimo quarto continetur. Contra Telemachus, qui biduum et binoctium in itinere consummavit, tertio die et nocte apud Eumaeum commoratur, cuius descriptionem in libro decimo sexto invenimus, Ulixis secundo et ultimo tamen. Haec igitur dierum computatio illi contraria est, quam auctor rhapsodiae ϱ secutus esse videtur: quam ob caussam totam libri decimi quinti digressionem in qua Ulixis dies secundus describitur, interpositam esse censeo, eo praeterea nixus, quod certissimum fere interpolationis vel subditivi carminis indicium, versuum paria dico in utriusque carminis initio repetita, o, 301 et π, 1 inveniuntur,

τὼ δ' αὖτ' ἐν κλισίῃ Ὀδυσεὺς καὶ δῖος ὑφορβός.

Videtur autem ab initio cum libro decimo quarto coniuncta fuisse, ita ut post ξ, 454 sequeretur o, 304 (ξ, 459), nam quae in fine illius libri leguntur multas et iustas movent dubitationes, quas accuratius persequerer, nisi longius ab hoc loco abesset.

Neglecta igitur hac digressione, versus sequentes, mutato γάρ in δ' ἄρ versui trecentesimo subiungi possunt hunc in modum:

ἔνθεν δ' αὖ νήσοισιν ἐπιπροέηκε θοῇσιν,
300. ὁρμαίνων, ἤ κεν θάνατον φύγοι ἦ κεν ἁλώῃ.
495. αἶψα δ' ἄρ ἠὼς ἦλθεν ἐΰθρονος· οἱ δ' ἐπὶ χέρσου
Τηλεμάχου ἕταροι λῦον ἱστία, κτλ.

Tum vero post v. 300 accuratior paullulum descriptio desideratur, qua ratione Telemachus deorum auxilio inimicorum insidias vitaverit: eadem sane iam nunc desideratur post v. 495, sed minus aegre opinor, quia interposita digressio animum nostrum in alias res advertere coepit. Censeo autem desideratam narrationem aut facta interpolatione excidisse, aut omnino defuisse, ita ut mancum et minus exactum carmen haberemus, qualia multa huic posteriori Odysseae parti inesse ostendam.

Iam vero coniunctis vv. 300 et 495, per totam rhapsodiam idem argumentum paene eodem narrationis colore tractatur. Nam ne priores quidem huius libri versus 1—300 accuratiore expositionis ordine procedunt quam posteriores quibus multa insunt ambigue dicta et inconcinne. Primum huc pertinent vv. 43—55, quos interpolatos esse probabilibus de caussis nuper Meisterus statuit in Philol. VIII, 10: cui tamen assentiri non possum propter v. 57:

ἀγχίμολον δέ σφ' ἦλθε βοὴν ἀγαθὸς Μενέλαος,

in quo sublatis illis versibus intellegi non potest, utrum pronomine significentur Telemachus cum Minerva, quam abiisse poeta non dixit, an e v. 4 tam longe remoto Telemachus cum Pisistrato. Dein, ubi poeta iter Telemachi Sparta Pylum factum narravit, eumque v. 193 ante Pylum advenisse dixit, v. 195 Telemachus subito Pisistratum interrogat:

Νεστορίδη, πῶς κέν μοι ὑποσχόμενος τελέσειας
μῦθον ἐμόν;

quae sine dubio vertenda sunt, 'num promissis tuis stare vis', cf. v. 203, non vero, 'promittisne te verbis meis obsecuturum esse': at nihil Pisistratus Telemacho promiserat. Haeremus etiam in v. 206, ubi de Pisistrato sermo est:

νηὶ δ' ἐνὶ πρύμνῃ ἐξαίνυτο κάλλιμα δῶρα,
ἐσθῆτα χρυσόν τε, τά οἱ Μενέλαος ἔδωκεν.

Scholia habent: στὰς ἐπὶ τῆς πρύμνης ἐδέχετο δῶρα. τὸ δὲ ἐξαίνυτο σημαίνει τὸ ἐξῃρεῖτο. Prior interpretatio falsa est: ἐξαίνυτο non est ἐδέχετο. Qui autem in navi stat, non potest dona e curru depromere. Praeterea vero Telemachus a Menelao amictum et aurum non acceperat, sed poculum argenteum in summa demum parte auratum, a Megapenthe

formam restituitur. Quo loco notanda est discrepantia quaedam cum v. 431. Nam in v. 175 iterum *μελαγχροιής* fit, dum priore in loco flavum eius capillum Minerva immutaverat. Neque caerulea Ulixis barba (*κυάνεαι γενειάδες* v. 176) alias commemoratur. Sed Ulixes, ubi Telemacho sibi cum ipso patre rem esse persuasit, breviter fata sua enarrat et procorum caedem cum filio paraturus, de numero eorum sciscitatur. Centum octo cum decem sociis recenset Telemachus; sane numerum haud parvum: quapropter Ithacensibus in *β*, 240 opprobrio verti a Mentore, quod paucorum procorum insolentiam non infringerent,

ἄταρ οὔ τι καθαπτόμενοι ἐπέεσσιν
παύρους μνηστῆρας καταπαύετε, πολλοὶ ἐόντες,

vehementer miror. Omnino vero pauca tantum procorum nomina in duodecim primis Odysseae libris commemorantur, Antinoi, Eurymachi, Eurynomi, Liocriti, quorum victui singuli apri quotidie ab Eumaeo in regiam mittuntur (*ξ*, 108). Sane in *v*, 163 ipse cum tribus advenit, et omnino in postremis Odysseae libris multa procorum nomina inveniuntur nova et inaudita, Amphinomi, Eurymedontis, Pisandri, Ctesippi, Agelai, quibus in rhapsodia *χ* accedunt Amphimedo, Demoptolemus, Polybus, Euryades, Elatus. Sed quatuordecim tantum nominantur, qui cum Medonte praecone, Phemio, Melanthio, Mulio et aliis quibusdam famulis ac sociis, optime cum viginti anseribus conveniunt quos Penelope ab aquila dilaniari vidit in somnio. Numquam vero is procorum numerus exhibetur, quem hoc in loco Telemachus recenset. Hanc quoque caussam fuisse censeo cur Nitzschius vv. 245—255 pro interpolatis haberet et eiciendis, cf. Encyclop. Halens. s. v. Odyssea, sed cum v. 235 Ulixes e Telemacho distinctis verbis numerum procorum quaesiverit, hoc fieri non potest.

Sperat autem Ulixes fore ut adiuvantibus Minerva et Iove proci omnes ab ipso superentur. Eorum caede constituta Telemachum cum prime diluculo ad procos redire iubet, quo ipse quoque mendici forma denuo assumta, cum Eumaeo se conferre constituit. *Εἰ δέ μ' ἀτιμήσουσιν,* inquit,

δόμον κάτα, σὸν δὲ φίλον κῆρ
τετλάτω ἐν στήθεσσι κακῶς πάσχοντος ἐμεῖο,
ἤν περ καὶ διὰ δῶμα ποδῶν ἕλκωσι θύραζε
ἢ βέλεσιν βάλλωσι· σὺ δ' εἰσορόων ἀνέχεσθαι.
ἀλλ' ἤτοι παύεσθαι ἀνωγέμεν ἀφροσυνάων,
μειλιχίοις ἐπέεσσι παραυδῶν·

cui patris praecepto Telemachus in sequentibus libris parum obsequitur. Versus octodecim post 280 iam Zenodotus obelo expunxit. Iubetur enim Telemachus, ut primum Minerva opportunum caedis momentum innuerit, arma e conclavi auferre. At Ulixes, qui palatium nondum intraverat, scire non potuit arma in conclavi esse suspensa. Accedit quod iidem versus,

paullulum tantum mutati, in initio libri decimi noni redeunt. Sane vero si hoc in loco tolluntur hi versus, nemo intellegit, quibus tandem verbis consilium de procorum caede contineatur, de quo pater cum filio v. 234 consulere voluit. Itaque statuendum mihi videtur facta interpolatione genuinos quosdam versus excidisse.

Iam in v. 321 colloquium inter patrem et filium ad finem pervenit et narratio ad Ithacenses Telemachi socios redit, qui in urbem devecti pulcra dona in Clytii domum deferunt et per praeconem de reditu filii Penelopen certiorem faciunt. Sed Telemachus socios tantum in urbem devehi iusserat. Reliqua ultro faciunt, neque intellego quidni dona statim ipsi Penelopae tradiderint. Eamne reditum filii celare voluerunt? At mittunt praeconem, et tamen nemo magis Telemacho adversari potuit, quam qui nuntium misit, quem non vetuerat ante, quae una Penelope scire debebat, omnibus divulgare. Itaque vel hoc gravissimam interpolationis suspicionem movet, quod auctor horum versuum quisquis fuit, tam rude exposuit, nec de caussis quidquam protulit, cur tam infaustum consilium Ithacenses inierint. Ac praeco, quomodo officio fungitur? Clamat coram omnibus ancillis:

ἤδη τοι βασίλεια, φίλος πάις εἰλήλουθεν.

Itaque ancillis, quarum plurimae procis favebant, interfuit Penelope, de qua Telemachus paullo antea dixerat:

οὐ μὲν γάρ τι θαμὰ μνηστῆρσ' ἐνὶ οἴκῳ
φαίνεται, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ὑπερωίῳ ἱστὸν ὑφαίνει.

At nondum praeco verba sua protulerat, cum Eumaeus iam adest et reginae omnia enuntiat quae filius ipsum nuntiare iusserat, fere nihil aliud igitur quam quae a praecone modo audiverat. Ecquis autem non de Penelope miretur, quae alto silentio utrumque nuntium excipit? Non de praecone, qui unico versu mandata exequitur? Non de Eumaeo denique, quod non acerrimis statim verbis stolidum praeconem obiurgat, qui invito certe Telemacho, totam rem ita divulgavit, una excepta Penelope omnibus dissimulandam? Nonne mirari saltem debebat, iam alium adesse nuntium, ab alio missum quam a Telemacho? Sed bonus Eumaeus

ἐπεὶ δὴ πᾶσαν ἐφημοσύνην ἀπέειπεν,
βῆ ῥ' ἴμεναι μεθ' ὕας, λίπε δ' ἕρκεά τε μέγαρόν τε,

praeco tacite omittitur. Longum est diutius in perversitate et ineptiis huius narrationis inde a v. 337 laborare. Quo in loco mihi quidem certum videtur, auctorem libri decimi sexti, eum dico qui singula carmina in unum redegit, sive Homerum, sive unum e Pisistrati sociis, duo carmina invenisse sibi invicem contraria, e quorum altero Telemachus per Eumaeum matrem reditus sui certiorem fecit, altero vero Ithacenses per praeconem, ignorante fortasse Telemacho. Utrumque stare non potuit,

itaque reiecto altero, alterum stricte erat retinendum. Sed uti nunc res sese habet, miserrima ratione consarta et confusa sunt a poeta, discrepantiis non sublatis. Eiectis igitur his versibus, coniungi possunt vv. 321 et 338 sqq. hunc in modum:

321. Ὣς οἱ μὲν τοιαῦτα πρὸς ἀλλήλους ἀγόρευον.
338. Πηνελοπείῃ δ' εἶπε συβώτης ἄγχι παραστὰς
πάνθ' ὅσα οἱ φίλος υἱὸς ἀνώγει μυθήσασθαι.
αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ πᾶσαν ἐφημοσύνην ἀπέειπεν,
βῆ ῥ' ἴμεναι μεθ' ὕας, λίπε δ' ἕρκεά τε μέγαρόν τε.

Tum in reliqua libri parte tres continentur narratiunculae, inter se parum cohaerentes, et ultima post v. 451 excepta ab ipso Odysseae argumento admodum alienae. Quarum prima, v. 342—409, circa procos versatur. Hi fortasse ab ancilla quadam, ita enim statuendum est quia in eodem conclavi cum Penelope et ancillis non possunt esse commorati, aperta vero poeta non tradidit, reducem esse Telemachum ex itinere audiverant. Itaque irati egrediuntur e palatio, concionantur ante portas et per secundam navem amicos e latebris revocare constituunt. Amphinomus vero, cum navem eorum iam ex alto in portum descendisse animadvertisset, omnes eodem se conferunt. Obviam factis narrat Antinous princeps expeditionis, quamvis summa diligentia et paene insomnes animum attendissent, cum deorum tamen auxilio paratum exitium effugisse Telemachum. Hunc igitur aut interficiendum, aut infecta re in suam cuique proco redeundum esse patriam. Sed Amphinomo religiosum videtur, regium sanguinem ultro effundere. Itaque obloquitur Antinoo, et primum deorum voluntatem consulendam esse censet: annuentibus enim diis primum fore se ipsum, qui Telemacho manus impositurus sit. Sane ridiculum est tam impium tamque absurdum Amphinomi propositum. Nam re vera credidit caedis consilium in sancta stirpe βασιλήϊον γένος probatum iri ab ipsis diis, qui aperto auxilio Telemacho semper subvenerant? Sed bene convenit tale consilium cum impietate procorum et superbia. Praeterea vero notandum est, Amphinomi quidem consilium omnibus placere, nunquam tamen de caede consuli deos. Etenim narratione subito interrupta, proci in palatium redeunt, in quo per sequentes quoque rhapsodias commorantur, totius consilii et caedis ipsius immemores ut videtur, quae in vigesimo demum libro denuo apparet et quasi emergit. Sed hoc nihil aliud probat, quam sequentes libros ab hoc loco discrepare; alias vero et certas quidem causas afferre non possum cur hos versus a prima huius libri parte disiungendos esse censeam.

Sequitur secunda narratio, vv. 409—451, multo magis suspecta, in qua de Penelope agitur, quae ubi exitium filio imminens per Medontem comperit, statim procorum in medium se confert et Antinoum propter in-

praecipui tantum huius carminis argumenti in ψ, 296 constituendum esse dixisset. *Εἴποι ἂν οὖν τις*, sic enim pergit Eustathius, *ὅτι Ἀρίσταρχος καὶ Ἀριστοφάνης οἱ ῥηθέντες οὐ τὸ βιβλίον τῆς Ὀδυσσείας, ἀλλὰ ἴσως τὸ καίριον τοῦ ποιήματος ἐνταῦθα συντετελέσθαι φασίν*; similesque nugas, de quibus accuratius, quam ut huc transferri possit, Spohnius in comment. de extr. Odyss. parte p. 18 sqq. disputavit, in scholiis quoque inveniuntur et minoribus quibusdam de Homero eiusque ingenio libellis.

Tota vero quaestio, diu intermissa, nostra demum aetate, postquam aleam iecit F. A. Wolfius, tractari coepta est, et primum quidem a Spohnio, cuius modo feci mentionem, qui docte et acute et mea certe laude superius Alexandrinorum iudicium de extrema Odysseae parte confirmavit. Mox autem intellectum est, easdem rationes et caussas, quibus veteres grammatici inducti fuerint, ut extremum librum ab Odyssea alienum esse statuerent, etiam de aliis Odysseae partibus valere. Itaque in hanc sententiam, quam in notissimo libello de genuina Odysseae forma ingeniosius quam accuratius tractavit, abiit Bernardus Thierschius. Secuti sunt alii interpolationum investigatores haud pauci, quos audacia Geppertus fere omnes superavit in eo libro, quem de Homericorum carminum origine germanice scripsit. Is autem, etiamsi in singulis si quae grammaticam spectant et metricam saepe errasse mihi videtur, etiamsi haud pauca cum in ipso Homero tum in scholiis neglegentius et nimis festinate inspexit, alia praeoccupata quadam veri specie deceptus ad suam sententiam inflexit; tamen multa protulit recte et egregie disputata, dignissima saltem quae accuratiori subiciantur examini. Certe non eam sortem meretur hic liber, qualem ipsi qui olim in Rugii annalibus Hallensibus eius egerunt censuram paullo acerbius augurati sunt. Sane vero hoc nec ita dictum velim, ac si totam in Odyssea operam Geppertus confecisset et iam lectores in illius libro tamquam omnibus numeris absoluto subsistere deberent. Etenim ipse quominus summam Geppertianae disputationis, qua propter diversam et perversam rerum divinarum humanarumque descriptionem secundam Odysseae partem inde ab o, 194 imitationi recentiorum poetarum deberi, neque ab ipso antiquo Homero compositam esse statuit, totam meam facerem et comprobarem, multa et paene omnia obstiterunt. Omnino autem deest etiamnunc disquisitio de compositione huius partis e singulis carminibus ad Lachmanni modum accurate instituta, qualem Geppertus, qui nescio quibus aestulis caussis inductus ex eiusmodi disquisitionibus nihil profici posse sibi persuaserat, ex industria omisit.

At parum recte opinor. Nam illam sententiam, quam post Wolfium multi critici probaverunt, Odysseam longe admirabiliorem esse in virtutibus compositionis et numeris huius artis omnibus absolutiorem, ita ut difficilius sit, Odysseae compagem in singula carmina seorsim olim existentia

quae in palatio et itinere ipsi contigerant. Narrat igitur, se nuntium retulisse Penelopae, quo in loco vv. 468–469. interpolati sunt ab redactore propter v. 321 sqq., et in reditu navem se vidisse portum intrantem, eam sine dubio, qua proci infecta re ex insidiis reversi essent. Quibus auditis, laeto animo coenam parant, eaque sumta cubitum omnes discedunt.

Hac autem ratione spuriis et ineptis versibus reiectis, rhapsodia π unum carmen continet, *ἀναγνωρισμὸν Ὀδυσσέως ὑπὸ Τηλεμάχου*, coniunctum cum Eumaei itinere in urbem et reditu, continua oratione sibi ipsi nullo modo contraria satis bene expositum. Iam vero si vv. 322 sqq. in interpolatis referuntur, certis quidem argumentis e discrepantiis petitis, adversariis probari non potest seorsim olim extitisse hoc carmen, nec cum *Τηλεμάχου πρὸς Εὔμαιον ἀφίξει* coniunctum fuisse. Sed notanda est magna et dictionis et narrationis inter utrumque carmen differentia. Nam vel remotis interpolationibus, multis tamen ineptiis et magna verborum et rerum inconcinnitate illa rhapsodia laborat, quibus omnibus vacat haec decima sexta.

CAPUT TERTIUM.

DE RHAPSODIA DECIMA SEPTIMA.

Antequam meam sententiam de compositione huius rhapsodiae proponam, monitos velim lectores de egregio quodam libello scholastico Dresdensi, in quo Rhodius a. 1846 eandem prope materiam acute tractavit. Unde quidquid bene et probabiliter disputatum videbatur retinui et coniunxi cum novis aliorum virorum meique ipsius quibusdam observationibus. Sed quid unicuique nostrum debeatur, ipsi diiudicent lectores et videant.

Continet autem hic liber inde a primo versu usque ad v. 182 narrationem de reditu Telemachi in urbem, cui duae insunt particulae haud parum molestae, sine dubio interpolatae. Etenim primum haereo in iis quae v. 45 sequuntur. Ibi Telemachum, ubi primum domum mane ingressus est, nutrix et mater effusae lacrimis amplexae erant. Nempe mater summo timore perculsa paene desperaverat prosperum filii reditum e tam periculoso itinere, nefariis procorum consiliis impedito. Itaque nemo miratur in matre, quod dulcissimis verbis fortunam filii statim anquirit eumque de laeto consiliorum eventu percunctatur.*) At Telemachus

*) Sic responsum fuerit Bernardo Thierschio, qui in disputatione de hoc loco inter alia haec dixit. p. 92: "auch der anfang der rhapsodie v. 1—96 hatte manches auffallende.

tanto amore ab infelice matre exceptus, num talem se exhibet, qualem e rhaps. β cognovimus, egregium pietatis exemplar, cum aspere et inclementer paene respondeat:

> μῆτερ ἐμή, μή μοι γόον ὄρνυθι, μηδέ μοι ἦτορ
> ἐν στήθεσσιν ὄρινε φυγόντι περ αἰπὺν ὄλεθρον·
> ἀλλ' ὑδρηναμένη, καθαρὰ χροῒ εἵμαθ' ἑλοῦσα
> εἰς ὑπερῷ' ἀναβᾶσα σὺν ἀμφιπόλοισι γυναιξὶν,
> εὔχεο πᾶσι θεοῖσι τεληέσσας ἑκατόμβας
> ῥέξειν αἴ κέ ποθι Ζεὺς ἄντιτα ἔργα τελέσσῃ:

Quis autem ex tam abruptis verbis intellegere potest, quaenam et cuinam Iuppiter rependere debeat? In sequentibus versibus Telemachus se in forum conferre vult ut Theoclymenum hospitem a Piraeo excipiat. Domo autem egreditur iisdem versibus, quibus auctor rhaps. β Telemachum non in forum sed in concionem egredientem facit. Verum Ithacenses cur primo diliculo in concionem convenerunt a nemine indictam? Nulla omnino post Ulyxis discessum apud eos habita est concio. Itaque Telemachum in priore illo loco, cum concionem convocasset, de novis consiliis et voluntate sua mirabundi omnes sciscitantur. Iam vero hoc in loco omnia aliter se habent. Nam Ithacenses a nullo praecone convocati sua sponte prima luce una cum procis in forum convenerunt, et nemo est qui Telemachum de caussis repentinae concionis percunctetur, id quod e tam suspensis verbis v. 70: τοὶ δ' ἐξερέεινόν ἕκαστα, me quidem iudice colligi non potest. Neque in ea acquiescam excusatione, quam Eustathius paravit poetae: ὅτι καὶ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ δυνάμενος ὁ ποιητὴς πολυλογῆσαι παραιτεῖται αὐτὸ διὰ τὸ μὴ καίριον. ὡς μὲν γὰρ οἱ φίλοι ἐξερέεινον ἕκαστα λέγει. τί δὲ πρὸς αὐτοὺς ὁ Τηλέμαχος ἔφη, οὐ λέγει. Sed transeam ad reliqua. Atque Telemachus post parvam moram, cum hospite quem Piraeus interea in concionem adduxerat, domum revertitur. Quo in loco discrepantia quaedam notanda est inter v. 74 sqq. et π, 327. Nam Piraeus est filius Clytii ad quem dona Ithacenses detulerant. Itaque quid fuit caussae, cur dona contra Telemachi iussum in patris domum deferrentur? Displicent ea quoque, quibus post versum 78. Piraeum alloquitur Telemachus. Cur enim talia cogitata eius animo non tum obversata sunt, cum ipse dona acciperet? Proci autem, haud longe distantes, nonne haec omnia audire debebant? Sed haec urgere nolo. Telemachus deinde cum hospite in balneum descendit. Lautis ab Euryclea, quamquam prandendi hora nondum aderat, cf. v. 175 sq., prandium apponitur. Prandentibus autem supervenit Penelope, quae prope postem

und vielleicht laesst sich auch dieser theil als unaecht erweisen. Die worte der Penelope v. 41—45 sind auf jeden fall nicht aus der homerischen zeit.

in sella tacita consedit, et stamina ducit. Sumto demum prandio loqui incipit:

Τηλέμαχ' ἦτοι ἐγὼν ὑπερώϊον εἰσαναβᾶσα
λέξομαι εἰς εὐνήν, ἥ μοι στονόεσσα τέτυκται,
αἰεὶ δάκρυσ' ἐμοῖσι πεφυρμένη, ἐξ οὗ Ὀδυσσεὺς
ᾤχεθ' ἅμ' Ἀτρείδῃσιν ἐς Ἴλιον· οὐδέ μοι ἔτλης,
πρὶν ἐλθεῖν μνηστῆρας ἀγήνορας ἐς τόδε δῶμα,
νόστον σοῦ πατρὸς σάφα εἰπέμεν, εἴ που ἄκουσας.

At nonne ridiculum est, et ineptum, quod Penelope prima luce minatur filio, se prae dolore rediturum esse in lectum? Nonne hic etiam ineptiora proferuntur a matre, quam antea a filio, cuius sermonem post v. 46 notavimus? His autem omnibus accurate perpensis, vix erit dubium, opinor, quin tota particula, v. 46—106, argumento non contraria quidem, tamen perversa et inepta, loco movenda sit, ita ut v. 107 statim v. 45 excipiat, hunc in modum:

ἦλθες Τηλέμαχε, γλυκερὸν φάος. οὔ σ' ἔτ' ἔγωγε
ὄψεσθαι ἐφάμην, ἐπεὶ ᾤχεο νηὶ Πύλονδε
λάθρῃ ἐμεῦ ἀέκητι, φίλου μετὰ πατρὸς ἀκουήν·
ἀλλ' ἄγε μοι κατάλεξον, ὅπως ἤντησας ὀπωπῆς.
Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ηὔδα·
τοιγὰρ ἐγώ τοι μῆτερ ἀληθείην καταλέξω.

Nam quid melius facere potuit Telemachus, quam ut afflictam matrem narratione itineris statim consolaretur? Neque illud praetereundum est, quod idem versus,

τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ηὔδα.

tam in capite quam in calce totius partis interpolatae invenitur. Etiam caussa apparet e sequentibus, cur huic loco hos versus inseruerit poeta. Nam in v. 151 Theoclymenus adest in palatio Ulyxis. Itaque praecedere debebat narratio de eius adventu cum Telemacho. Quae ne desideraretur ibi, hoc in loco spurios versus interposuit.

Deinde haeremus in v. 150. Sane sunt quaedam, quae contra Telemachi narrationem inde a v. 107, proferri possint, modo brevem et pressam, modo nimis verbosam et effusam, ubi fere tota ex iteratis versibus constat, omnino autem mancam et parum integram, ita ut iam veteribus grammaticis videatur molesta fuisse. Eos enim Eustathium respexisse censeo, bonum episcopum, qui lepida fictione omnes molestias expedire consuevit, cum iuvenile Telemachi ingenium in rhetoricam propensum esse dicat, ita ut ἀνθηρότερα tantum ἀνακεφαλαιώσει suae selegisset. Quam caussam cum non possim quin derideam, tamen Telemachi narratio mihi non tanti facienda videtur, quam ea quibus ab aliis Odysseae partibus discrepat totum huius rhapsodiae initium. Primum enim v. 10 sqq. cum

π, 80 sqq. vix consociari possunt, quo in loco Telemachus vetuerat ne Ulixes urbem vel palatium potius propter nimiam procorum insolentiam intraret, postquam summa liberalitate ei splendida dona et certum in patriam reditum promisit. Iam vero hoc in libro, cum promissis stare debuisset, consilium suum prorsus immutasse videtur. Etenim de donis ne verbo quidem mentionem facit, suadet autem Ulixi ut in urbem se conferat et quoniam ipse eius saluti prospicere non possit, mendicando victum sibi quaerat. Atque hoc verum erat, nec si ab initio Telemachus haec mendico dixisset, sicut aliis alibi saepe similia dixit, quidquam esset quod nos offenderet. Nam recte Eustathius '*τοιαῦτα δέ*' inquit '*λέγοι ἄν. ὁ ἀξιούμενος μὲν πολλὰ εὐεργετεῖν, μὴ δυνάμενος δὲ, εἰ καὶ γογγύζει ὁ ζητῶν*'. Et mutata Ulixis persona, Telemachi quoque consilia de eo mutanda fuisse, dixerit quispiam. At qua ratione altum Eumaei silentium et quasi consensus excusabitur, qui cum Telemachi promissis interfuisset et veram Ulixis personam adhuc ignoraret, idoneam consilii tam subito mutati caussam perspicere non potuit?

Sed post v. 150 haud parum offendimus in Theoclymeno. Atque veteres grammatici v. 150—165 reiecerunt, sermonem Theoclymeni cum responso Penelopae. Cf. schol. Harlei. in ρ, 147 cum Buttmanni expositione p. 479. Caussae condemnationis nullae proferuntur, nisi corruptum scholium ad v. 160 huc refertur: *ἐν τοῖς χαριεστέροις οὗτοι μόνοι οἱ ιβ΄ ἀθετοῦνται, ἐπεὶ καὶ πρὶν εἰςελθεῖν ἐν τῇ νηὶ τὸν οἰωνὸν εἶδε, καὶ τὸ ἐγεγώνευν οὐκ ἀκαίρως* (l. *ἀκαίρως* sine *οὐκ* Buttm.) *ἐστίν. ἐν δὲ τοῖς κοινοτέροις* (vel *εἰκαιοτέροις*) *ἀπὸ τοῦ, ὡς ἔφατο.* (fortasse *ὣς φάτο*), *ἕως τοῦ ἐξ ἐμεῦ*, i. e. v. 150—165. Nempe Theoclymenus iam in ipsa nave se omen conspexisse contendit, quod in ο, 525 apparuit ubi de nave descenderat. Haec autem discrepantia proprie in vv. 160—161 tantummodo cadit, id quod Buttmannum induxit ut scholiorum numerum *ιβ΄* in *β΄* mutaret, facillima sane medela. At aliae sine dubio damnationis caussae fuerunt, quarum unam eamque haud levem Geppertus I. p. 353 in eo positam esse censuit, quod Theoclymenus illud omen Telemacho longe aliter interpretatus sit. Praeterea vero tota Theoclymeni narratio, iusiurandum per summos deos versibus ex ξ, 158 repetitis, sententia de reditu Ulixis eiusque in insula praesentia tam certe prolata a vate probato, nimia levitas qua Penelope tam certum nuntium excipit, haec omnia inquam non minorem interpolationis suspicionem movent, quam priores discrepantiae. Etiam Eustathius easdem puto reprehensiones vitare voluit. Nam adnotavit ad v. 152: *ὅτι πλάσας ὁ ποιητὴς τὸν Τηλέμαχον ἃ μὲν παρὰ Νέστορος καὶ Μενελάου ἤκουσεν εἰπόντα, σιγῶντα δὲ ἅπερ αὐτὸς οἶδεν ἀκούσας περὶ τοῦ νόστου, ποιεῖ τὸν Θεοκλύμενον εὐθὺς εἰπόντα. οὕτως ὦ γύναι κτλ.* et deinde ad v. 160: *οὐκ ἔστι δὲ πιστὸς*

αὐτὸς οὕτως εἰπών, ὡς ἐὰν ὁ Τηλέμαχος τοιοῦτόν τι ἐπήγγελλε (?): καὶ ἰδοῦ εὐμαθόδως ὁ ποιητὴς ἐδήλωσε μὲν τῇ γυναικί, ὡς ἐν Ἰθάκῃ ἐστὶν Ὀδυσσεύς, οὐκ ἀπαγγέλλει δέ. Illud quoque molestissimum videtur, quod Telemachus, ubi antea Penelopae iter enarravit, fere nihil de Theoclymeno ipsi prorsus adhuc ignoto matri exposuit. Quid enim scire potuit ex iis quae v. 52 Telemachus dixerat:

> αὐτὰρ ἐγὼν ἀγορὴν ἐσελεύσομαι, ὄφρα καλέσσω
> ξεῖνον, ὅ τίς μοι κεῖθεν ἅμ' ἕσπετο δεῦρο κιόντι.

Singularis omnino et permira Theoclymeni est condicio, vatis ab ipso Odysseae argumento alieni, qui partes transigit prorsus superfluas. Etenim primo statim versu, quo prodiit, turbida ista de genere suo expositio nos offendit: molestus est eo in loco, quo cum Telemacho Ithacam advenit: subditivi sunt versus, quibus hoc in libro commemoratur, maximam partem iam a veteribus expuncti. Etiam illum locum qui in rhaps. *υ* diram eius vaticinationem continet, aut interpolatum esse aut recentiore aevo ortum, facile demonstrari potest. Itaque incommodis semper digressionibus Theoclymenus in posteriore Odysseae parte discurrit et quasi perlabitur ut vix dici possit, quid tandem auctor hac persona sibi voluerit.

His autem versibus de quibus modo expositum est sublatis, *ἐπάνοδος Τηλεμάχου*, quae v. 166 clauditur, admodum bene et continua narratione procedit. Quid vero obstet, quominus eam cum *ἀναγνωρισμῷ Ὀδυσσέως* in rhaps. *π* coniungamus, nolo repetere. Iam altera huius libri pars inde a v. 182 circa *Ὀδυσσέως ἐπάνοδον* versatur. Utramque partem brevis intercedit expositio de procorum adventu in palatio quae mihi ad diasceuastam referenda videtur, ad eum dico, qui e duabus partibus sibi invicem contrariis, unum carmen efficere voluit. Nam primum quidem haec expositio fere tota ex iteratis versibus constat. Conferantur enim v. 167—169 cum *δ*, 625—627, v. 178. 179 cum v. 85. 86, v. 177 cum *π*, 358, v. 180—182 cum *υ*, 249 sqq. Deinde Medon, coenae vel prandii tempore, postquam ii, qui antea quoque pecora adduxerant, pastores nimirum, quibus certus pecorum numerus cotidie afferendus erat, advenerunt, procos in palatium vocat:

> ἀλλ' ὅτε δὴ δείπνηστος ἔην καὶ ἐπήλυθε μῆλα
> πάντοθεν ἐξ ἀγρῶν, οἱ δ' ἤγαγον, οἳ τὸ πάρος περ,
> καὶ τότε δή σφιν ἔειπε Μέδων· ὃς γάρ ῥα μάλιστα
> ἥνδανε κηρύκων καί σφιν παρεγίγνετο δαιτί·
> κοῦροι, ἐπεὶ δὴ πάντες ἐτέρφθητε φρέν' ἀέθλοις,
> ἔρχεσθε πρὸς δώμαθ' ἵν' ἐντυνώμεθα δαῖτα·
> οὐ μὲν γάρ τι χέρειον ἐν ὥρῃ δεῖπνον ἑλέσθαι.

Μῆλα autem v. 170 non potest de solis ovibus intellegi, quia v. 180

[illegible]
adducit. Contra ξ, 103 sqq. [illegible]

αἶγας ἄγων, οἳ πᾶσι μετέπρεπον αἰπολίοισι,
δεῖπνον μνηστήρεσσι· δύω δ' ἅμ' ἕποντο νομῆες

advenit, adhuc in itinere invenitur? De Melanthii persona quae hoc in loco [illegible] ab eo [illegible] Odysseae libri exhibent, multum a [illegible] doctis disceptatum est. Cf. Spohn [illegible] p. 6, F. Thiersch, l. l. p. 94. Ceterum hae discrepantiae non flocci pendendae sunt. Accedit quod frequentiore [illegible] immutatione in qua haec narratio versatur offendimus, quae minime cum praeceptis styli epici convenit, quiete et lente procedentis. Quae cum ita sint, de hac particula sic statuendum mihi videtur, cum duo carmina, de Telemachi alterum, alterum de Ulixis in urbem reditu, sine utriusque aliqua immutatione adiungi non possent, nam in secundo adventus procorum et praesentia in palatio ponitur, in priore nondum commemorata, insertis versibus 167—182, et utroque carmine paullulum decurtato, poeta hanc rhapsodiam composuit. Nam in v. 166, ubi prius carmen de ἐπανόδῳ Τηλεμάχου desinit, desiderantur aliquot versus, quibus quid Telemachus quidve Penelope postea fecerint indicetur. Alterius autem mancum esse initium, per se intellegitur.

Iam vero de ἐπανόδῳ Ὀδυσσέως accuratius disputandum est et videndum nonne hoc quoque carmen interpolationibus quibusdam turbatum sit. Et primo quidem adspectu narratio usque ad v. 491 satis bene cohaerere videtur. Eumaeus enim qui Ulixem in urbem deducit, in Melanthium incidit caprarium in itinere, in loco quodam admodum verbose descripto. Quamquam flagitiosis contumeliis obruuntur a Melanthio, tamen ira cohibita iter quiete persequuntur. Ubi in aulam palatii advenerunt, in angulo quodam canem Argum inveniunt senio confectum, qui agnito domino sub mendici forma latente moritur. Post Eumaeum aedes ingreditur Ulixes. Patrem benigne ibi exceptum, ambiendo cibos a procis mendicare iubet Telemachus. Paret Ulixes et ab omnibus procis largos cibos accipit, uno excepto Antinoo, qui senem opprobriis oneratum postremum scabello petit. Ulixes ictu vitato, de laeso hospitio alta voce queritur et deorum vindictas imprecatur, ita ut reliqui proci facto Antinoi atrocitatem improbent. Postremo v. 492 nova incipit narratio.

Tamen tota haec fabula plus semel et priori et posteriori Odysseae parti contraria est. Veluti id quod v. 195

δὸς δέ μοι, εἴ ποθί τοι ῥόπαλον τετμημένον ἐστίν,
σκηρίπτεσθ', ἐπεὶ ἦ φατ' ἀρισφαλέ' ἔμμεναι οὐδόν.

Ulixes ab Eumaeo scipionem petit, repugnat v. 437, ubi baculum iam a Minerva acceperat, quem o, 31 ad ipsum quoque Eumaeum attulerat.

Porro v. 213 Melanthius cum duobus pastoribus procorum cenae capras adducit. Contra ξ, 103 sqq. undecim greges caprini commemorantur, quibus ἀνέρες ἐσθλοί praesunt, quorum procis

τῶν αἰεί σφιν ἕκαστος ἐπ' ἤματι μῆλον ἀγινεῖ
ζατρεφέων αἰγῶν ὅς τις φαίνηται ἄριστος.

Sed ut haec aliaque leviora omittam, velut quod limen palatii v. 339 fraxineum vocatur, quod v. 30 sicut in aliis locis lapideum erat, vel quod Antinous v. 376 de nimia mendicorum turba queritur, quamquam unum tantum Irum invenimus et omnino nullus mendicorum numerus in heroica erat aetate: displicet tota Ulixis narratio post v. 415, primum quia fere tota ex meris iteratis constat, deinde quia multis rebus ab ea discrepat, quam in rhaps. ξ protulerat Eumaeo.*) Atque mirari debebat Eumaeus, falsa mendacia procis proloqui hospitem sine ulla caussa idonea, neque tacitus his nugis interesse. Certe scholiorum sententia de hoc loco: καὶ οἴεται (Eumaeus) αὐτὸν ψεύδεσθαι τοὺς μνηστῆρας, ἵνα μὴ παραγυμνώσῃ αὐτοῖς ἃ πέπονθεν ἐν Θεσπρωτίᾳ περὶ Ὀδυσσέως inepta est et recte Rhodius l. l. p. 12: „aber wenn er dem Antinous nichts davon sagen wollte, dasz er vom Odysseus beim Pheidon gehoert habe, so brauchte er deshalb nicht anzufuehren, dasz die Aegyptier ihn nach Kypros geschickt, zum koenig Dmetor, sondern konnte immerhin erzaehlen, dasz er nach Thesprotien gekommen sei und daran die worte knuepfen ἔνθεν δὴ νῦν δεῦρο τόδ' ἵκω πήματα πάσχων'.

Praeterea vero, ne sibi ipsi quidem semper convenit fabula, inconcinna interdum et saepius inepta, ita ut propter mirum verborum contextum et frigidam argumenti tenuitatem bono carmini contrariam, minores aliquot eius particulas in spurias referre interpolatasque necesse sit. Statim autem in v. 229 offendimus, primum quia Melanthius, amicus procorum, dominum suum θεῖον appellat: hoc enim vocabulum non communis ingenui cuiusque titulus est, sed aperte ostendit in aliquo viro hanc illamve virtutem esse laudandam, nec ab infideli pastore pereso Ulixi tribui potuit; deinde quia ineptum est, multo ante providere Melanthium feros et agrestes fore procorum mores et praenuntiare Ulixi, nulla addita caussa cur tam foede contra hospitem proci se gesturi sint, quos in aliis Odysseae partibus superbos quidem et insolentes, tamen bene moratos etiam videmus. Prorsus denique inepti sunt vv. 231. 232:

πολλά οἱ ἀμφὶ κάρη σφέλα ἀνδρῶν ἐκ παλαμάων
πλευραὶ ἀποτρίψουσι δόμον κάτα βαλλομένοιο.

qui si ad verbum redduntur, hanc praebent sententiam: latera (nomin.) vero ipsius, virorum e manibus in domo circa caput coniecti, multa sca-

*) Cf. Koes. de discrepant. quibusdam p. 32.

bella (scamna) conterent. Equidem plane ignoro qui fieri possit ut scabelli capiti alicuius iniecta ab eiusdem viri lateribus conteri possint. Neque in iis grammaticorum interpretamentis acquiescere possum, de quibus Eustathius rettulit, quae meras continent nugas et in alium quemvis quam hunc in locum quadrare videntur. Quorum unum tamen animi causa adscribere licet: πολλὰ σφέλα· κατὰ μέν τινας ἀμφὶ τὰ τοῦ Ὀδυσσέως κάρη [illegible], τῇ δὲ τοῦ Ὀδυσσέως [illegible] αὐτοῦ [illegible] ἀποτρίψουσιν αἱ οὕτω [illegible] πλευραί. ἕτεροι δὲ ἔφρασεν ὡς τὰ σφέλα αἱ πλευραὶ ἀποτρίψουσι καὶ οὐχὶ [illegible] πλευράς, διὰ τὸ δῆθεν στερεωτέρας εἶναι τὰς πλευράς, ὡς εἴ τις φαίη· πολλὰς μάστιγας ὁ νῶτος κατέτριψεν. Eiusmodi artificia interpretationis omnino vana sunt, et si quid hoc in loco esset tentandum, scribi posset cum quibusdam veterum πλευράς pro πλευραί, nam eius constructionis tuerentur exempla Hesiodea in Theog. 524. 653. Opp. 663. Sed quod huic concessum est non licuit Homero et recte Rhodius ostendit vv. 229—232 sine ulla narrationis incommodo posse deleri.

Transeo ad v. 285. Suaserat Eumaeus mendico ut aut prior domum ingrederetur, donec ipse extra maneret, aut si hoc nollet, ne tamen nimis diu ante portas commoraretur, quia facile aliquo iactu peti, saltem contumeliis obrui posset. Respondet Ulixes, praeeas modo, nam parum refert paullum vapulare, praesertim cum verberibus et malis quibuscunque animus meus adsuefactus sit. Pergit autem inepte v. 286:

γαστέρα δ' οὔ πως ἔστιν ἀποκρύψαι μεμαυῖαν,
οὐλομένην, ἣ πολλὰ κάκ' ἀνθρώποισι δίδωσι,
τῆς ἕνεκεν καὶ νῆες ἐΰζυγοι ὁπλίζονται
πόντον ἐπ' ἀτρύγετον, κακὰ δυσμενέεσσι φέρουσαι.

Quid enim hoc ad verbera de quibus modo sermo erat, et quinam illi δυσμενέες sunt, quibus nave conscensa homines nimia fame compulsi bellum inferunt? Similis sententia primum extat in η 216 et saepius redit in posterioribus libris, velut ρ 473, ο 344, σ 53 rell. cf. Athen. X, 412 A. B., hoc autem in loco ineptissime posita sine dubio delenda est. Quibus versibus omissis ipsa narratio usque ad v. 327 optime procedit. Lepidissima fabula de Argo cane semper pro pulcherrima digressione carminis epici habita est. Etiam rixa Ulixis cum perfido pastore bene inventa et disposita est, nisi quis in tali potissimum nebulone tam [illegible] narrationem miratur. Nihilominus egregia illa et [illegible] regionis descriptio v. 209, a tenui et aphoristico huius rhapsodiae colore multum distat et olim in capite singularis cuiusdam carminis sibi posita fuisse videtur. Accedit repugnantia quaedam inter vv. 330 et 342. Nam sibi Telemachus Eumaeum ad se vocaverat. Cur igitur iterum accersit eundem, qui apud ipsum iam esse debebat? Collatis praeterea vv. 327. 328.

πτωχῷ λευγαλέῳ ἐναλίγκιον ἠδὲ γέροντι,
σκηπτόμενον, τὰ δὲ λυγρὰ περὶ χροῒ εἵματα ἕστο.

et v. 203, qui eadem verba exhibent, augetur suspicio et veri similitudinis quaedam induit speciem. At cum certioribus argumentis hanc sententiam firmare non possim, in eo consistam ut cum Rhodio vv. 328—335 reiiciendos esse censeam. Tamen apertum est v. 330 commode subiungi posse decimo tertio, quo locus simplicior ἐπάνοδος Ὀδυσσέως enarratur.

Sed pergamus ad reliqua: nam etiam in v. 358 offendimus in quo ineptissime coena mendici de sordida pera cum cantu Phemii procorum mensae assidentis connectitur. Et cum sequentem versum veteres grammatici condemnaverint, cf. Schol. in N, 529, non intellego quidni eandem [illegible] in priori arrogemus. V. 360 tumultuantur proci in palatio, *μνηστῆρες δ' ὁμάδησαν ἀνὰ μέγαρα*, ut q. Eustathius ita interpretatur: *παυσαμένου δὲ τοῦ ἀοιδοῦ ὁ συνήθης [illegible] ὅμαδος.* Sed *ὁμαδεῖν* significat 'tumultuari, verbis strepere' et de procis tum demum usurpatur, si certis de caussis irascuntur et excitati sunt, id quod in hunc locum non cadit. Etenim in α, 365, unde petitus est huius libri v. 360, procorum cupiditates pulcherrimo Penelopae adspectu inflammatae sunt: in δ, 768 aestuant proci, quia consilium interficiendi Telemachum inierant: in σ, 399 quia Eurymachus pincernam pro Ulixe vulneravit, denique in χ, 21 quia Antinous a mendico percussus est. Hic autem nulla caussa cernitur, cur proci tumultuantes sibi obstrepant. Porro quae v. 362 de Minerva dicuntur:

ἄγχι παρισταμένη Λαερτιάδην Ὀδυσῆα
ὤτρυν', ὡς ἂν πύρνα κατὰ μνηστῆρας ἀγείροι,
γνοίη θ' οἵτινές εἰσιν ἐναίσιμοι οἵ τ' ἀθέμιστοι·
ἀλλ' οὐδ' ὧς [illegible] ἔμελλ' ἀπαλεξήσειν κακότητος.

perversa sunt et superflua et cum deae ingenio parum conveniunt. Etenim tum demum apta essent, si Minerva improbos tantum puniendos, contra bonos servandos esse statuisset. Et bene Rhodius 'das *ἐναίσιμον*' inquit 'und *ἀθέμιστον* kann ferner sich hier nur darin zeigen, ob die Freier geben oder nicht. Da also nur Antinous sich weigert, welcher sogar noch einen Frevel hinzufügt, so sieht man nicht recht ein, warum von den andern niemand verschont werden sollte. In unserem Stücke sind die Freier, wenn man davon absieht, dass sie das Hab und Gut des Odysseus aufzehren, durchaus *ἐναίσιμοι* oder wenigstens nicht *ἀθέμιστοι*.' Itaque hosce quoque versus una cum praecedentibus mihi tollendi videntur.

In sequentibus autem usque ad v. 390 nihil nos moratur. Quod supra notavi, mirum esse et absurdum, longe alia Ulixem coram Eumaeo procis referre quam antea ipsi, iam hic ubi de interpolatis quaeritur, urgere non possum. Magis illud quod fere omnes versus ex aliis rhapsodiis

iterati sunt, vv. 427—441 = ξ, 258—272. ... quidem ... vv. 419—424 = α 75—80 ... habent ... et 426 quorum extremae partes in ξ, 241 et ... 488 leguntur. Sed ipsam quaeso inspiciatis narrationem. Antinous praeceptis ... Telemachi deridet et ... partem mendicis tribuendam esse dixit ... verbera ... quo graviorem ... reddat, statim scabellum arripit, quod tamen in sequentibus neque conicitur ... neque ... positum esse. Atque Ulixes Antinoi minas aut non intellexisse videtur aut minus curare. Nam pergit ambiendo et ... quibus modo dona acceperat, cf. v. 368, ut peram suam cibis compleant. Peracto ambitu iam ad limen redire volebat, cum in media via iterum apud Antinoum consistit. Cui cum magnam vitae partem narrasset, ... sine loquacem et molestum mendicum Antinous iubet abire, qui ipsum tam rusticis verbis increpat:

> *ὢ πόποι, οὐκ ἄρα σοί γ' ἐπὶ εἴδεϊ καὶ φρένες ἦσαν·*
> *οὐ σύ γ' ἂν ἐξ οἴκου σῷ ἐπιστάτῃ οὐδ' ἅλα δοίης,*
> *ὃς νῦν ἀλλοτρίοισι παρήμενος οὔ τί μοι ἔτλης*
> *σίτου ἀποπροελὼν δόμεναι· τὰ δὲ πολλὰ πάρεστιν.*

et si nunc demum scabello eum petit, iterum ut videtur arrepto, non enim *ἔχων* sed *ἑλών* dictum est, hoc quidem durum est, sed non videmus cur proci tam aegre hoc ferant. Stomachantur tamen, et cum praeterea haec particula quae narrationis integritatem haud parum perturbat, in eodem desinat versu a quo incipit, non dubito quin recte eam in interpolatas Rhodius rettulerit. Qua condemnata et reiecta omnia bene procedunt. Antinous, iuvenis iracundus et petulans miserum senem et hospitem scabello conicit, nullam aliam ob caussam quam quod Telemachus eius patrocinium suscepit, eoque ferocitatis procedit, ut eundem, cum iusto dolore de accepta iniuria queratur, insuper minis obruat. Certe haec asperitas vel procis, *νέοις ὑπερηνορέουσι,* nimia videbatur et iniusta, quare non potuerunt, quin statim Antinoum vehementer vituperarent. Quo in loco illud tamen notandum est, non sine summa probabilitate veteres grammaticos condemnasse vv. 475—480. Cf. Schol.: *νοθεύονται ξ'. πῶς γὰρ ὁ Ἀντίνοος ἐκαρτέρησε ἐπὶ ταῖς κατάραις, ὃς ἐπὶ τοῖς ἐλάσσοσιν οὕτως ἠγρίανε; πῶς τε συναλγοῦσιν αὐτῷ οἱ λοιποί, εἰ τοιοῦτος ὢν οὕτω κατηρᾶτο πικρῶς;*

Haec igitur ea sunt quae de Odysseae ... secundi huius rhapsodiae carminis statuenda videntur, cuius integra forma haec, ut ego opinor, ut continuo ordine ... v. 183—203, 339—357 ... verisimile est v. 183—357 praeter 220—232, 256—260, 328—335 ... iuncti fuerint cum 385—408 et 462—491. ... partem, quae novam continet fabulam, argumentum ... nullo modo cum praecedentibus ... Penelope Eumaeum hospitem ...

Redit autem poeta ad Penelopen, quam v. 166 cum Telemacho reliquimus. Non dictum est reginam sedem aliam locum contulisse: omnino quid interea fecerit nescimus. Certe in eodem conclavi etiamnunc esse debebat in quod Ulixes, Eumaeus et proci convenerant. Etiamsi in v. 192 de loco in quo versatur nihil aperte dicitur, alii tamen conclavi inesse videtur; primum quia ab ancillis stipata est et omnino inter viros non versabatur, deinde quia Ulixem conspectum esse audit, non videt. Aliter vero iam in v. 500 res sese habet, in quo omnia facinora modo ab Antinoo commissa Penelope recenset, quae quia audiri non poterant, vidisse videtur. Sane vv. 501—504 reiecit Aristarchus, *νοθεύει Ἀρίσταρχος δ', πῶς γὰρ ταῦτα εἰδῇ;* tum vero etiam v. 500 ineptus est, quia nulla caussa erat, cur Antinoum prae ceteris vituperaret Penelope. Omnino autem non liquet utrum Aristarchus revera hos versus reiecerit, an in suspicionem tantum vocaverit, nam possunt etiam sequentia scholiorum verba *ἢ εἰ μήπως κατὰ τὸ σιωπώμενον* ad eum referri. Praeterea quae v. 522 Eumaeus de Ulixe dicit:

φησὶ δ' Ὀδυσσῆος ξεῖνος πατρώϊος εἶναι
Κρήτῃ ναιετάων, ὅθι Μίνωος γένος ἐστίν.

mentitur aperte, nam talia Ulyxes nunquam finxerat. Inconcinnitatem sermonis reprehendimus vv. 532. 533, in quibus procorum *κτήματα* modo *ἀκήρατα* in aedibus iacere, modo a servis vel aedium incolis comedi dicuntur, cum *ἀκήρατον* apud Homerum integrum significet et intactum, igitur nondum comesum. Displicent etiam vv. 534—538, e *β*, 55—59 repetiti, quia ineptum est Penelopen ea nunc Eumaeo dicere, quae dudum sciebat et melius fortasse quam ipsa regina. Maximopere autem in v. 541 offendimus, in quo Penelope filium suum bono omine sternuisse censet, nam in toto Homero nunquam pro omine habetur, si quis forte sternuit. Et ineptissimum est quod sternuente Telemacho, tota domus, h. e. magnum et splendidum Ulixis palatium, horrendum in modum consonuisse dicitur. Quo de loco contulisse iuvat *κ*, 397 sqq.:

ἔγνωσαν δ' ἐμὲ κεῖνοι, ἔφυν τ' ἐν χερσὶν ἕκαστος.
πᾶσιν δ' ἱμερόεις ὑπέδυ γόος, ἀμφὶ δὲ δῶμα
σμερδαλέον κονάβιζε· θεὰ δ' ἐλέαιρε καὶ αὐτή.

ubi in aedibus Circes clamores Graecorum resonant. Sed quid est cur Penelope, cum paullo ante, vv. 162 sqq., Theoclymeni verbis per iusiurandum tam certe prolatis non confisa sit, cum per totam fere Odysseam omnem spem de reditu Ulixis deposuerit, tanti faciat istas apinas, quibus propinquam procorum caedem significatam esse censeat? Displicet omnino narratio minus apta, per tot versus in eodem loco consistens: ter enim Penelope Eumaeum hospitem iubet arcessere, vv. 508. 529. 544, qui hoc

iam primum fecisse debebat. Atque ipse Eumaeus neglegentius paullo reginae mandata exequitur, nam quae v. 558 dicit Ulixi:

Πτωχεύων δὲ καὶ αἰτίζων κατὰ δῆμον
γαστέρα βοσκήσεις· δώσει δέ τοι, ὅς κ' ἐθέλῃσιν.

ultro eius verbis addita sunt. Deinde v. 600 Telemachus Eumaeum cras cum hostiis redire iubet, de quo mirari debebat subulcus, qui suem cotidie in urbem demittere non deducere consuevit, cf. ξ, 107. Sane in υ, 163 mane cum tribus suibus adest. At cum vel ex mico argumento et languida narratione apertum sit hos versus nihil continere nisi prooemium quoddam ὁμιλίας Ὀδυσσέως καὶ Πηνελόπης confectum aut a rhapsodo quodam aut ab eo cui carminum compages debetur, promta est suspicio haec Telemachi verba post v. 598 ad vitandam discrepantiam tantum esse inserta, ut versus ille libri vigesimi cum ξ, 108 conveniret. Denique illud accedit, quod ne temporis quidem ratio sibi constat. Nam δειελιήσας h. e. tempore pomeridiano Eumaeus domum revertitur. At sero cum Ulixe in urbem abierat v. 190 (δὴ γὰρ μέμβλωκε μάλιστα ἦμαρ) quem ipse de vespertino frigore monuerat: quod primum male cum v. 23 convenit, in quo Ulixes Telemacho dixerat, se brevi post ipsum, modo frigus matutinum paullum fractum sit in urbem esse abiturum: deinde ne in sequentia quidem aptum est. Nam ex Eumaei itinere in rhaps. π et ex Ulixis verbis, ἕκαθεν δέ τε ἄστυ φάτ' εἶναι, multum distare regiam a subulci aedibus apertum est. Itaque si qui sero viam ingressi erant, neque non sero in urbem venire debebant. Attamen Eumaeus et Ulixes incidunt in via in caprarium, qui primo diluculo pecora in urbem deducebat, et mane etiam procis superveniunt primam coenam parantibus. Iam vero si Eumaeus in fine libri hora pomeridiana rus rediisse dicitur, sanam temporum computationem ex tot discrepantiis eruere non possum.

Sed ut summam disputationis paucis comprehendam, de rhaps. ρ res eo redire mihi videtur, ut statuendum sit, perversis quibusdam versibus (vv. 167—182) duo carmina esse coniuncta, ἐπάνοδον Τηλεμάχου et ἐπάνοδον Ὀδυσσέως, ultimam vero particulam post v. 492 pro mera interpolatione esse habendam, profectam a diasceuasta ut quasi prooemium quoddam sequentium carminum nobis proponeretur. Id quod in decursu commentationis etiam aliis de caussis probabitur.

CAPUT QUARTUM.

DE RHAPSODIA DECIMA OCTAVA.

Argumentum rhapsodiae σ cui inscriptum est a grammaticis *Ὀδυσσέως καὶ Ἴρου πυγμή*, tribus continetur partibus, quarum prima, a cuius initio certamen inter Ulixem et Irum narratur, v. 157 absolvitur. Ipso certamine in v. 109 confecto, Ulixes laudatur a procis propter virtutem et magnam ciborum copiam ab Antinoo et Amphinomo accipit. Quorum cum hic benignis verbis Ulixem allocutus sit, mendicus se longo sermone ad eum convertit hortaturque ut a nefario suo incepto desistat, ne si quando Ulixes redierit, iustissimas facinorum vices dii ab ipso exigant: nam mutabilem esse et inconstantem hominum condicionem, quare caveat quisque, ut ne in rebus secundis nimis elate se gerat.

Hactenus narratio bene procedit. Fuerunt quidem, qui uberius quam apertius loqui Ulixem censerent, multaque eius verba reprehenderent tamquam cum vera Amphinomi condicione parum convenientia. Sed hi acutius rem curasse mihi videntur. Certe unum est quod displicet in Ulixis sermone, in quo permulti versus ex aliis Homericorum carminum partibus iterati sunt. Sed cum ex solis iteratis hanc illamve carminis cuiuspiam partem interpolatam esse et spuriam demonstrari non possit, de argumenti potius connexu quaerendum est, inter hanc fabulam et priores intercedente. At non dubito quin apertum sit, hanc particulam cum fine rhaps. ϱ non cohaerere, quia consentaneum erat annuntiatam *ὁμιλίαν* statim ipsam *ὁμιλίαν* excipere. Itaque subiungendam eam esse censerem ϱ, 491:

ἀλλ' ἀκέων κίνησε κάρη, κακὰ βυσσοδομεύων.
ἦλθε δ' ἐπὶ πτωχὸς πανδήμιος, κτλ.

nisi ipsum certamen lepide et iocose narratum nimis ab elato procorum sermone abhorreret, qualem ϱ, 483 sqq. edunt, cum nescio quem caelicolam assumta mendici forma ipsorum coetui interesse suspicentur. Poterit etiam illud obstare quod Antinous et Eurymachus *πεπνυμένω ἄμφω* appellantur ab eodem Telemacho, qui cum in priore rhapsodia paullo iniquius contra patrem se gessissent, vix iram cohibere potuerat. Attamen cum his solis argumentis utpote levioribus, certe probari non possit, utrumque carmen seorsim olim extitisse, rem integram relinquere malo, quam praeoccupatae opinioni nimis indulgere.

Secunda vero huius rhapsodiae pars, relictis procis, vv. 158—300 circa Penelopen versatur, cui Minerva consilium indidit procos adeundi

ὅπως πετάσειε μάλιστα
θυμὸν μνηστήρων, ἰδὲ τιμήεσσα γένοιτο
μᾶλλον πρὸς πόσιός τε καὶ υἱέος ἢ πάρος ἦεν.

Ornatur autem divina pulcritudine ab ipsa dea. Deinde ad procos descendit, quorum Eurymachus eam blandis verbis alloquitur, parvo colloquio cum Telemacho interposito. Tantum vero abest ut blanditias Eurymachi sibi vindicet Penelope, ut de procorum moribus queratur, qui aliena bona comedentes, ipsi ne dona quidem nuptialia attulissent. Dicit autem:

μνηστήρων οὐχ ἥδε δίκη τὸ πάροιθε τέτυκτο.
οἵ τ' ἀγαθήν τε γυναῖκα καὶ ἀφνειοῖο θύγατρα
μνηστεύειν ἐθέλωσι καὶ ἀλλήλοις ἐρίσωσιν,
αὐτοὶ τοί γ' ἀπάγουσι βόας καὶ ἴφια μῆλα,
κούρης δαῖτα φίλοισι, καὶ ἀγλαὰ δῶρα διδοῦσιν,
ἀλλ' οὐκ ἀλλότριον βίοτον νήποινον ἔδουσιν.

Atque procis Penelopae querela non improbatur. Itaque praeconem quisque domum dimittit, qui dona apportet. Quibus allatis Penelope in superas aedium partes revertitur.

Haec autem narratio plus uno vitio laborat. Primum enim iam per se mirum est, decimo demum anno post Ulixis profectionem, cum proci iam diu in aedibus regiis versati sint, hoc consilium a Penelope iniri. Huc accedit quod de loco non constat, in quo reginam, quam in fine rhaps. ρ in *θαλάμῳ*, procorum *μεγάρῳ* apposito, relictam nunc in *ὑπερῴοις* invenimus, interea commoratam esse statuamus. Multo gravius illud est, quod omnino non intellegitur, quam tandem ob caussam Minerva hoc consilium indiderit, quoniam ea, quam vv. 160 sqq. indicare videntur:

ὅπως πετάσειε μάλιστα
θυμὸν μνηστήρων ἰδὲ τιμήεσσα γένοιτο
μᾶλλον πρὸς πόσιός τε καὶ υἱέος ἢ πάρος ἦεν

ineptissima est et vix pro caussa habenda. Etenim si Penelope procorum libidinosas cogitationes excitabat, nam bene scholiasta *πετάσειε* illud per *ἀναστῆσαι πρὸς ἐπιθυμίαν* interpretatus est, cf. v. 212. 213, neque Ulixi neque Telemacho magis honorata videri potuit: in eiusmodi vero cogitatum, quo maiorem tam apud filium quam maritum sibi honorem pararet, certe non ea incidere potuit, quae maritum absentem, de cuius reditu prorsus desperaverat, iam adesse ignorabat. Et quid rideat Penelope de hoc consilio et *ἀχρεῖον* quidem, i. e. simulato, [illegible] *μηδένος προσκειμένου* secundum scholia?

Sed consilium suum v. 164 communicat cum Eurynome:

Εὐρυνόμη, θυμός μοι ἐέλδεται, οὔτι πάρος γε,
μνηστήρεσσι φανῆναι, ἀπεχθομένοισί περ ἔμπης·
παιδὶ δέ κεν εἴποιμι ἔπος, τό κε κέρδιον εἴη

μὴ πάντα μνηστῆρσιν ὑπερφιάλοισιν ὁμιλεῖν,
οἵ τ' εὖ μὲν βάζουσι, κακῶς δ' ὄπιθεν φρονέουσιν.

Quodsi consciam consilii habere voluit Penelope, cur Eurynomen veras consilii causas (cf. v. 160. 161) celavit et falsa mentita est? Itaque putat haec quoque filii causa reginam ad procos descendere velle, laudat eius valde quamque hortatur ut lota et uncta ad eum se conferat:

ναὶ δὴ ταῦτά γε πάντα, τέκος, κατὰ μοῖραν ἔειπες.
ἀλλ' ἴθι καὶ σῷ παιδὶ ἔπος φάο μηδ' ἐπίκευθε,
χρῶτ' ἀπονιψαμένη καὶ ἐπιχρίσασα παρειάς·
μηδ' οὕτω δακρύοισι πεφυρμένη ἀμφὶ πρόσωπα
ἔρχευ, ἐπεὶ κάκιον πενθήμεναι ἄκριτον αἰεί.
ἤδη μὲν γάρ τοι παῖς τηλίκος, ὃν σὺ μάλιστα
ἠρῶ ἀθανάτοισι γενειήσαντα ἰδέσθαι.

Apparet autem haec verba in illam Penelopae condicionem, cum de procis potissimum et obiter tantum de filio cogitaverit, parum quadrare. At nihil obloquitur, neque Eurynomen erroris arguit. Lavari tantum et ornari recusat, et duas potius puellas quae ipsam in procorum coetum comitentur, eam accersere iubet. Ubi abiit femina, Penelope, alto somno a Minerva devincta, divina pulcritudine ornatur. Tum demum redit Eurynome cum puellis et dominam expergiscit e somno. Eam obdormivisse interea idque per tantulum temporis, nemo miratur. Neque pulcritudinem eius animadvertunt puellae, quae tacitae cum ipsa in procorum conclave descendunt. Ibi Telemachum increpat mater quod iuvenis tam fortis tamque aetate provectus, hospitem foedissime tractari passus sit. Hanc vero ob caussam e superiore aedium parte Penelope non descenderat, immo longe alia filio dicere volebat. Et quomodo ex ὑπερῴῳ certamen Ulixis cum Iro observare potuerat!

Displicet etiam Telemachi responsum et paullo ineptius videtur v. 227:

μῆτερ ἐμή, τὸ μὲν οὔ σε νεμεσσῶμαι κεχολῶσθαι·
αὐτὰρ ἐγὼ θυμῷ νοέω καὶ οἶδα ἕκαστα,
ἐσθλά τε καὶ τὰ χέρεια· πάρος δ' ἔτι νήπιος ἦα.
ἀλλά τοι οὐ δύναμαι πεπνυμένα πάντα νοῆσαι·
ἐκ γάρ με πλήσσουσι παρήμενοι ἄλλοθεν ἄλλος
οἵδε κακὰ φρονέοντες, ἐμοὶ δ' οὐκ εἰσὶν ἀρωγοί.

[illegible] ego animo scio et perspicio quaecunque, tam bona quam peiora: adhuc vero puerili eram; sed non possum perite omnia cogitando persequi, quoniam assidentes me conturbant proci, modo hi, modo illi. Aristarchus autem, quem unum tantum versum 229 reiecisse accepimus, in sananda sententia parum profecit, quoniam illud νοέω καὶ οἶδα ἕκαστα, et alterum ἀλλά τοι οὐ δύναμαι πεπνυμένα πάντα νοῆσαι aliquantum sibi repugnare videntur. Praeterea talis excusatio parum cum

Telemachi moribus convenit, fortissimis invenit, qui modestissimis iam verbis se saepius procorum insolentiae opposuit. Postremo proci non audivisse videntur diras eius imprecationes. Nam Eurymachus certe talia silentio non tulisset. Itaque putabam aliquando interpolatos esse vv. 214—243. At propter v. 166 deesse non possunt. Iam in sequentibus Penelope, callida oratione spem nuptiarum ostendens, a procis sibi munera deposcit. Unusquisque eorum, ergo ii quoque quibus Zacynthi et Dulichii domicilia erant, domum praeconem mittit, qui Penelopae dona afferat. Statim redeunt praecones. Procis dona tradunt, quibus acceptis Penelope in superas aedium partes revertitur. Quid interea egerit apud procos, nam satis magnum temporis spatium inter profectionem et reditum praeconum interiectum fuisse perspicuum est, poeta non tradidit.

Inveniuntur autem in hac quoque parte multi versus ex aliis carminibus iterati, velut v. 195 e ϑ, 20, v. 207—211 e α, 331—335, v. 249 e λ, 337, v. 271 e β, 390, v. 274 e ϑ, 147, v. 280 ex α, 160 vel ξ, 377, v. 288 et 289 e β, 127. 128, nec non v. 283 e β, 92. Atque aperta quidem discrepantia haec pars priori non repugnat, ut vel hanc ob causam ambae disiungendae sint: sed illa pulcram et accuratam digressionem exhibet, non magis ab Odysseae argumento alienam, quam tot alia episodia: haec autem magna perversitate laborat et propter multas rerum ineptias neque sibi ipsi conveniens est, neque rerum condicioni antea descriptae. Itaque non multum a vero ii abesse mihi videntur, qui hanc partem a priore seiungendam esse contenderint, modo ne illud censeant e sola narrationis perversitate argumenta peti posse, quibus recentior eius origo probetur.

Restat denique ut de tertia huius libri parte disputemus, a v. 304 incipiente. In qua Ulixes, dum proci solitos ludos in noctem usque protrahunt, ancillarum inertiam increpat, ideoque a Melanthone contumeliis excipitur. Minerva vero, cum Ulixem, ut dolor quam maximus eius animum indueret, a procis quoque iniquius tractari vellet, nova sequitur fabula ad similitudinem prioris in rhapsodia ϱ composita, nisi quod haec circa Eurymachum, circa Antinoum illa versatur. Ulixes ab Eurymacho primum irridetur, deinde scabello petitur. Ictum vitavit quidem, sed fortasse etiam graviora passus esset, nisi Telemachus, ut suam quisque domum abiret, procos admonuisset. Amphinomus autem, qui asperius hospitem tractatum esse bene intellegit, vinum temperatum unicuique porrigit. Itaque proci, facta libatione, ex aedibus regiis cubitum discedunt.

Ceterum haec fabula nec cum prima nec cum secunda huius libri parte ullo modo cohaeret. De quo nemo opinor dubitabit, cum altera digressionem tantum exhibeat, altera incommode omnino inserta sit. Sed quia iam in fine rhapsodiae ϱ proci cantu et saltatione occupati erant, id quod

in prima et secunda rhaps. libri parte animadverti non potest, eademque hic facere pergunt, fortasse v. 306 extremo versui rhaps. ρ subiungi potuisset, ita ut hunc in modum procederet oratio:

οἱ δ' ὀρχηστυῖ καὶ ἀοιδῇ
τέρποντ'· ἤδη γὰρ καὶ ἐπήλυθε δείελον ἦμαρ.
τοῖσι δὲ τερπομένοισι μέλας ἐπὶ ἕσπερος ἦλθε.

nam facile vv. 304. 305, repetitis ex α 421. 422, carere nos patimur. Nisi huius quoque sententiae graviores quaedam discrepantiae effecerunt. Nam ubi Ulixes, in rhaps. ρ ab Antinoo scabello ictus, deorum invocavit vindicationem, omnes proci Antinoum contra fas se gessisse intellegunt eique vehementer irascuntur. Iam hoc in libro Eurymachus, unus ex iisdem iuvenibus qui Antinoi asperitatem vituperaverant, prorsus eodem modo hospitem tractare non dubitat. Rursus alius procus extat, qui Eurymachum iniuste facti accusat, immemor ut videtur iam Antinoum vituperatum esse, cum eadem paullo ante fecisset. Quae cum ita sint, duo carmina seorsim olim extitisse censeo, et in utroque Ulixem sub mendici forma latentem a proco quodam petulanter et aspere esse tractatum. Itaque facio cum Meistero, qui in Philologo l. l. p. 10 hunc in modum disputavit: 'die kraenkungen, welche Odysseus in seiner heimath, in seinem eignen hause erdulden musste, wurden vielfach in liedern besungen; es war dies ein stoff, an den sich die innigste theilnahme der hoerer knuepfte, ein stoff, der fuer die endliche katastrophe von hoher bedeutung ist. aber an und fuer sich sind der schmaehungen und kraenkungen zu viele, es jagt ja foermlich eine die andre; dazu kommt, dass die darstellung in den einzelnen partien viel verwandtes und aehnliches bietet, ja hier und da directe entlehnung offen vorliegt. da liegt, wie mir scheint, die vermuthung nicht zu fern, dass es urspruenglich einzelne lieder waren, welche spaeter zu einem ganzen zusammengefuegt wurden, so aber, dass man die spuren ehemaliger selbstaendigkeit oefters noch deutlich genug erkennen kann.'

Per se autem spectata haec pars nihil exhibet molestiae, nisi quis in v. 338 haerere velit, in quo Ulixes contumeliis obrutus a Melanthone, se Telemachum aditurum esse minatur, ut gravissimas poenas de ipsius insolentia exigeret. At Telemachus cum Ulixe et procis tam per praecedentem rhapsodiam quam in priore et extrema huius libri parte, cf. v. 410, in eodem loco versatur. Itaque rixam inter Ulixem et ancillas, quae eodem sine dubio continebantur, coram eo audivisse debebat, neque facile intellegitur quid Ulixis verba sibi velint:

ἦ τάχα Τηλεμάχῳ ἐρέω, κύον, οἷ' ἀγορεύεις,
κεῖσ' ἐλθών, ἵνα σ' αὖθι διὰ μελεϊστὶ τάμῃσιν.

Unde, ut fatear, exorta mihi est suspicio hanc ob causam vv. 305—345

ab extrema libri parte seiungendos esse, eo praeterea nisa quod v. 346 et 348

Μνηστῆρας δ' οὐ πάμπαν ἀγήνορας εἴα Ἀθήνη
λώβης ἴσχεσθαι θυμαλγέος, ὄφρ' ἔτι μᾶλλον
δύη ἄχος κραδίην Λαερτιάδην Ὀδυσῆα

vel *Λαερτιάδεω Ὀδυσῆος* etiam v. 346 seqq. in initio carminis singularis inveniuntur. Sed nolo levioribus argumentis nimium tribuere; et cum satis ostendisse mihi videar rhapsodiam σ e tribus constare particulis inter se parum connexis, immo sibi contrariis, quarum secunda praeterea multis rerum ineptiis laborat, et ne tertia quidem cum praecedente aliquo carmine coniungi potest, transeo ad rhapsodiam τ.

CAPUT QUINTUM.

DE RHAPSODIA DECIMA NONA.

Rhapsodiae τ recte veterum grammaticorum alii a summa totius argumenti inscripserunt *Ὀδυσσέως καὶ Πηνελόπης ὁμιλία* nam continetur colloquium Ulixis cum Penelope intra v. 46 et finem libri, alii non minus recte *τὰ νίπτρα*. Huic autem colloquio alia quaedam praefixa est particula de armorum depositione, quae cum reliqua libri parte minime cohaeret. Quae brevissima quidem, innumeras tamen continet perversitates sibique ipsi tam parum convenit, ut quasi consulto e versibus sibi vel maxime contrariis ab inepto quodam interpolatore consuta videatur. Et quia elocutione quoque et abrupto dictionis genere, de quo monuisse sufficit, recentioris aevi originem manifeste prodit, certe a genuino textu Homericorum carminum abiudicanda est.

Iam vero cum alienum sit a proposito de rebus grammaticis loqui hoc in loco, ad enucleandas perversitates et repugnantias quas versibus istis inesse dixi, initium facio a versu secundo:

αὐτὰρ ὁ ἐν μεγάρῳ ὑπελείπετο δῖος Ὀδυσσεύς,
μνηστήρεσσι φόνον σὺν Ἀθήνῃ μερμηρίζων.

Sane mirum videtur, cum Ulixe adesse Minervam et consilium de caede procorum, de cuius adventu nihil poeta nobis tradidit. Et cum de consiliis quae inierint nihil referatur, neque omnino Ulixes ita se gerat ac si cum dea colloquatur, cum filio, censeat aliquis verbis illis *ὑπελείπετο ... σὺν Ἀθήνῃ μερμηρίζων* nihil significari quam poeticam quandam formulam, pro qua prosaicus scriptor dixisset, Ulixem diligentissime de interitu procorum meditatum esse. Nam generatim quaeque res homini cogitata ab

[illegible] ad alios deos, tum ad Minervam [illegible] apud Homerum, sicuti in rhaps. η Epeus σὺν Ἀθήνῃ equum ligneum confecisse dicitur, in cuius alveo absconditi Graecorum principes Troiam [illegible] intraverunt. Ipsam vero Minervam adesse apparet ex v. 34, in quo aureum candelabrum Ulixi praetulisse dicitur: [illegible] a Telemacho neque a solo [illegible] fuisse Ulixe [illegible]. Deinde offendimus in versu quarto, in quo Telemachum arma [illegible] deponere iubet Ulixes, χρὴ τεύχε' ἀρήια κατθέμεν εἴσω, quin nesciamus quem locum poeta vocabulo εἴσω significare voluerit. Nam in ille certe conclavi, e quo ipsi arma eiecerant, Telemachus arma deponere non potuit, alium vero locum in quem deferentur, Ulixes nondum designaverat. In sequente autem versu miramur breviloquentiam poetae. Nam Telemachus lenibus verbis procos demulcere iubetur, si forte interrogetur ab iis, quam ob caussam haec ita fecerit. At in fine praecedentis rhapsodiae procorum unusquisque domum abierat. In versu decimo quarto huius rhapsodiae Telemachus patris dicta exequitur, saltem paruisse patri dicitur: sed quomodo hoc fieri potuit absentibus procis? Cum vero hi versus asterisco notati fuerint a grammaticis, deferimur ad π, 180 sqq., ubi paene eadem verba ita leguntur, ut simul locus indicatus sit ab Ulixe, in quem arma deferri velit, nam dicit ibi:

ὅσσα τοι ἐν μεγάροισιν ἀρήια τεύχεα κεῖται
ἐς μυχὸν ὑψηλοῦ θαλάμου καταθεῖναι ἀείρας
πάντα μάλ' κτλ.

Zenodoti iudicium de hoc loco iam supra commemoravi. Itaque si hi versus, qui illo in loco ferri non possunt, in initium rhapsodiae τ deferuntur, sane prior haesitatio tollitur, e vocabulo εἴσω profecta: manet altera et gravior quidem [illegible] cum accurata eloquendi ratione poetae epici convenire mihi videtur, quod Ulixes e filio praecipit, quae cum statim ab eo fieri velit, fieri non possint: Telemachus autem patri paruisse dicitur, qui arma quidem deportat, non vero procos alloquitur. Sed nolo his rebus nimium tribuere, quia alia praeterea supersunt argumenta, quibus iudicium meum confirmetur, quae ad hunc locum proposui.

Nam Telemachus Eurycleam nutricem, quam nescio unde evocavit, ita alloquitur:

[illegible] ἐνὶ μεγάροισι γυναῖκας,
ὄφρα κεν ἐς θάλαμον καταθείομαι ἔντεα πατρὸς

quo in loco imperatoriam quantam Telemachi brevitatem aegre desideramus. Sine dubio mulieres eam ob caussam retineri voluit, ne quid [illegible] acciperent, arma esse deportata. [illegible] Homerus, cum alias vel in minutissimis rebus enarrandis summa verborum abundantia versatus sit, hic [illegible] sententiam suam paullo distinctius protulisse. Quid autem [illegible]

dem mum retinet mulieres? Apertis verbis hoc loco quidem a poeta narratur, etiamsi huc referendus videtur v. 30:

κλήισσεν δὲ θύρας μεγάρων εὖ ναιεταόντων.

Sed quid est, quod Euryclea δμῳὰς δ' οὐκ εἴας προβλωσκέμεν dicit, h. e. cur imperfectum legimus v. 25, cum unice praesens huic loco conveniat, imperfectum vero tum demum aptum videatur, si poeta narrasset, Eurycleam mulieres iam inclusisse? Deinde interrogatus a nutrice

ἀλλ' ἄγε τίς τοι ἔπειτα μετοιχομένη φάος οἴσει;

statim respondet Telemachus:

ξεῖνος ὅδ'· οὐ γὰρ ἀεργὸν ἀνέξομαι, ὅς κεν ἐμῆς γε
χοίνικος ἅπτηται, καὶ τηλόθεν εἰληλουθώς.

Quae cum dixisset, consentaneum erat, Ulixem arrepta face praeire. At Ulixes arma cum filio nescio quem in locum importat, et Minerva potius aureum candelabrum prehendit et pulcherrimo lumine totam eorum viam illustrat. Certe nemo suspicari potuit, Minervam haec esse facturam. Atqui Ulixes quam facem gestaturum esse dixerat Telemachus, hoc non facit: ergone sine lumine viam ingressuri erant nocturnis tenebris obscuratam? Quod cum ineptum sit, ne illud quidem assequimur, quod pater a filio ne verbo quidem interrogatur, quidni lucem accenderit. Longum est omnes enumerare discrepantias et ineptias, quae ante v. 50 occurrunt. Omnia perverse, abrupte, ieiune prolata sunt et cum initium rhapsodiae:

αὐτὰρ ὁ ἐν μεγάρῳ ὑπελείπετο δῖος Ὀδυσσεύς
μνηστήρεσσι φόνον σὺν Ἀθήνῃ μερμηρίζων

etiam v. 51. 52 repetitum sit, veri simillimum mihi videtur, quinquaginta hos versus interpolatori vel diasceuastae potius deberi. Quo in loco Thierschii sententiam commemoro, qui cum in dissertationis p. 20 de episodiis exponat, quae Aristotele auctore poetae epico concessa sint, haec addit: 'ueberhaupt fand Aristoteles in seiner ganzen Odyssee nichts ἄλογον, als die ἔκθεσις (poet. c. 25). ist wohl nicht, wie Hermann zu dieser stelle meint, v. 187, sondern ist vielleicht die ἔκθεσις ὅπλων im anfang der neunzehnten rhapsodie'. Ansam dederunt interpolatori sequentia carmina, in quibus proci inermes ab Ulixe occiduntur: quod ne prioribus Odysseae partibus repugnaret, certe initium rhapsodiae r aptissimum erat in quo narratio de armorum deportatione insereretur.

Inde a v. 50 unum sequitur carmen continuum quidem, sed multis ineptiis et mira quadam rerum expositione laborans, neque semel tantum prioribus carminibus contrarium. Tamen duobus tantum in locis de interpolatione cogitari potest. [illegible] primum quidem vv. 106 sqq. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] respondet Ulixes gloriam [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] φρενῶν ἐν [illegible] ξενίῳ, quapropter noli de patria mea sciscitari [illegible], ne videbor aut ebrius esse aut parum liberaliter a te exceptus, quod utrumque nolo. Itaque dubitat Ulixes fortunam suam enarrare quam si nihilo secius Penelope audire volebat, necessario omnes scrupulos et dubitationem mendici debebat eximere. Hoc autem non facit, immo vitam suam ipsa enarrat contra omnem expectationem subito transitu; v. 161 iterum hoc petit ab Ulixe. Ipsa vero reginae narratio ex meris iteratis constat, atque permirum videtur quod Penelope falsis nuntiis toties decepta et admodum suspiciosa, totam Ulixi se credit. Ceterum cum iam veteres grammatici obelo notaverint vv. 130—160, non video quidni eadem ratione etiam reliquos eiiciendos esse statuamus, praesertim cum eadem verba tam in initio, v. 105, quam in fine spuriae particulae, v. 164, inveniantur. Sublatis autem his versibus nihil desideratur, nam v. 166:

οὐκέτ' ἀπολλήξεις τὸν ἐμὸν γόνον ἐξερέουσα

referri potest ad rhaps. ρ, in qua Penelope hospitem per Eumaeum ter accersiverat.

Secundam interpolationem invenisse mihi videor post v. 394. Quo in loco Eurycleae, cum in pedum lavatione Ulixis cicatricem animadvertisset, statimque dominum agnovisset, consentaneum erat, poetam nobis exponere, quantopere nutricis animus cognitione illa commotus fuerit. Contra narratio subito quasi inter sacrum et saxum consistit. Longe interiecta est digressio perversa et incommoda, quia ab ipso poeta narratur, supervacanea quia v. 465 tamquam per epitomen paucissimis verbis reddita est. Appropinquante enim fabulae καταστροφῇ, quid accurata illa relatio ad nos, de ratione qua Ulixes olim vulnus acceperit, modo vulneratum eum esse aliquando didicerimus? Quid? Num grata Ulixis consuetudo est cum Autolyco, quem poeta κλεπτοσύνῃ θ' ὅρκῳ τε prae ceteris hominibus excelluisse dicit? Num ullum vestigium studii etymologici et nominum symbolicorum, quale vv. 408—410 exhibent, apud Homerum invenitur, nisi in versibus subditiciis? Ubinam in loco Homericus carmina commemoravit vel incantationes, quae sistendo sanguini inservirent? Nam quae in scholiis leguntur: ὅτι ἀρχαία ἐστὶν ἡ διὰ τῆς ἐπαοιδῆς θεραπεία, ὥστε καὶ Πίνδαρος (Pyth. III, 9) ἀπὸ τοῦ Ἀσκληπιοῦ μαλακαῖς ἐπαοιδαῖς λέγων, inepta sunt, quoniam haud brevi saeculorum serie Pindarus distat ab Homero. Accedit autem quod vv. 420—425 petiti sunt ex η, 315—320, v. 426 ex μ, 31, v. 427. 433. 434 ex ζ, 492 sqq., quod v. 438 conformatus est ad normam γ, 346, quod denique Nitzschius (annott. in Odyss. V, 480) vv. 429—444 interpolatos esse censuit. Tota vero hac digressione resecta, ita ut v. 394 v. 467 excipiat, eadem redeunte voce in v. 394 et v. 466, totam narrationem commode procedere et aequabiliter, quis est qui neget?

[illegible]
intellegit cur Penelope propter [illegible] esse potuit, adeo [illegible] in describenda [illegible]
[illegible]
Penelope [illegible] v. 60 [illegible] inde [illegible] petam argumentum pro sententia mea [illegible] cum [illegible] cohaerere negavit. [illegible] aut incluserat aut inclusisse debebat, quae [illegible] eadem erant, iam advenire non poterant. Quod cum non factum sit, tota narratio inter utrumque locum non convenit. Sed ancillae [illegible] quae sublata ignominia afferunt, quo in loco Melantho δεύτερον [illegible] Ulixem increpitat. Atque haec quarta est contumelia, qua Ulixes eodem die afficitur. Omnes autem narrationes, quae iisdem paene verbis circa idem versantur argumentum, molestissimas esse apud Homerum, quoniam altera alteri fere semper repugnat, iam supra exposui in iis fabulis explicandis, quibus mutatis tantum nominibus bis narratum est aspere tractatum esse Ulixen a procis. Idem de hoc quoque loco valere videtur, collato cum σ, 310—345. Nam Ulixes v. 338 gravissimas Telemachi poenas ancillis propter insolentem procacitatem comminatus est. Statim omnes terrore perculsae aufugiunt. Tamen nunc, brevi tantum tempore interiecto, omnem timorem deposuisse videntur, cum eadem Melantho fere eandem ob causam iterum Ulixem obiurget. Ea vero quae Meisterus l. l. p. 13 contra hunc locum fere ita disputavit: „des Odysseus rede an dieser stelle ist merkwuerdig zahm, kleinlaut und ungehoerig lang; warum entfernt er der nichtswuerdigen frau aus seinem leben mit denselben worten wie oben v. 75—80 = ρ, 419—424? er erschoepft sich foermlich in gruenden, um ihr ihr unrecht zu beweisen und sie davon abzuhalten" nolo omnia mea facere, immo [illegible] et priorem potius in interpolata esse referendam. Etenim v. 65 paene totus rediit e σ, 321, et si hic quoque pro Μελανθὼ δεύτερον αὖτις scribitur Μελανθὼ καλλιπάρῃος, nihil est cur illum locum aliquis desideret.

[illegible] in sequentibus reprehendenda videntur. Et primum [illegible]

v. 200 ad v. 204 factae [illegible] versibus 204 — 208, qui quidem [illegible] videntur. Nemo intellegit cur Penelope propter pauca illa verba [illegible] commota esse potuit, adeo flet. Ea denique vestium positio quae in describenda tunica Ulixis fibula conspicitur, ab usu Homerico aliena videtur. Interpolationem etiam in vv. 225 — 248, multae verborum formationes significant structurae novae et inusitatae. Vv. 251. 252 [illegible] ad 213. 214. Tamen ne hic quidem de interpolatione cogitari potest propter v. 255 sqq. Etiam ea quae v. 283 leguntur ab ingenio [illegible] Ulixis prorsus abhorrent. Nemo intellegit quid vitae humanae brevitas ad reliquam Penelopae orationem faciat. Unusquisque in v. 346 sqq. [illegible] offendat, quos grammatici quoque duabus de causis obelo notaverant, primum quia Ulixes τὴν [illegible] seligeret, hoc autem esset in exile poetae ingenium, deinde quia ridiculum esset Ulixem tam scite egregiam feminam sibi deposcere, quae ipsius pedes ablueret. Inde vero hoc tantum effici potest, hanc narrationem ab Homero vel antiquo aliquo rhapsodo profectam esse non posse, sicut ingens versuum numerus, qui ex aliis carminibus iterati sunt, auctorem male et neglegenter Homerum imitatum esse indicat. Fabula ipsa continuum exhibet argumentum et non minus bene omnia usque ad v. 394 cohaerent, quam quae post v. 467 usque ad finem rhapsodiae leguntur, etiamsi hac quoque in parte saepe offendimus. Nam in v. 518 comparatio extat, contra Homericam consuetudinem e fabulosa rerum historia petita, praeterea inepta, quia tertium comparationis quod dicunt prorsus deest, nam perperam Scholl. ὡς ἡ τοῦ ἀηδόνος φωνή interpretantur. Miramur Penelopen, quae cum somnium tam perspicuum et clarum, quod se ipsum quasi explicuerat, somniasset, tamen ab Ulixe quoque petit ut idem somnium aliqua coniectura explanet. Miramur somniorum portas, reliquis carminibus prorsus ignotas, ortas ut videtur e prava et puerili etymologia (κέρας–κραίνω, ἐλέφας–ἐλεφαίρομαι); denique ne coniectura quidem assequimur quid ea Penelopae verba sibi velint quae post v. 591 leguntur:

ἀλλ᾽ οὐ γάρ πως ἔστιν ἀΰπνους ἔμμεναι αἰεὶ
ἀνθρώπους· ἐπὶ γάρ τοι ἑκάστῳ μοῖραν ἔθηκαν
ἀθάνατοι θνητοῖσιν ἐπὶ ζείδωρον ἄρουραν.

Sed in his subsistendum est. Summam vero totius disputationis ut paucis comprehendam, horum librorum compagem in octo carmina singularia dissolvendam esse censeo. Quorum primum est iter Telemachi, ο 194—300, 496—557. Secundum adventus Telemachi apud Eumaeum,

… nicht statt; noch koennen die …
eben so gut von zwanzig verschiedenen …
5 sein, als von einem. bei der beobachtung …
entgegenzustellen genuegt also nicht, sondern …
gebt es bei solchen einzelnheiten …
einmahl an meinem lateinschreiben …
quippe geschrieben hatte. Schleiermacher …
gewoehnt: es ward ihm gesagt und kam … in den ganzen …
seiner vorlesungen nicht ein einziges mahl vor. Von den …
eigenthuemlichkeiten des stils auszugehen scheint mir …

Cum in novissima commentatione de argumento posteriorum Odysseae rhapsodiarum disputaverim, quarum compagem in singularia carmina dissolvere conatus sum, ut quid seorsim olim extitisset, quid novi ab eo qui dispersa et singula in unum redegit esset additum, quid denique a rhapsodorum scholis esset interpolatum, ex mea sententia intellegeretur: non dubito multos fore lectores eosque benivolos, qui mirentur quid sit quod ego e rerum tantummodo discrepantiis argumenta mea petiverim, grammaticam contra et dictionem quandoquidem minus Homerica videretur prorsus neglexerim. Etenim multi sunt qui his demum disquisitionibus aliquam tribuant auctoritatem, contra illas ad quas ego potissimum provocavi, levidenses esse censeant, saltem fallaces et nimis arbitrarias. Quibus tamen responsum velim Lachmanni verbis quae in praefatione eius libri leguntur quem nuperrime Friedlaenderus Regiomontanus de quaestione Homerica scripsit. Sunt autem petita haec verba ex litteris quibusdam a Lachmanno ad Lehrsium V. Cl. olim missis, dignissima certe quae hunc in locum integra transferantur: 'die kleinen beobachtungen sind verfuehrerisch. — wenn ἠΰτε πέτρη und was ihm gleich ist 18 mahl in der Ilias vorkommt, so sind doch gewiss auch ganze buecher in denen es gar nicht steht: auch koennen die 18 der Ilias und die 2 der Odyssee eben so gut von zwanzig verschiedenen dichtern, oder von 10 oder von 5 sein, als von einem. bei der beobachtung bloss Ilias und Odyssee entgegenzustellen genuegt also nicht, sondern ihre einzelnen theile. Auch giebt es bei solchen einzelnheiten ueberall wunderbaren zufall. Ich habe einmahl an meinem lateinschreiben entdeckt dass ich jahrelang nicht quippe geschrieben hatte. Schleiermacher hatte sich einmahl eben angewoehnt: es ward ihm gesagt und kam dann in dem ganzen halbjahre seiner vorlesungen nicht ein einziges mahl vor. Von den groessern eigenthuemlichkeiten des stils auszugehen scheint mir besser als von

den woertern. aber immer so dass die zwischenraeume zu beachten sind, in denen nun das observirte nicht vorkommt.'*)

Hactenus Lachmannus. Ac stilum quidem horum Odysseae librorum, universum dico dictionis colorem, in praecedente tetigi commentatione, etsi brevius interdum ex instituti ratione. Singulares autem observationes coniunctas proponere malui, primum perspicuitatis caussa, dein quia multa, per se quidem verissime observata, si in longo commentario dispersa leguntur, saepe fugiunt lectorem et negleguntur ab eo, omnino incerta videntur et parum probabilia, contra veritatis speciem vel maximam induunt, si uno ordine procedunt. Ac nisi de via convenerit ac ratione, quam methodum dicimus, in his quaestionibus sequenda, omnis disputatio vana erit et incerta fluctuabitur, tamquam aedificium arenae impositum, neque firmis superstructum fundamentis. Iam vero cum neminem fugiat maximam esse in posterioribus Odysseae libris eorum vocabulorum copiam, quae aut uni alterive rhapsodiae communia sint, aut unius tantum loci propria, aut nova, aut ἅπαξ εἰρημένα: et cum nostra potissimum aetate ex usu et frequentia horum vocabulorum haud parva saepenumero momenta depromta sint ad demonstrandam recentiorem horum carminum originem: non inutile visum est, hanc rem accuratius paullulum pertractare eamque iterato subicere examini.

Sed audio adversarium alta voce clamantem, nonne in antiquissimis quoque rhapsodiis, quas nemo in suspicionem vocabit, ἅπαξ εἰρημένα inveniuntur, nonne apud omnes omnino scriptores tam haec quam vocabula nova? Itaque quid e solo ἅπαξ εἰρημένων recensu de recentiore rhapsodiarum aetate confici potest? E solo recensu fere nihil. Concedo. Et ne frequentiae quidem talium vocabulorum hoc illove loco notabili, magnam tribuo auctoritatem, quippe quae casui possit imputari. Nam si hanc solam spectamus, si numerorum tantum rationes sequimur, extra omnem dubitationem positum est, posteriores rhapsodias in elocutione mirum quantum ab antiquis differre. Etenim in his frequentior est abstractorum numerus, quae dicuntur: frequentius inveniuntur verba cum praepositionibus coniuncta: frequentius denique ἅπαξ εἰρημένα. Sed quid inde contra eos evinci potest, qui omnem operam in monstranda argumenti continuitate et in uno servando auctore collocandam esse censent, contra homines praeiudicata opinione aliquantum deceptos?

---

*) In ipso Friedlaenderi libro, die homerische kritik von Wolf bis Grote, Berol. 1853 p. VII l. l. haec praecedunt: 'in dem folgenden briefe werden allgemeine grundfragen der kritik eroertert. Lachmann hielt es fuer misslich irgend eine ansicht ueber die entstehung der homerischen gedichte auf beobachtungen ueber einzelnheiten des sprachgebrauchs zu begruenden.'

Itaque certum est ἅπαξ εἰρημένα et nova vocabula, nisi aliis illustrata rationibus, parum valere in diiudicanda quaestione, quid spurium sit in Homeri carminibus, quid genuinum. Facile tamen hae rationes possunt inveniri. Primum enim in hoc antiquissimo litterarum Graecarum monumento de etymo uniuscuiusque vocabuli vel novi vel ἅπαξ εἰρημένου quaerendum est. Etymon dico non stirpem sive radicem in originatione vocabulorum lexicographis spectandam, sed eam formam, quae in derivatis vocabulis e legibus grammaticis requiritur, unde derivari potuerint. Velut in adiectivis in ιος exeuntibus semper nomina requiruntur maximamque partem primitiva a quibus derivari solent, vel in nominibus abstractis quae in ια desinunt, pro veris etymis adiectiva in ος habenda sunt. Etymo autem spectato tota novorum vocabulorum copia in tres ordines dividi potest. Aut enim etyma eorum adsunt, idque aut in genuinis carminibus, aut in spuriis quae argumento et compositione novam originem manifesto prae se ferunt, aut omnino desunt. Atqui apertum est singula vocabula prout uni alterive ordini adscribenda sint, diversissimam praebere offensionem. Nam in iis vocabulis quorum etyma Homerica non sunt magis unusquisque offendet, quam in reliquis quae ab etymis Homericis recte formata sunt, magis etiam in iis quorum etyma in recentioribus tantum vel interpolatis partibus extant.

Iam vero in hoc disputationis puncto nondum est consistendum. Nam quoniam multa ἅπαξ εἰρημένα ita natura sua comparata esse possunt, ut raro tantum usurpentur, iterum hoc quoque casui tribui possit, quod etyma eorum aliis in locis non inveniuntur. Huc autem ea spectant vocabula, quae proprie vocabula artis sunt, nomina animalium, plantarum, omnia omnino quae iusta rerum commemorandarum novitate excusantur. Itaque in singulis quaerendum est vocabulis, num hanc veniam sibi vindicent, quia tum fere nihil est, quod in iis iure reprehendatur, vel cur antiquitas eorum in dubium vocari possit. Sed quid reliqua faciemus vocabula, quae nulla rei novitate excusantur? In quibus paene desperandum esset de recto iudicio nisi natura et ingenium dictionis epicae nobis aliquotiens subveniret, quam ita comparatam esse constat, ut summa quadam usus constantia et tenacitate idem elocutionis color in singulis quoque vocabulis, quantum fieri possit servetur, atque hoc pro summa eius lege habendum sit, in iterato rerum argumento iterata quoque vocabula vocabulorumque formulas fere semper inveniri, id quod in Homero Hesiodove unicuique licet observare. In omnibus igitur ἅπαξ εἰρημένοις et novis vocabulis quae novitate rei non excusantur, hoc porro quaerendum est, num notio ipsorum et significatus in genuinis Homericorum carminum partibus constanter per alia vocabula exprimatur. Et cum in iis vocabulis, de quibus hoc recte observatum

fuerit, summo quoque iure unumquisque offendet, nec recentiore aetate in societatem vocabulorum Homericorum irrepsisse statuemus. Sed multa etiam supererunt vocabula, quae ne hac quidem ratione in dubium vocari poterunt, de quorum auctoritate nihil certi confirmari potest, nisi quae aliae caussae accesserint, quibus nova suspicio de recente eorum origine moveatur. Peti possunt e quaestione de legitima vocabuli formatione et ex minutis observationibus, quae structuram spectant et usum Homericum. Deinde e quaestione de usu vocabulorum apud recentiores scriptores, Hesiodum dico, hymnorum auctores, poetas melicos si quid ex minutissimis eorum fragmentis colligendum est, Pindarum praeterea et poetas Atticos. Atque haud pauca inveniuntur vocabula, quae in gravissimam recentioris originis suspicionem eam ob caussam incidunt, quod posterioribus demum scriptoribus usu veniunt.

Haec autem omnia de quibus exposui momenta si in unoquoque vocabulo expenduntur et ponderantur, plura et certiora effectum iri spero, quam sola vocabulorum spectata multitudine. Ceterum haec fere habui, quae prooemii loco meo libello praemitterem. In sequentibus vix credo unum alterumve *ἅπαξ εἰρημένον* me fugisse. Sed nova vocabula multa de industria omisi, quotiens in iis quoque Homericorum carminum partibus legebantur, de quarum recentiore origine mota quidem sed nondum diiudicata est quaestio. Ex earum vero numero sex ultimas Iliadis rhapsodias, magnam praeterea libri octavi partem, decimam integram nec non undecimam Odysseae rhapsodiam excepi, quoniam de his post egregias Lachmanni, Hermanni, Laueri curas omnis disputatio confecta est.

CAPUT PRIMUM.

Initium fiat ab iis vocabulis quorum etyma non inveniuntur apud Homerum, quo loco primum ea recenseam, quae rei commemorandae aliqua novitate excusantur. Quibus si brevitatis caussa nonnulla quoque substantiva primitiva inseruntur, de quibus proprie quidem singulari quodam ordine disputandum esset, haec habeo quae afferam: *ἀηδών* τ 518. χ 468. *χελιδών* φ 411. χ 240. *κήξ* ο 478. *πρώξ* ν 295. *ἄζη* χ 184. *βῶλος* σ 373. *βάτος* ω 229. *γωρυτός* φ 54, vagina in qua arcus conditur, quam Attici *ἔλυτρον* vocant: scholia perperam *καὶ ἔστι γωρυτὸς παρὰ τὸ ἐρύειν* (?) *τὸν ῥυτόν.* — *δίσκουρα* χ 286, derivandum a *δισκοβάλλειν* Hes. unde etiam *δίσκος* provenit. — *κόλλοψ* φ 222, non est verticillum quo chordae intenduntur et remittuntur, sed iugum, der steg, quod recentiores *κόλλαβος* vocant. Homericum est *κολλάω* conglutino.

unde [illegible] derivatum esse volunt, ut proprie fervens [illegible] circum cellam [illegible] significet, e quo tam [illegible] quam [illegible] praeparari possunt. — κορμός ψ 196. λαύρη χ 128. 137. λίστρον χ 455, a λίγω stringo distinguendum est instrumentum ferreum quod stringendo ac radendo solum purgat. — πείρινθα ο 131. Ω 190. 267, cuius genetivum exhibet Apoll. Rhod. V, 873. τὰ ἐπὶ τῆς ἁμάξης εἰς ἃ ἐνίεται τὰ πρὸς τὴν χρείαν ἄνευ τοῦ [illegible] χωρεῖν Apoll. Lex. Itaque differre videtur a δίφρῳ. — σανίς φ 178. 183. — φιάλη ψ 221 [illegible] posita. Tamen alii de ipso [illegible] cogitaverunt, cf. A. Gell. N. Att. XVI, 5. — χορδή φ 407. hymn. Merc. 51. Praeterea βύβλινος φ 391. Sic φήγινος, λάινος, ξύλινος, κυπαρίσσινος apud Homerum. Sed byblum poeta non commemoravit. — πταίρω ρ 541, sternuo. ἐπιπταίρω ρ 545, sternuendo probo.

Paullo magis offensioni sunt alia quaedam vocabula, quorum recentiorem originem ipsa eorum notio arguit ac natura, velut: ἄριστον π 2. Ω 124, ientaculum, prandium, quod prima luce sumitur. Est ab ἦρι et ἐσθίω, cf. Benfei Lex. etym. II, 384. Itaque αι contra etymologiam Homerus corripuit. — λύχνος τ 34, lucerna. Cohaeret cum ΛΥΚ-ός (lux), λυκάβας, ἀμφιλύκη, λευκός et similibus. — γρηῦς καμινοῖ 627, anus quae fornacem curat. Sed fornacis usum Homero tribuere non possumus. — θρηνέω ω 61. θρῆνος extat in Ω 721. hymn. XVIII, 18. Haec autem vocabula esse barbara, omnino lessi morem recentiore demum aetate a Caribus ad Graecos migrasse, fusius exposuerunt grammatici veteres. cf. Spohn. de extr. part. p. 35. Fortasse duo praeterea vocabula addenda sunt, quamquam ipse per rei novitatem vix ea excusem: κνυζηθμός π 663, de sono canium territorum. κνυζόω ν 401. 433 est foedare, turbare. κνυζέω vel κνυζάω apud Homerum non extat, qui de canium ululatu ὑλᾶν dixit, unde ὑλακόμωρος. Praeterea κορέω υ 149, de quo infra disputabitur s. v. σηκοκόρος. κόρηθρον, scopa non est Homericum vocabulum.

Secundo loco de iis disputandum est vocabulis quae nulla quam dixi rei novitate excusantur, multo maiorem igitur novae originis suspicionem necessario movent. Ac primum quidem substantiva procedant, quorum vero antiquitatem, quia maximam partem aliquam glossam redolent, nolo disertis verbis in dubium vocare, velut: Αἱμασιά σ 358. ω 223 quo vocabulo omnia significantur quaecumque conficiendo septo inserviunt, cf. Buttm. Lexil. II, 90. Benfei Lex. etym. I, 126. — Ἄκολος ρ 222, frustulum. Derivatur grammaticis a κόλον, vocabulo nulli scriptori usitato, quod tamen cibum notare voluerunt grammatici, cf. Athen. VI p. 262 a. κόλος legitur in Π 117 notatque rem mutilam, decurtatam. — Θαλλός ρ 224: θαλλόν τ' ἐρίφοισι φορῆναι, hoedis frondes virides afferre. De ramo supplicum imprimis frequens apud Atticos scriptores. — Θόλος χ 442.

460–466. Eustathius, σχῆμα κυκλοτερές, inquit, εἰς ὃ τὰ καθ' ἑκάστην χρήσιμα τῶν σκευῶν ἐτίθεντο, οἷον πίνακες, κρατῆρες, ἀμφιφορεῖς. cfr. germ. gewölbe, Benfei Lex. etym. II, 279. absurda est antiqua etymologia a θέειν et ὅλον, quasi περιθεόμενον. de θόλῳ Atheniensium satis constat. — Ἴσθμιον σ 300, ornatus circa collum. schol.: ἰσθμὸς ὁ τράχηλος (sed non apud Homerum): ἴσθμιον οὖν περιτραχήλιον κόσμον περιπεπλεγμένον, οὐ μέντοι κοσμήματά τινα ἐκκρεμάμενα, et deinceps: διάφορον δὲ τῷ ὅρμῳ (Σ 401. ο 460. σ 295. v. infra). τὸ μὲν γὰρ προσέρχεται τῷ τραχήλῳ, ὁ δὲ ὅρμος κεχάλασται. — Κνώδαλον ρ 317, fera bestia. sic Hes. Theog. 582. sed hymn. Merc. 188 pro κνώδαλον εὗρε γέροντα legendum est cum Hermanno [illegible]. — Ῥώξ χ 143. schol.: ῥῶγας, μεγάροιο ῥήγματα, θυρίδας ἢ τὰς τῆς οἰκίας ὑπερῴους διόδους. sine dubio angusti conclavium aditus ita vocantur.

Maior est adiectivorum numerus: Ἄναλτος epitheton ventris in ρ 228. σ 364, mendici vero in σ 113: ὃς τοῦτον ἄναλτον ἀλητεύειν ἀπέπαυσας. de etymologia vocabuli dubitatur. Eustath.: γαστέρα ἄναλτον· τὴν ἀπλήρωτον καὶ ἀκόρεστον. ἢ ἀεὶ ἐν ταπεινώσει οὖσαν, καὶ μὴ ἀλθαινομένη i. e. αὐξομένη ἐν τῷ κορέννυσθαι, i. q. recte a Dammio additum est in Lex. Hom. p. 464. Tum vero derivandum esset a verbo ἄλθω, alendi notione, quam apud Homerum ἀλδέω tantum et ἀλδαίνω habent. ventriculum alias poeta στυγερήν appellavit, οὐλομένην, κακοεργόν, λυγρήν. — Ἄπλοϊς v. infra s. v. ἀλουργίς. — Ἀπόθεστος ρ 296: spretus, contemtus. derivandum a θέσσομαι, Buttm. Lexil. II, p. 111, quod apud Hesiodum primum extat in frgm. 23. — Ἄρθμιος π 427: οἱ δ' ἡμῖν ἄρθμιοι ἦσαν, amicitia nobis coniuncti erant. ἀρθμός, ab ἄρω, coniunctio, amicitia, in hymn. Merc. 524 et apud Aeschylum legitur. — Ἀσφοδελὸς λειμών λ 539. 573. ω 13, hymn. Merc. 221, vulgo explicatur per pratum, in quo asphodelus crescit. Sed ἀσφόδελος, planta quaedam liliacea, tuberosa, cf. Benfei Lex. etym. I, 558, primum ab Hesiodo commemoratur, Opp. 41: οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ, neque pro etymo illius adiectivi haberi potest, quoniam adiectiva non ita possunt a substantivis formari, ut accentus tantum mutetur, nam πόνος, πονός, πονόν et si quae similia sunt, huc non pertinent. Ceterum de accentu adiectivi non consentiunt grammatici, v. Tryphonem apud Eustath. in λ 539. Itaque secundum hanc etymologiam expectamus ἀσφοδελινός, ἀσφοδελόεις, ἀσφοδελώδης. Contra alii grammatici derivarunt vocabulum a σποδός, cinere mortuorum, quam etymologiam vir doctus quidam fortasse recte ita amplexus est, ut ἀσφοδελὸν λειμῶνα per pratum interpretatus sit, pulvere minime coopertum. Nam σποδόν non solum cinerem, sed etiam pulverem notare, evicit ex Anth. Pal. VI, 291. VII, 455. App. 27. — Ἀτέραμνος ψ 167: κῆρ ἀτέραμνον. Schol. μὴ τέρεν,

ἀλλ' ἀπεσκληρωμένον. neque καρφαλέον, neque τέρην apud Homerum extat. Pylaemenis et Patrocli cor durum, virile tamen et prudens λάσιον vocatur. — Ἄτριπτος φ 151: πρὶν γὰρ κάμε χεῖρας ἀνέλκων ἀτρίπτους, ἀπαλάς. propriis usu non tritas: adiectivum τριπτός ab Homero alienum est. — Αὐσταλέος τ 327, unde ad poetas Alexandrinos et Oppianum fluxit, est aridus, sordidus, quod Hesychius per αὐχμηρός expressit. De etymo vocabuli non liquet, nam ab αὔω, cui cognatum videtur, tamen derivari non potest. Idem valet de ἰσχαλέος τ 53. Eustath.: τοῦτο δέ φασι, πρὸς τὸ ἔσωθεν λεπύδιον τοῦ χιτῶνος, corium cepae dicit, καὶ ἰσχνόν, ὁ γὰρ χλωρὸς λοπὸς οὐκ εὐτόνως ἔχει et paullo post: καὶ δεῖ παρατηρεῖν τοῦ ὕστερον ἰσχαλέου, τὸ Ὁμηρικὸν ἰσχαλέον, ἀπὸ τοῦ ἰσχνοῦ γενόμενον, ἐξ οὗ καὶ ἰσχὰς τὸ ξηρὸν σῦκον. neque ἰσχάς, neque ἰσχνόν Homericum est. — Δασπλῆτις ο 234: θεὰ δασπλῆτις Ἐρινύς. sic Orph. Argon. 867: apud Theocritum cognomen Ἑκάτης est. Antiquam glossam δασπλής primus quod sciam Euphorio revocavit frgm. 52 Mein. De etymologia vocabuli dubitant interpretes; quorum aliis derivandum videtur a particula δα i. e. ζα, διά (δάσκιος) et πελάζω, ut sit vehementer accedens, quod bene quidem in δασπλής cadit, non vero in δασπλῆτις, quia adiectiva in τις exeuntia plerumque a nominibus tantum formantur in της, velut ἄκοιτις ab ἀκοίτης, χερνῆτις a χερνήτης. alii cogitarunt de δα et πλήσσω, inserto σ ob euphoniam, et significare volunt vocabulum vehementer percutiens. sed ex his radicibus nihil provenire potuit, nisi δαπληκτής, quemadmodum θωρηκτής a θωρήσσω. Tertiis denique compositum videtur e δαΐς et πελάζω, quae derivatio vel maiore difficultate impedita est. Recentiorum optime mihi satisfecit Benfeius in Lex. etym. II p. 220, cui significat terribilis, valde iratus. — Ἔμπαιος (correpta penultima υ 379, producta φ 400) ἔργων, κακῶν, peritus, quod alias dicitur ἔργα εἰδώς. Vocabulum cohaerere videtur cum ἐμπάζομαι, sed de vera eius etymologia non liquet. Apud Aesch. Agam. 180: ἔμπαιοι τύχαι sunt casus adversi, subito ictu irruentes, itemque apud Soph. El. 890: ἐμπαίει τί μοι ψυχῇ σύνηθες ὄμμα, species animo obversari solita se obtulit, in animum mihi incidit. Sed verbum παίω Homerus non habet, neque hanc adiectivi ἔμπαιος notionem. — Ἐπιδίφριος ο 51. 75: εἰς ὅ κε δῶρα φέρων ἐπιδίφρια θείῃ vel θείω. Pro etymo huius adiectivi habendum est substantivum ἐπίδιφρος, quod cum Graecum non sit (ἐπιδιφριάς Κ 475), suspicor huic quoque adiectivo mirae illius formationis exemplum subesse, quam reprehendimus in ἐπιήρανος, τ 343: οὐδέ τί μοι ποδάνιπτρα ποδῶν ἐπιήρανα θυμῷ γίγνεται. Notio vocabuli aperta, formatio prorsus mira et singularis, nam Homerus dicit ἦρα φέρειν ἐπί τινι vel ἐπὶ ἦρα φέρειν τινί; cf. Buttm. Lexil. I p. 140. Etiamsi concedimus iam Homeri aetate ἐπὶ ἦρα

pro uno adverbio ἐπιῆρα haberi potuisse, tamen non ἐπιήρανος vel ἐπιηράνός, sed ἐπιηράδιος inde formari debebat, quemadmodum μινυνθάδιος a μίνυνθα, κρυπτάδιος a κρύφα. Nam adiectiva in ανος etiam apud Homerum plerumque verbalia sunt, velut ἄγανος a γάω, ἑδανός ab ἥδω, ὀρφανός orbus ab ἐρέφω, ῥοδανός a ῥέω, ῥιγεδανός a ῥιγέω, σφεδανός a σπεύδω. Pauca tantum eaque dubiae notae derivantur a substantivis, ἠπεδανός, ἐπηετανός, πευκεδανός, nulla ab adverbiis. — Ἐπιμαστος υ 377: ἐπίμαστον ἀλήτην. cf. ἀπροτίμαστος in Τ 263, quod vulgo per intactum redditur. Eustathius, ἐπίμαστος, inquit, ὁ ἐπαίτης ὡς τροφὴν μαστεύων, ὅ ἐστιν ἐπιζητῶν. De etymologia non liquet. Nam a μάομαι vel ἐπιμάομαι, attrectare, contingere, tangendo inquirere ad analogiam vocabulorum αὐτόματος, μάταιος, expectatur ἐπίματος. Significaret autem non appetens aliquid, sed potius quaesitus, desideratus. De μάσσω (ἀναμάξεις τ 92) cogitari non potest. μαστεύω denique apud Pindarum demum invenitur. — Ἐπίσπαστος in σ 73. ω 462 ἐπίσπαστον κακόν vocatur malum, quod aliquis sibi ipse contraxit. Derivandum est vocabulum ab ἐπισπάζομαι, velut ἀσπαστός (ἀσπάσιος) ab ἀσπάζομαι. Sed apud Homerum nihil extat nisi σπάω, nam ἐκσπάω ubique per tmesin scribendum videtur. Malum paratum, excitatum, non a natura ortum in Iliade est τυκτὸν κακόν et sic vocatur Mars in Ε 831. — Μάργος. in π 421 et ψ 11 (sic ἄνδρες μάργοι Pind. Ol. II, 106) notat hominem vesanum, cf. Benfei Lex. etym. I, p. 507. Verbum μαργαίνω, atticum est μαργόω, derivatum a μάργος legitur in Ε 882, sed haec ipsa Iliadis particula iam dudum graviorem interpolationis suspicionem movit. Praeterea μάργος extat in σ 2: γαστέρι μάργῃ, de alveo dictum, ubi Eustath.: ὅτι τὸ μεταπρέπειν ἐπὶ γαστέρι μάργῃ, ἀστείως ἐρρέθη ἀντὶ τοῦ ἐκπρεπὴς ἦν ἐπὶ γαστριμαργίᾳ εἴτουν ἀπληστίᾳ. τοῦτο γὰρ ἡ μάργη γαστήρ, διαλελυμένως ῥηθεῖσα ὁμοίως τῷ πόλις ἄκρη καὶ τοῖς ὁμοίοις. Sed quomodo tam diversae notiones eidem vocabulo subesse possint, nisi e diversissimis fontibus derivetur, parum intellego. — Πολυπαίπαλος, versutus, vafer, nostrum gerieben, abgefeimt. Φοίνικες πολυπαίπαλοι, ο 418. Vocabulum παιπάλη Homero deest. πάλη est tenuis farina, pollen, flos farinae. παιπαλόεις autem derivandum ab αἰπός, αἰπύς. — Προμνηστῖνος, alius ante alium, λ 233 de feminis quae ex orco surgunt αἱ δὲ προμνηστῖναι ἐπήισαν. φ 230: ἀλλὰ προμνηστῖνοι ἐσέλθετε μηδ' ἅμα πάντες, πρῶτος ἐγώ, μετὰ δ' ὔμμες. sic ἀγχιστῖνος Ε 141, cf. Lobeck. in Buttm. gramm. II p. 429. Scholia quibuscum consentit Eustathius: ἔστι κατὰ τὸ ἔτυμον προμενέστιναι, ἀπὸ τοῦ προσμένειν, hoc verbum Homericum non est, τὴν ἑτέραν. Vereor num recte. Nam provenit a praepositione πρό, et cognatum est cum πρύμνός, pronus. Sic etiam Benfeius statuit Lex.

etym. II p. 37. — *Σαρδάνιος.* υ 302 *σαρδάνιον γελᾶν*, is dicitur, qui risum edit ore, sed intus valde aestuat. Derivandum sine dubio cum Passovio a *σαίρω*, frico dentes, rideo iocose, cf. Jacobs. in Philostr. imagg. p. 381, quod primum legitur apud Hesiodum. Nam altera etymologia ab herba quadam Sardica peregrinis imprimis letifera eo ineptior est, quia Sardiniam insulam iam Homero notam fuisse, contendi non potest. Talem risum *σαρδάνιος* Juno edit, de qua in *O* 101 haec sunt verba: *ἡ δ' ἐγέλασσε χείλεσιν· οὐδὲ μέτωπον ἐπ' ὀφρύσι κυανέῃσιν ἰάνθη.* Exempla huius locutionis congessit Fabricius in Bibl. Gr. Harl. I p. 276. — *Τετραθέλυμνος* χ 122, iteratum ex interpolatis versibus, qui *O* 478 sequuntur, *σάκος τετραθέλυμνον, ὅ ἐστι τετράθετον, τετράπτυχον.* Igitur clipeus e quatuor plicis, vel boum coriis compositus, quem *τετραβόειον* vocavit poeta. Nam *θέλυμνον, στοιχεῖον*, vocabulum quod bis in Empedocleis legitur, Homero alienum est. Sane habet adiectivum *προθέλυμνος*, sed de eius etymologia dubitatur. Non tamen displicet Gepperti sententia qui de orig. carm. Homer. II p. 75 vocabulum derivatum esse statuit a *πρὸ* et *ἑλεῖν*, inserto *ν* sicut in *νώνυμνος, ἀτέραμνος, ἀπάλαμνος* et *θ* quemadmodum in *ἴφθιμος* ab *ἶφι, χθαμαλός* a *χαμαί, μαλθακός* pro *μαλακός*, nisi quis de *προτί* et *ἑλεῖν* cogitare malit, ut sit depromtus, arreptus. — *Ψολόεις* ψ 330, ω 539. Hymn. Ven. 289. Hes. Theog. 515. Scut. 442 rell., epitheton fulminis. *ψόλος* Homero alienum est, quamquam fulmen sexcenties commemoravit.

Fortasse huc etiam *περιρρηδής* referendum est χ 84: *περιρρηδὴς δὲ τραπέζῃ κάππεσε δινηθείς*, ubi Eustath: *περιρρηδής*, inquit, *ὁ ἐρραντισμένος αἵματι, ὡς ἀπὸ τοῦ ῥάζω, οὗ δεύτερος ἀόριστος ἔρραδον. ὅθεν ὁ περιρρηδής. εὕρηται δὲ καὶ ἀμφιρρηδὴς ἐν ῥητορικῷ λεξικῷ καθ' ὁμοιότητα τούτου λεχθέν.* Alii alias proposuerunt etymologias, i. q. e scholiis apparet, quorum Harleiana vocabulum interpretantur per *περικλιθής*, vulgata per *περικλασθεὶς ἢ περιραγεὶς ἢ περιρρευόμενος ἢ περιρρυεὶς ἢ περιφερής.* Penultimam etymologiam etiam recentiores lexicographi probaverunt. Sed neque *περιρρέω*, neque *περιρράζω* Homerica sunt.

Praeterea verba afferenda sunt haud pauca: *Ἀλδαίνω*, corroboro, alo, crescere facio, σ 70. ω 386. *λῃίου ἀλδήσκοντος* Ψ 594. saepius apud Aeschylum invenitur. Pro etymo huius verbi vulgo habetur *ἄλθω*, quod crescendi notione extat apud Quintum IX 475, cognatum cum Homerico *ἄλθω*, sano, cf. supra s. v: *ἄναλτος.* — *Ἀμφιλαχαίνω* ω 242. Simplex *λαχαίνω* apud Moschum demum invenitur et Apollonium. Usurpavit autem Homerus adiectivum *λάχεια* de insula et litore, cf. Nitzsch in Hom. Odyss. ι 116. *ἀμφιλαχαίνειν* significat solum fodiendo scabrosum vel potius asprum reddere. — *Εἴρω*, unde *ἔερτο* et *ἐερμένος* de monili dictum, ornato electro; ο 460. σ 295. Praesens *εἴρω*, annecto, apud Pindarum legitur,

Nem. V, 77. αἴρειν στεφάνοις. — Vocabulum ὅρμος, Σ 401. δ 460. σ 295. Hymn. Apoll. 103. h. Ven. 88. 164. Hes. opp. 74; in antiquis carminibus non invenitur, ὁρμαθός in ω 8 tantum extat, cf. Spohn. de extr. part. p. 162. — Ἐμπολάομαι, ο 456: βίοτον πολὺν ἐμπολόωντο, copiosum victum mercando sibi comparaverunt. Etymon huius verbi, quod mihi apud tragicos frequentius cf. Lobeck. in Aiac. 957. Ellendt. Lex. Sophocl. p. 598, ab Homericis carminibus abest. — Ἐπιλλίζω, oculis innuo, σ 11; vocabula ἴλλος, ἰλλός non sunt Homerica. cf. hymn. Merc. 387. — Ἑψιάομαι, ρ 530: οὗτοι δ' ἠὲ θύρῃσι καθήμενοι ἑψιαάσθων. φ 429: ἑψιάασθαι μολπῇ καὶ φόρμιγγι. Quia ἑψιάω quod ab Hesychio explicatur per ὁμιλέω, non apud Homerum, sed apud Sophoclem demum invenitur, grammatici diversas huius verbi etymologias excogitaverunt, quorum aliis derivandum videtur a ψιά ut sit parvis lapidibus ludere, aliis ab ἔπος ut sit ὁμιλεῖν, aliis denique, nescio qua ratione ab ἕπομαι. Mihi hac de re non liquet. — Νάσσω, φ 122: ἀμφὶ δὲ γαῖαν ἔναξε, circa autem terram condensavit; ubi scholia addunt ἢ πατήσας ἢ χερσὶ συμπιλήσας. Cognatum est huic verbo alterum τινάσσω. grammatici autem huc rettulerunt vocabulum λάρναξ, quod in Σ 413 et Ω 795 legitur. — Ὑλάω, canum in modum latrare π 5. 9. 162. υ 15. — Ὑπερικταίνομαι, gressus accelero, ψ 3. Simplex ἰκταίνομαι non extat et ἴκτας unde vulgo derivatur hoc verbum, Hesiodeum est, Theog. 691.

Tertio loco iam ad ea pergendum est vocabula, quorum notio in genuinis Homericis carminibus semper aliis subest vocibus. Atque haec secundum ea quae supra exposui, maximam novae originis suspicionem moverent, nisi admodum difficile esset, suo semper iure singula vocabula huic inserere ordini. Etenim e verbis proprie quidem huc tantum spectant: πτοιέω, percello, consterno aliquem, χ 298: τῶν δὲ φρένες ἐπτοίηθεν. cf. Archil. v. 30 Lieb.: πτοιήσεις τὰς ἀγέλας. Vocabulum scriptoribus Atticis imprimis usitatum. Sed πτοίη, πτόα, unde derivandum est, apud Homerum non legitur. Immo aliis in locis φόβος vel ἄχος φρένας τινὸς αἱρεῖν, τύπτειν, πάλλειν, πατάσσειν dicitur. — Αὐχμέω ω 249. cf. Spohn de extr. part. p. 177. αὐχμός, αὐχμηρός cum cognatis vocabula sunt Attica. Homericum est ῥυπάω, ῥυπόω. — Ἰδίω υ 204. ἶδος primum apud Hesiodum est, Scut. 397. Homericum est ἱδρόω. — Λάω τ 229. 230: ὡς οἳ χρύσεοι ὄντες ὁ μὲν λάε νεβρὸν ἀπάγχων. Explicabatur ab Aristarcho per ἀπέλαυε, ἤλαυε. Sed quia in hymn. Merc. 360 αἰετὸς ὀξὺ λάων vocatur, Photii fortasse et Hesychii partes in interpretando vocabulo suscipiendae sunt, quorum alter λάων per ἐνδορκώς, alter λάειν per [illegible], βλέπειν interpretatur. Ceterum hoc verbum primitivum videtur esse et antiquitatem valde redolet, quapropter de recentiore eius origine nihil contendo. —

Ἐπαπιεύω π 140. διοπτεύω legitur in K 451, in interpolata sine dubio Iliadis parte. Homerus habet ἐπιόπτομαι, εἰσόπτομαι, ἐπιόσσομαι vel ἐφοράω. Simplex ὀπιεύω legitur apud Aristophanem. — Ἐλεφαίρομαι τ 565 usurpatum de vanis insomniis, οἵ ῥ' ἐλεφαίρονται, ἔπε' ἀκράαντα φέροντες. Nihil aliud est quam ἐξαπατῆσαι decipere. Sic in Ψ 388: οὐδ' ἄρ' Ἀθηναίην ἐλεφηράμενος λάθ' Ἀπόλλων. Contra apud Hesiod. Theog. 330, ubi de leone Nemeo sermo est, ἔνθ' ἄρ' ὅ γ' οἰκείων ἐλεφαίρετο φῦλ' ἀνθρώπων, vertendum videtur per ἔβλαπτε, violavit, nocuit. De vera huius vocabuli etymologia desperandum est. Nam verba in αίρω et είρω exeuntia plerumque a nominibus derivantur, quorum terminationi inest ρ littera, velut ἐχθαίρω ab ἐχθρός, γαργαίρω a γαργαρός, γεραίρω a γεραρός. Sed etiam alia ratione a nominibus et verbis formata sunt, quemadmodum ἐναίρω quod cum ἔνω, φόνος, μεγαίρω quod cum μέγα, μέγαρον cohaeret aliaque. Itaque primo quidem adspectu nihil obstat, quominus cum plerisque grammaticis ἐλεφαίρομαι ab ἔλπω ortum esse censeamus, nisi significatione vocabuli plane contraria aliam quaerere originem cogeremus. Etiam alia causa in eo posita est, quod nulla litterae aeolicae vestigia in hoc verbo inveniuntur; quamquam hoc nolo magni facere in vocabulo tam raro. Sed cum terminationi verborum αίρω vis negativa sive privativa minime insit, qua tandem ratione ἐλεφαίρομαι potest significare decipio, cum ἔλπειν sit sperare? Quod si per iustam analogiam ex ἐλπίδα αἱρέω, ἐλεφαίρομαι vel simile quidquam formari posset, certe hanc veram verbi originem libenter unusquisque amplecteretur. Benfeius Lex. etym. I, p. 48 cognatum esse censuit vocabulum cum ὀλοφώιος: num recte, alii diiudicent.

Praeter γεραρός de quo infra sermo erit, unum tantum adiectivum afferre habeo, ἄντιτος. Invenitur vocabulum in ρ 51. 60 et Ω 213, nisi hic cum Bekkero legendum est: τότ' ἂν τιτὰ ἔργα γένοιτο. Homericum est παλίντιτος α 379. β 144. E substantivorum numero duo nomino vocabula: εὐνομίη ρ 487: ἀνθρώπων ὕβριν τε καὶ εὐνομίην ἐφορῶντες, est status hominum legibus bene temperatus. Cf. hymn. 30, 11: εὐνομίῃσι πόλιν κατὰ κοιρανέουσιν. Neque εὔνομος, neque νόμος, quod Hesiodeum est, umquam apud Homerum legitur. Cf. praeterea ξ 83:

οὐ μὲν σχέτλια ἔργα θεοὶ μάκαρες φιλέουσιν,
ἀλλὰ δίκην τίουσι καὶ αἴσιμα ἔργ' ἀνθρώπων.

Ibi igitur invicem sibi opponuntur hominum σχέτλια ἔργα, h. e. ὕβρις, et δίκη καὶ αἴσιμα ἔργα i. e. εὐνομίη. — Σφέλας ρ 231. σ 394, ὑποπόδιον, scabellum. Vocabulum Homericum quod in posteriore quoque Odysseae parte invenitur est θρῆνυς.

cum genetivo proprie apud Homerum est expers. — Duobus tantum in locis Ξ 408 et Ω 773 notat infaustum, infelicem, κάμμορον. — Γενειάς vel γενειάδες, π 176. Observandum est substantiva feminina in ας exeuntia apud Homerum aut collectiva esse aut deminutiva. Sic νεκάς strages mortuorum, δεκάς numerus denarius, ἰλλάς vinculum ex viminibus contortum, νιφάς nix abunde decidens, χολάδες intestina, ψιάδες rores, proprie multitudo guttarum. Inter deminutiva fortasse referenda sunt λιθάς, cf. Spohn de extr. part. p. 117, et σπιλάδες saxa maritima. Neutram notionem tribuerim vocabulo γενειάς. Immo in hoc vocabulo sicut in ἐριδουπεύς quod in interpolata quadam Iliadis parte legitur, terminatio ας indicare videtur, alicui rei aliquid esse additum vel affixum. Ceterum notandum est fuisse quosdam grammaticos qui teste Eustathio ἐθειράδες pro γενειάδες scribendum esse censerent. — Γραπτύς, vel potius γραπτῦς plurali numero, ω 229, quod eam ob caussam addo, quia substantiva in υς, quae abstracta verbalia vocantur a grammaticis, ab Homero singulari tantum numero usurpantur. De derivatione vocabuli a γράφω vide s. ἐπητύς. — Δείλη, tempus vespertinum Φ 111, unde δείελον ἦμαρ, ρ 606. Derivandum ab ἕλη, εἵλη, cf. Buttm. Lexil. II, p. 191. Etyma vocabulorum in ipso Homero frustra quaeras. Quominus tamen ea Atticae demum aetatis propria esse dicamus, nam ne apud Hesiodum quidem inveniuntur, obstat Aristarchi auctoritas, qui η 289 pro δύσετο recte δείλετο legendum esse censuit. Nam Ulixes ante solis occasum ipsumque tempus nocturnum ibi in Nausicaam incidit. — Δουλοσύνη, χ 423, Pindaro frequens et Atticis scriptoribus. — Ἔκλησις, ω 485, plenaria oblivio, ab ἐκλήθω. A λήθω Homerus formavit λήθη, Β 33. ἐπίλησις Pindaricum est. — Ἐπητύς, φ 306. Patrocinium, ab ἐπητής facundus. Sed substantiva in υς apud Homerum derivantur aut a verbis in ζω vel ω purum exeuntibus, uno excepto γραπτύς, aut ab adverbiis, nunquam ab adiectivis. — Ἐπιγουνίς, ρ 225. σ 74. Secundum scholia femur vel abdomen. Proprie est os, quo genu tegitur, die kniescheibe. — Ἐπίσχεσις, ρ 451. A scholiastis explicatur per φειδώ, retentio sive parsimonia. ἐπίσχειν autem vel ἐπέχειν apud Homerum est inhibere, retinere aliquid ab aliqua re, nunquam abstinere aliqua re, id quod in hanc substantivi ἐπίσχεσις notionem quadraret. Sed hoc luvidense videtur. — Ἐπιβήτωρ, in σ 262 ἵππων ἐπιβήτορες ii vocantur, qui equos vel currum conscendunt. Sane Homericae sunt formulae ὀχεσφιν ἐπιβαίνειν, ἵππων ἐπιβαίνειν quae in Iliade leguntur. Tamen is qui κάπρον, λ 130 et ψ 278 συῶν ἐπιβήτορα vocavit, ἱππῆας tantum novit, non ἐπιβήτορας ἵππων. Cf. autem hymn. 33, 18. ep. 4, 4. — Ἐφορμή, χ 130, notat aditum ad ianuam aliquam. — Θεσμός, ψ 296 λέκτροιο παλαιοῦ θεσμὸν ἵκοντο, ubi schol: ὑπεμνήσθησαν τοῦ πάλαι τῆς

συνουσίας νόμου. — Θηητήρ, φ 397. In scholiis explicatur per θαυμαστικός, ἔμπειρος. Provenit a θηέομαι. — Κλεπτοσύνη, τ 396, summa astutia et calliditas. — Κλιντήρ, clarissimum illud vocabulum pro κλισίη in σ 190 positum, de quo uberrime Spohnius disputavit, l. l. p. 146 sqq. — Μνῆμα, ο 126. φ 40. ψ 209, memoria, vel potius ea quibus memoria alicuius rei conservatur, velut dona. — Μύνη, φ 111: ἀλλ' ἄγε μὴ μύνῃσι παρέλκετε, nolite rem tergiversando differre. Nam μύνῃσι per προφάσεσι interpretantur Eustathius et scholiorum auctores, quamquam hi etiam alias explicationes attulerunt. Derivandum est vocabulum a μύνομαι vel μυνάομαι, cf. Blomfield. ad Alc. fr. 55 et Buttm. schol. Odyss. p. 533 n. 3, i. e. προφασίζομαι, quocum etiam ἀμύνομαι cohaeret. — Ξενίη, ω 286. 314. Saepius apud Pindarum invenitur. — Ξεινοσύνη, φ 35. Pind. Nem. X 91. — Ὀαριστύς, τ 179. ὀαρίζω et ὀαριστύς non leguntur nisi in Iliade. Sed nihil est, cur in hoc vocabulo offendam. — Περάτη, ψ 243: νύκτα μὲν ἐν περάτῃ δολιχὴν σχέθεν, ἠῶ δ' αὖτε ῥύσατ' ἐπ' Ὠκεανῷ ubi scholl. ἤδη πρὸς τῷ πέρατι καὶ τῷ τέλει οὖσαν, Eustathius vero: δηλοῖ ἡ λέξις τὸ πέρας τοῦ Ὠκεανοῦ οὐ τὸ ἀνατολικὸν, ἀλλὰ τὸ δυτικὸν, δι' οὗ ἔμελλεν ἡ νὺξ δῆθεν σωματικῶς κατελθεῖν, ὡς ἂν ἑτέρωθεν ἀνέλθῃ ἡ Ἠώς κ. τ. λ. Eustathii explicationi favet usus poetarum Alexandrinorum, apud quos περάτη modo coeli plaga occidentalis, Callim. h. Del. 169, modo orientalis est, cf. Apoll. Rhod. I, 1281 ibique scholia. Apud Aratum v. 499 significat τὸ ὑπὸ γῆν ἡμισφαίριον. Proprie notat extremam terrae partem. — Ποδάνιπτρα ποδῶν, τ 343, lavationes pedum. Sic ἐπιβουκόλος βοῶν, αἰπόλος αἰγῶν. Homerus autem de quovis balneo vocabulum λοετρά usurpat. Contra v. 504 ποδάνιπτρα videntur de aqua intelligenda esse, qua pedes lavantur. — Πολυκέρδειαι, magna astutia ω 167. Adiectivum πολυκερδής habes ν 255. Recte Spohnius p. 163, substantivum ita formatum, inquit, ex omni hac stirpe, hoc loco excepto, primum quod sciam legitur apud Pindarum. Ol. I, 84. — Πολυμηχανίη, ψ 321. — Πύρνον, ο 311. ρ 12. 362. syncopatum est ex πύρινον scil. σιτίον, notatque panem, vel frustum panis. Alia vero huius syncopes exempla ex Homero vix peti possunt, cf. infra παιδνός. — Ῥῆσις, φ 291. Frequens Pindaro et scriptoribus Atticis huius vocabuli est usus. — Σαοφροσύνη, ψ 13; plurali numero v. 30. Idem quod prosariis σωφροσύνη. σαόφρων legitur Φ 462. δ 158. — Τείχιον, π 165. 343. idem quod τὸ τεῖχος. Collatis θηρίον quod pro θήρ, κ 171. 180, οἰκίον quod pro οἶκος sexcenties apud Homerum redit, etiam hoc vocabulum omni vacat suspicione. — Τερπωλή, σ 37. — Τανυστύς, φ 112. — Ταχυτής, ρ 315. ψ 740; praeterea apud Pindarum et prosarios Atticos. De accentu conferantur grammatici, a Buttmanno citati, Gramm. gr. II, p. 417 n. et a

Lobeckio in addend. p. 419. Homerus autem substantiva in -της non ab adiectivis in -υς sed in -ος exeuntibus formasse videtur, veluti κομήτης, δηιοτής, ἀδρότης, nam de ἀνδροτής quod olim legebatur cf. Lehrs. Arist. p. 270. n. βρωτύς extat in T, 411. βαρύτης vero, παχύτης, ἐγχύτης aliaque id genus apud Atticos demum inveniuntur scriptores. — Κακο-φροσύναι, π 310. χαλιφρων, σ 371. ω 520. — De ἀλωρής infra disputabitur s. v. ἀλευρίς.

Apparet autem, horum vocabulorum alia aliis esse molestiora. Nam multo maiorem mirationem faciunt γενειάς, γραπτύς, δειλή, ἑαρητύς, πολυκέρδειαι, ταχυτής quam reliqua. Idemque etiam in haec cadit substantiva: Ἀπολυμαντήρ in ρ 220. 377. ita ex Eustathii scholiorumque sententia is vocatur, qui abiecta conviviorum vorat, homo vilis quem nos einen tellerlecker dicimus quasi lingendo lances purgantem. Sine dubio derivandum ab ἀπολυμαίνεσθαι quod A 313. 314. de lustrationibus usurpatum, vocabulum sacrum esse videtur. Contra Apollonius Sophista et Hesychius aliam huius vocabuli, quod per ὁ τὰ δεῖπνα λυόμενος interpretantur, secuti sunt etymologiam, nempe ita ut ἀπολυμαντήρ is vocetur, qui inopportuna praesentia hilaritatem conviviorum turbat, ein stoerenfried. Ita λυμαντήρ habes apud Xenoph. Hier. 3, 3. Sed verbum λυμαίνομαι quod ab Homero alienum est, apud Atticos demum scriptores hanc nocendi et turbandi significationem habet. — Ἀχρημοσύνη, ρ 502, paupertas, ἔνδεια χρημάτων. Adiectivum ἀχρήμων Homericum non est. Cf. autem de hoc vocabulo Buttm. Lexil. II, 86, 13 et qui a multis citatur Fischer. in Welleri gramm. gr. II, p. 40. Redit vocabulum apud Theogn. 156. Soph. fr. 655. Apollinar. Ps. CVII, 82. — Εὐεργεσίη, χ 374 iusta agendi ratio, contra plurali numero v. 235 beneficentia. Εὐεργός, λ 433. ο 421. ω 201 est is, qui officio suo bene fungitur, qui bene se gerit. Itaque formula εὐεργεσίας ἀποτίνειν accedit ad Hesiodeam dictionem, cf. Theog. 503. Nam εὐεργός et εὐεργής numquam apud Homerum notant beneficum. — Εὐηγεσίη, τ 114, bonum imperium, εὐαρχία. Εὐηγεῖσθαι non est Homericum, ἡγεῖσθαι autem non tam significat imperium exercere in aliquam terram, quam ducem esse, praeesse alicui expeditioni, nec unquam absolute poni, quod dicunt. εὐηγεσίη autem vocabulum frigidum est et ieiunum, quapropter non miror, fuisse grammaticos, qui εὐεργεσίης hoc in loco legi mallent. Ceterum hoc quoque vocabulum, ut modo dixi, non minus quam ἀεργίη, ω 251. Hes. opp. 311. cf. Spohn. p. 178, et κακοεργίη, χ 374 recentiorem originem prodit. Lexicorum causa addo etiam Apollin. Ps. CXVIII. 282 adhibuisse illud vocabulum. — Ἐπισχεσίη, φ 71 praetensio, praetextus, idem quod πρόφασις, T 302. Nunquam vero ἐπέχειν vel ἐπισχέθειν sensu tralaticio apud Homerum est fingere aliquid. — Δρησ-

δρηστοσύνη, ο 321, de quo vocabulo Eustathius καϑ' ὁμοιότητα τοῦ παλαισμοσύνη ἡ ταπεινὴ διακονία, ἤγουν τὸ πῦρ ἀνάψαι καὶ ξύλα κεάσαι καὶ τὰ ἑξῆς. Est ars bene se famulum gerendi, quod nos dicimus geschicklichkeit im aufwarten. — Δρώω, σ 316; ὑποδρώω, ο 332, δρηστήρ, π 248. σ 76. v. 160, ὑποδρηστήρ, ο 333 non extant in prioribus Odysseae libris. δρήστειρα legitur τ 345 et κ 349, sed haec libri decimi particula interpolationis suspicione non omni ex parte libera est. Ab Iliade omnia haec vocabula alienissima sunt. — Μυχμός, ω 416 ἐφοίτων μυχμῷ τε στοναχῇ τε, ubi Eustathius: μυχμὸν δὲ λέγει τὸ διὰ τῶν μυκτήρων ἆσϑμα καὶ τὸν ἐντεῦϑεν ἦχον παρὰ τὸ μύζειν, ἐξ οὗ καὶ ὁ μυκτὴρ καὶ τὸ μυχϑίζειν παρὰ Αἰσχύλῳ. Μύζω Homericum non est, sed ἐπιμύζω de gemitu indignabundi cuiusdam clausis labiis emisso positum est Δ 20, Θ 457. Ceterum expectaveris μυγμός quod recentissimi habent scriptores, nisi ad analogiam vocabulorum ἰωχμός et πλοχμός etiam hoc accedere velis. — Πείσῃ, υ 23: τῷ δὲ μάλ' ἐν πείσῃ κραδίη μένε τετληυῖα, sui compos mansit. Πείσῃ dictum est pro πειϑοῖ, secundum scholl. et Hesychium, quod Lobeckio Pathol. p. 49 certissimum videtur. Homerus fortasse dixisset, κραδίη δέ οἱ οὐκ ἀπίϑησε, atque nonnulli grammatici in derivando vocabulo de πεῖσμα cogitaverunt, unde mira illa scholiorum interpretatio fluxit ἀντὶ τοῦ κατὰ χώραν. οὐκέτι ἦν ἐν κινήσει, ἀλλ' ἐν ϑεσμοῖς ἔμενε. Hanc etymologiam nescio quo iure Doederlinus revocavit, Glossar. Homer. II. p. 267, nisi quod rectissime vidit priorem significationem abstractam, parum cum Homerica dictione convenire.

Ex adiectivis nomino ἄμαλος quod cum μαλακός, μαλερός cohaerere videtur, X 310 de agno et υ 14 de parvulis canibus dictum. — Ἄμφωτος, χ 10 ἄλεισον ἄμφωτον poculum ansis utrimque praeditum. τρίπους ὠτώεις vocatur in ψ 264. 513. οὔατα de ansis dictum est in Λ 632. Σ 378. — Ἄπτερος proprie est alis sive pennis non praeditus. Quater redit vocabulum in formula ὣς ἄρ ἐφώνησεν, τῇ δ' ἄπτερος ἔπλετο μῦϑος, ρ 57. τ 29. φ 386. χ 398, ubi significari putant interpretes, sermonem non avolasse sed inhaesisse animo alicuius. Sed etiam sic intellegi potest haec formula, ut duorum colloquentium alterum locutum esse, tacuisse alterum statuamus. Apud Aesch. Ag. 267 ἄπτερος φάτις est rumor nondum confirmatus. — Αὐτάγρετος, π 148. Hymn. Merc. 474, est id quod e suo quisque arbitrio elegit. — Αὐτοδίδακτος, χ 347, a se ipso edoctus. Novitate rei hoc vocabulum vix excusem. Ceterum observandum est adiectiva composita ex αὐτός et adiectivis verbalibus cum passiva notione, ab Homero aliena esse. Nam αὐτοχόωνος extat in Ψ 826. Activam notionem unicum αὐτόματος habet, nisi forte nomen proprium Αὐτομέδων addere velis. — Βασιλήιος, π 401. τιμὴ βασιληίς, Ζ 193. — Γύναιος, ο 247. λ 520. γυναικεῖος ibidem v. 436

Adiectiva derivata a γυνή in genuinis carminibus nondum inveniuntur. De καλλιγύναικα nota est res. — Δηλήμων, exitiosus, perniciosus σ 85. 116. φ 308. Ω 33. Nam ε 118 legendum est ζηλήμονες. — Ἔμφυλος, ο 273: ἄνδρα κατακτὰς ἔμφυλον, ὁμόφυλον, φυλέτην, id quod melius redditum est in ψ 118 per φῶτα κατακτείνας ἐνὶ δήμῳ, cf. Ω 481, et aliis in locis per ἐν δήμῳ ἄνδρα κατακτάς. Etymon vocabuli ab Homero non alienum. — Ἐρίμυκος, Υ 497. Ψ 775. υ 235. Hes. Opp. 788, de bovibus dictum. Apud Homerum legitur: ταῦρος μέγα μυκώς, Σ 580. πόρτιες ἀδινὸν μεμυκώμεναι, κ 413. cf. μ 265: μυκηθμοῦ ἤκουσα βοῶν, Σ 575: βόες μυκηθμῷ ἀπὸ κόπρου ἐσσεύοντο. — Ἑρκεῖος, χ 335, cognomen Iovis etiam Tragicis usitatum et Platoni. Accentus apud Atticos scriptores semper in antepaenultima est et sic fortasse etiam hoc in loco scribendum, quia ἑρκεῖος ab ipso ἕρκος, quemadmodum δούλειος, βρότειος a δοῦλος, βρότος, non vero ab ἑρκεύς quemadmodum Κεῖος a Κέιος formatum esse videtur. Etiam inter veteres grammaticos de accentu dissensio fuit, cf. Eust. ad h. l. — Εὔβοτος, ο 406. Sic αἰγίβοτος, βούβοτος, ἱππόβοτος. — Εὐπηγής, φ 334 bene compactus. Recentiores semper dicunt εὐπαγής. Homerus habet μεσσοπαγής, πρωτοπαγής, sed etiam πηκτός, εὔπηκτος et ἁμαξοπηγής. Itaque productio litterae ᾱ in η̄ apud eum frequentior est. — Ἰοδόκος, φ 12 epitheton pharetrae. Observandum autem vocabula δουροδόκη, ἱστοδόκη, ξεινοδόκος, quae apud Homerum inveniuntur, esse substantiva, contra μηλοδόκος, οἰνοδόκος, πανδόκος, πολεμηδόκος adiectiva esse Pindarica. ἰοδόκη apud Anthologiae quosdam poetas legitur. — Ἰσοφόρος, σ 373. Eusth.: ἰσοφόροι δὲ ἢ εἰς ἴσον φερόμενοι καὶ ὡς εἰπεῖν ἰσοφαρίζοντες, ἢ ἴσον ἄχθος φέρειν δυνάμενοι, ἢ ἰσοκίνητοι καὶ ἴσοι κατὰ τὸ φέρεσθαι. cf. ἰσοφόρος ὀρχηστής apud Polluc. Onom. IV, 97. — Κακοεργός, σ 54 epitheton ventris, de quibus dictum est ad voc. ἄναλτος. — Εὐεργής, λ 433. ο 421. ω 201 qui officio suo bene fungitur. — Δημιοεργός, ρ 383. τ 135. Sic ἑκαεργός, ὀβριμοεργός, ταλαεργός. Est is, qui negotia exercet toti populo utilia, operarius publicus. In hymn. Merc. 98 δημιοεργὸς ὀρθρός est tempus matutinum, optime labori conveniens. — Κακόξεινος, υ 376. φιλόξεινος saepius in Odyssea exstat. — Κρηναῖος, ρ 240 νύμφαι κρηναῖαι ut apud Aeschyl. fr. 159. Atticis κρηναῖον quodcunque ad fontes pertinet vocatur. v. κρ. in Υ 8 sunt νύμφαι αἳ πηγὰς ποταμῶν νέμονται. Cf. κ 350 ubi de Circes ministris sermo est:

γίγνονται δ' ἄρα ταί γ' ἔκ τε κρηνέων ἀπό τ' ἀλσέων
ἔκ τ' ἱερῶν ποταμῶν, οἵ τ' εἰς ἅλαδε προρέουσιν.

— Λευκάς, ω 11 cf. Spohn l. l. p. 64. Non praetereundum est, vocabula in ες exeuntia apud Homerum a substantivis tantum et verbis formata esse,

cf. Geppert. II. 112. — Μητρώϊος, τ 410. Sic πατρώϊος, ὀλοφώϊος. Sed Homerus illo in loco dixisset εἰς μητρὸς μέγα δῶμα. — Μολοβρός quod fortasse iam ad primum ordinem referendum erat. Est mendicus qui semper in divitum epulis versatur, ὁ μολὼν ἐπὶ βοράν, ut veteres grammatici parum urbane interpretantur. In secunda vocabuli parte agnoscimus verbum βιβρώσκω. De priore cf. Benfei Lex. etym. I, 478. — Μυχοίτατος de quo cf. Buttm. gramm. gr. I, 272 est φ 146. μυχός ubique substantivum est. Sine dubio ad analogiam comparativorum κύντερος, βασιλεύτερος unde βασιλεύτατος, etiam haec forma ficta est. — Οὐλοκάρηνος, τ 246 capite crispo et comis bene obsito. Οὖλαι κόμαι, ζ 231, ψ 158. Apud Homerum Achivi semper καρηκομόωντες vocantur et sic καρηκομόωντας ἑταίρους, β 408. — Πανδήμιος, σ 1. Forma Attica est πάνδημος. — Περιπληθής, ο 404: οὔτι περι. De insula Syria quae hominibus non nimis abundat. Non est quid in hoc vocabulo offendam. At pro οἰνοπληθής quod ibidem extat, Homerus in Iliade dixit ἀμπελόεις. — Πολύϊδρις, ο 458. ψ 82. Hes. Theog. 616 et in Sapphus fragmentis. Πολυϊδρείη iam in β 346 invenitur. — Πολύπικρος, π 255: μὴ πολύπικρα καὶ αἰνὰ βίας ἀποτίσεαι ἐλθών. Πολύς autem cum adiectivis compositum apud Homerum ipsam adiectivi notionem nunquam augere videtur, sed rem aliquam indicare, qua quid abundet, vel res vel persona, ideoque cum adiectivis derivatis non cum primitivis componitur, veluti: πολυήρατος, πολύκαρπος, πολυκερδής, πολύκλητος, πολύπυρος. Fortasse hoc in loco legendum est πολλὰ πικρά. — Προσφυής, alligatus, τ 58: καὶ ὑπὸ θρῆνυν ποσὶν ἧκε προσφυέ' ἐξ αὐτῆς, sc. κλισίης. Προσφύω legitur μ 433. Ω 213. — Τηλεφανής, ω 83. a φαίνω Homerus habet adiectiva φαεινός, φαάντατος, φαίδιμος, ἀμφάδιος et ἐμφανέως. ἐπιφανής, ἀναφανής, διαφανής rell. apud recentiores scriptores inveniuntur. Cf. Spohn. l. l. p. 162 extr. — Ὑδατοτρεφής, ρ 208. — Φιλοκέρτομος, χ 287, dicitur is, qui alios iniuriis exagitare solet. Homerus habet κερτόμιος, non κέρτομος.

Graviora paullulum, quippe quae apertius recentiorem originem produnt, sunt haec: γνώριμος, π 9, vocabulum scriptoribus Atticis frequentissimum. Adiectiva autem in ιμος apud Homerum a nominibus et adverbiis, non a verbis derivantur. Vel potius, ne cui hoc nimis temere contra Buttmannum dictum videatur, gramm. gr. II, p. 449, ab iis tantum verbis a quibus iam substantiva formavit Homerus, aut quae ipsa primitiva non sunt, quemadmodum μόριμος, μόρσιμος, κάλλιμος, πένθιμος, αἴσιμος, ἀοίδιμος, ἔδιμος, etiam κυδάλιμος, εἰδάλιμος aliaque id genus. — Διατρύγιος, ω 342. Eust.: διατρύγιος τῶν ἅπαξ εἰρημένων καὶ διαφόρως λαμβανομένων, σημαίνει δὲ ἄμπελον ἧς οἱ καρποὶ ἐν διαφόροις καιροῖς πεπαίνονται. ἕτεροι δὲ διατρυγίους φασὶν ὄρχους οἳ

μόχθον οἰνηροὺς, ἀλλὰ καὶ δενδρηροὺς καὶ μὴ πάνυ σπανιοὺς, ἀλλὰ προσεύχους, ὡς μεταξὺ τῶν κατὰ τὰ φυτὰ στοίχων παρεσπάρθαι τι τῶν αγαλόμενον καὶ οὕτω τρυγᾶσθαι. Adiectiva in *τος* fere omnia a nominibus formantur. At Homerus neque *διάτρυγος*, neque *διατρυγή* habet, sed *τρυγητὸ* et *ἀτρύγετος*, epitheton maris et aetheris. — *Εὐείδημος*, ω 279. Duplicem huius adiectivi etymologiam et interpretationem proposuerunt Eustath., Scholl., Lexicogr., e quarum altera eaque parum opinor propter enuntiati sententiam probanda, derivandum est *παρὰ τὸ εἰδέναι* idemque notat quod *ἔμπειρος εἰδυίας*. Ex altera vero provenit ab *εἶδος*, estque *εὐειδεῖς*, pulcrae, venustae, *εἶδος* proprie est forma, figura, quae qualis sit ex additis adiectivis intellegitur, velut *ἀγητός*, *ἄριστος*, *ἐπιεικέστερος*, aliis. Contra pulcritudinem ipsam nisi in ο 454 et ω 71 non significat. — *Ληιβοτείρη*: *συὸς ὡς ληιβοτείρης*, σ 29. Scholl. *τῆς κατεσθιούσης τὸ λήιον, ὅ ἐστι τὸ σιτοφόρον χωρίον*. Accuratius paullulum Eust.: *σῦς ληιβ. ἡ διαβοσκομένη ἀλλότριον λήιον*. Igitur proprie est sus, quae agris vastandis victum sibi quaerit. Sed miramur hanc adiectivi *βότειρα* significationem, collato *πουλυβοτείρη* epitheto telluris multos alentis, almae. Hic enim *βότειρα* sensu activo a *βόσκω*, ibi reflexive vel sensu medio a *βόσκεσθαι*. Atque activam huius formationis notionem tuetur analogia adiectivorum in *ανειρη*, velut *ἀντιάνειρα*, *βωτιάνειρα*, *κυδιάνειρα*. Praeterea huc faciunt *καυστείρη* (*καυστείρη μάχη*, Δ 342. Μ 316, pugna ardorem militum excitans) et *δμήτειρα* (domina, vel domitrix potius, Ξ 259) *σωτείρη*, *δοτείρη*, *γενετείρη*, vell. — *Μελαγχροιής* nigricante cutis colore, π 175. In genuinis carminibus adiectiva derivata a *χροῦς*, *χροός*, radice non mutata in tertia declinatione casus habent, velut: *μελανόχροες*, Ν 589. *ταμεσίχροα*, Δ 511. Ν 340 et sic *χλωρόχροα* apud Pindarum, praeterea *δέρμα εὔχροές*, ξ 24. modo in τ 246 *μελανόχροος* legatur casu nominativo. — *Προσκηδής*, φ 35: *ἀρχὴν ξεινοσύνης προσκηδέος*, contrarium est *ἀκηδής*. Interpretantur scholia: *τῆς ποιούσης κηδεμονικῶς ἔχειν πρὸς ἀλλήλους*. De vera notione praepositionis *πρός*, quae in compositis Homericis accessionem sive additionem alicuius rei ad aliam indicat, nunquam affectionem alicuius erga aliquem, velut in Xenophonteo illo *προσφέρεσθαί τινι*, hoc vel illo modo erga aliquem esse affectum, in hoc vocabulo non liquet. Ipsum verbum *προσκήδομαι* legebatur olim in argumento Aiacis Sophoclei, ubi nunc *προκήδεσθαι* scriptum est. — *Τριχάικες* Dorienses vocantur τ 177 et Hes. fragm. 68, utpote tripartiti. Derivandum est adiectivum a *τρίχα* et *ἀίσσω*, quod bene Damnius ita explicuit: ruo, vel feror vel mittor cum impetu. Est ab *ἄω*, flo, notatque proprie rem, quae moto aëre per impetum sonum quasi aëris efficit. Inde *κορυθάιξ* extat, idem quod *κορυθαίολος* et *πολυάιξ*, eodemque alii grammatici etiam *τριχάιξ* rettule-

runt, quorum sententias Eustathius proponit: ἕτεροι δὲ τοὺς πολεμικούς φασι καθ' ὁμοιότητα τοῦ κορυθάικος πολεμιστῆς· οἱ δὲ [illegible] τῆς περικεφαλαίας τρίχας ἀίσσουσι, τουτέστι σείονται, κατὰ τὸ [illegible] ἄλλοι δὲ τοὺς τριλόφους φασίν, οἷς λόφοις τρίχες ἔνεισι. De triplici galeae crista etiam Boeckhius cogitavit ad Pind. Ol. VII, 76. — Χρόνιος ρ 112: μὲ κεῖνος ἐφίλει, ὡς εἴ τε πατὴρ ἑὸν υἱὸν ἐλθόντα χρόνιον νέον ἄλλοθεν; iuvenem filium post longum temporis spatium reducem.

Verborum in numero habeo ἀγαπάω φ 289. ψ 214. Sed ἀγαπητός iam β 365. δ 817. Z 401 inveniuntur. — Ἀγυρτάζω, τ 284: χρήματ' ἀγυρτάζειν ἤθελεν. In γ 301 est χρυσὸν καὶ βίοτον ἀγείρειν; in ξ 285 χρήματ' ἀγείρειν. Verbum est frequentativum et satis recte formatum, cf. ἄγυρις γ 31. Π 661. — Ἀμφιτροχάω una cursito ο 450, cf. τροχάω ζ 318; ἐπιτροχάω Γ 213. Est autem unicum verbum Homericum cum ἅμα compositum, quod quominus seiunctim scribatur, obstant ἁματροχιαί in ψ 422 commemoratae. — Αἰόλλω υ 27. Damm.: κινέω κατὰ εἴλησιν moveo volvendo et orbes faciendo. Apud Hes. Scut. 399 αἰόλλεσθαι est colorem induere, ὄμφακες αἰόλλοντο, item αἰόλλειν apud Nicandrum Ther. 154, colorare. Nota sunt ex Homero adiectiva αἰόλος, Buttm. Lexil. II, 73; κορυθαίολος, πανάιολος. — Βαστάζω φ 405. λ 594 tollere. — Θητεύω λ 489. σ 356, θητεύομαι Φ 444 operam facere mercenariam. Θῆτες semel apud Homerum commemorantur, δ 644, ubi schol.: οἱ ἐλεύθεροι μὲν μισθῷ δὲ δουλεύοντες, cf. Hes. Opp. 602. de etymologia vocabuli optime disputavit Buttm. Lexil. II, 111. — Κληΐζω claudo: κλήϊσεν θύρας τ 30. 387. 389. κληῗσαι θύρας φ 241. θύρας κληῗδι κληῗσαι, ω 166, ἐκλήϊσεν ὀχῆας. Atticum est κλῄζω. Non offenderem hoc vocabulo; nam legitur κληϊστός iam β 344; nisi Ξ 168 esset: πυκινὰς δὲ θύρας σταθμοῖσιν ἐπῆρσε κληῗδι κρυπτῇ, cf. φ 50: ἐνῆκε κληῗδα, α 442: ἐπετάνυσσε κληῗδα ἱμάντι. — Λωβεύω ψ 15. 26. Homericum est λωβάομαι, sed ἐπιλωβεύω iam β 323 extat. — Μακαρίζω, ἐξ ἐμεῦ, ὥς ἄν τίς σε συναντόμενος μακαρίζοι ο 538. ρ 165. τ 311. μακαρίζω et ὀλβίζω vocabula sunt Attica, melius igitur auctor rhapsodiae υ, v. 227, magisque ad dictionem Homericam illud καί κέν τις φαίη γόνον ἔμμεναι ὀλβίου ἀνδρός dixisse mihi videtur. — Μεγαλίζομαι ψ 174 superbio, cf. K 69. — Μεθύω σ 240 ebrius sum, cf. φ 304, verbum Pindaro et Tragicis satis usitatum. Homerus in I 469, ι 45, μέθυ πίνετο dixit; sed hoc levidense est. — Ὀκριάομαι σ 33: πανθυμαδὸν ὀκριόωντο, quod lexicographi explicant per ἐτραχύνοντο, ὠργίζοντο. ὀκριᾶσθαι proprie est acutum, hirsutum fieri. Notum est ὀκριόεις, neque defuerunt grammatici, qui pro ἄκριας ἠνεμοέσσας in ι 400 et π 365 ὄκριας vel ὀκρίας legerent. — Ὀμνύω, ὄμνυμι υ 288.

φ 285. Ψ 175. Homericum est ἀμάω. Sed iam in genuinis Odysseae partibus composita ἀπαμάω et ἐπαμάω extant. Cf. β 377. κ 345. μ 202. Itaque simplicia nullam offensionem habent. — Περονάω, ω 437, verbum est Atticum. — Ὑποκλοπέομαι, χ 382 furtim delitesco; ἐπίκλοπος non extat apud Homerum, sed ἐπίκλοπος λ 281. 363. ν 291. (φ 397). Poeta sine dubio ὑποκρύπτεσθαι posuisset, cf. ο 626. — Ὑποσταχύομαι paullatim accresco, augeor, in modum spicarum, υ 212 de gregibus dictum, cf. Apoll. Rhod. I, 972: ὑποσταχύεσκεν ἴουλος.

Magis suspecta videntur Κερτομέω ψ 270, σ 9: αἰκίζω, αἰκής, αἰκίζω, αἰκισμός, αἴκισμα vocabula sunt Attica. Homericum est ἀεικίζω, unde ἀεικής, ἀεικέλιος, ἀεικεία formavit. — Ὁμαρτέω convenio cum aliquo, occurro alicui, π 468. Ab Hesychio et Harpocratione explicatur hoc verbum per ὁμαρτεῖν esse. Apud Atticos scriptores forma ὁμηρεύω extat, quae notione conveniendi, congruendi iam ab Hes. Theog. 39 usurpata est. Neque ὅμηρος, neque ὁμήρης Homerica. — Περισθενέω μή με περισθενέων δηλήσεται ὀξέι χαλκῷ, χ 368. περισθενής Pindaricum est. Hanc vero verbi significationem poeta semper per periphrasin expressit.

Ex adverbiis denique, ut pronomina taceam et minores particulas, quae magis ad grammaticam pertinent disputationem, quam ad commentationem de verborum delectu, haec nomino: Εὐκόσμως bene ordine, φ 123. Hes. Opp. 625. εὐκόσμητος extat in hymn. Merc. 384. εὐκοσμία est Atticum. ἄκοσμος invenitur B. 213. — Κουρίξ, χ 188, ex Aristarchi sententia, quam probavit Apoll. Rhod. IV, 18, ubi scholl.: κατὰ κόρσης, κατὰ κεφαλῆς interpretantur, notat ἐπιλαβόμενοι τῆς κόμης, ἐκ τῆς κεφαλῆς, ὡς εἴ τις εἴποι ἐκ τῆς κουρᾶς, ἰδιωτικώτερον. Secus vero Cratetí visum est, qui vocabulum κουρίξ perperam per νεανικῶς explicuit, ἀνδρείως καὶ ὡς πρέπει κούροις. Exhibet autem hoc vocabulum satis egregiam antiquae formationis speciem. — Λίγδην, χ 278. in Iliadis P 599 est ἐπιλλίγδην, derivandum sine dubio a radice ΛΙΓ, unde etiam λίστρον provenit. — Πανθυμαδόν, intento studio, toto animo, ὁλοψύχως, σ 33, ortum videtur e παντὶ θυμῷ. Sed adverbia, quae in δον vel αδον exeunt, apud Homerum analogiam quandam notant et rationes, quibus res visibiles ad alias accedunt, velut κρυφηδόν, ... neque umquam cum παν composita sunt. Ὁμοθυμαδόν primum apud Aristophanem invenitur.

Valde suspecta praeterea sunt: Ἐμπλήγδην, υ 132, ἐμπλήγδην γέ τιν᾽ ἀνθρώπων, ubi scholl. ἀπερισκέπτως h. e. temere, sine iudicio, ὡς ἂν τύχῃ. Adiectivum ἔμπληκτος, temerarius, vesanus, Atticum est. ἐμπλήσσειν autem apud Homerum notat incidere vel incidere, et apud recentiores demum scriptores aliquem consternare, et conturbare. Deinde ἀμφουδίς, ρ 237: ἢ πρὸς γῆν ἐλάσειε κάρη ἀμφουδὶς ἀείρας.

De perversa huius versus interpretatione, quam Eustathius protulit, dixi in proxima commentatione; ἀμφουδίς sine dubio derivandum esse ab οὖδας; idem igitur notat quod χαμάδις. Constat autem praepositionem ἀμφί cum aliquo nomine compositam, cum alicuius rei indicari qualitatem, quae vel tota circumdata, vel duabus ex partibus instructa sit. Igitur clipeus qui militem ab omni parte defendit, ἀμφιβρότης nominatur, insula undique mari circumflua ἀμφίαλος, sagitta duplice cuspide munita ἀμφήκης et sic reliqua. Neutra significatio in hoc vocabulum quadrat. Praeterea pauca tantum apud Homerum inveniuntur adverbia in ις exeuntia, ἀμφίς i. q. ἀμφί, λικριφίς ei obliquo, ἀμοιβηδίς, ἀμφαδίς, quorum nullum a substantivo derivandum videtur.

Maxima autem hac tabula digesta, iam pergendum est ad ea vocabula, quae in recentioribus carminibus in aliorum locum successerunt, et quae omnia hanc ipsam ob caussam, secundum ea quae in initio commentationis exposui, magnam et iustam novae originis suspicionem movent. Quibus recensitis, secundus novorum vocabulorum et ἅπαξ εἰρημένων ordo conficitur. Iterum hic quoque rem ita instituam, ut primum substantiva, dein adiectiva, postremo verba et adverbia enumerentur. Substantiva autem haec sunt: ἀγρότης rusticus, π 218 pro ἀγροιώτης. — Ἀεικείη, Ω 19, υ 308. Significat id, quod alias ἔργον ἀεικές vocatur. — Ἄλειαρ farina. Vocabulum Homericum quod farinam notat est ἄλφιτα. Quapropter in υ 108, cuius versus altera pars ex β 290 petita est, γυναῖκες ἄλφιτα τεύχουσαι καὶ ἀλείατα μυελὸν ἀνδρῶν, inepte duobus vocabulis idem bis dictum est. Quibus enim argumentis illa grammaticorum sententia confirmari possit, qui ἄλειαρ farinam triticeam, ἄλφιτα vero hordeaceam esse censuerunt, prorsus me fugit. — Ἀλήμων, ρ 376. τ 74. Homericum est ἀλήτης, ξ 124. ρ 420 nll. — Ἀντίθυρον, π 159: στῆ δὲ κατ' ἀντίθυρον κλισίης. Denotat sine dubio eam Homericarum aedium partem, quae portae opposita est, πρόδομον, cf. I, 473: ἐνὶ προδόμῳ, πρόσθεν θαλάμοιο θυράων. Schol. et Eust.: ἄντικρυ τῆς θύρας. — Βίος in recentiore Odysseae parte ter legitur, ο 490. σ 235. τ 127, pro quo aliis in locis Homerus βίοτος, semel δ 565 βιοτή dixit; βιότης hymn. 7, 10. Apud Hesiodum Opp. 31. 42. βίος est victus. — Βότης, ο 504, vocabulum Tragicis usitatum. In M 302. Ξ 102. φ 200 est βώτωρ, ἐπιβώτωρ ν 222. — Βρωτύς, σ 407. T 209, formatum ad analogiam vocabuli ἐδητύς. Homericum est βρῶσις, quod fere semper in Odyssea, semel in Iliade legitur, T 210. — Γενετή, σ 6: τὸ γὰρ θέτο πότνια μήτηρ ἐκ γενετῆς. Ω 535: Πηλῆι θεοὶ δόσαν ἀγλαὰ δῶρα ἐκ γενετῆς. Homericum fuisset ἐκ γενεῆς, cf. K 68: πατρόθεν ἐκ γενεῆς ὀνομάζων ἄνδρα ἕκαστον. — Δειπνηστός hora epulandi, ρ 170, quae ξ 407 ὥρη δόρποιο vocatur, cf. ρ 176: ὥρη καὶ δόρπον.

Ἀχαιοῖσιν κατακλίνθῃ. Apud Nicandr. Ther. 671 vocabulum accentum in ultima syllaba habet et explicatur a scholiastis per ipsam coenam. Sed haec accentus distinctio certa destituta est analogia, et recte etiam in Homerico loco formam δειπνηστός praeferendam esse, censuit Eustathius. Magis autem Homericae esse dictionis eiusmodi notiones per phrasin quandam seu circumlocutionem quam per nomen abstractum frigidum et ieiunum exprimere apparet. — Ἐξεσίη, φ 20: τῶν ἕνεκ' ἐξεσίην πολλὴν ὁδὸν ἦλθεν Ὀδυσσεύς, scholl.: δημοσίαν ἀποστολήν. Sic Ω 235: δέπας, ὅ οἱ Θρῇκες πόρον ἄνδρες ἐξεσίην ἐλθόντι. est legatio, missio publica, idem quod ἀγγελίη. ἐξίημι est in Δ 141. — Ἔπαυλος stabulum, ψ 358. Homericum est σταθμός. Porro quia ἄγραυλος est adiectivum, ad analogiam vocabuli μέταυλος, etiam ἔπαυλον exspectamus, vel ἔπαυλις, non ἔπαυλος. — Εὖγμα vana gloriatio, χ 249, idem est quod in Iliade εὐχωλή, Δ 173. Θ 64. 229. Χ 343. — Ἴχνος, ρ 317 de cane venatico dictum est καὶ ἴχνεσι γὰρ περιῄδη h. e. vestigiis valde callebat. Eadem ratione plurali huius vocabuli numero de vestigiis alicuius usi sunt Hes. Opp. 680. Pind. Pyth. X, 12. Nem. VI, 15. Forma Homerica est ἴχνιον, ἴχνια. Cf. maxime τ 436: ἴχνι' ἐρευνῶντες κύνες ᾖσαν. — Κεῦθος, Χ 482 et ω 202 ὑπὸ κεύθεσι γαίης. Hes. Opp. 300. Pind. Nem. X, 56. Sine ὑπὸ Hes. Opp. 334. Vocabula Homerica sunt κευθμών, κ 283. ν 367 et κευθμός, Ν 28. — Κλιντήρ, σ 189. Hoc vocabulum ab Homerico κλισμῷ differre vix statuam. — Κοίτη, forma Attica pro κοῖτος in τ 341. — Μελεδῶναι, τ 517. Hes. Opp. 66. Homerus μελεδήματα dicit, velut δ 650 ἀνὴρ ἔχων μελεδήματα θυμῷ. Praeterea notandum est, substantiva in ωνη apud Homerum non inveniri, quapropter aptius fuisset μελεδών, cf. hymn. Apoll. 532, collatis τηκεδών et σηπεδών. — Ὁμῆλιξ aequalis, υ 197. π 419. τ 358. ω 107. Homerus semper ὁμηλικίη dicit, quo vocabulo non solum aequalem aetatem, sed etiam aequales ipsos significat, velut γ 49: ἀλλὰ νεώτερός ἐστιν, ὁμηλικίη δ' ἐμοὶ αὐτῷ, ζ 23: ἥ οἱ ὁμηλικίη μὲν ἔην, χ 209: ὁμηλικίη δέ μοί ἐσσι, Ν 485: εἰ γὰρ ὁμηλικίη γε γενοίμεθα τῷδ' ἐπὶ θυμῷ. Simplex autem ἧλιξ quod Pindaro et poetis Atticis satis in usu est, tantum σ 372 extat, ubi βόες ἥλικες aut boves aequales vocantur i. e. eodem anno nati, aut omnino par boum. Cf. Wernick. ad Tryph. p. 637. παναφῆλιξ, ὁ τῶν ἡλικιωτῶν ἀπηλλαγμένος, Χ 490. — Ὄνησις fructus qui ex aliqua re provenit, φ 402. Homericum est ὄνειαρ, κέρδος. — Ὁσίη, substantivum, fas: π 423: οὐδ' ὁσίη κακὰ ῥάπτειν ἀλλήλοισιν. χ 412: οὐχ ὁσίη κταμένοισιν ἐπ' ἀνδράσιν εὐχετάασθαι, nefas est. Vocabulum in hymnis Homericis non tam de iure divino, ut h. Merc. 470 ἐκ πάσης ὁσίης summo iure, quam de quibuscunque rebus sacris ad deorum cultum pertinentibus usurpatur. ὁσίης ἐπιβῆναι sacra

rite instituere h. Cer. 211. Merc. 173, cf. ὁσίη γένηται h. Apoll. 237, ὁσίη κρειάων h. Merc. 130. — Nefas est apud Homerum exprimitur per οὐχ ὁσίη ἔοικε, οὐκ ἔστ' οὐδὲ ἔοικεν, ϑ 358. Ξ 212 coll. — Πλαγκτοσύνη circumvagatio, ο 343. Homericum est ἄλη. — Τάφος pro ϑάμβος, φ 122 ψ 93. ω 444. hymn. VI, 37. — Ὑπάλυξις effugium, vitatio. ἐπιθωρὴ καὶ τὴν ὑπάλυξιν ἔσεσθαι, ψ 296. οὐ γάρ τοι [illegible] ὑπάλυξις, Χ 270. Homericum est ἀλεωρή, Μ 57. Ο 533. Ω 216, vel τὸ ἀλέασθαι.

Sequuntur adiectiva: ἀμέτρητος immensus, πένθος ἀμέτρητον, τ 512. πόνος ἀμέτρητος, ψ 249. Verbum μετρέω legitur γ 179: πέλαγος μέγα μετρήσαντες. Homerus autem immensum luctum πένθος ἄλαστον, ἄσχετον, οὐκ ἐπιεικτόν, ἄλληκτον, ἄρρητον appellat, πένθος vero ἀμέγαρτον, αἰνόν, ἀπείρητον. — Ἀνήνυστος pro ἀνήνυτος, π 111. Forma Attica est ἀνήνυτος. — Ἄνοστος expers reditus, ϑῆκεν ἀνόστους, ω 527. Homero frequentia sunt adiectiva νόστιμος et ἀνόστιμος, cf. δ 182: ϑεὸς κεῖνον δύστηνον ἀνόστιμον οἶον ἔϑηκε. — Ἀριφραδής praeclarus, conspicuus, insignis. σῆμα δέ τοι ἐρέω ἀριφραδές signum tibi dicam cognitu facile et distinctu, Ψ 240. 326. λ 126. φ 217. ψ 73. 225. ω 328. Hanc autem notionem apud Homerum habet ἀρίζηλος i. e. ἀρίδηλος, cf. Buttm. Lexil. I p. 254. Contra ἀφραδής, ἀφραδέως, collatis ἀφραδέω, ἀφραδία, est inconsultus, sine prudentia et περιφραδής valde peritum notat, item εὐφραδέως, τ 352 est prudenter. Itaque eandem peritiae notionem in vocabulo ἀριφραδής aegre desideramus. Cf. praeterea φραδής, Ω 354. δουλοφραδής h. Merc. 382. Pind. Nem. VIII, 33. pro quo Homerus δουλοφρονέων habet, κακοφραδής, Ψ 483. — Ἀτελής imperfectus, ρ 546: τῷ κε καὶ οὐκ ἀτελὴς ϑάνατος μνηστῆρσι γένοιτο πᾶσι μάλ'. Formatum est hoc adiectivum ad analogiam vocabuli ἡμιτελής in Β 701. At Homerus ἀτέλεστος dicit, velut β 273: οὔ τοι ἁλίη ὁδὸς ἔσσεται οὐδ' ἀτέλεστος, vel ἀτελεύτητος, quemadmodum Iuppiter loquitur in Α 526: οὐ γὰρ ἐμὸν παλινάγρετον οὐδ' ἀπατηλὸν οὐδ' ἀτελεύτητον ὅ τί κεν κεφαλῇ κατανεύσω. — Γυρός (ἐν ὤμοισιν) τ 246, gibbosus, convexis humeris. Idem est quod κυρτός, in Β 218 (τὼ δέ οἱ ὤμω κυρτώ) de Thersite dictum, vel Δ 426 et Ν 799 de convexis curvisque undis. — Δανός: δρά τε ξύλα δανὰ κεάσσαι, ο 322. Scribebatur etiam ξύλα πολλὰ κεάσσαι. ξύλα δανά explicatur ab Eustathio per ξηρὰ καὶ ἐπιτήδεια εἰς τὸ δαίεσθαι. Talia autem ligna in aliis locis Homericis κᾶλα, κάγκανα, [illegible] dicuntur, velut σ 240. σ 308. sic: κάγκανος, σ 307. Φ 364, eadem fere ratione qua δανός a. δαίω, de quo formatione cf. Lobeck. in Buttm. gr. gr. II p. 498, addita reduplicatione formatum a καίω. Nam verba καρχαίνω, κάγκω quae pro etymis huius vocabuli habentur, nisi in grammaticorum commentariis nusquam extant. πολυκαγκής est in Λ 641. — Δούλειος, ω 252 pro δού-

ἴσως, cf. Z 460. ξ 349. ρ 399. — Ἀπήμαντος, τ 282. κέλευεν δέ μιν ἔρδειν αὐτοὶ δ' ἀπήμαντοι, delegare cum volebant domum ipse [illegible] inviolatum. Homerus semper ἀπήμων posuit, velut Ξ 415. [illegible] 519. νόστος ἀπήμων, cf. ε 268. Ξ 164. ἀπήμαντος Tragicis usitatum est et semel Pindaro. — Εὔπλειος pro ἔμπλειος, ἔνπλειος, υ 497 κνήφη ἐνπλείη [illegible] εὖ πεπληρωμένη. Ceterum adverbium εὖ [illegible] cum participiis vel adiectivis verbalibus, quemadmodum in εὔδμητος, — [illegible] στός, — [illegible]τος, — [illegible]θής, — [illegible], — φρονέων, saepissime substantivis vel adiectivis a substantivis derivatis componi solet apud Homerum, cf. εὐγένειος, — [illegible], — [illegible], — [illegible], — [illegible], nunquam cum adiectivis simplicibus. — Εὐπαθής, ρ 258. χ 126. 127. 267. 274. 441. φ 158. Ξ 375. Est formum bene constructum; idem igitur quod in reliquis carminibus [illegible], [illegible], [illegible]. De formatione vocabuli, quocum unum praeterea ἀστευθής contineri potest, quod apud Anthologiae quosdam poetas legitur, disputavit Lobeckius in Phryn. p. 282. — Ἐυκαύστος. σῦς ἐυκαύστος, π 454, sus [illegible] ἐυκαύστος in Hes. Opp. 447 notat [illegible]. Utraque notione scriptoribus Atticis usu venit. Homericum est ἧνις, sane de bovibus tantum dictum, cf. Z 94. 275. 309. K 292. γ 382, sed hoc nihil opinor ad rem. — Ἐπιστήμων, π 374. Homerus etiam hoc in loco ἐπιστάμενος dixisset, cf. υ 313. ξ 359. — Θυμηδής, π 389. Sine dubio derivandum a θυμός et ἥδω vel ἦδος, sicut μελιηδής a μέλι et ἦδος. Res notat animo gratas, quae alibi per θυμήρης sive θυμαρής significantur. — Νηλιτής instus, officiosus, π 317. τ 498. χ 418. A verbo ἀλιταίνω, unde Homerus ἀλείτης, ἀλιτρός, ἀλιτήμων Ω 157. 186 formavit. Is autem qui contra praecepta alicuius non peccat μὴ ἀλιτέσθαι ἐφετμάς τινος sive μὴ ἀλιτέσθαι τινά dicitur. Notanda est producta huius vocis penultima, correpta in ἀλιτρός ἀλιτήμων ἀλιτέσθαι, quae novum vocabulum haud parum suspectum reddit. Sed quo auctore nonnulli Odysseae editores νηλειτής scripserint nescio. — Θυμοπληθής, ο 404. cf. περιπληθής. — Ὀρφανός, υ 68 pro ὀρφανικός Z 432. Λ 394. K 490. — Παιδνός φ 21. ω 338 παιδνὸς ἐών. Homericum fuisset παῖς δ' ἐών, νέος ἐών. Ceterum quia adiectiva in νος exeuntia plerumque aut a verbis aut a substantivis verbalibus, raro et fere nunquam a substantivis primitivis formata esse constat, apparet hoc adiectivum, sicut πάρθον. e. πάρεθον, syncopatum esse e παιδινός. — Περίρρυτος, τ 173 ita vocatur Creta insula mari circumflua. Perpetuum fere insularum epitheton in Odyssea est ἀμφίρυτος. — Τολμήεις, K 205. ρ 284 τολμήεις μοι θυμὸς ἐπεὶ κακὰ πολλὰ πέπονθα. Non est audax, sed patiens, cf. Pind. Pyth. IV, 89 et Soph. Phil. 972 ubi nunc Buttmanno auctore τολμήσατε pro τολμίσατε legitur, Ellendt. Lex. Soph. II, p. 846. Homerus autem

θυμὸν πολυπλάγκτων vocat. — [illegible], ο 447: οὐδὲ γὰρ καὶ χρυσὸν ὅ τίς γ' ὑποχείριος ἔλθῃ. Homero dicitur aliquid φίλας χεῖρας vel ἐς χεῖρας ἱκέσθαι, μ 336. ν 335. 376. π 18. K 448, vel ἐν χερσί τινος κεῖσθαι, Z 81. — Ὑψιπετήεις, X 308. ω 538. Homericum est ὑψιπέτης.

Verba denique et pauca adverbia haec sunt: Ἀτασθάλλω, σ 57. τ 88 pro ἀτάσθαλα ἔρδειν, ἀτασθαλίαις μηχανάασθαι. — Ἀμφιπονέομαι pro ἀμφιπονοῦμαι, ν 307. ψ 159. 681. — Ἀφανδάνω, π 387: εἰ δ' ὑμῖν ὅδε μῦθος ἀφανδάνει. In Iliade dicitur οὐχ ἁνδάνει ut ἵστε θυμῷ, in Odyssea οὐχ ἁνδάνει τι vel οὐχ ἑανδάνει θυμῷ. — Notandum praeterea praepositionem ἀπὸ eam negandi vim, quam Latinorum dis, nostrum miss, non habere, nisi cum verbo compositam, cui iam ipsi negatio quaedam insit, velut ἀπανδάνω. Semper enim indicat, aut rem aliquam ab alia removeri vel distrahi, sicut nostrum ab in ἀπορραίω, — θραύω, — [illegible], — λούω, — λυμαίνω, aut iterari aliquid vel iteratum reparari et confici in ἀπονοστέω, ἀποτίνω, ἀπόφημι renuntio, ἀποθνήσκω; id quod proprie etiam de ἀπανδάνω valet. Praeter ἀφανδάνω autem huic observationi ἀποκηδέω tantum in Ψ 413 repugnat. — Δακρυπλώω, τ 122 lacrimis natare, valde lacrimare ebriorum instar. Miramur hanc quasi secundariam verbi πλώω vel πλώειν notionem, quod proprie est navigo, non nato, contentis verbis ἀποπλώω, ἐπιπλώω, παραπλώω. Id quod grammaticis sine dubio ansam praebuit explicationis illius: σύνθετον τὸ δακρυπλώειν οἷον δάκρυσι πληθύνειν. τὸ δὲ πλώω πολλάκις (?) τὸ πλήθειν σημαίνει. Ceterum frequens admodum Homero est verbum δακρυχέω. — Θάλπω, φ 179. 184. 246, idem est quod in geminis carminibus θέρμω, θερμαίνω. Sed θαλπωρή iam exstat Z 412. K 223. α 167 ita ut minus in hoc vocabulo offenderim, quam in θαλπιάω quod τ 319 occurrit. — Θειόω, χ 482: ὄφρα θεειώσω μέγαρον et ψ 50: αὐτὰρ δῶμα θεειοῦται. In Iliade dicitur θεείῳ καθαίρειν. — Ἐπιδημεύω, π 28: ἐπιδημεύειν Atticum est, Homericum autem ἐπιδήμιον vel μεταδήμιον εἶναι, cf. α 194. ν 46. — Ἐπιχειρέω pro χεῖρας ἐπιβάλλειν, ω 386. 395. Vocabula a χείρ derivata apud Homerum non legi iam recte Spohnius observavit, de extr. parte p. 179. — Καναχέω, τ 469. cf. καναχὴν ἔχον, π 105. 794. καναχή τινός ἐστιν, Ω 82. — Καναχίζω, M 36. — Κοιρανέω pro κοίρανον εἶναι, χ 185. cf. Δ 321. Z 59. — [illegible] vocabulum Tragicis usitatum, σ 99. χ 88. Homerica sunt λὰξ προσβαίνω, ἐμβαίνω, πατέω. — Ὁπλίσσω pro ὁπλίζω, ρ 289. — Πενθέω pro πένθος ἔχω, ἀέξω, σ 173. τ 120. T 225. Y 283. — Περιφῦναι amplecti π 21: Τηλέμαχον δ' ὑφορβὸς πάντα κύσεν περιφύς. cf. ω 236. 320. τ 416. Homericum est ἀμφὶ χεῖρας βαλεῖν (ἀμφιχυθῆναι π 214. χ 498) et de salutatione dicitur φῦναί τινι ἐν χειρί. —

Πολεύω, χ 223: *οὐδ' ἄλοχον ἐάσομεν κατὰ ἄστυ πολεύειν*, versari, habitare. Homerus, *πωλέομαι εἰς* vel *ἐπί*. — *Ποτέομαι* pro *ποτάομαι* sive *πωτάομαι*. *ἐκποτέομαι* est in *Τ* 357. — *Σιτεῖσθαι* pro *σίτου πάσασθαι* vel *σῖτον ἔδειν*. *σιτέσκοντο*, ω 209. De grammatica huius verbi ratione uberrime ut semper disputavit Spohn. l. l. p. 163 sqq. — *Στροφαλίζειν ἠλάκατα* pro *ἠλάκατα στρωφᾶν*, σ 315. *στροφάλιγξ κονίης Π* 775. *Φ* 503. ω 39. — *Τευχέομαι*. *τετευχῆσθαι*, χ 104 pro *τεύχεα δῦναι*. — *Ὑπαλεύομαι*, ο 275. Quamquam *ἀλεύομαι*, *ἀλέομαι* apud Homerum satis usitata sunt, tamen pro *ὑπαλεύομαι* semper *ὑπαλύσκω* dictum est. *ἔκφυγε κῆρας ἠδ' ὑπάλυξεν*, δ 512. ε 430. ϑ 355. ι 189. ψ 332. *τέλος θανάτου οὐχ ὑπαλύξας*, *Κ* 451. *Μ* 113. 237. sane censuit Buttmannus *ἀλύσκειν* ab *ἀλεύεσθαι* esse derivatum, gr. gr. II, p. 109, sed hoc nihil ad rem. — *Φορύνω*. χ 21: *σῖτός τε κρέα τ' ὀπτὰ φορύνετο* panis et caro assata in terram prolapsa pulvere inquinata sunt. Inquinare apud Homerum significat *παλάσσειν*. *αἵματι λύθρῳ πεπαλαγμένος*. *σάκος πεπαλαγμένον ἄξῃ*. Idem de *Φορύσσω* valet, σ 336. Utrumque verbum a poetis Alexandrinis usurpatur. Atticum est *φύρω*. — *Χαλιφρονέων* pro *χαλίφρων*; ψ 13.

Ἀθεεί sine deo. *οὐκ ἀθεεὶ ὅδ' ἀνὴρ Ὀδυσήιον ἐς δόμον ἵκει*, σ 352. Homerus semper *θεῶν* sive *ἀθανάτων ἀέκητι* dixit, velut α 79. γ 28. ζ 240. *Μ* 8. *Ο* 720 rell. — *Ἕκητι* cum genetivo constructum, *Ἑρμείαο*, ο 319. *Ἀπόλλωνος*, ε 86. *Διός*, υ 42. Deorum gratia, volentibus diis, nam de diis tantummodo usurpatum est. Extat etiam apud Hes. Opp. 4, Pindarum et Tragicos, qui formam *ἕκατι* adhibent, de qua cf. Blomfield. gloss. Aesch. Pers. 345, Buttm. gr. gr. §. 27 n. 16. Homericum est *θεῶν ἰότητι*. De formatione huius adverbii, vel quicquid est, disputavit Apoll. Dysc. p. 497. — *Ἐνωπαδίως*, haec enim lectio quam Apollonii Rhodii *ἐνωπαδίς*, IV, 340. 1415 et Quinti Smyrnaei *ἐνωπαδόν*, II, 84 tuentur, alteri *ἐνωπιδίως* praeferenda videtur, ψ 94: *μὲν ἐνωπαδίως ἐσίδεσκον*. Formulae Homericae sunt *εἰς ὦπα ἰδέσθαι τινί* sive *εἰς ὦπά τινος ἰδέσθαι*. Praeterea ipsum *ἐνωπῇ* adverbii loco usurpatum a poeta, *Ε* 574. *Φ* 510. — *Εὐφραδέως*, τ 352: *μάλ' εὐφραδέως πεπνυμένα πάντ' ἀγορεύεις*, pro quo Homerus *ἐπισταμένως* dicit ε 25. λ 368. Omnino vocabula *φραδής*, *ἀριφραδής*, *ἀριφραδῶς*, *κακοφραδής* in recentioribus tantum carminibus, contra *φράδμων*, *συμφράδμων*, *ἀφραδής* cum derivatis, *περιφραδῶς* etiam in genuinis extant. — *Κατάντηστι* ex adverso υ 387. *Κάταντα* est in ψ 116. Utrumque valde suspectum. Adiectivum enim *κατάντης* Atticum est. Apud Homerum simplex tantum *ἄντα* invenitur, quod una cum *ἀντικρύ* idem notat quod *κατάντηστι*. — *Κρύβδην*, λ 454. π 153, *κρυφηδόν* opp. *ἀμφαδόν*, ξ 330 et *κρύβδα Σ* 168.

Ῥυδόν abunde, satis, magno opere, id quod Homerus expressit per μέγα, μάλα. ῥυδὸν ἀφνειοῖο, ο 426, cf. § 116.

Hic autem vocabulorum numerus valde augeatur necesse est, modo paullo liberius fines concesseris ac rationes, quibus nova vocabula aliorum in locum successisse statuendum sit. Ad eundem enim ordinem praeter ea refero ἀλέη, in X 301 sicut in Hes. Opp. 543 est evitatio. Eadem igitur contra hoc vocabulum valebunt, quae contra ὑπάλυξις. At ρ 23 significat solis aestum, videturque cum ἕλη, εἵλη, ἥλιος cohaerere. ἀλέα, ἀλεείνω, ἀλεαίνω vocabula sunt Attica. — Ἐπαμύντωρ, π 263 ἐσθλὼ ἐπαμύντορε abunde dictum pro ἐσθλὼ ἀμύντορε. Nam ἐπαμύνειν est fortiter aliquem defendere, ἐσθλῶς τινα ἀμύνειν. Notum est praeterea ἀρωγός. — Ἐπιίστωρ. Auctor rhapsodiae φ v. 26 Herculem μεγάλων ἐπιίστορα ἔργων nominat, h. e. μεγαλουργόν, ἐπὶ μεγάλοις ἔργοις ἱστορούμενον, ἐπιστήμονα. Gepperto hoc vocabulum videtur ortum esse e versu Iliadis Σ 501 ἄμφω δ' ἱέσθην ἐπὶ ἴστορι πεῖραρ ἑλέσθαι. Certe mira ei inest vis praepositionis ἐπί, collatis ἐπίουρος, ἐπιβουκόλος, ἐπιβώτωρ, aliis. — Ἐπιστάτης, ρ 455. Notat mendicum, idem igitur quod δέκτης, δ 246 et πτωχός reliquis in locis. — Εὐδικίαι, τ 111 ubi sermo fit de bono rege iuris observantiam sustentante. Homericum est δίκη, itaque de Sarpedone qui aequa administratione et virtute regnum Lyciae servavit, in Π 542 dictum est ὃς Λυκίην εἴρυτο δίκῃσί τε καὶ σθένεϊ ᾧ. Praeterea ἀδικέω primum extat in hymn. Cer. 367, ἀδικία vero non legitur nisi apud Herodotum Atticosque scriptores. εὐδικίῃ apud Apoll. Rhod. IV 342 est iure. — Δρέπανον, falx σ 367. δρεπάνη in Σ 551, sed hoc nullius fere momenti. — Δρύοχοι ligna infixa carinae navis et erecta ad latus, quibus deinde affigantur tabulae, Damm. Lex., Schol., Eust., quae nobis vocantur die schiffsrippen. Ab Homero σταμῖνες vocata sunt in ε 252, δρύοχοι in τ 574. Alii aliam vocabuli interpretationem et etymologiam protulerunt grammatici, velut ipse Eustathius, πάσσαλοι ἐφ' ὧν στοιχηδὸν διατεθειμένων ἡ τρόπις ἵσταται τῶν καιναυργουμένων πλοίων, cuius verba breviavit auctor Lexici Platonici, στήριγμα τῆς πηγνυμένης νηός. Atticis e priore significatione δρύοχοι proverbii loco de cuiusvis rei fundamentis dicuntur. — Θυοσκόος, φ 145. χ 318. 321. Colligendum fortasse ex Ω 221 θυοσκόον diversum fuisse a μάντει et ἱερῆι. Eustathius duas huius vocis etymologias exhibuit, alteram scholiastis quoque notam, ἀπὸ τῶν θυομένων κοῶν, ὁ ἔστι νοῶν καὶ διὰ πυρὸς μαντευόμενος. κοάω autem, quod verbum effinxisse omnino sibi videntur grammatici, tamquam etymon verbi μακκοάω et similium, apud Homerum certe non extat. Alteram probabiliorem quidem, sed vereor num rectam propter καίω, καῦμα, καυστειρός, καυστός — θυοσκόος ὁ θύτης ὁ τὰ θύη κέων ἀπὸ

τοῦ κέω, vulgo καίω dicti. — Ληΐστωρ praedator, ο 427. Ληϊστήρ, γ 73. ι 254. ξ 224. π 426. ρ 425. Alterum huius paraschematismi exemplum exhibet δωτήρ, θ 320 et δώτωρ ibidem v. 335. — Μεσοδμή, ο 289. τ 37. υ 354. In priore loco magnam trabem notat pertusam, cui malus ima in nave inseritur, idem igitur quod ἱστοδόκη. Reliquis in locis καλαὶ μεσοδμαί de aedibus dictae sunt, quarum tres explicationes attulerunt Eustathius et scholia. Aristarcheam primam, quam Hesychius quoque exhibet, τὰ μεσόστυλα columnarum interstitia: secundam τὰ μεταξὺ τῶν δοκῶν, trabum in lacunari interstitia, ornata fortasse picturis: tertiam denique διαφράγματα ἢ καὶ διαστήματα μεταξὺ τῶν κιόνων, οἵ φασι, περὶ τοὺς τοίχους ἦσαν, spatia inter parietes et columnas in conclavi, ab ipsis aliquanto remotiores, si quidem recte grammatici verba intellego. Hippocrati μεσόδμαι brachia librae sunt, interstitia inter examen et funes quibus lances alligantur. Ortum est vocabulum per syncopen e μεσοδομή sicut εὔδμητος, θεόδμητος. — Πείνη pro λιμός, ο 407. Sed πεινάω verbum Homero admodum frequens. — Προΐκτης, ρ 352. 449. de hoc vocabulo idem quod de ἐπιστάτης valet. — Ταρβοσύνη, σ 341 pro φόβος. τάρβος Ω 152. 181.

Αἰνοπαθής gravia patiens, miser, σ 200. Quia Homerus semper dixit πολλὰ παθών, κακὰ πολλὰ παθών, auctor rhapsodiae χ, qui vi 431 formulam usurpavit αἰνὰ παθών, magis dictionem Homericam secutus est, quam qui adiectivum αἰνοπαθής formavit. — Ἀρισφαλής, ρ 196: ἀρισφαλέα οὐδόν. τραχεῖαν καὶ πάνυ σφάλλουσαν, ὡς κινδυνεύειν πίπτειν τὸν ὁδεύοντα. Homerus στενωπὸς ὁδός vel ὁδός παιπαλόεσσα dixit, vel τρηχεῖα ἀταρπός, ξ 1. — Ἀρτίφρων, ω 261: οὔτι μάλ' ἀρτίφρων ne satis quidem acutus. Convenire videtur hoc adiectivum cum uberiore formula in E 326: ἔτιεν αὐτὸν ὅτι οἱ φρεσὶν ἄρτια ᾔδη. Formationem et significationem vocabuli tuetur analogia adiectivi ἀρτιεπής quamquam hoc tantum in χ 22. 821 extat. Notat dextrum verbis sed paullo fraudulentiorem. — Εὐκαμπής, σ 337: δρέπανον εὐκαμπές, φ 6: κληῗδ' εὐκαμπέα pro quo σ 293 κληῗσιν εὐγνάμπτοις dictum est, id quod magis ad dictionem Homeri accedere videtur, qui a γνάμπτω γναμπτός, a κάμπτω vero καμπύλος formavit. — Κακοείμων male vestitus σ 41. Homerus dicit: κακὰ χροΐ εἵματ' ἔχων ξ 506; κακὰ χροΐ εἵματα εἶται λ 190, λυγρὰ δὲ εἵματα ἕσσε περὶ χροΐ π 457 et similia. Tamen in γ 348 extat ἀνείμων. — Κατηφής, ω 432: ἦ καὶ ἔπειτα κατηφέες ἐσσόμεθ' αἰεί. Habet Homerus duas formulas κατηφείη μοί ἐστι, vel κατηφείη εἰμί τινι. — Λυσιμελής epitheton somni, ὕπνος λύων μελεδήματα θυμοῦ λυσιμελής, υ 57. ψ 343. Vertendum est somnus curas depellens, non sicut aliis placet, membra resolvens. Ceterum neque a μελέω neque a μέλος Homero formatur adiectivum

μελής. Eadem formula omisso tamen λυσιμελής redit in ψ 62. ἀπήμων autem, ut alia etiam frequentiora eius epitheta omittam, somnus vocatur in Ξ 164. — Φιλοπαίγμων. φιλοπαίγμονος ὀρχηθμοῖο ψ 134, cf. Hes. frg. 13, 3. Notare videtur iocosum, amoenum, egregium. Fere eodem significatu aliis in locis saltatio ab Homero ἀμύμων vocatur N 367, Ψ 145. inde vero, quod παῖγμα apud Homerum non extat, nihil contra huius adiectivi auctoritatem profero. Nam adiectiva in μων interdum etiam a verbis derivantur, cf. Buttm. gr. gr. II p. 451. — Φοίνιος, σ 96; φοίνιον αἷμα. Forma vetustior magisque Homerica φοινός esse videtur, cf. Π 159. h. Apoll. 362. — Φοινικοπάρῃος, λ 123. ψ 272 idem quod μιλτοπάρῃος, quamquam hoc de Ulixis tantum navibus usurpari observavit Apollonius s. v. φοινήεις, de dracontis colore extat in M 202, 220. Reliqua adiectiva cum φοινικο composita Pindarica sunt et Attica. — Χαλκοβαρής. ἰὸς χαλκοβαρής, φ 423 et O 465 quem locum pro interpolato habeo. δόρυ χαλκοβαρές, λ 532 est hasta aere gravis, cuspide ahenea magni ponderis munita. Δ 96 χαλκοβάρεια vocatur στεφάνη, X 328. χ 259. 276 μελίη. Hoc autem pertinet ad χαλκοβαρός, quod vero nunquam legitur, cf. Lobeck. Phryn. 538. contra α 262 legitur ἰοὺς χαλκήρεας. χαλκήρεα διστόν, N 650. 662. χαλκῆρες δόρυ saepissime in Iliade, quod scholiorum auctores non aliter quam χαλκοβαρές interpretantur τὸ ἀρηρὸς χαλκῷ.

Δαιδάλλω, ψ 200. Σ 479 saepiusque apud Pindarum. Dixisset Homerus his quoque locis ἐντίθεσθαι δαίδαλα, cf. Ξ 179. E 60. — Ἐντανύω, τ 557. 587. ω 170. octies in rhapsodia φ. ἐντανύειν βιόν, νευρήν, βιοῖο νευρήν, τόξον pro quibus elegantius dicitur Δ 123: νευρὴν μὲν μαζῷ πέλασεν, τόξῳ δὲ σίδηρον, aliis in locis simplicia τανύω vel τιταίνω usurpantur. Sed dictum est iam supra de hoc verbo. — Ἐφευρίσκω, τ 158. neque hoc neque εὑρίσκω verba Homerica sunt, qui modo aoristos εὗρον et ἐφεῦρον novit. — Πτωχεύω, ο 309. σ 2, ρ 11. τ 73. Homericum est αἰτέω, αἰτίζω, quamquam vel haec verba mendicandi notione in posteriore demum Odysseae parte leguntur. — Σκηρίπτομαι, λ 393. ρ 196 pro σκήπτομαι Ξ 457, cf. ρ 303. 338. ω 159. — Συνθέομαι, υ 245: οὐχ ἡμῖν συνθεύσεται ἥδε γε βουλή non procedet nobis hoc consilium, quasi latine dixeris, non curret nobiscum hoc consilium. Apud Homerum βουλὴ τελεῖται. — Ὑπεροπλίζεσθαί τινα, ρ 268. Homerica sunt ὑπερηφανέω et ὑπερηνορέω. cf. ὑπέροπλον εἰπεῖν O 185. P 170. — Ὑπάρχω, ω 268. remuneratoria dona accipere convenit si ὅστις ὑπάρξῃ h. e. προσκατάρξηται, ut scholia interpretantur. Redit apud Pindarum hoc verbum. Homero autem incipere vel ἐξάρχειν est, vel ἄρχειν, nam ἀπάρχεσθαι, ἐπάρχεσθαι, κατάρχεσθαι de rebus sacris tantum usurpantur. — Χανδάνω, ρ 344: ὅσ οἱ χεῖρες

ἐχάνδανον. Ψ 742: κρητὴρ ἓξ μέτρα ἐχάνδανεν. Referuntur vulgo ad hoc verbum formae κεχάνδει, Ω 192. κεχανδώς Ψ 268. σ 96. χείσεται, σ 17. h. Ven. 252. ἔχαδε Δ 24. Θ 461. χαδέειν Ξ 34, contra χάνοι Δ 182. Θ 150. Ρ 417, χανών Π 350. Υ 168. μ 350, ἀμφέχανε Ψ 79 ad χαίνειν quod ipsum quidem nusquam legitur, sed pro praesente harum formarum recte haberi potest. Itaque in his quoque locis dicendum erat ἔχαδον, ἔχαδεν. — Ξαίνω, χ 423: ἔρια ξαίνειν, lanas pectine carpere; in Γ 388 est εἴρια ἀσκεῖν, in σ 318: εἴρια πείκετε χερσίν. Quia a ξαίνω derivandum est ξανθός, Homero de splendidis speciosisque comis satis usitatum, non est cur in hoc vocabulo aliquis offendat. Cohaeret cum ξέω et similibus.

Ἐξαναφανδόν, υ 48 nihil aliud significat quam ἀναφανδόν quod in Iliade Π 178 et ἀναφανδά quod saepius in Odyssea extat. Item καθάπαξ semel pro ἅπαξ positum est φ 349. — Χανδόν hiante ore, φ 294 ubi de vino sermo est, quod pleno rictu potum nocet. Pro adverbiis Homerus participia χανών vel κεχηνώς usurpat.

CAPUT TERTIUM.

Apparet autem multa ex iis vocabulis, quae ultimo loco recensui, movere quidem novae originis suspicionem, sed nullam nisi parvam, ita ut fortasse alii ordini inseri potuissent. Sed sint ea. Iam enim disputatio nostra ad finem pergit atque ultimo loco ea vocabula illustranda sunt, quorum etyma in recentioribus tantum aut interpolatis Homericorum carminum partibus inveniuntur. Quae cum pauca tantum sint numero, uno conspectu omnia proponantur, nullis iterum dispersa paragraphis. Unum huic ordini inest vocabulum, quod aliqua iustae novitatis specie excusari possit, λιστρεύω, ω 227. Praeterea huc faciunt:

Αἱμοφόρυκτος, υ 348 syncopatum ex αἱματοφόρυκτος sicut αἱμοβαφής, αἱμόρρυτος, αἱμόφορτος quorum nullum apud Homerum extat. Item est quod αἱματόεις, αἵματι πεπαλαγμένος. cf. φορύνω. p. 144. Ἀεσιφροσύναι, ο 470, fere contrarium σαοφροσύνης, levitas animi. ἀεσίφρων, de quo cf. Benfei Lex. Etym. I p. 263, extat Υ 183. Ψ 603. φ 302. Redit hoc vocabulum apud Hes. Theog. 502. Apollin. Ps. CXVIII, 156. — Ἀλετρίς, υ 105 γυνὴ ἀλετρίς ibique v. 109 ἀλέω et ἄλευρα. Sane etiam hoc vocabulum iusta novitate excusari me non refragante aliquis censeat. Tamen notandum est adiectiva feminina in ις, de adiectivis in τις dictum est s. v. δασπλῆτις, apud Homerum formari ab adie-

stivis tantum in $\overline{ος}$ vel $\overline{ιος}$ exeuntibus, quemadmodum *βασιληΐς* a *βασιλήιος*, *θοῦρις* (quidni *θουρίς*? cf. Buttm. gr. gr. §. 119 p. 425) a *θοῦρος*, *πατρίς* a *πάτριος*, *ἐϋπλοκαμίς* ab *ἐϋπλόκαμος*. *ἀλετρίς* igitur derivandum aut ab *ἀλετρός* aut ab *ἀλέτριος*. Sed neutra forma Homerica est. Porro si recentiores Odysseae libros spectamus, huic quidem observationi optime conveniret *ἁπλοΐς*, ω 276. Ω 230, nisi *ἁπλοῦς* ab Homero alienum esset. Repugnat autem *χλωρηΐς*, τ 518: *χλωρηῒς ἀηδών*, quia *χλωρήιος* nusquam invenitur, a *χλωρός* autem femininum *χλωρή* formatur. *χλωρηΐς* igitur forma suspecta est. — *Γενειάω* pro *ἡβάω*, π 176. σ 269. cf. *γενειάς* p. 134. — *Δειελιάω*, ρ 599: *σὺ δ' ἔρχεο δειελιήσας* h. e. *πρὸς δειλινὴν ὥραν γενόμενος*. cf. *δείλη* p. 130. — *Ἡσυχίη*, σ 22. *ἡσύχιος* nisi in Φ 598 apud Homerum non extat, *ἥσυχος* Hesiodeum est. — *Κακοεργίη*, χ 374. *κακοεργός* est in σ 54. cf. *ἀεργίη* p. 129. — *Ὀδοιπόριον*, ο 506, convivium quod Telemachus sociis voluntariis mercedis loco pro comitatu in itinere pollicetur, *μισθὸς ἢ ἀμοιβὴ ὑπὲρ τοῦ πλεῦσαι*. *ὁδοιπόρος* unice extat Ω 375, pro quo Homerus, cui nomina in *πορος* exeuntia, cf. *ἔμπορος, εὐρυπόρος, ὠκυπόρος, ποντοπόρος* adiectivam tantum notionem habent, *ὁδίτης* dixit. Porro sicut in *τὰ θρέπτρα, τὰ μέλπηθρα* aliisque pluralem numerum expectamus, de quo supra monui s. v. *ἐπίβαθρον*. — *Ὁμηγυρίζω* π 376. *ὁμηγυρίζεσθαι εἰς ἀγορήν* in concionem convocare pro Homerico *ἀγορήνδε καλέειν*. *ὁμήγυρις* Υ 142. — *Ὅρμος, Ὁρμαθός*. cf. *εἴρω*. — *Ῥυστακτύς* σ 224, *ὁ βίαιος ἑλκυσμός* a *ῥυστάζω* π 109. υ 319. Ω 755. — *Σηκοκόρος*, ρ 224, purgator stabuli, a *κορέω* verro, purgo et *σηκός* ι 219 stabulum, quod veteribus grammaticis derivatur a *στήκω* et dictum est pro *στηκός*. — *Ὑποδρηστήρ*, ο 330 ab *ὑποδράω*, ο 333. Homerus habet *δρηστήρ* et *ὑποδμώς*.

Eundem ad ordinem sine dubio haec quoque vocabula referenda sunt: *Ἀκμηνός*, ψ 191 ex Aristarchi sententia diversum ab *ἄκμηνος*, ieiunus, quod Τ 163. 207. 320. 346 extat. Scholl.: *ὁ ἀκμὴν ἔχων τοῦ θάλλειν*, neque aliter Benfeius statuit, Lex. Etym. II p. 339. Sed *ἀκμή* apud Homerum non invenitur, nisi in interpolata Iliadis parte, Κ 173. — *Πριστός*, σ 196. τ 564. *νεόπριστος* θ 404, quo loco maiorem aliquam interpolationem factam esse facile evinci potest. *Πρίω* et *πρίζω* verba sunt Attica. Itaque proprie hoc vocabulum ad alium ordinem referendum fuit. — *Ὑλακτέω*, υ 13. 16. et in interpolata Iliadis parte, Σ 586. cf. *ὑλάω*.

Quinque praeterea sunt nova verba quae quasi singularem ordinem constituunt: *Ἀμφιπολεύω*, σ 254 (τ 127) ubi Penelope de absente marito loquitur: *εἰ κεῖνός γ' ἐλθὼν τὸν ἐμὸν βίον ἀμφιπολεύοι*. υ 78: *ὄφρα δὲ τὰς κούρας ἅρπυιαι ἀνηρείψαντο καί ῥ' ἔδοσαν στυγερῇσιν ἐρινύσιν ἀμφιπολεύειν*. In utroque loco huic verbo patrocinandi, custo-

dieudi, servandi notio inesse videtur. accedunt ω 244. 257, ubi Laertes *ἀμφιπολεύει ὄρχατον*. Sed miramur hanc tutandi et curandi, quae Homericis *ἀμφιβέβηκα, ἀμφιπένομαι* inest, pro serviendi notione. Nam derivandum est vocabulum ab *ἀμφίπολος*. Eustathii nota ad υ 78: *τὸ δὲ ἀμφιπολεύειν οὐκ ἐξ ἀνάγκης δουλική ἐστι λέξις. τί γὰρ σεμνὸν ταῖς θεοφιλέσι κόραις τὸ δούλαις γενέσθαι; ἀλλ᾽ ἁπλῶς τὸ συμπεριοδεύειν δηλοῖ*, parum nos iuvat. — *Ἀναφράζομαι*, τ 391: *μὴ οὐλὴν ἀναφράσσαιτο* ne cicatricem agnosceret. Agnoscere autem Homero est *ἀναγνῶναι*. Contra *φράζομαι* est delibero, dispicio. Itaque *ἀναφράζομαι* iterum dispicio. — *Ἐκδέω*, χ 174: *σανίδας δ᾽ ἐκδῆσαι ὄπισθεν*. Ψ 121: *τὰς (δρῦς) μὲν Ἀχαιοὶ ἔκδεον ἡμιόνων*, ubi scholia habent *τὸ ὄπισθεν χρονικῶς ἀντὶ τοῦ μετὰ ταῦτα τὰς σανίδας — δήσαντες, ἐξελθόντες καὶ ἐάσαντες αὐτὸν ἐρριμμένον* et brevius *ὄπισθεν κλείσατε τὰς θύρας μετὰ ταῦτα*. Proprie *ἐκδέω* nihil aliud significare potest, quam ita alligare aliquid, ut dependeat, quae interpretatio Iliadis loco convenit, alteri prorsus repugnat, ubi dicendum erat *σανίδων ἐκδῆσαι ἱμάντα* vel simile quidquam. Passovii interpretatio, die thuer fest verschliessen, destituta est analogia dictionis Homericae. — *Ἐπιπρέπω*, ω 252: *οὐδέ τί τοι δούλειον ἐπιπρέπει εἰσοράασθαι εἶδος καὶ μέγεθος*, h. e. servi adspectum non praebes, nostrum es steht dir nicht zu gesicht, als ob du ein sklave waerst. De hac significatione disputaverunt Hermann. de metr. Pind. p. 289 sq. Boeckh. Pind. Pyth. VIII, 46 (*τὸ γενναῖον ἐκ πατέρων λῆμα ἐπιπρέπει παισίν*). *πρέπω* apud Homerum semper adhibetur in describenda re conspicua et egregia. — *Περιδίδοσθαι*, ψ 78: *ἐγὼν ἐμέθεν περιδώσομαι αὐτῆς*, cf. Ψ 485: *δεῦρό νυν, ἢ τρίποδος περιδώμεθον ἠὲ λέβητος*, ubi scholia *περὶ ἐμαυτῆς συνθήσομαι*, nostrum ich will mich selbst verpfaenden, de me ipso tecum sponsionem faciam. Haec notio huius vocabuli inprimis Aristophani usitata est. Homero autem activum *περιδιδόναι* notat, larga dona dare alicui, vel largiter dare alicui aliquid, cf. ϑ 44. Haec autem verba cum talia sint, quorum etyma apud Homerum inveniantur, proprie secundo ordini inserenda fuissent. Sed quia inter eorum notionem et etymorum parum convenit, hoc demum in loco a me illustrata sunt, quo quasi transitum in aliam commentationem faciunt in qua de notione et structura reliquorum vocabulorum disputandum esset et anquirendum, num quid hac ex parte inter priores et posteriores Odysseae rhapsodias, in quibus eadem usurpantur vocabula, intersit et quantum.

Sed haec longius absunt a proposito. Iam restat ut in fine commentationis summam paucis verbis comprehendam et breviter indicem quid disquisitione mea assecutus mihi esse videar. Atque res ita se habet. Censuit Geppertus secundam Odysseae partem inde a rhapsodia

decima quinta v. 193 recentiore aevo esse ortam quam primam, id quod ex argumenti natura et e mira compositionis ratione satis ingeniose demonstrare conatus est, in eo tamen falsus, quod eadem argumentatione omnia condemnavit, neque multum interesse vidit inter ipsa carmina quae in unum corpus redacta sunt et diasceuastarum additamenta et interpolationes. Censuit praeterea haud paullum confirmari suam sententiam ex elocutionis diversitate, qua secunda pars a priore recederet.

Iam ego ita perstiti in hoc disputationis puncto, ut novorum vocabulorum et ἅπαξ εἰρημένων quae in secunda parte inveniuntur amplissimum recenserem numerum: quorum alia sane recentiorem originem manifesto produnt, alia parvas tantum dubitationes movent, alia denique omni vacant suspicione. Sed vocabula re vera suspecta, utrum in interpolatis tantum versibus inveniantur iisve quos perverso diasceuastarum studio debemus, an etiam in iis carminibus, quae antequam ipsi Odysseae corpori insererentur, seorsim olim extitisse ostendi: et quanto numero unicuique horum versuum generi insint: ex nostra commentatione ipsi videant lectores simulque perpendant, utrum in Gepperti sententiam abire velint necne, quam prorsus neglegere perversum est, omni ex parte probare, non rectum. Ceterum valeant lectores nostrisque studiis aeque beneque consulant, memores, nos in conscribendo libello non docere voluisse, sed discere.

INDEX RERUM.

INDEX VERBORUM.

